

การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์สำหรับเด็กด้อยโอกาส อายุระหว่าง 9-12 ปี
กรณีศึกษา : นักเรียนที่สังกัดโรงเรียนเฉลิมมณีฉายวิทยาคาร จ.สมุทรปราการ

ปริญญานิพนธ์
ของ
จุรีรัตน์ บุญรินทร์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
ตุลาคม 2547
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์สำหรับเด็กด้อยโอกาส อายุ

ระหว่าง 9-12 ปี

กรณีศึกษา : นักเรียนที่สังกัดโรงเรียนเฉลิมมณีฉายวิทยาคาร จ.สมุทรปราการ

08 ก.พ. 2548

บทคัดย่อ

ของ

จรัสรัตน์ บุญรินทร์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

ตุลาคม 2547

จรัสรัตน์ บุญรินทร์. (2547). รูปแบบการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์สำหรับเด็กด้อยโอกาส
อายุระหว่าง 9-12 ปี กรณีศึกษา : นักเรียนที่สังกัดโรงเรียนเฉลิมมณีนายินวิทยาการ จังหวัด
สมุทรปราการ..

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย, ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบของการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สำหรับเด็ก
ด้อยโอกาสที่มีอายุระหว่าง 9-12 ปี และเพื่อให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจด้านศิลปะ ในเบื้องต้น ทั้งยังศึกษา
ความพึงพอใจในรูปแบบของการจัดกิจกรรมทางทัศนศิลป์จากการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมต่างๆ กลุ่มตัว
อย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กด้อยโอกาสที่มีอายุระหว่าง 9-12 ปีจำนวน 15 คน ซึ่งศึกษาอยู่ในระดับชั้น
ประถมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ รูปแบบกิจกรรมที่ใช้ในการทดลองจำนวน 21 กิจกรรม
แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ แบบสอบถามรายละเอียดข้อมูลของกลุ่มตัว
อย่าง และแบบสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ของเด็กด้อยโอกาสที่เป็น
กลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์หาข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เรียนด้านความพึงพอใจต่อการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้าง
สรรค์สำหรับเด็กด้อยโอกาส อยู่ในระดับที่เหมาะสม มี 8 กิจกรรม โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้คือ
1.) กิจกรรมเทียนเจลได้ร้อยละ 66.64 2.) กิจกรรมการปั้นดินน้ำมันร้อยละ 66.64 3.) กิจกรรมการหล่อปูนปลาสเตอร์ร้อยละ 46.64 4.) กิจกรรมการทำดอกไม้จากกระดาษทิชชูร้อยละ 43.98 5.) กิจกรรมการทำสมุดบันทึกทำมือและกิจกรรมการทำกับดักอากาศมีค่า
เฉลี่ยเท่ากันคือร้อยละ 41.30 และ 6.) กิจกรรมการทำตุ๊กตาจากกระดาษหนังสือพิมพ์ร้อยละ 37.30

2. ความคิดเห็นโดยส่วนใหญ่ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมตลอดโครงการการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้าง
สรรค์ เห็นว่ามีความเหมาะสม เด็กรู้สึกสนุกที่ได้ทำกิจกรรมทางทัศนศิลป์ที่นอกเหนือจากการเรียน เปลี่ยน
บรรยากาศในการเรียนรู้ การจับกลุ่มทำงานเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ดี กิจกรรมสามารถนำไปประกอบ
เป็นอาชีพได้ หรือประยุกต์ได้กับชีวิตประจำวัน

3. เด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจและมีความสนใจในกิจกรรมร้อยละ 51.03 มีความ
กระตือรือร้นในการทำงานร้อยละ 44.73 มีความสนุกสนานในการทำงานร้อยละ 44.31 มีการซักถามขณะทำ
กิจกรรมร้อยละ 40.95 เด็กเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในวิธีการทำงานร้อยละ 45.15 มีการแก้ปัญหาในหาร
ทำงานร้อยละ 48.51 มีการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีร้อยละ 49.77 มีความคิดสร้างสรรค์ร้อยละ 52.08 ผลสำเร็จ
ของชิ้นงานคิดเป็นร้อยละ 58.17 และมีความพึงพอใจในผลงานที่เกิดขึ้นร้อยละ 39.27

4. ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้นต่อกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ พบว่านักเรียน
ให้ความสนใจในระดับหนึ่ง คิดว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์เพราะเป็นการช่วยเสริมในการจัดการเรียนนอก
เหนือจากวิชาทฤษฎี ซึ่งตามปกตินักเรียนจะเบื่อ ไม่ตั้งใจ โดยการศึกษาทั้งด้วยตนเองและจากกิจกรรมที่ผู้
สอนกำหนดให้ จะช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจมากขึ้น นอกจากนี้อาจารย์ผู้สอนยังให้ความสนใจต่อกิจกรรมที่
นำมาใช้ในการเรียนการสอนว่า เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ สามารถสร้างความสนใจและสามารถนำไปประยุกต์
สำหรับประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เสริมให้แก่เด็กได้ เพิ่มเติมจากการเรียนตามปกติที่เกิดขึ้นในห้องเรียน
ส่วนปัญหาที่พบมากในการจัดการเรียนการสอน คือ นักเรียนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือ หรือขาดสมาธิใน
การทำกิจกรรม

THE STUDY OF FORMAT OF ORGANIZING RECREATIONAL FINE ARTS
ACTIVITIES FOR UNDER PRIVILEGED CHILDREN : THE CASE STUDY OF
CHALOAM MANEECHAY WITTHAYAKARN PRIMARY SCHOOL,
SAMUTPRAKARN PROVINCE.

AN ABSTRACT

BY

JUREERAT BOONRINTR

Presented in partial fulfillment of the requirements
For the Master of Education degree in Art Education
At Srinakharinwirot University

October 2004

Jureerat Boonrintr. (2004). *The study of format of organizing recreational fine arts activities for under privileged children : The case study of Chaloam-Maneechay Witthayakarn primary school, Samutprakarn Province.* Master thesis, M.Ed. (Art Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assist. Prof. Amnaj Yensabai, Prof. Sriya Niyomthum.

This study aimed to investigate for the study of format of organizing recreational fine arts activities for under privileged children, which have age between 9 to 12 years old, and for treat children to understand in introductory arts. And also study for satisfaction for format of organizing recreational fine arts activities.

The sample group is 15 privileged children who have age between 9 to 12 years old and they all are studying at primary school.

The data collection instrumentals are 21 experimental activity formats, Questionnaires for creatively activities, Questionnaires for sample group's characteristics and Behavior observation formats while doing fine arts.

From percentage we can analyzed that

1) Result for fine art activities satisfaction is suitable, sorted by ascending to descending are

- 1.1 Under sea candle gel and Eatable Flowers, Both have Mean = 66.64
- 1.2 White Clay sculpting, mean = 50.64
- 1.3 Plaster Casting, mean = 46.64
- 1.4 Tissue Paper Flowers, Mean = 43.98
- 1.5 Notebook and Cartoon Air Filter, both mean = 41.30
- 1.6 Doll paper sculpture, mean = 43.98

2) Most of activators' comment for whole project is suitable; children have fun with activities, with changed study atmosphere, with sharing mind in-group and also the activities can adapt to living life or can be job.

3) The sample group have been concentrated in activities by 51.03 percent, eager to work 44.73 percent, have fun with work 44.31 percent, having suggestion while doing work 40.95 percent, learn and understood in process 45.15 percent, have problem solving in work 48.51 percent, well sharing 49.77 percent, creatively 52.08 percent, completed goods 58.17 and satisfied in their goods 39.27 percent.

4) Teacher's comment for activities is most students have been paid attention for activities, activities was good for added studying management over and above from theory which students often bores, studying by themselves will help students to have more understanding and also can adapt to be job, by the way most problems in activities are some students did not paid attention and have short concentration.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์สำหรับเด็กด้อยโอกาส อายุระหว่าง 9 -12 ปี

กรณีศึกษา : นักเรียนที่สังกัดโรงเรียนเฉลิมมณีนายเวทยาการ จ.สมุทรปราการ

ของ

นางสาวจรีรัตน์ บุญรินทร์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

วันที่ ..15.. เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2547

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน

(ผู้ศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย)

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ สุภเศรษฐศิริ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

ประกาศขอบคุณการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับคำแนะนำ ส่งเสริม ชี้แนะแนวทางในการทำวิจัย และช่วยเหลือตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย อีกทั้งยังได้รับความกรุณาจากศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กันจณา คำโสภี อาจารย์พิษณุ ศรีไหม อาจารย์วัชร พงษ์ไพบูลย์ อาจารย์อิทธิชัย แก้วสุวรรณ และอาจารย์ปริศนา อึ้งวัฒนา

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือ และได้รับความช่วยเหลืออย่างดีจากผู้อำนวยการ คณะครู และนักเรียนโรงเรียนเฉลิมมณีฉายวิทยาการทุกท่าน ซึ่งได้ให้ความสะดวกในการดำเนินการทดลอง อีกทั้งให้คำแนะนำ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณและขอบคุณทุกท่าน

ขอกราบขอบพระคุณ คุณณณารัตน์ ฉัตรทอง คุณบุญมี บุญรินทร์ คุณขวัญชัย จันทสร อาจารย์ดวงจิต ดีวิวัฒน์ คุณสุชาติพิทย์ หอมสุวรรณ คณาจารย์ทุกท่าน ตลอดจนหัวหน้าฝ่าย และเพื่อนๆ ทุกท่านที่เมตตาให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจตลอดเวลาในการศึกษาของผู้วิจัยตลอดมา

จุรีรัตน์ บุญรินทร์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
สมมติฐานที่ใช้ในการวิจัย	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
เด็ก เด็กด้อยโอกาส สภาพปัจจุบันและการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส	8
ความคิดสร้างสรรค์ และกิจกรรมสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์	22
ศิลปะ ศิลปะศึกษา การแสดงออกทางศิลปะของเด็ก	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47
3 วิธีดำเนินการวิจัย	48
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล	53
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	53
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า	55
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า	55
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	99
ความมุ่งหมายในการวิจัย	99
การเก็บรวบรวมข้อมูล	100
การวิเคราะห์ข้อมูล	100
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	100
อภิปรายผล	109

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5(ต่อ) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย	110
ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป	110
บรรณานุกรม	112
ภาคผนวก	118
ประวัติย่อผู้วิจัย	

บัญชีตาราง

ตาราง

1	รายชื่อกลุ่มตัวอย่าง	55
2	จำนวนและร้อยละทางสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา	56
3	การจำแนกลักษณะของกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์โดยแบ่งเป็นรูปแบบ วัตถุประสงค์ ลักษณะของกิจกรรม	59
4	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	60
5	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	60
6	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	61
7	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	61
8	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	62
9	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	63
10	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	64
11	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	64
12	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	65
13	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	65
14	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	66
15	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	67
16	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	68
17	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	68
18	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	69
19	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	69
20	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	70
21	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	71
22	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	72
23	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	72
24	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	73
25	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	73
26	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	74
27	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	75

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

28	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	75
29	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	76
30	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	77
31	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	77
32	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	78
33	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	79
34	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	79
35	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	80
36	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	81
37	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	81
38	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	82
39	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	83
40	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	83
41	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	84
42	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	85
43	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	85
44	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	86
45	ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม	86
46	ผลการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นด้านความพึงพอใจต่อการปฏิบัติ กิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์สำหรับเด็กด้อยโอกาส	88
47	แสดงความคิดเห็นแบบปลายเปิดต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์	93
48	แสดงการสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ ของเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	94
49	แสดงจำนวนและค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรมทัศนศิลป์ สร้างสรรค์ของเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	97

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

1	แผนภูมิแสดงจำนวนนักเรียนชาย-หญิงในช่วงอายุต่างๆ	56
2	แผนภูมิแสดงจำนวนนักเรียนชาย-หญิงในระดับชั้นต่างๆ	57
3	แผนภูมิแสดงจำนวนนักเรียนชาย-หญิง ช่วงอายุ และระดับชั้นเรียน	57
4	แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบร้อยละของข้อคิดเห็นของเด็กด้อยโอกาส ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกิจกรรม	92
5	แผนภูมิแสดงจำนวนค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการทำ กิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ของเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	97

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศเข้าสู่การผลิตที่มีภาคอุตสาหกรรมเป็นฐานมากยิ่งขึ้น ทำให้มีความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้น และเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานรวมทั้งแรงงานเด็กจากภาคเกษตรในชนบทเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมบริการในเขตเมือง โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลและเมืองหลักในส่วนภูมิภาค ขณะเดียวกันปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรมได้ส่งผลกระทบต่อเด็กในครอบครัวยากจน ทำให้เด็กขาดโอกาสในการพัฒนา ทั้งด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ พื้นฐานสุขภาพอนามัย และการศึกษา ความด้อยโอกาสทางสังคมเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา ได้แก่ ปัญหาเด็กเร่ร่อน ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง ปัญหาแรงงานเด็กปัญหาเด็กขอทาน โสเภณีเด็ก ฯลฯ นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและโครงสร้างครอบครัว ซึ่งมีขนาดเล็กลง ทำให้สถาบันครอบครัวมีแนวโน้มที่อ่อนแอและแตกแยกมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อจิตใจของเด็กก่อให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนขาดหลักเกณฑ์ของสังคม เช่น การมั่วสุมในสถานบริการ สถานเริงรมย์ การติดยาเสพติด การทำผิดกฎหมาย ฯลฯ

ในช่วง 20 ปี ที่ผ่านมา กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการพัฒนาของประเทศได้กลายเป็นแหล่งงานขนาดใหญ่ที่ดึงดูดแรงงาน จำนวนมหาศาลให้เข้ามาหางานทำ และกลายเป็นที่อยู่อาศัยของแรงงานทุกเพศทุกวัย โดยอาจจะมีจำนวนถึงครึ่งหนึ่งของคนจนในเมืองทั่วประเทศขณะที่เมืองหลักอื่น ๆ ทั้งที่มีพื้นที่ติดต่อกับกรุงเทพฯ เช่น สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี และ เมืองหลักในภูมิภาค เช่น เชียงใหม่ เชียงราย ขอนแก่น นครราชสีมา สงขลา หาดใหญ่ ก็กำลังเติบโตอย่างรวดเร็วคล้ายคลึงกับกรุงเทพฯ และเป็นสาเหตุให้เกิดการอพยพ แรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้ามาอยู่ในเมืองเช่นกัน จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเกินกว่าเมืองต่าง ๆ จะรับได้ ทำให้เกิดปัญหา ตามมามากมายโดยเฉพาะกลุ่มคนจนในเมืองรัฐแทบไม่มีแผนรองรับในเรื่องที่อยู่อาศัยสาธารณสุขโรค และสาธารณสุขการที่จำเป็น ราคาที่อยู่อาศัยในตลาดก็แพงเกินกว่าที่คนจนจะจ่ายได้ คนจนจึงต้องชวนหาที่อยู่อาศัยจากระบบที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งจะต้องมีราคาถูกและใกล้แหล่งงานชุมชนแออัดจึงเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยที่สำคัญสำหรับคนจนในเมือง ถึงแม้ที่อยู่อาศัย ในชุมชนมักคับแคบ แออัดทรุดโทรม ขาดบริการพื้นฐานที่จำเป็นก็ตาม

จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่มีสภาพพื้นที่เหมาะสมต่ออาชีพการเกษตร เพราะสภาพเป็นที่ราบลุ่มปากแม่น้ำ แต่ในขณะเดียวกัน สภาพความได้เปรียบในการเป็นแหล่งขนถ่ายสินค้าทางเรือ รวมทั้งโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกได้ส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมที่อยู่อาศัยขยายตัวอย่างรวดเร็ว จึงมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้ประโยชน์ของที่ดิน จากที่ดินเพื่อการเกษตรเป็นที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมและที่พักอาศัย ตลอดจนย่านการค้า การพาณิชยกรรมมากขึ้นทุกขณะ ส่งผลให้พื้นที่เพื่อการเกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลงเป็นลำดับพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ดินอ่าวไทย มีพื้นที่ป่าชายเลนและลำคลองธรรมชาติจำนวนมาก โดยมีพื้นที่ทั้งหมด 60 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 37,500 ไร่ ประชากรมีความเป็นอยู่แบบชนบท นับถือศาสนาพุทธ และพูดภาษาไทยกลาง อาชีพหลัก ทำประมง, เลี้ยงปลาสด, เลี้ยงกุ้งกุลาดำ อาชีพเสริม รับจ้าง, ค้าขาย ในปัจจุบันประเทศไทยของเรากำลังอยู่ในระยะเริ่มพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและ

สังคมรวมทั้งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาประเทศนั้นสิ่งที่สำคัญ คือ ความต้องการด้านกำลังคนหรือทรัพยากรมนุษย์ พลเมืองที่มีคุณภาพ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย ย่อมเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ การที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพมีบุคลิกภาพที่ดีนั้น ควรจะปลูกฝังสิ่งที่ดีงามตั้งแต่วัยเด็ก

ปัจจุบันถึงแม้รัฐจะขยายโอกาสทางการศึกษาออกไปอย่างกว้างขวาง แต่ก็ยังมีเด็กอีกจำนวนมากที่ยังขาดโอกาส เพราะความเสียเปรียบในด้านต่าง ๆ เด็กเหล่านี้ เป็นเด็กกลุ่มด้อยโอกาส ซึ่งรัฐได้ให้ความสนใจที่จะแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 และแผนปฏิบัติการหลักการศึกษาพื้นฐานเพื่อปวงชน ที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2537 เรื่องขยายบริการทางการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ด้อยโอกาสเป็นพิเศษ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กพิการ เด็กยากจน เด็กในพื้นที่ห่างไกล เด็กในชุมชนแออัด และแหล่งก่อสร้าง เด็กเร่ร่อน เด็กที่ถูกใช้แรงงาน สตรีผู้ด้อยโอกาส และเด็กไร้สัญชาติ โดยจัดให้กว้างขวางเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 2.5 เท่า ภายใน พ.ศ.2544 (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535)

สำหรับการให้บริการของหน่วยงานรัฐและเอกชน แก่เด็ก เยาวชน ด้อยโอกาส ในปัจจุบันนั้น จะดำเนินการในรูปแบบที่แตกต่างกันตามความจำเป็น ของสถานการณ์ในเด็กแต่ละกลุ่มโดยมุ่งเน้นการให้สวัสดิการด้านปัจจัยสี่ การเอาใจใส่ให้ความอบอุ่น และการคุ้มครองแรงงาน แต่ยังมีปัญหาด้านกลไกของรัฐที่อ่อนแอ การกระจายบริการที่ไม่ทั่วถึง และการประสานงาน

ในแนวคิดเกี่ยวกับเด็กของนักวิชาการอาจมีความแตกต่างกัน แต่ในภาพรวมเด็กคือบุคคลที่มีคุณค่า เป็นความหวังของสังคมและประเทศชาติ ดังเช่นพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชว่า " เด็กเป็นผู้ที่จะได้รับช่วงทุกอย่างทุกอย่างต่อจากผู้ใหญ่รวมทั้งภาระรับผิดชอบในการธำรงรักษาอิสรภาพความสงบสุขของบ้านเมือง ดังนั้นเด็กทุกคนจึงสมควรและจำเป็นที่จะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสม " ถึงแม้ว่าสังคมปัจจุบันมักกำหนดคุณค่าของตัวเองและคุณค่าของผู้อื่นตามค่านิยมของสังคมส่วนใหญ่ เช่น เครื่องแต่งกาย รูปร่างหน้าตา ฯลฯ ถ้าหากเราไม่มีสิ่งที่สังคมกำหนดจะรู้สึกด้อยค่า เราจะขาดการยอมรับ ขาดความนับถือและความภูมิใจในตนเอง คนเราทุกคนย่อมมีคุณค่าในตนเอง เมื่อไรก็ตามที่คิดว่าตนเองไร้ค่า บุคคลนั้นก็ไม่อยากมีชีวิตอยู่ คุณค่าหรือความภาคภูมิใจ ในตนเองจะเกิดขึ้นเมื่อ บุคคลนั้นมีทัศนคติ หรือมีความรู้สึกว่าคนรอบข้างรัก ตนเองเป็นคนน่ารัก มีความสามารถ และรู้ว่าตนเป็นใคร เมื่อภาคภูมิใจในตนเองเราจะมองภาพตนเองในทางบวก ยอมรับนับถือตนเองและมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง สามารถปรับตัวต่อ สิ่งแวดล้อมได้ดี สามารถยอมรับได้ทั้งความผิดหวัง และความสมหวังในฐานะมนุษย์ปุถุชน

การที่เด็กได้ทำงานทางศิลปะ จะเป็นการลดความคับข้องใจที่เด็กมีอยู่ เด็กบางคนเมื่อเกิดความคับข้องใจหรือสะท้อนใจจากเหตุการณ์ในบ้าน เมื่อเขาได้เขียนภาพเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้น ย่อมมีอารมณ์และความรู้สึกแฝงอยู่ในท่าที่ต่าง ๆ กัน เป็นการระบายออก คล้ายกับการได้เล่าความรู้สึกเก็บกดให้คนอื่นรับรู้ ซึ่งทางจิตวิทยาถือว่าเป็นการช่วยลดความรู้สึกเก็บกดนั้นได้อย่างดีทางหนึ่ง (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2526 : 64) ดังนั้น กิจกรรมทัศนศิลป์จะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการได้อย่างดียิ่ง การที่เด็กได้วาดภาพสักภาพหนึ่ง ก็เป็นเครื่องพิสูจน์แล้วว่าเขาได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ต่อสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเขาในระดับใดระดับหนึ่ง การวาดภาพเด็กจะจัดระบบความคิดอย่างต่อเนื่อง ในอันที่จะควบคุมการแสดงออกให้เป็นไปอย่าง ที่คิดคำนึง ภาพวาดของเด็กจึงเปลี่ยนไปตามแ่งมุมความคิดต่าง ๆ ซึ่งความคิดทั้งหมดย่อมมีความหมายสำหรับเด็ก การวาดภาพเกิดจากจินตนาการและความคิดของเด็กที่ได้มาจากสภาพแวดล้อม และธรรมชาติซึ่ง

เด็กได้รับรู้ สังเกต เรียบเรียงจัดวางรูปร่างสีสันท่างๆ เข้าด้วยกันตามความคิดของตน ผ่านกระบวนการคิดสร้างสรรค์แล้วถ่ายทอดออกมาให้ผู้อื่นรับรู้ (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2526 : 19,49-52) ซึ่งศิลปะนั้นเป็นเรื่องของสุนทรียภาพ ที่มีผลต่อการพัฒนาอารมณ์ให้เด็ก ๆ ได้รู้จักและมองเห็นถึงคุณค่า งานศิลปะจึงเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาอารมณ์ สร้างสมาธิด้วยการเป็นผู้สังเกต อันจะนำไปสู่สภาพจิตใจที่อ่อนโยน อาจจะกล่าวได้ว่าศิลปะเป็นสื่อในการพัฒนาความคิด โดยมีสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งการพัฒนาแนวคิดโดยผ่านสื่อศิลปะถือเป็นการปลูกฝังให้เด็กได้เกิดความคิดที่มาจากจิตใจตนเอง การทำงานศิลปะไม่ว่าจะเป็นการวาดรูป การปั้นเซรามิก การฟังเพลง การเพ้นท์งานบนแก้ว ฯลฯ ล้วนเป็นกิจกรรมที่ทำให้สภาพจิตใจของเราผ่อนคลาย และเมื่อใดก็ตามที่เรารู้สึกผ่อนคลาย เมื่อนั้นการจดจำ และการเรียนรู้ก็จะเกิดขึ้นได้โดยง่าย และเป็นไปด้วยดี

ศิลปะเป็นเรื่องของจินตนาการ ซึ่งคนเราจะจินตนาการได้ สมองของเราต้องรู้สึกผ่อนคลาย และเวลาผ่อนคลายจะทำให้สมองทำงานได้อย่างเต็มที่ ถึงแม้หัวสมองจะผ่อนคลาย แต่ต้องยังตื่นตัวอยู่ ภาวะคลื่นสมองต้องเป็นคลื่นอัลฟ่าที่วิ่งช้าลงกว่าปกติเมื่อใดก็ตาม ที่คลื่นอัลฟ่าของเราทำงานแบบนี้ระบบสมองของเราจะเรียนรู้ และทำงานได้เร็วเต็มประสิทธิภาพของมัน การเรียนรู้ทุกอย่างจะง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น ในเรื่องของกิจกรรมศิลปะส่วนใหญ่ หากเรารู้จักจัดอย่างถูกหลัก ผู้เรียนก็จะมีความรู้สึกผ่อนคลาย ทั้งท่าทางและบรรยากาศ ไม่รู้สึกเป็นกังวล ไม่รู้สึกเครียดและเมื่อไรก็ตามเราไม่รู้สึกเครียด เราจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ศิลปะนอกจากจะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่เด็กได้แล้ว บ่อยครั้งยังมีผู้นำศิลปะไปใช้ในเรื่องของการบำบัดโรคด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะกับกลุ่มเด็กที่มีพัฒนาการที่ผิดปกติ เช่น เด็กปัญญาอ่อน เด็กสมาธิสั้น เด็กออทิสติก และเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ทั้งนี้การเรียนศิลปะไม่ใช่เพื่อการรักษาโรคให้หายขาด แต่เป็นการทำให้คุณภาพชีวิตของพวกเขาดีขึ้น เป็นคนได้เต็มสมบุรณ์มากขึ้น ซึ่งเด็กที่ได้เรียนศิลปะจะสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มความสามารถ

ศิลปะเป็นความงดงามที่แสดงออกมาจากจิตใจของเด็ก โดยผ่านกระบวนการที่สร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกด้วยการเขียนภาพ การปั้น การเรียงความ การเขียนบทกลอน การขับร้อง การร่ายรำ การจัดดอกไม้ ตลอดจนการประดิษฐ์สิ่งของเครื่องเล่นต่างๆ ก็จัดเป็นการแสดงออกทางด้านศิลปะทั้งสิ้น ความคิดสร้างสรรค์ในเชิงศิลปะ คือการ สร้างรูปแบบหรือการแสดงออกในลักษณะที่ไม่ซ้ำแบบใคร อาจเป็นการเขียนภาพ.. การปั้น หรือการพิมพ์ ศิลปะมีใช้หมายถึงการวาดภาพเพียงอย่างเดียว แต่รวมไปถึงการปั้น หัตถกรรม นาฏศิลป์ และดนตรีด้วย ศิลปะนับเป็นสื่อที่แสดงออกให้เป็นถึงความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ รวมทั้งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้และเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมที่คุ้นเคย (อมรากุล อินโอสานนท์, 2543) ในปัจจุบันมีการศึกษาวิจัยทางวิชาการ ทำให้รู้ว่าศิลปะนั้นสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเด็กด้านต่าง ๆ ได้อย่างดีเยี่ยม โดยเฉพาะในด้านจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เป็นการระบายออกทางอารมณ์ และถ่ายทอดความรู้สึก จึงได้มีการพยายามสนับสนุนให้เด็กสนใจในศิลปะ โดยจะพบเห็นว่าสมัยนี้ผู้ปกครองส่วนใหญ่มักให้เด็กเรียนวาดเขียน เรียนดนตรี โดยที่ผู้ใหญ่จะให้เวลาเพื่อร่วมกิจกรรมในด้านนี้กับเด็กมากขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ดียิ่งเพราะเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพที่อบอุ่น และได้มีโอกาสสังเกตความรู้สึกที่ซ่อนเร้นของเด็ก คือ ใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือที่มีจุดมุ่งหมายในเชิงจิตวิทยามากกว่าแต่ก่อน โดยเฉพาะในเด็กเล็กศิลปะจะช่วยพัฒนาทักษะในการใช้มือ และกระตุ้นความสามารถทางสมองและจินตนาการ

ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเด็กจะชอบศิลปะได้ก็เพราะตัวของเขาเอง และสภาพแวดล้อมเอื้อให้เขาชื่นชอบศิลปะ นอกจากนั้น ศิลปะยังช่วยสร้างนิสัยรักการปฏิบัติให้แก่เด็กอีกด้วย เพราะศิลปะเป็นสิ่งที่ต้องมีการ

ลงมือกระทำ ศิลปะเป็นสื่อที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการเด็กได้อย่างแนบเนียน เพราะศิลปะต้องใช้สมอง สายตา และทักษะของมืออย่างมาก มีการวิจัยหลายชิ้นพบว่าการฝึกให้เด็กเคลื่อนไหว ว่องไว ใช้มือได้ดี มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางการพูด การใช้ถ้อยคำ ส่งเสริมไหวพริบเชาว์ปัญญา ยิ่งเด็กสามารถใช้มือได้คล่องเพียงไร ก็จะใช้ภาษา ใช้ความคิดได้ดียิ่งขึ้นเพียงนั้น นอกจากนี้ยังช่วยเสริมและกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการที่กว้างไกล หากฝึกจินตนาการอย่างสร้างสรรค์เพียงวันละ 3 - 5 นาทีทุกวัน จะช่วยลดพฤติกรรมก้าวร้าวในตัวเด็ก และทำให้เด็กมีสมาธิในการเรียนดีขึ้น ศิลปะนับว่าเป็นสิ่งที่ช่วยระบายอารมณ์ที่ซ่อนเร้น ทำให้เฟลิดเฟลิน ช่วยผ่อนคลายความเครียดได้ ทั้งยังช่วยให้เด็กรู้จักการสังเกต เช่น ของใกล้กับของไกล จะมีสีส้มไม่เหมือนกันและมีขนาดแตกต่างกันและช่วยให้รู้จักการแก้ปัญหาด้วย เช่น จะวาดภาพให้ดูเป็นภาพสามมิติได้อย่างไร ทำอย่างไรภาพจึงดูเคลื่อนไหวมีมวล ซึ่งเด็กอาจใช้การแก้ปัญหาด้วยการลองผิดลองถูก หรือศึกษาจากหนังสือตำรา เป็นต้น

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทางด้านความสามารถการแสดงออกทางศิลปะ โดยใช้กิจกรรมทางทัศนศิลป์ ไม่ว่าจะเป็นการวาดภาพระบายสี การปั้น ฯลฯ พร้อมทั้งมีการพูดคุยซักถามในสิ่งที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกับสิ่งเด็กแสดงออก ซึ่งเป็นการแสดงออกจากจิตสำนึกของแต่ละคนด้วยรูปแบบของการสร้างสรรค์และอารมณ์ความรู้สึก กล่าวคือ เด็กจะแสดงออกโดยใช้ความรู้สึกนึกคิดของเขาจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากสภาพแวดล้อมที่คุ้นเคย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบของการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สำหรับเด็กด้อยโอกาส และเพื่อให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจด้านศิลปะ ในเบื้องต้น
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในรูปแบบของการจัดกิจกรรมทางทัศนศิลป์ จากการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมต่างๆ

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมทางทัศนศิลป์สำหรับเด็กด้อยโอกาสในรูปแบบต่างๆ และเพื่อให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจด้านศิลปะในเบื้องต้น โดยมุ่งเน้นการสร้างเสริมพฤติกรรมให้ดีขึ้น มุ่งเน้นให้เด็กแสดงออกอย่างเหมาะสม
2. เพื่อทราบถึงความต้องการในการจัดกิจกรรมทางทัศนศิลป์ เพื่อที่จะเลือกจัดกิจกรรมเสริมทางศิลปะให้แก่เด็กด้อยโอกาสได้อย่างเหมาะสม

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนหญิงและชาย ซึ่งศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนเฉลิมมณีนายพิทยาคาร จ.สมุทรปราการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนหญิงและชาย ที่มีอายุระหว่าง 9 - 12 ปี ซึ่งศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 ของโรงเรียนเฉลิมมณีนายวิทยาคาร ระหว่างปีการศึกษา 2546 จำนวน รวมทั้งสิ้น 15 คน เป็นนักเรียนหญิง 10 คน และนักเรียนชาย 5 คน และใช้การเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เกณฑ์ในการคัดเลือกคือ เด็กที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่ยากจนมาก เด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือเด็กกำพร้า ครอบครัวแตกแยกเนื่องจากการหย่าร้าง แยกกันอยู่ เด็กซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ที่มีอายุระหว่าง 9 - 12 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กด้อยโอกาส (Disadvantage children หรือ Under privileged children) เป็นเด็กในกลุ่มเด็กภาวะยากลำบาก (Children in Especially Difficult Circumstances) คือประสบกับปัญหาและต้องการความช่วยเหลือจากสังคมเป็นพิเศษอย่างมาก เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข เด็กด้อยโอกาส ในที่นี้ หมายถึงเด็กที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่ยากจนมาก เด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือเด็กกำพร้า ครอบครัวแตกแยกเนื่องจากการหย่าร้าง แยกกันอยู่ เด็กซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด อายุระหว่าง 9 - 12 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษา

2. เด็กเกณฑ์อายุระหว่าง 9 - 12 ปี เป็นช่วงอายุที่เด็กกำลังอยู่ในช่วงวัยของการเรียนรู้ จดจำสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เพื่อเป็นการสั่งสมประสบการณ์ สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์และการทดลองปฏิบัติ การวาดภาพจะมีความถูกต้องชัดเจนมากยิ่งขึ้น การวาดภาพคนจะเน้นความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้าเครื่องประดับ หากแต่ยังแสดงภาพลักษณะได้เฉพาะเค้าโครงของภาพเท่านั้น ยังไม่สามารถจับอากัปกริยาการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่ชัดเจนไม่ได้ การจัดวางภาพที่เคยแสดงไว้บนเส้นฐานจะกลายมาเป็นการแสดงบนพื้นราบ (Plane) แทน ทั้งยังมีพัฒนาการใช้สีจากสภาพความเป็นจริงของวัตถุ มาเป็นลักษณะการใช้สีตามความนึกคิดของคนด้วย

3. ศิลปะ คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจากความรู้ ความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการวาดภาพ การเขียน การประดิษฐ์ และการตกแต่งเพื่อให้เกิดความสวยงาม อีกทั้งยังช่วยในเรื่องของการแสดงออกทางความสนใจต่าง ๆ และทางความรู้สึกนึกคิด ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดความมั่นใจในตนเอง การจัดการเรียนการสอนศิลปะในโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงการมุ่งพัฒนาความสามารถทางศิลปะที่มีอยู่ในตัวเด็ก มุ่งเน้นการกระบวนเรียนรู้ที่พัฒนาไปตามลำดับขั้นของการพัฒนาทางศิลปะตามลำดับอายุ ขีดความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล ไม่ควรคำนึงถึงผลสำเร็จทางผลงาน แต่ควรจะคำนึงถึงกระบวนการสร้างสรรค์ หรือกระบวนการทำงานของเด็ก เพราะกระบวนการทำงานนั้นถือเป็นจุดสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในด้านต่าง ๆ ของเด็กอย่างแท้จริง

4. กิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมทางศิลปะที่ส่งเสริมความคิด การแก้ปัญหาจินตนาการ ความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ ที่เด็กสามารถต่อเติมตามจินตนาการของตนเองได้อาจจะเป็นศิลปะสองมิติและศิลปะสามมิติ ศิลปะสองมิติ คือ งานศิลปะบนพื้นราบที่สามารถวัดความกว้างและยาวได้ เช่นภาพวาด ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพปะติด ฯลฯ ส่วนศิลปะสามมิติ คือ ศิลปะที่ปรากฏรูปทรงให้สามารถลูบคลำหรือวัดได้ทั้งความกว้าง ความยาว และหนา เช่นรูปปั้น รูปแกะสลัก รูปโครงสร้าง ฯลฯ ซึ่ง

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนต่อไป

5. กิจกรรมศิลปะสองมิติ หมายถึงกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กสร้างสรรค์ภาพบนพื้นระนาบแบน เช่น กระดาษ กระดาษ ผ้า ผืนปูน พื้นทราย ฯลฯ โดยใช้กลวิธีวาดเส้น ระบายสี พิมพ์ หรือกดประทับให้เป็นสี หยดสี ปะติดด้วยกระดาษสี เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมประเภทนี้ได้แก่ การวาดภาพด้วยนิ้วมือ หรือมือ การวาดภาพเส้นด้วยดินสอ สีเทียน ระบายสีด้วยสีเทียน สีฝุ่น สีน้ำ สีโปสเตอร์ การพิมพ์ภาพด้วยเศษวัสดุต่างๆ เป็นต้น ผลงานศิลปะจะแบนราบมีเฉพาะมิติของความกว้าง-ยาว

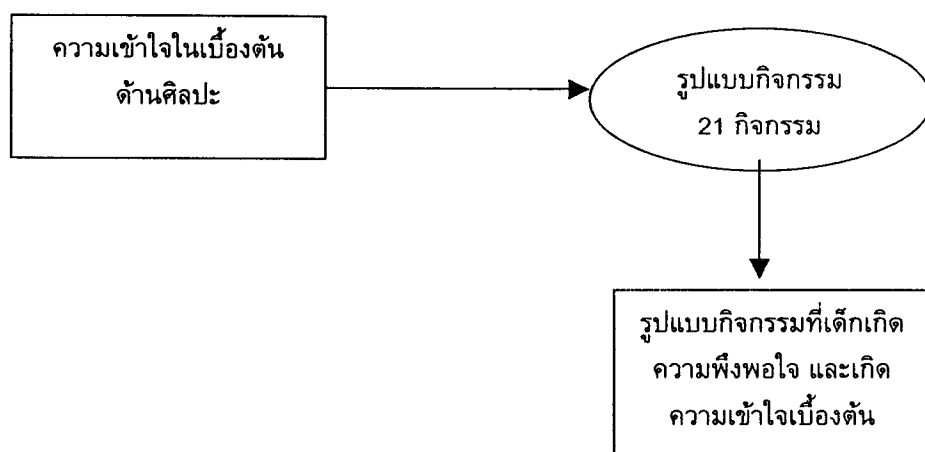
6. กิจกรรมศิลปะสามมิติ หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งให้เด็กสร้างสรรค์ภาพให้มีลักษณะลอยตัว นูน หรือเว้าลงไปในพื้นที่ มีลักษณะเป็นรูปทรง โดยใช้วัสดุ และกลวิธีต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัสดุนั้นๆ เช่น การปั้นทราย ดินน้ำมัน ดินเหนียว กระดาษ แป้ง โดยประกอบวัสดุต่างๆ เข้าด้วยกัน กลวิธีที่จะให้เด็กทำกิจกรรมประเภทนี้ไม่ควรมีขั้นตอนที่ซับซ้อน ต้องสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว ง่าย และไม่เสี่ยงต่ออันตราย ผลงานที่ได้จะสามารถมองเห็นได้หลายทิศทาง และสัมผัสจับต้องได้ เช่น รูปปั้น รูปแกะสลัก รูปโครงสร้าง ฯลฯ

7. กิจกรรมศิลปะผสมผสานสองมิติสามมิติ หมายถึงกิจกรรมที่ให้เด็กสร้างสรรค์ภาพ โดยใช้วัสดุและกลวิธีทางกิจกรรมศิลปะสองมิติและสามมิติรวมเข้าด้วยกัน เช่น ใช้ สีโปสเตอร์ ระบายบนรูปปั้นดินเหนียว หรือแป้งโดว์ที่แห้งแล้ว หรือให้เด็กระบายสี หรือฉีกกระดาษสี (ที่ฉีก หรือตัดเป็นรูปต่างๆ) ตกแต่งกล่องกระดาษ เป็นต้น

8. ภาพวาดระบายสี หมายถึง ภาพที่เด็กวาดขึ้นจากประสบการณ์ตามหัวข้อที่กำหนด โดยใช้สีไม้ สีเทียน สีชอล์กน้ำมัน ลงบนกระดาษขนาดความกว้าง 28 เซนติเมตร ความยาว 38 เซนติเมตร ความหนา 100 ปอนด์

9. ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถของบุคคลในการคิด สร้างผลผลิตหรือสิ่งแปลกใหม่ เป็นที่รู้จักมาก่อน ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านั้นอาจจะเกิดจากการรวบรวมเอาความรู้ต่างๆ ที่ได้จากประสบการณ์ แล้วเชื่อมโยงเข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ และสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่นี้ไม่จำเป็นจะต้องเป็นสิ่งที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง อาจจะออกมาในรูปแบบของผลผลิตทางศิลปะวรรณคดี วิทยาศาสตร์ หรือเป็นเพียงกระบวนการหรือวิธีการเท่านั้นก็ได้

กรอบแนวคิดในการค้นคว้า

สมมุติฐานในการค้นคว้า

1. เด็กด้อยโอกาส เมื่อผ่านการทำกิจกรรม จะเกิดความรู้ ความเข้าใจด้านศิลปะในเบื้องต้น
2. ความคิดเห็น และความพึงพอใจในรูปแบบกิจกรรมของเด็ก อยู่ในระดับที่เหมาะสม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เด็ก เด็กด้อยโอกาส สภาพปัจจุบันและการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส
2. ความคิดสร้างสรรค์ และกิจกรรมสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์
3. ศิลปะ ศิลปศึกษา การแสดงออกทางศิลปะของเด็ก
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เด็ก

ในประเทศไทยมีการให้คำนิยาม “เด็ก” แตกต่างกัน โดยเฉพาะคำนิยามในทางกฎหมายที่ปรากฏในประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ประกาศ หรือระเบียบต่างๆ ดังนี้

- พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

พ.ศ. 2534 มาตรา 4 บัญญัติว่า

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบสี่ปี บริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

- ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 (27 พฤศจิกายน 2515) เรื่อง เด็กประพฤติดนไม่สมควรแก่

วัย ข้อ 1 กำหนดว่า

“เด็ก” หมายความว่า ผู้ซึ่งอายุไม่ครบสิบแปดปีบริบูรณ์ และยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

- ระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการสงเคราะห์เด็กภายในครอบครัว พ.ศ. 2529 ข้อ 4 บัญญัติว่า

“เด็กซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย ที่เพิ่งได้รับการสงเคราะห์ตามระเบียบนั้น ต้องอายุไม่เกิน 18 ปี หรือที่อยู่ในระหว่างการศึกษามีอายุไม่เกิน 20 ปี บริบูรณ์...”

สรุปได้ว่า การให้คำนิยามในทางกฎหมายของ “เด็ก” ต่างๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการขาดความเป็นเอกภาพเกี่ยวกับความหมายของคำว่า “เด็ก” ในประเทศไทย โดยเฉพาะในเรื่องเกณฑ์อายุที่ใช้กำหนด นอกจากนี้แล้วคำว่า “เด็ก” ยังมีความหมายใกล้เคียงหรืออาจใช้คำอื่นๆ แทนได้ เช่น คำว่า “เยาวชน” “ผู้เยาว์” หรือ “บุตร” อีกด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมายแต่ละเรื่องแต่ละฉบับ

เด็กด้อยโอกาส

เด็กด้อยโอกาส (Disadvantage children หรือ Under privileged children) หมายถึง กลุ่มเด็กที่ประสบกับปัญหาต่างๆ หรือตกอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม หรืออยู่ในสถานภาพที่ด้อยกว่าเด็กโดยทั่วไป และต้องการความช่วยเหลือจากสังคมเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพัฒนาการที่ถูกต้องกับวัยและบรรลุถึงศักยภาพสูงสุด ตามความหมายดังกล่าวนี้ อาจเรียก “เด็กด้อยโอกาส” ว่าเป็น “เด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก” ซึ่งเป็นวลีที่มาจากภาษาอังกฤษ ที่ว่า “Children in Especially Difficult Circumstances” ตั้งขึ้นโดยองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) และใช้กันแพร่หลาย คือ ประสบกับปัญหาและต้องการความช่วยเหลือจากสังคมเป็นพิเศษอย่างมาก เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงมรปาฐกถาเรื่องการศึกษาของผู้ด้อยโอกาส โดยได้ทรงจำแนกผู้ด้อยโอกาสไว้ 15 ประเภทคือ

1. ผู้ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร บริการทางการศึกษาเข้าถึงได้ยากหรือไม่มีเลย
2. ผู้ที่ไม่มีเงินเรียน
3. ผู้ที่สติปัญญาไม่ดี
4. คนเจ็บป่วย ผู้ขาดอาหาร ไม่มีเรี่ยวแรงความสามารถในการเล่าเรียนและทำงานได้น้อยลง
5. คนที่มีร่างกายบกพร่องพิการ หรือมีปัญหาทางจิต
6. เด็กกำพร้า ขาดผู้อุปการะ
7. ผู้ที่บิดามารดา ผู้ปกครองต้องย้ายถิ่นอยู่เสมอ เช่น อาชีพก่อสร้าง หรือรับจ้างทำการเกษตร แบบโยกย้ายไปมา พวกชาวเรือ หรือชาวประมง
8. เด็กเร่ร่อน หรือ Street Children
9. แรงงานเด็ก ทหารเด็ก และโสเภณีเด็ก
10. ผู้ที่ไม่มีโอกาสศึกษาในวัยเรียน ด้วยความลำบากต่าง ๆ นานา หรือว่าเป็นผู้ที่ไม่เอาใจใส่ ด้วยโอกาส เพราะว่าไม่มีใครมาเตือนให้ตั้งใจตอนเด็กๆ
11. ผู้ต้องขัง หรือผู้ต้องโทษ
12. ผู้ลี้ภัย ผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และบุคคลไร้สัญชาติ
13. ผู้ที่ไม่เข้าใจภาษาที่ใช้เป็นสื่อการสอน
14. ผู้ที่อยู่ในแวดวงสังคมที่ไม่ส่งเสริมการศึกษา แวดวงสังคมนี้อาจหมายถึงครอบครัว พ่อแม่ หรือสังคมส่วนรวม
15. ผู้ที่มีสติปัญญาเลิศล้ำ หรือผู้ที่ฉลาดเกินไป

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติและองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ 2534 ได้จำแนกไว้ดังนี้

1. เด็กถูกละเมิดสิทธิ เป็นกลุ่มที่ขาดโอกาสในการพัฒนาและดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ในสถานภาพที่ด้อยกว่าเด็กโดยทั่วไป รวมทั้งถูกกระทำการในลักษณะของการละเมิดสิทธิที่เด็กควรพึงได้รับอีกด้วย โดยแบ่งเป็น

1.1 เด็กถูกทารุณ หมายถึง เด็กที่ถูกทำอันตรายหรือคุกคามต่อสุขภาพหรือสวัสดิภาพ โดยบุคคลอื่น ด้วยการทำให้บาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจ ด้วยการกระทำทารุณทางเพศ ปัจจุบันยังไม่มีการรวบรวมตัวเลขสถิติของเด็กที่ถูกทารุณว่ามีทั้งหมดจำนวนเท่าไรในแต่ละปี แต่ปรากฏเป็นข่าวอยู่ตลอดเวลาว่า มีเด็กจำนวนไม่น้อยที่ถูกทารุณทั้งทางร่างกาย จิตใจ และทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการทุบตี ทำร้าย การข่มเหงรังแกทางจิตใจ ตลอดจนการบังคับหลอกลวงและใช้กำลังประทุษร้ายทางเพศ รวมทั้งการข่มขืนโดยเฉพาะเป็นกรณีของเด็กถูกกระทำทารุณโดยบิดามารดา ผู้ปกครอง นายจ้าง หรือผู้ซึ่งมีความสัมพันธ์กับเด็ก จึงทำให้ไม่ค่อยมีการแจ้งความฟ้องร้องเรื่องดังกล่าวจึงถูกปิดเงียบไป

สาเหตุของการทารุณกรรมเด็กเกิดจาก

- สภาพและเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งความสัมพันธ์ภายในไม่ดี มีปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์ บิดามารดาอายุน้อย ขาดประสบการณ์ในการเป็นพ่อแม่และการเลี้ยงดูเด็ก

- สภาพทางจิตใจของผู้กระทำทารุณ ซึ่งไม่ได้รับความอบอุ่นในวัยเด็ก ถูกบีบคั้น ถูกทารุณ จึงมีสภาพจิตใจและอารมณ์ไม่ปกติ จึงระบายการเก็บกดความเกลียดมาที่ตัวเด็ก

ผลกระทบที่เกิดจากการทารุณกรรมเด็ก ได้แก่

- ปัญหาทางร่างกายจะปรากฏตามเนื้อตัวและผิวหนัง มีการกระทบกระเทือนทางสมอง กระดูก อวัยวะภายใน การใช้ความรุนแรงทางร่างกายจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็กในทันที เช่น การหวาดผวาและอาการทางประสาทอื่น ๆ
- ปัญหาทางจิตใจและอารมณ์ ทำให้รู้สึกขาดความรัก ความอบอุ่น เป็นคนไม่มีค่าต่อคนอื่น เก็บกด เชื่องซึม ตลอดจนมีพฤติกรรมที่แสดงปัญหาทางอารมณ์ผิดปกติอื่น ๆ
- ปัญหาทางพฤติกรรมในระยะยาว จะเกิดการสะสมให้เรียนรู้วิธีแก้ปัญหาการขัดแย้งด้านการใช้ความรุนแรงและใช้กำลังแทนการใช้เหตุผล เป็นคนต่อต้านสังคม ก้าวร้าว อาจกระทำผิดหรือก่ออาชญากรรมได้ในที่สุด

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณต้องได้รับการช่วยเหลือในเรื่องของการบำบัดรักษาและการดำเนินคดีทางกฎหมาย หน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องนี้ เช่น กรมประชาสงเคราะห์ มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก โครงการบ้านพักฉุกเฉินของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี โครงการบ้านพักผู้หญิงของมูลนิธิผู้หญิง เป็นต้น

1.2 แรงงานเด็ก หมายถึง เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ซึ่งทำงานโดยได้รับค่าตอบแทนในการทำงานหรือไม่ก็ตาม ในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรมการผลิต พาณิชยกรรมและการบริการ และงานขนส่ง ส่วนหนึ่งของแรงงานเด็กถูกทารุณทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนถูกเอาเปรียบเรื่องค่าจ้าง ความเป็นอยู่และสวัสดิการ รวมทั้งขาดโอกาสในการศึกษาเพิ่มเติมและฝึกทักษะเชิงอาชีพ ปัญหาเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก ได้แก่ การถูกใช้แรงงานอย่างไม่เป็นธรรม คุณภาพด้านโภชนาการ สุขภาพอนามัย การประสบอันตรายจากการทำงาน การขาดโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาอาชีพ การพัฒนาการและการปรับตัวทางสังคม

สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาแรงงานเด็ก คือ

- ปัญหาทางเศรษฐกิจของครอบครัว เด็กจะเข้าสู่ตลาดแรงงานเพื่อหารายได้ช่วยเหลือครอบครัว
- ความต้องการแรงงานเด็ก เนื่องจากการจ่ายค่าจ้างและสวัสดิการต่ำกว่าผู้ใหญ่และง่ายต่อการปกครอง
- สภาพแวดล้อมของความฟุ้งเฟ้อของชีวิตในเมืองกระตุ้นให้เด็กต้องการทำงาน

ระดับการศึกษา

เด็กที่ทำงานมักจะมีการศึกษาต่ำ การทำงานทำให้เด็กไม่ได้รับการศึกษาเพิ่มเติม เนื่องจากมีเวลาพักและวันหยุดน้อย มีความเหนื่อยอ่อน จึงไม่มีความต้องการที่จะศึกษา บ่อยครั้งที่นายจ้างไม่เปิดโอกาสหรือให้การสนับสนุนในการศึกษาและพัฒนาอาชีพ อีกทั้งยังไม่มีรูปแบบการศึกษานอกระบบที่แน่นอนสำหรับเด็กที่อยู่ในวัยเรียน (7-14 ปี) แต่ไม่ได้รับบริการจากรัฐในการศึกษาภาคบังคับ ดังนั้น เด็กจึงไม่ได้รับการศึกษาและไม่มีโอกาสได้พัฒนาอาชีพให้เป็นแรงงานที่มีฝีมือในอนาคต เด็กที่ทำงานบางกลุ่มมีความสนใจและความต้องการเป็น

ช่างวิชาชีพ แต่การศึกษาทางด้านนี้จากโรงเรียนเอกชนและสารพัดช่างมักต้องใช้ทุนสูงและเมื่อสำเร็จออกมาแล้ว การลงทุนการประกอบอาชีพก็ต้องใช้ทุนสูงเช่นกัน อาจมีผลทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพตามที่คาดหวังไว้ได้

1.3 โสเภณีเด็กหรือเด็กในธุรกิจบริการทางเพศ หมายถึง เด็กที่ประกอบอาชีพหารายได้จากการให้บริการทางเพศ อาจมาอยู่ในธุรกิจบริการทางเพศด้วยความสมัครใจ หรือถูกบังคับขู่เข็ญ กักขังหน่วงเหนี่ยวไว้ให้บริการ เป็นเด็กทั้งหญิงและชายที่มีอายุ 15 ปี และต่ำกว่า ซึ่งประกอบอาชีพหารายได้จากการให้บริการทางเพศ เนื่องจากกิจการการค้าประเวณีเป็นกิจการที่ผิดกฎหมาย

สาเหตุของการเข้าสู่ธุรกิจบริการทางเพศของเด็ก ได้แก่

ความยากจนของครอบครัว มีเครือข่ายของอาชญากรรมการค้าเด็กและการค้าเด็กข้ามแดน ค่านิยมเนื่องจากเป็นงานที่ง่ายและได้รับเงินตอบแทนสูงสามารถนำไปซื้อเสื้อผ้าและของใช้ต่าง ๆ ได้ เป็นธุรกิจที่มีความต้องการจากผู้บริโภคอยู่เสมอ สถานที่บริการทางเพศและที่มีการแสดงสื่อลามกอนาจารเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายและเปิดเผย ตลอดจนนโยบายของรัฐที่ให้ความสำคัญในเรื่องเศรษฐกิจของประเทศ โดยไม่ค่อยคำนึงถึงผลกระทบทางสังคม

ปัญหาและผลกระทบต่อเด็กในธุรกิจบริการทางเพศ คือ

- ด้านสุขอนามัยและสุขภาพของเด็ก ทрудโทรมทั้งทางสุขภาพกายและสุขภาพจิต อาจป่วยด้วยโรคทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ ในบางกรณีเด็กไม่ยอมจะถูกทำร้ายและกักขัง ทำให้ปราศจากเสรีภาพ
- การดำเนินชีวิตและการปรับตัวอยู่ในสังคม มักจะได้รับการดูถูกเหยียดหยามจากสังคมและบุคคลทั่วไป

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

การให้การสงเคราะห์และช่วยเหลือแก่เด็กในธุรกิจบริการทางเพศ มีโครงการและหน่วยงานที่ดำเนินการ เช่น โครงการศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพของกรมประชาสงเคราะห์ โครงการของมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก โครงการบ้านพักผู้หญิงของมูลนิธิผู้หญิง โครงการบ้านพักฉุกเฉิน เป็นต้น

1.4 เด็กถูกข่มขืน หมายถึง เด็กอายุ 15 ปี และต่ำกว่าที่ถูกกระทำอาชญากรรมที่กระตุ้นพฤติกรรมทางเพศ หรือมีแนวโน้มไปในเรื่องเพศ ซึ่งผู้กระทำการนั้นกระทำอย่างบังคับ มีการขู่เข็ญต่อเด็ก เพื่อให้เด็กตอบสนองความต้องการทางเพศของตน โดยเด็กนั้นไม่ยินยอม

2. เด็กถูกปล่อยปละละเลย เป็นกลุ่มที่เสียเปรียบและขาดโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาตามวัย ตลอดจนเป็นกลุ่มที่สังคมมักไม่ค่อยให้ความสนใจ หรือเอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควรโดยแบ่งเป็น

2.1 เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ยากจนมาก ความยากจนในประเทศไทยเกี่ยวข้องกับความเป็นไปของเศรษฐกิจชนบทเป็นสำคัญ มีการประมาณการว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนประชากรอยู่ในข่ายที่เรียกว่ายากจน และประชากรร้อยละ 30 ของชาวชนบทเป็นคนยากจน ภูมิภาคที่มีสัดส่วนของประชากรที่ยากจนหนาแน่นที่สุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณร้อยละ 80 ของคนยากจนมาจากครอบครัวที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร และประชากรที่ยากจนร้อยละ 97.6 มีการศึกษาดำรงระดับมัธยมศึกษา การกำหนดข้อมูลเกี่ยวกับเด็กที่อยู่ในครอบครัวยากจนมากยังขาดความชัดเจน เนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีแนวคิดและหลักเกณฑ์ในการชี้วัดถึงระดับความยากจนแตกต่างกัน

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

เด็กจะเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการที่ครอบครัวต้องตกอยู่ในภาวะยากจน โอกาสที่เด็กจะได้รับ การพัฒนาและการศึกษาย่อมลดน้อยลง ปัจจุบันมีหน่วยงานหลายแห่งทั้งภาครัฐและเอกชนที่ดำเนินการช่วยเหลือ แก่เด็ก ที่อยู่ในครอบครัวยากจน เช่น กรมประชาสงเคราะห์ ให้บริการแก่เด็กช่วงอายุ 0-18 ปี ที่อยู่ในครอบครัว ยากจนทั่วประเทศ มีเงินทุนประชาศึกษาสงเคราะห์ (ทปศ.1) ให้ยืมสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาและต่ำกว่า อุดมศึกษา รวมทั้งการให้การศึกษานอกโรงเรียน อบรมจริยธรรมให้แก่เด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ กระทรวง ศึกษาธิการ โดย สปช. ได้จัดทำโครงการอาหารกลางวันแก่เด็กที่ยากจนในโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ องค์การเอก ชนได้ให้ความช่วยเหลือด้านสิ่งของหรือเงิน การให้ที่พักอาศัย และการศึกษาฝึกอบรมต่าง ๆ เป็นต้น

2.2 เด็กถูกทอดทิ้งและเด็กกำพร้า จำนวนของเด็กที่ถูกทอดทิ้งและเด็กกำพร้ามีแนวโน้มสูงขึ้น จาก ข้อมูลของกรมประชาสงเคราะห์ที่รวบรวมจากสถานสงเคราะห์เอกชนและสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนที่จดทะเบียน กับกรมประชาสงเคราะห์ พบว่า มีเป็นจำนวน 74,802 คน

สาเหตุของเด็กถูกทอดทิ้งและเด็กกำพร้า ได้แก่

ครอบครัวแตกแยกเนื่องจากการหย่าร้าง แยกกันอยู่ ครอบครัวมีฐานะยากจน มีลูกมาก หัวหน้าครอบครัวต้องแบกภาระแต่เพียงผู้เดียว หัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกครอบครัวเป็นโรคติดต่อดื้อเรื้อรัง ติดยาเสพติด พิกการ หรือต้องโทษจำคุก สมาชิกในครอบครัวขาดความผูกพันและความเข้าใจซึ่งกันและกัน มารดาตั้งครรภ์เมื่อ อายุยังน้อยหรือขณะกำลังศึกษา และผลจากสงครามหรือภัยธรรมชาติ

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

ลักษณะการดำเนินงานส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่การให้บริการดูแลทดแทน (Substitutional Care) ทั้งที่มี เป้าหมายเพื่อเป็นการดูแลทดแทนชั่วคราว (Temporary Care) และการดูแลทดแทนโดยถาวร (Permanent Care) โดยให้บริการทางด้านการพัฒนาร่างกายสติปัญญาจิตใจ อารมณ์ และสังคม ในรูปของสถานสงเคราะห์ ของกรมประชาสงเคราะห์และองค์กรเอกชน ครอบครัวบุญธรรม เพื่อจัดทำครอบครัวใหม่ทดแทนให้ดำเนินการ โดยกรมประชาสงเคราะห์ การดูแลเด็กในระบบหมู่บ้านเด็กของโสสมูลนิธิแห่งประเทศไทย เป็นการอุปการะ เด็กแบบถาวร ไม่มีการคืนไปสู่ครอบครัวเดิมหรือจัดหาครอบครัวบุญธรรมให้ เป็นต้น

2.3 เด็กเร่ร่อน จากสภาพสังคมปัจจุบันมีแนวโน้มว่าเด็กเร่ร่อนจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามเมืองใหญ่ เด็กเหล่านี้มีอัตราเสี่ยงสูงที่จะถูกทำร้ายและตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทุกประเภทรวมทั้งติดยาเสพติด ถูกใช้ เป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์ทางธุรกิจบริการทางเพศ ในปี พ.ศ. 2535 มีเด็กเร่ร่อนที่เข้าสู่สถาน สงเคราะห์และอยู่ในความคุ้มครองสวัสดิภาพของกรมประชาสงเคราะห์ จำนวน 1,460 คน ในปี 2536 มีเด็กเร่ร่อน อายุระหว่าง 11-15 ปี ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 362 คน ในปี 2537 มูลนิธิสร้างสรรค์เด็กระบุว่ามีเด็กเร่ร่อนทั่ว ประเทศทั้งสิ้น 13,322 คน เด็กเร่ร่อนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาในระบบ หรือเรียนแต่ไม่จบชั้นประถมศึกษา เนื่องจากต้องอพยพเร่ร่อนตามครอบครัว จึงไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา พ่อแม่ด้อยการศึกษาและไม่เอาใจใส่ รวม ทั้งสติปัญญาและความสามารถของเด็กเอง สิ่งเหล่านี้ทำให้การศึกษาของเด็กเร่ร่อนค่อนข้างต่ำ

สาเหตุที่เด็กออกมาเร่ร่อน มีสาเหตุสำคัญ 3 ประการ คือ

- ครอบครัวและผู้ปกครอง สภาพครอบครัวแตกแยกขาดความรักความอบอุ่น เบื่อหน่ายบ้านที่ อยู่ ถูกทำร้ายทุบตี ลงโทษรุนแรง ถูกใช้งานอย่างหนัก จึงหนีออกมาจากบ้าน นอกจากนี้ ครอบครัวเร่ร่อนที่ อพยพไปประกอบอาชีพตามแหล่งงานต่างๆ เด็กต้องเร่ร่อนตามครอบครัว และเกิดการพลัดหลงกับพ่อแม่เมื่อ

ออกมาเที่ยวและไม่สามารถติดตามให้ความช่วยเหลือกลับบ้านได้ มีบางกรณีที่จิตใจเด็กไว้ตามแหล่งชุมชน เพราะไม่ต้องการรับภาระ

- สำหรับเด็กเอง เมื่อรู้สึกว่าคุณทอดทิ้งไม่ได้รับความอบอุ่นและความรักจึงหนีออกจากบ้าน เด็กบางคนมีนิสัยชอบเที่ยวเตร่ต้องการความเป็นอิสระ อยากรู้อยากลอง เด็กบางคนสติปัญญาต่ำเรียนไม่ทันเพื่อน โรงเรียนและครูไม่สามารถช่วยเหลือและแก้ปัญหาได้ จึงออกเที่ยวเตร่สนุกสนานกับเพื่อน ในที่สุดถูกชักจูงล่อลวงโดยกลุ่มมิจฉาชีพ ออกไปเร่ร่อนหรือประกอบอาชีพอันไม่เหมาะสม

- สังคมภายนอกมีสิ่งยั่วยุให้เด็กออกไปสนุกสนาน เช่น สวนสนุก ดิสโก้เธค วิดีโอเกมส์ โรงภาพยนตร์ ตลอดจนสื่อมวลชนที่ถ่ายทอดค่านิยมที่ไม่ถูกต้องและเด็กได้เลียนแบบ เมื่อผู้ปกครองไม่สามารถตอบสนองเพียงพอกับความต้องการ เด็กจึงออกแสวงหาด้วยตนเองหรืออาจถูกเพื่อนฝูงชักนำไปในทางที่ไม่เหมาะสม

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

- หน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้ดำเนินการให้บริการแก่เด็กเร่ร่อน โดยให้ความช่วยเหลือทางสวัสดิการสังคม ที่พักอาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม การรักษาพยาบาล การศึกษา และนันทนาการ เช่น

- กรุงเทพมหานคร ให้บริการในลักษณะของศูนย์เยาวชน จัดครูช่างถนนลงไปสอนเด็กตามท้องถนน การให้บริการด้านสาธารณสุข

- สำนักบริหารการศึกษาดำเนินการ กรมการปกครองโดยเทศบาลและเมืองพัทยาได้ดำเนินการสำรวจและให้บริการจัดการศึกษาแก่เด็กเร่ร่อน โดยจัดครูอาสาลงไปสอนเด็กในพื้นที่ ดำเนินการส่งเด็กกลับเข้าสู่โรงเรียนในสังกัดเทศบาล

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญและสายอาชีพ

- กรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักของรัฐในการให้บริการและการช่วยเหลือแก่เด็กเร่ร่อน ให้การบริการพื้นฐาน รวมทั้งการศึกษาแก่เด็กในสถานสงเคราะห์และสถานคุ้มครองกองสวัสดิการเด็ก

- การดำเนินงานของภาคเอกชนเป็นไปในสองลักษณะใหญ่ ๆ คือ การช่วยเหลือเด็กในท้องถนน โดยมีเจ้าหน้าที่หรือครูไปพบปะคลุกคลีทำความเข้าใจกับเด็กและช่วยเหลือด้านต่าง ๆ และการเปิดบ้านสำหรับเด็กให้เด็กเข้ามาอยู่อาศัย เช่น บ้านสร้างสรรค์เด็กของมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก บ้านปันรักของมูลนิธิโกลด์คิมทอง บ้านสายใยของสภาเยาวชนคาทอลิกแห่งประเทศไทย บ้านเด็กแสงตะวันของมูลนิธิเพื่อชีวิตเด็กอุดร เป็นต้น การทำงานขององค์กรเอกชนมีลักษณะของเครือข่ายเพื่อเสริมงานซึ่งกันและกัน และมีการประสานงานร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ

รูปแบบและวิธีการให้การศึกษา

การบริการการศึกษาและการฝึกอบรมด้านอาชีพที่หน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนซึ่งจัดให้แก่เด็กเร่ร่อนในปัจจุบัน ได้แก่

1. รูปแบบบริการจากหน่วยงานภาครัฐ สถานแรกรับเด็กของกรมประชาสงเคราะห์ซึ่งรับเด็กเป็นการชั่วคราวจะจัดการสอนให้เด็กได้รับการศึกษาตามสมควรแก่วัย ไม่เน้นระบบชั้นเรียนไม่เน้นวิชาสามัญโดยตรง แต่เน้นการฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้น เช่น เรื่องจักสาน เกษตรกรรม การทำดอกไม้ การตัดเย็บ เป็นต้น

สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กจะให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษา ซึ่งจะเป็นการศึกษาสามัญหรืออาชีวศึกษาขึ้นอยู่กับสติปัญญา ความสามารถ และความถนัดของเด็ก ด้านสามัญศึกษา จัดให้มีโรงเรียนขึ้นภายใน

ในสถานคุ้มครองฯ สอนระดับชั้นประถมศึกษา และอาจได้รับการสนับสนุนให้เรียนต่อระดับมัธยมศึกษา ในขณะที่เดียวกันจัดให้มีการเรียนในรูปแบบนอกโรงเรียนเทียบเท่าระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ด้านอาชีวศึกษาได้จัดการฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสัน เช่น ช่างไม้ ช่างเชื่อมโลหะ ช่างเครื่องยนต์ ช่างเย็บหนัง ช่างตัดผม ตัดเย็บ เสื้อผ้า ประดิษฐ์ดอกไม้ เป็นต้น ผู้สำเร็จหลักสูตรจะได้รับการจัดหางานให้ทำ

2. รูปแบบบริการจากภาคเอกชน ให้การบริการเรื่องการศึกษาแก่เด็กเร่ร่อนในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่

- เจ้าหน้าที่ภาคสนามหรืออาสาสมัคร หรือครูข้างถนน ออกไปพบเด็กเร่ร่อนในท้องถนนหรือสถานที่ที่เด็กชุมนุม เข้าคลุกคลีกับเด็กเพื่อทำความคุ้นเคย ทำความเข้าใจ โดยการพูดคุย การจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านนันทนาการ เล่นเกมส์ และสอนหนังสือ มีการพาเด็กไปทัศนศึกษาและออกค่ายพักแรมตามโอกาส
- บ้านเปิดหรือบ้านเด็กที่รับเด็กเข้าอยู่และดูแลจัดการเรียนการสอนให้เด็กตามความเหมาะสมของเด็ก ส่วนใหญ่เป็นการเตรียมให้เด็กสามารถไปเรียนต่อในสถานศึกษา โดยสอนเพื่อให้อ่านออกเขียนได้ หรือสอนเสริม ดูแลการเรียนของเด็กในช่วงตอนเช้า ส่วนตอนบ่ายจะเป็นการแยกย้ายทำกิจกรรมต่าง ๆ มีกิจกรรมนันทนาการและการฝึกอาชีพพระยะสัน บ้านเด็กบางแห่งจะจัดส่งเด็กที่พร้อมไปเรียนในโรงเรียน และช่วยเหลือเรื่องเรียนของเด็กหรือตัวให้ ก่อนปี 2535 การส่งเด็กไปโรงเรียนมีปัญหาเพราะเด็กขาดหลักฐานสำหรับการสมัครเข้าเรียน คือ ใบเกิด หรือทะเบียนบ้าน เด็กที่ไม่มีหลักฐานจึงไม่สามารถเข้าเรียนได้ ปัจจุบันปัญหานี้ได้รับการแก้ไข กล่าวคือ โรงเรียนสามารถรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานเข้าเรียนได้ แต่ยังมีปัญหาดอนจบการศึกษา เนื่องจากโรงเรียนจะไม่ออกวุฒิบัตร แต่จะให้เพียงใบรับรองว่าจบประถมศึกษาปีที่ 6 และมีข้อความต่อท้ายว่า "ไม่สามารถนำไปสมัครงานได้หรือจะนำไปใช้ศึกษาต่อไม่ได้" นอกจากนี้ ยังมีปัญหาในการปฏิบัติเนื่องจากบางโรงเรียนไม่ประสงค์จะรับเด็กเร่ร่อนเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ
- การขยายงานในลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับชุมชน (Community-Based) โดยรับและให้เด็กเข้าไปอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชน เด็กจะใช้ชีวิตแบบครอบครัวกับเจ้าหน้าที่โครงการ โดยเจ้าหน้าที่จะจัดการเรียนการสอนให้ มีการพาเด็กไปพบปะกับชาวบ้าน เป็นการเรียนรู้ด้านสังคมและการเข้ากับชุมชน ในบ้านมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและมีกิจกรรมฝึกฝนอาชีพ

2.4 เด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง เนื่องจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดการสร้างอาคารสถานที่ บ้านพัก ที่อยู่อาศัยทั้งในย่านตัวเมือง โดยเฉพาะกรุงเทพฯ และในย่านอุตสาหกรรม ซึ่งในการก่อสร้างแต่ละแห่งจะต้องใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่อพยพมาทั้งครอบครัว พ่อแม่ลูก จากการสำรวจในแหล่งก่อสร้างขององค์กรเอกชนพบว่า ในปี 2532 มีเด็กลูกกรรมกรก่อสร้างที่อายุต่ำกว่า 15 ปี ประมาณ 30,000 คน ในเวลาที่พ่อแม่รับจ้างทำงาน เด็กมักจะถูกทอดทิ้งหรือปล่อยให้อยู่กันตามลำพังโดยไม่มีผู้ดูแล ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับเด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง ได้แก่ การได้รับอันตรายจากการก่อสร้าง การติดเชื้อและเจ็บไข้ ภาวะทุพโภชนาการ การขาดโอกาสทางการศึกษาเนื่องจากมีการอพยพโยกย้ายตามพ่อแม่ไปเรื่อยๆ จึงขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เด็กจะขาดทะเบียนบ้านและใบเกิด เกิดความรู้สึกว่าเหวอไม่มั่นคง ขาดความอบอุ่น

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

เด็กลูกกรรมกรก่อสร้างจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ ต้องการโอกาสที่จะพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ และสุขภาพร่างกาย ปัจจุบันมีโครงการต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือ โดยกรมประชาสงเคราะห์ร่วมกับกระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และองค์กรเอกชน เช่น โครงการสถานรับเลี้ยงเด็กเคลื่อนที่ ในเขตก่อสร้าง โครงการสถานรับเลี้ยงเด็กเคลื่อนที่ในเขตก่อสร้าง พัทยา ชลบุรี เป็นต้น

2.5 เด็กในสลัมหรือเด็กในชุมชนแออัด กระทรวงมหาดไทยได้ให้ความหมายของ "ชุมชนแออัด" หรือแหล่งเสื่อมโทรม (Slum) ว่า หมายถึง "สภาพของย่านเคหะสถานหรือบริเวณพักอาศัยในเมืองที่ประกอบด้วย อาคารเก่าแก่ชำรุดทรุดโทรม มีบริเวณที่สกปรกรุงรัง ประชาชนอยู่กันอย่างแออัด ผิดสุขลักษณะ ต่ำกว่ามาตรฐานพอสมควร จนไม่อาจอยู่อย่างครบครันตามปกติวิสัยมนุษย์ ทำให้ไม่ปลอดภัยในด้านสุขวิทยาและอนามัย"

ปัญหาของเด็กในชุมชนแออัด ได้แก่

- ด้านเศรษฐกิจในแต่ละครัวเรือน ไม่มีงานทำหรือมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ
- ด้านสภาพแวดล้อม สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ขาดการรักษาความสะอาด ขาดอากาศบริสุทธิ์ และแสงแดด ไม่มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- ด้านสังคมและสวัสดิการทางสังคม มีความรู้น้อย ขาดความรู้ในระบบต่างๆ มีความโน้มเอียงเข้าหาในสิ่งที่ไม่ดีได้ง่าย เช่น การติดยาเสพติด การลักขโมย การก่ออาชญากรรม
- ด้านสุขภาพอนามัย มีการเจ็บไข้มาก ไม่พร้อมที่จะเข้ารับบริการด้านสาธารณสุขเนื่องจากปัญหาทางสภาพเศรษฐกิจ
- ปัญหาทางด้านคุณภาพชีวิต ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินมีน้อย
- ด้านการศึกษา เนื่องจากความยากจน การไม่มีหลักฐานทางราชการ โดยเฉพาะทะเบียนบ้านและใบเกิด ทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษา หรือไม่ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

- ด้านที่อยู่อาศัย ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในชุมชนให้ดีขึ้น
- การให้บริการฝึกอาชีพและจัดหางาน มีการจัดตั้งโรงเรียนฝึกอาชีพ หน่วยงานฝึกอาชีพเคลื่อนที่เพื่อฝึกอบรมด้านช่างต่าง ๆ
- การให้บริการด้านสาธารณสุข มีบริการหน่วยแพทย์เข้าไปในชุมชน เพื่อตรวจรักษาป้องกันโรค และให้คำแนะนำด้านอนามัย
- การให้บริการด้านการศึกษา มีการจัดตั้งโรงเรียนสงเคราะห์เคลื่อนที่ จ้างบัณฑิตว่างงานหรืออาสาสมัครจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เข้าไปช่วยสอนหนังสือแก่เด็ก
- การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน

2.6 เด็กชนกลุ่มน้อย เด็กชาวไทยต่างวัฒนธรรม เด็กชาวเขา เด็กชาวเขาในประเทศไทยมาจาก เผ่ามั่ว เย้า กระเหรี่ยง อีเก้อ มูเซอ ลีซอ ลัวะ จีน และขมุ เป็นเด็กกลุ่มน้อยเช่นเดียวกับเด็กกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆ เช่น เด็กชาวเล ชาวมอญ ลาวโซ่ง เงาะป่าชาวกู เป็นต้น

ปัญหาของเด็กกลุ่มนี้ ได้แก่

- ด้านสุขภาพอนามัย เด็กมักจะเสียชีวิตด้วยโรคต่างๆ มีภาวะทุพโภชนาการและขาดสารไปไอติน
- ด้านการศึกษา เด็กขาดโอกาสที่จะรับบริการการศึกษาภาคบังคับ เนื่องจากการขาดความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครอง การใช้แรงงานเด็ก ความยากจน และการบริการที่จัดให้ไม่ทั่วถึง
- ด้านสังคมวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ค่านิยมทัศนคติ และความเป็นอยู่ของชาวเขา เช่น การแต่งกายที่ไม่เหมาะสม การบริโภคที่ไม่ถูกต้อง เด็กถูกทอดทิ้ง การค้าประเวณี การติดยาเสพติด โรคเอดส์ ขาดทุน การพนัน เป็นต้น

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

- โครงการด้านสาธารณสุข จัดอบรมความรู้สาธารณสุขมูลฐาน ให้ภูมิคุ้มกันโรค การวางแผนครอบครัว

- โครงการด้านการศึกษา กรมประชาสงเคราะห์โดยความร่วมมือของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ส.ป.ช กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กรมตำรวจและหน่วยงานท้องถิ่น ได้จัดให้มีโครงการจัดตั้งศูนย์เด็กเล็กอบรมครูดูแลเด็ก ปรับปรุงระบบการเรียนการสอนและการพัฒนาประสิทธิภาพครู จัดตั้งโครงการอาหารกลางวัน
- โครงการด้านสังคมและวัฒนธรรม ให้ความรู้ความเข้าใจประเพณีดั้งเดิมที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูลูกส่งเสริมบทบาทของพ่อแม่ในการมีส่วนอบรมเลี้ยงดู
- โครงการพัฒนาชุมชนชาวเขาเพื่อการพึ่งตนเองส่งเสริมให้ชุมชนชาวเขาจัดบริการขั้นพื้นฐาน เพื่อการมีชีวิตอยู่รอด การเจริญเติบโตของเด็ก เตรียมผู้นำชุมชนให้เห็นความสำคัญของเด็ก การมีส่วนร่วมในการบริหารเพื่อพัฒนาชุมชนของตน

2.7 เด็กไร้สัญชาติและเด็กต่างชาติ การอพยพโยกย้ายแรงงานข้ามประเทศเข้ามาในประเทศไทยจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า ลาว เขมร จีน และเวียดนาม โดยเฉพาะที่มาเป็นครอบครัว ทำให้มีเด็กต่างชาติดอพยพมาด้วย มีเด็กต่างชาติบางกลุ่มที่เข้ามาเอง ตามผู้ใหญ่มาหรือถูกพามาหรือถูกล่อลวง โดยผ่านระบบนายหน้า กระบวนการค้าเด็ก การอพยพเข้ามาส่วนใหญ่เป็นการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เด็กต่างชาติส่วนใหญ่มีสถานภาพในลักษณะของแรงงานเด็ก เด็กในธุรกิจบริการทางเพศ เด็กเร่ร่อนขอทานและเด็กไร้สัญชาติ มักจะสบปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ การถูกเอารัดเอาเปรียบในการใช้แรงงาน การถูกทารุณกรรมและการละเมิดทางเพศ การถูกจัดอยู่ในพวกเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเมื่อถูกจับกุมจะถูกขังร่วมกับผู้ใหญ่ ถูกส่งไปยังสถานกักกันของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง การสื่อสาร ภาษา อ่านเขียนพูดภาษาไทยไม่ได้ ประสบอันตรายระหว่างลักลอบเดินทางมา การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

มีความเคลื่อนไหวของกลุ่มองค์กรเอกชนในการที่จะให้ความช่วยเหลือดูแลเด็กต่างชาติเป็นการเบื้องต้น มีการประสานงานระหว่างตำรวจ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) กรมประชาสงเคราะห์ และองค์กรเอกชน โดยตำรวจผู้จับกุมจะส่งเด็กให้ทางสตม. หรือกรมประชาสงเคราะห์ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจะประสานงานกับองค์กรเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อช่วยเหลือในเรื่องการสอบถามข้อมูลเด็ก การช่วยเหลือในเรื่องค่าใช้จ่ายในการส่งกลับ การจัดกิจกรรมสันทนาการฟื้นฟูสภาพจิตใจเด็ก การให้บริการด้านสุขภาพอนามัย และบริการด้านการศึกษา

3. เด็กประพฤติดนไม่สมควร ทั้งอาจเนื่องจากลักษณะของตัวเด็กสภาพปัญหาทางครอบครัว หรือความประพฤติที่ไม่ถูกต้อง หรือเบี่ยงเบนจากหลักเกณฑ์ของสังคม ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมได้ในที่สุดประกอบด้วย

3.1 เด็กติดสารเสพติดและสสารระเหย สาเหตุที่เด็กติดยาเสพติดและสสารระเหยเนื่องจาก ความอยากทดลอง เพื่อชักชวน หนีปัญหาสุขภาพ เพื่อเข้าสังคม และอื่นๆ เช่น ทำให้ทำงานได้มากขึ้น มีเวลาว่างมากขาดความรักความอบอุ่น เป็นต้น การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือในโครงการต่างๆ เช่น โครงการรณรงค์เผยแพร่ด้านป้องกันยาเสพติด โครงการอุดหนุนการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระดับจังหวัด โครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดในกรุงเทพมหานคร โครงการป้องกันและส่งตัวผู้ติดยาเสพติดไปรับการบำบัด โครงการศึกษาป้องกันยาเสพติดให้โทษ และการใช้ยาในทางที่ผิดและโครงการปลดอยาเสพติดในชุมชนแออัด เป็นต้น

3.2 เด็กมัชฌิมในสถานบันเทิงและสถานเริงรมย์ มีการประมาณการไว้ว่า ในกรุงเทพมหานคร แต่ละคืนมีเด็กและเยาวชนประมาณ 7,500 คน ที่ไปใช้บริการและมัชฌิมในสถานเริงรมย์ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 12-17 ปี มีการมัชฌิม เสพยาเสพติดและสารระเหยของมึนเมา และมัชฌิมทางเพศ สาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กไปมัชฌิมในสถานบริการและสถานเริงรมย์ เนื่องจากขาดความอบอุ่นในครอบครัว มีความอยากรู้ อยากเห็น อยากแสดงออก อยากทดลอง และการขาดการควบคุมดูแลและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่เหมาะสม มีสถานบริการและสถานเริงรมย์เกิดขึ้นมากมาย

การดำเนินการป้องกันและแก้ไข

มีโครงการต่าง ๆ ที่ดำเนินการกวาดล้างสถานบริการต่าง ๆ มิให้ดำเนินการผิดกฎหมาย ดูแลมิให้สถานบริการมีการใช้แสงเสียงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด และดูแลมิให้เด็กและเยาวชนประพฤติดนไม่สมควร และมัชฌิมในสถานบริการ

3.3 เด็กตั้งครภ์นอกสมรส การที่เด็กตั้งครภ์นอกสมรสก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาทางสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิตและอารมณ์ การทำแท้ง การสูญเสียอนาคต เนื่องจากต้องออกจากการศึกษาหรือการทำงาน และปัญหาอื่น ๆ ทางสังคม เช่น การฆ่าตัวตาย การทอดทิ้งทารก เป็นต้น

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

- ด้านการสงเคราะห์ ได้แก่ กรมประชาสงเคราะห์โครงการบ้านพักฉุกเฉินของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีโครงการบ้านพักผู้หญิงของมูลนิธิผู้หญิง
- ด้านสาธารณสุข การดูแลครรภ์โดยกระทรวงสาธารณสุข
- ด้านการให้ความรู้เรื่องเพศ โดยกระทรวงศึกษาธิการ สมาคมวางแผนครอบครัว
- ด้านการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดทางเพศ ได้แก่ กรมตำรวจ กรมประชาสงเคราะห์ ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก มูลนิธิผู้หญิง และสมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมาย

3.4 เด็กที่อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สาเหตุของการทำความผิดของเด็กเกิดจาก ตัวเด็กเอง มีจิตใจบกพร่อง มีปมด้อย มีภาวะร่างกายและจิตใจที่อยู่ในสภาพของการเปลี่ยนแปลง มีอารมณ์รุนแรง ฉุนเฉียว คึกคะนอง ครอบครัวยุติธรรมขาดความอบอุ่น ขาดความรัก ความอบอุ่น ทำให้เด็กกลายเป็นคนมองโลกในแง่ร้าย พาลเกรง ก่อให้เกิดปัญหาด้านความประพฤติ และนำไปสู่การก่ออาชญากรรมในที่สุด ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ครอบครัวยากจน ความเหลื่อมล้ำกันระหว่างคนรวยคนจน เด็กในครอบครัวยากจนมีทัศนคติที่ไม่ดีในเรื่องความเป็นธรรมในสังคม อาจชักนำไปสู่การกระทำผิดได้ เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี มีผู้ใหญ่ทำตัวอย่างที่ไม่ดี การคบเพื่อนที่ไม่ดี ตลอดจนสื่อมวลชนที่เผยแพร่ในลักษณะรุนแรง เช่น ภาพยนตร์เกี่ยวกับอาชญากรรม เป็นสิ่งยั่วยุให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรมได้

สาเหตุของการทำความผิดของเด็กเกิดจาก

- ตัวเด็กเอง มีจิตใจบกพร่อง มีปมด้อย มีภาวะร่างกายและจิตใจที่อยู่ในสภาพของการเปลี่ยนแปลง มีอารมณ์รุนแรง ฉุนเฉียว คึกคะนอง
- ครอบครัว ยุติธรรมขาดความอบอุ่น ขาดความรัก ความอบอุ่น ทำให้เด็กกลายเป็นคนมองโลกในแง่ร้าย พาลเกรง ก่อให้เกิดปัญหาด้านความประพฤติ และนำไปสู่การก่ออาชญากรรมในที่สุด
- ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ครอบครัวยากจน ความเหลื่อมล้ำกันระหว่างคนรวยคนจน เด็กในครอบครัวยากจนมีทัศนคติที่ไม่ดีในเรื่องความเป็นธรรมในสังคม อาจชักนำไปสู่การกระทำผิดได้ เด็กที่อยู่

ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี มีผู้ใหญ่ทำตัวอย่างที่ไม่ดี การคบเพื่อนที่ไม่ดี ตลอดจนสื่อมวลชนที่เผยแพร่ในลักษณะรุนแรง เช่น ภาพยนตร์เกี่ยวกับอาชญากรรม เป็นสิ่งช่วยให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรมได้

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

ในกรณีที่เด็กถูกส่งตัวเข้าฝึกอบรมในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก เด็กจะได้รับการศึกษาและการฝึกอบรม โดยในช่วงเดือนแรกจะเข้าฝึกงานในหน่วยงานโยธา และตั้งแต่เดือนที่สองเป็นต้นไป จะได้รับการฝึกอบรมในหน่วยสามัญหรือหน่วยวิชาชีพตามความสนใจของแต่ละคน

4. เด็กพิการทางกายและสติปัญญา ได้แก่

- 4.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น
- 4.2 เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
- 4.3 เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย
- 4.4 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

5. เด็กที่ได้รับเชื้อหรือได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ ในระยะแรกของการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ ระหว่างปี 2527-2530 ไม่มีรายงานผู้ป่วยโรคเอดส์ที่เป็นเด็ก ในปี 2531 มีรายงานว่ามียุวก 2 รายแรกที่มีเชื้อเอชไอวี โดยการเกิดจากมารดาที่ติดเชื้อ หลังจากนั้นจำนวนเด็กที่ป่วยด้วยโรคเอดส์ หรือมีอาการสัมพันธ์กับเอดส์เริ่มมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สาเหตุของการติดเชื้อเอดส์ในเด็กมาจากมารดาที่ติดเชื้อจากการมีเพศสัมพันธ์เป็นส่วนใหญ่ ผลกระทบต่อเด็กที่ได้รับเชื้อมีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สังคม เศรษฐกิจ และการขาดโอกาสได้รับบริการพื้นฐาน ส่วนเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ ได้แก่ เด็กกำพร้า เด็กที่ถูกทอดทิ้งเนื่องจากบิดามารดาเสียชีวิตจากการติดเชื้อ เอช ไอ วี หรือเอดส์ ตลอดจนเด็กที่ไม่มีเชื้อแต่อาศัยอยู่กับครอบครัวที่มีเชื้อ เอช ไอ วี หรือ เอดส์ ก็อาจได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ ขาดการดูแล ความอบอุ่น และขาดโอกาสได้รับการศึกษา

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

การจัดตั้งคณะกรรมการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์แห่งชาติเพื่อกำหนดนโยบายและแนวทางในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ กระทรวงสาธารณสุขทำหน้าที่เป็นผู้ประสานนโยบายและแผนงานการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การสนับสนุนทางด้านสังคม และจิตใจแก่เด็กเป็นสิ่งจำเป็น ตลอดจนการหาครอบครัวทดแทนหรือการสนับสนุนให้ญาติหรือชุมชน สามารถดูแลเด็กที่บิดามารดาเสียชีวิต

สำหรับกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2527) ได้จัดกลุ่มเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาไว้ดังนี้

1. เด็กในชุมชนแออัด
2. เด็กชาวเขา
3. เด็กไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้
4. เด็กยากจน
5. เด็กชาวเรือและชาวเล
6. เด็กที่มีภูมิสำเนาอยู่ห่างไกลคมนาคม
7. เด็กกำพร้า

เด็กที่ตกอยู่ในภาวะของความยากลำบากซึ่งแบ่งออกเป็น 6 กลุ่มด้วยกัน คือ

1. กลุ่มเด็กที่ถูกปล่อยปละละเลย เด็กเร่ร่อน เด็กที่ถูกทอดทิ้ง กำพร้า เด็กในชุมชนแออัด
2. กลุ่มที่ถูกละเมิดสิทธิ เด็กที่ถูกทารุณกรรม โสเภณีเด็ก เด็กที่ถูกข่มขืน และแรงงานเด็ก
3. กลุ่มเด็กที่ประพฤติกกรรมไม่เหมาะสม ได้แก่ เด็กที่ติดสารเสพติด ตั้งครรภ์นอกสมรส เด็กที่ก่ออาชญากรรม เด็กที่อยู่ในสถานพินิจ มั่วสุมในสถานบริการ สถานเริงรมย์
4. กลุ่มเด็กที่พิการทางกาย ใจ และสติปัญญา เด็กที่ขาดโอกาส
5. กลุ่มเด็กยากจน เด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือ
6. กลุ่มเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์

ปัญหาโดยรวมหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเด็กด้อยโอกาส อาจสรุปได้ ดังนี้

ผลกระทบทางร่างกาย มีการเจริญเติบโตทางร่างกายไม่เหมาะสมกับวัยเนื่องจากขาดสารอาหาร ทุกโภชนาการอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เจ็บป่วยง่าย เด็กที่ถูกละเมิดสิทธิในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ทารุณกรรม ใช้แรงงาน อาจจะมีพิการ เด็กบางส่วนที่มีชีวิตอยู่ ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่อันตราย เสี่ยงที่จะพิการจากการเกิดอุบัติเหตุ การมั่วสุมในสถานบริการ สถานเริงรมย์ และการเสพยาเสพติดหรือสารระเหย ก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพ

ผลกระทบทางจิตใจและพฤติกรรม ขาดความรักความอบอุ่น ขาดการอบรมดูแลและชี้แนะ ก่อให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ มีสภาพจิตใจที่ไม่มั่นคง ประพฤติผิดศีลธรรมจรรยา และกฎเกณฑ์ของสังคม กระทำผิดกฎหมาย

ผลกระทบทางสติปัญญาและโอกาสที่พึงจะได้รับ ขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษา ขาดโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง และขาดโอกาสที่จะได้รับบริการทางสังคมพื้นฐาน

สรุปได้ว่าเด็กด้อยโอกาส คือเด็กในกลุ่มเด็กภาวะยากลำบาก คือ ประสบกับปัญหาและต้องการความช่วยเหลือจากสังคมเป็นพิเศษอย่างมาก เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งเด็กเหล่านี้ต่างมีภูมิหลัง และสาเหตุแห่งการด้อยโอกาสต่างกัน การดูแล ช่วยเหลือ และ จัดบริการซึ่งมีความแตกต่างกัน ตามปัญหาและความจำเป็น

แนวทางการจัดการศึกษาให้กับเด็กด้อยโอกาส

ในเรื่องการศึกษานั้น โดยทั่วไป จะต้องให้การบริการทางการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสตามสิทธิพื้นฐาน ที่พึงมีพึงได้ แต่โดยระยะยาวแล้ว จำเป็นจะต้องหาทางป้องกันมิให้มีเด็กด้อยโอกาสเพิ่มจำนวน มากขึ้น ตลอดจนหาทางป้องกันมิให้เด็กด้อยโอกาสที่ได้รับบริการการศึกษาต้องหยุดเรียนกลางคัน หรือกลับไปอยู่ในสภาวะยากลำบากเช่นเดิมอีก ในกรณีดังกล่าวนี้ จำเป็นจะต้องแก้ไขปัญหาและสาเหตุต่าง ๆ เช่น สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว การกระจายรายได้สู่ชนบทโดยการสร้างงานเพื่อมิให้มีการอพยพของแรงงาน การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สถาบันครอบครัว การเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่ผิด การลดความมอมเมาเด็กจากสื่อมวลชนต่าง ๆ เป็นต้น

ตามนโยบายกรมสามัญศึกษาปีงบประมาณ 2546 การรองรับสิทธิและโอกาสทางการศึกษา ของกรมสามัญศึกษาจะมีนโยบายเร่งประสานและร่วมมือดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมเด็กทุกกลุ่ม ทั้งเด็กปกติ เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ และพร้อมที่จะดำเนินการให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

2542 ที่กำหนดให้รัฐจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี มีสนับสนุนให้โรงเรียนจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสทั้งโรงเรียนศึกษา สนับสนุนให้โรงเรียนพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความสามารถพิเศษอย่างเต็มที่ โดยพัฒนาเครื่องมือ และกระบวนการที่มีประสิทธิภาพในการสรรหาคัดเลือกนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษและจัดการศึกษาให้กับเด็กกลุ่มนี้เป็นพิเศษในโรงเรียน จัดแผนการเรียนที่ยืดหยุ่นตามความต้องการพิเศษของนักเรียน โดยจัดกิจกรรมเสริมสร้างอัจฉริยภาพของนักเรียนด้านต่าง ๆ เช่น ค่ายภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และศิลปะ

ในนโยบายตาม พ.ร.บ. การศึกษา ที่ระบุว่าจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลที่มีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐบาลจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ในร่างนโยบายได้กล่าวถึงเด็กด้อยโอกาสว่า เด็กด้อยโอกาสไม่ใช่เฉพาะเด็กที่อยู่ในวัยเรียน 6 - 17 ปี แต่รวมถึงเด็กนอกวัยเรียน คือ 18 ปีขึ้นไป แต่ยังไม่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงอยากจะเสนอน่าจะเพิ่มเติมว่า เด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส

สำหรับการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสในประเทศไทยนั้น ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบอยู่หลายหน่วยงานได้ช่วยกันจัดการศึกษาให้ แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของเด็กด้อยโอกาส เด็กด้อยโอกาสคือพวกที่เสียเปรียบ ด้อยโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านการศึกษา สาธารณสุข ด้อยโอกาสที่จะครองชีวิตได้อย่างสมบูรณ์ เด็กกำพร้า เด็กที่ติดเชื้อเอชไอวี แรงงานเด็ก เด็กพิการ เด็กยากจน เด็กไม่มีสัญชาติ เด็กไม่มีสิทธิบัตร เด็กที่อยู่ห่างไกลความเจริญ เด็กในสถานสงเคราะห์ เด็กที่ถูกทารุณกรรมทางกาย ทางใจ ทางเพศ ทางวาจา เด็กที่ตกอยู่ในความรุนแรง เด็กที่ถูกล่อลวงมาค้าประเวณี เด็กที่อยู่กันตามลำพัง เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กที่อยู่ในค่ายอพยพ เด็กที่เป็นเหยื่อของสงคราม เด็กขอทาน รวมทั้งเด็กที่อยู่ในสถานพินิจ

ปัญหาและอุปสรรคบางประการที่ทำให้การดำเนินงานให้บริการการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสไม่สามารถกระจายอย่างทั่วถึงเต็มที่และเอื้อประโยชน์อย่างสูงสุดแก่เด็กด้อยโอกาส เนื่องมาจาก

1. การขาดแคลนงบประมาณ ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การสนับสนุนด้านวิชาการ และสวัสดิการ
2. บุคลากร มีไม่เพียงพอ ไม่เหมาะสมกับจำนวนเด็ก บางครั้งบุคลากรเองมีทัศนคติเชิงลบต่อเด็ก ขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดการพัฒนาและฝึกอบรมให้มีความรู้ความชำนาญโดยเฉพาะ
3. การขาดข้อมูลสถิติเกี่ยวกับเด็กด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะในเรื่องการให้บริการการศึกษา ข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบันจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ มีระยะเวลาการรายงานข้อมูลประจำปีไม่ตรงกันหรือไม่แน่นอน มีวิธีการเก็บที่แตกต่างกัน ขาดคำนิยามของข้อมูลแต่ละรายการ ระบบการจัดทำและรวบรวมข้อมูลส่วนใหญ่เป็นระบบกระจายงาน จึงขาดมาตรฐานและไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ใช้งาน
4. ขาดการประสานงานอย่างชัดเจนและต่อเนื่องระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และเอกชนกับเอกชน ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของโครงการในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่เดียวกัน ตลอดจนขาดหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการประสานงานและสร้างเครือข่าย
5. การให้บริการการศึกษายังไม่เหมาะสม ทั้งในเรื่องหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนยังไม่สามารถสนองต่อวิถีชีวิตและความต้องการของเด็กด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะการให้ความสำคัญใน

การใช้เด็กเป็นศูนย์กลางหรือตัวตั้งในการพัฒนาการเรียนการสอนและสื่อหรืออุปกรณ์การเรียนการสอน

6. ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนจากทุกๆ ส่วนในสังคม โดยเฉพาะครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น และตัวเด็กด้วยโอกาสเอง ในการมีบทบาทและร่วมมือรับผิดชอบในการจัดการศึกษา
7. ขาดนโยบายในภาพรวมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแก่เด็กด้วยโอกาส และขาดแผนการจัดการศึกษาเฉพาะสำหรับเด็กด้วยโอกาสกลุ่มต่างๆ

ยุทธศาสตร์ที่จำเป็นจะต้องคำนึงถึงก่อนที่จะจัดระบบการศึกษาแก่เด็กด้วยโอกาสให้เหมาะสม และปฏิบัติได้ในประเทศไทยก็คือ การทบทวนประสบการณ์ในประเทศไทยในเรื่องนี้ให้ต้องแท้ ชัดเจน เนื่องจากเรามีพื้นฐานการดำเนินงานในเรื่องนี้ การทบทวนประสบการณ์นี้ควรจะกระทำให้ครบถ้วนในประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) กฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ที่มีอยู่
- 2) ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน หรือที่จะหามาได้ในอนาคต
- 3) นโยบาย และแผนงานที่ฝ่ายต่างๆ กำหนด และดำเนินการอยู่
- 4) รูปแบบการให้บริการที่มีอยู่แล้วในประเทศไทย
- 5) ความร่วมมือประสานงานระหว่างส่วนต่างๆ ของสังคมในปัจจุบัน
- 6) บทบาทของเด็ก ครอบครัว และชุมชนในการให้บริการ
- 7) กลไกการติดตามประเมินผล และการขยายผลโครงการที่มีประสิทธิภาพ ให้สามารถปฏิบัติงานได้มากขึ้น หรือการนำวิธีการหรือปัจจัยที่ประสบความสำเร็จในท้องที่หนึ่งไปทดลองยังอีกท้องที่หนึ่ง

เด็กเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า สมควรที่จะได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและการคุ้มครองให้รอดพ้นจากการถูกเอารัดเอาเปรียบทั้งจากบุคคลและสังคม แต่สภาพสังคมไทยกลับปรากฏว่ามีเด็กหลายคนที่ถูกทอดทิ้งให้อยู่อย่างโดดเดี่ยวใช้ชีวิตโดยลำพัง ทั้งนี้ถ้ามองถึงสาเหตุของปัญหาเฉพาะหน้าว่า เด็กมีความต้องการในเรื่องใด เช่น ความอยู่รอดปลอดภัยจากการที่ตกเป็นเหยื่อเป็นอันดับแรก เด็กที่ถูกทอดทิ้ง ถูกละเลย จะต้องการความอบอุ่นมากกว่าการศึกษา เขาต้องการการบำบัดฟื้นฟูทางด้านจิตใจมากกว่า การจัดการศึกษาต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กเป็นสำคัญ ควรจะมีการผลักดันให้มีระบบการศึกษาทางเลือกให้กับเด็กด้วยโอกาสมากขึ้น ดังนั้น ในเรื่องการจัดระบบการศึกษาแก่เด็กด้วยโอกาส จำเป็นต้องคำนึงถึงประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- หลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนที่สามารถสนองต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของเด็กด้วยโอกาสกลุ่มต่างๆ มีการจัดหลักสูตรที่เหมาะสม โดยใช้เด็กเป็นศูนย์กลางหรือตัวตั้งในการพัฒนาสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน
- การให้บริการทางการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนมีมาตรการช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อให้เด็กด้วยโอกาสได้เข้าถึงบริการทางการศึกษาเหล่านี้ เช่น บัตรส่งเสริมการศึกษาซึ่งแสดงสิทธิในการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
- มีระบบจัดการให้คนจากทุกส่วนในสังคมทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น ได้มีบทบาทและร่วมมือรับผิดชอบในการจัดการศึกษาแก่เด็กด้วยโอกาส ตลอดจนเด็กเองในการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดการศึกษา

- มีระบบการรับนักเรียนที่ยืดหยุ่น เหมาะสม และสามารถเข้าเรียนโดยไม่มีข้อผูกพันหรือเงื่อนไขในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น เมื่อเด็กต้องย้ายตามผู้ปกครองและต้องย้ายโรงเรียน เมื่อเด็กประสงค์กลับเข้าเรียน สามารถกลับเข้าเรียนได้หลังจากออกจากโรงเรียนไปชั่วคราวไม่ว่าด้วยสาเหตุใด ๆ
- มีระบบการเรียนการสอนที่ไม่เป็นการผลักดันเด็กออกจากโรงเรียน ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม มีการเอาใจใส่ดูแลเฉพาะ และเป็นพิเศษแก่เด็กด้อยโอกาสที่เข้าสู่อุปการะการบริการการศึกษา
- มีการให้การสนับสนุนและความช่วยเหลือในการจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสขององค์กรเอกชน ทั้งในด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ สวัสดิการ การพัฒนาบุคลากร ตลอดจนลดอุปสรรคในด้านกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กรเอกชน
- มีการประสานงานและสร้างเครือข่ายของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส
- มีการจัดทำนโยบายและแผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในแต่ละกลุ่ม เช่น แรงงานเด็ก เด็กเร่ร่อน เด็กชาวเขา เด็กที่ประพฤตินิสัยไม่สมควร เป็นต้น

ความคิดสร้างสรรค์ และกิจกรรมสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์

ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึงความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่ดีเยี่ยม ซึ่งสมรรถภาพในการแก้ปัญหานั้นเป็นผลมาจากการเรียนรู้ การริเริ่ม และศักยภาพของแต่ละบุคคล แก้ปัญหาและสร้างหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เกิดรูปแบบหรือเนื้อหาสาระใหม่ขึ้น ความคิดสร้างสรรค์นี้มีความเกี่ยวเนื่องกับประสบการณ์สะสมซึ่งเป็นตัวกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่อยู่ในตัวบุคคลทุกคน เป็นความสามารถของสมองในการคิด สามารถส่งเสริม กระตุ้นให้เกิดขึ้นได้ด้วยการฝึก ตามคำจำกัดความในสารานุกรมการศึกษา (Encyclopedia of Education. 1971 : 155) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) หมายถึง ผลผลิตของความคิดที่แปลกใหม่และมีคุณค่า ซึ่งได้มาจากผู้คิดเอง ไม่เป็นไปตามแบบแผน มีแรงจูงใจสูง และมีความมุ่งมั่นในการที่จะกระทำให้สำเร็จอย่างแท้จริง ความคิดนั้นจะเกิดขึ้น ถ้าเข้าใจประเด็นของปัญหาอย่างชัดเจน

นักการศึกษาและนักจิตวิทยา ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ไว้มากมาย เช่น กิลฟอร์ด (Guildford) ให้ความเห็นเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นความสามารถทางสมอง เป็นความสามารถในการคิดได้หลายทาง ซึ่งประกอบด้วยความคิดคล่องตัว (fluency) ความคิดที่ยืดหยุ่น (flexibility) ความคิดต้นแบบ (originality) และความคิดละเอียดลออ (elaboration)

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่สามารถแสดงออกได้ในหลายรูปแบบ เช่น ทางดนตรี การเคลื่อนไหว การแสดงละคร งานศิลปะอื่นๆ หรือแม้แต่การแสดงออกทางภาษา การส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสแสดงความคิดสร้างสรรค์ จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาเด็กดังนี้

1. ความเป็นอิสระ (independence)
2. สุนทรียภาพ (aesthetic appreciation)
3. ความพอใจและความสนุกสนาน (satisfaction and enjoyment)
4. การสร้างนิสัยการทำงานที่ดี (good work habits)

5. การลดความตึงเครียดทางอารมณ์ (emotional release)
6. การพัฒนากล้ามเนื้อ (muscle development)
7. การสำรวจค้นคว้าทดลอง (exploration)

อาร์ พันธ์มณี (2537 : 235) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความคิดจินตนาการในการประยุกต์ที่สามารถนำไปสู่สิ่งประดิษฐ์คิดค้นพบใหม่ๆ ทางเทคโนโลยี เป็นความคิดในลักษณะที่คนอื่นคาดคิดไม่ถึง หรือมองข้าม เป็นความคิดหลากหลาย คิดไว้วางใจ เน้นทั้งปริมาณและคุณภาพ อาจเกิดจากความคิดผสมผสานเชื่อมโยงระหว่างความคิดใหม่ๆ กับประสบการณ์เดิม ให้เกิดสิ่งใหม่ที่แก้ปัญหาและเอื้ออำนวยประโยชน์ตนเองและสังคม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

ทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวคิดในการศึกษาความคิดสร้างสรรค์นี้ คือ ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา (Structure of Intellect Model) ของกิลฟอร์ด (Guilford, 1967 : 60 – 64) ได้อธิบายความสามารถทางสมองของมนุษย์ออกเป็น 3 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 เนื้อหา (Content) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อในการคิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ภาพ (Figure) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นรูปธรรมที่จะรับรู้และระลึกได้ เช่น ภาพต่างๆ
2. สัญลักษณ์ (Symbol) หมายถึงข้อมูลที่อยู่ในรูปของเครื่องหมายต่างๆ เช่น ตัวอักษร ตัวโน้ต และสัญลักษณ์ต่างๆ
3. ภาษา (Semantic) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปถ้อยคำที่มีความหมายต่างๆ แต่บางอย่างไม่อยู่ในรูปถ้อยคำก็มี เช่น ภาษาใบ้
4. พฤติกรรม (Behavior) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นการแสดงออกของกิริยาอาการของมนุษย์ รวมทั้งทัศนคติ การรู้ การคิด เช่น การยิ้ม การหัวเราะ การแสดงความคิดเห็น

มิติที่ 2 วิธีคิด (Operation) เป็นมิติที่แสดงลักษณะการทำงานของสมองในลักษณะต่างๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ

1. การรู้จักและเข้าใจ (Cognition) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่รู้จักและมีความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ได้ทันทีทันใด เช่น เมื่อเห็นของเล่นรูปร่างกลมๆ ทำด้วยยางผิวเรียบ ก็สามารถบอกได้ว่าเป็นลูกบอล
2. จำนวน (Classes) หมายถึง กลุ่มของสิ่งมีชีวิตที่มีคุณสมบัติบางประการร่วมกัน เช่น สุนัข คน ปลา วาฬ เป็นพวกเดียวกัน เพราะต่างก็เลี้ยงลูกด้วยนมเหมือนกัน
3. ความสัมพันธ์ (Relations) หมายถึง ผลของการเชื่อมโยงความคิดแบบต่างๆ ตั้งแต่ 2 หน่วย เข้าด้วยกัน โดยอาศัยลักษณะบางประการเป็นเกณฑ์ อาจจะอยู่ในรูปของหน่วยกับหน่วย จำพวกกับจำพวก ระบบกับระบบ เช่น พระกับวัด นกกับตัว เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับที่อยู่อาศัย
4. ระบบ (Systems) หมายถึง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผลที่ได้หลายๆ คู่เข้าด้วยกันอย่างมีระบบ

5. การแปลงรูป (Transformation) หมายถึง การแปลงรูป ปรับปรุงการให้นิยามใหม่ การตีความหมาย การขยายความ หรือการจัดองค์ประกอบของข้อมูลที่กำหนดให้เสียใหม่ เพื่อนำไปใช้ในวัตถุประสงค์อื่น

6. การประยุกต์ (Implications) หมายถึง การคาดหวังหรือทำนายเรื่องบางอย่างจากข้อมูลที่กำหนดให้เกิดความแตกต่างไปจากเดิม

ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดนี้ นับว่าเป็นพื้นฐานในการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ เพราะกิลฟอร์ดได้อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะการคิดแบบอนกนัย คือ ความคิดหลากหลายทิศทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล ซึ่งเป็นลักษณะการคิดที่จะนำไปสู่การประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ จากข้อสรุปนี้ทำให้มีการศึกษาเรื่องความคิดสร้างสรรค์อย่างกว้างขึ้นในเวลาต่อมา

จากทฤษฎีที่เป็นแนวคิดในการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาข้างต้น โครงสร้างทางสติปัญญาและการโยงสัมพันธ์นั้นเกี่ยวข้องกับการคิดแบบอนกนัย ซึ่งเป็นความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ คนที่มีความคิดสร้างสรรค์จะคิดได้หลายทิศทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล ตลอดจนเชื่อมโยงความคิดของตนเข้ากับสิ่งใหม่ อันจะนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ต่อไป

สรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการคิดหลายแง่มุม เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ โดยมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดความคิดใหม่ต่อเนื่องกันไป ซึ่งจะนำไปสู่การค้นพบสิ่งแปลกใหม่ ด้วยการคิดดัดแปลง ประยุกต์จากความคิดเดิม ผสมผสานกันทำให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ขึ้น ซึ่งรวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่างๆ ตลอดจนการค้นพบวิธีการแก้ปัญหาใหม่ๆ ความสามารถทางด้านนี้ของบุคคลแต่ละคน จะมีระดับที่แตกต่างกัน แต่สามารถพัฒนาขึ้นได้ถ้าได้รับการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม

ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ให้ความสนุกสนาน ความสุข และความพอใจแก่เด็กมาก สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็กเมื่อโตขึ้น เด็กจะรู้สึกห่อหุ้ม เมื่องานสร้างสรรค์ของเขาถูกตำหนิ ดูถูกว่าสิ่งที่เขาสถาปนนั้นไม่มีคุณค่า เด็กจะมีความพอใจและสนุกสนานเมื่อเขาได้สร้างสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาด้วยตัวเอง และได้รับการยอมรับชมเชย (Hurlock, 1972 : 327 – 328) ความคิดสร้างสรรค์มีความจำเป็นต่อชีวิตเพราะเป็นการให้การศึกษาแก่เด็ก เราไม่สามารถจะสอนทุกสิ่งทุกอย่างที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของเราได้เพียงบาง อย่างเท่านั้น เด็กที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จึงมีโอกาสนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาได้ดีกว่า (ชาญชัย อินทรประวัตติ, 2518 : 19)

ความคิดสร้างสรรค์ คือ คุณสมบัติของความคิดอันเป็นผลรวมสุดท้ายของกระบวนการภายในสมองของเรา ทำให้เกิดความคิดที่ก่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีคุณภาพ แปลกแตกต่าง และส่งผลให้เกิดคุณค่าในวงแคบและวงกว้าง ในปัจจุบันเราใช้ผลประโยชน์ จากความคิดของผู้สร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา โดยเราอาจไม่รู้ตัว หรือลืมไปว่าผลงานสร้างสรรค์ของนักวิทยาศาสตร์ทำให้เรามีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างใช้ เช่น ไฟฟ้า รถยนต์ คอมพิวเตอร์ หรือสิ่งประดิษฐ์อื่นๆ สิ่งประดิษฐ์จากความคิดสร้างสรรค์เหล่านี้อำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน จนเราลืมนึกถึงการใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง และลืมการสร้างสรรคเด็กๆ ให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์กัน

อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ เคยกล่าวเอาไว้ว่า จินตนาการสำคัญกว่าการเรียนรู้ หากขาดสิ่งนี้ความคิดดีๆ คงไม่ตามมา การมีความคิดสร้างสรรค์ คือ การมีแนวทางความคิดที่สามารถยืดหยุ่นและดัดแปลงให้เหมาะสมได้ คนที่มีความคิดสร้างสรรค์คือคนที่ชอบมีความเสี่ยง ไม่กลัวที่จะแตกต่างจากคนอื่น และไม่กังวลด้วยว่าคนอื่นจะคิดอย่างไร พูดถึงความคิดสร้างสรรค์ คนส่วนใหญ่มักจะนึกไปถึงการมีความสามารถพิเศษทางศิลปะหรือดนตรี แต่นั่นยัง

ไม่ใช่ความหมายของทั้งหมด ในพจนานุกรมภาษาอังกฤษฉบับของ Oxford ได้นิยามความหมายของคำนี้ว่า ความช่างคิดและจินตนาการ ซึ่งคำเหล่านี้ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ เพราะการมีความคิดสร้างสรรค์ก็คือการมีความสามารถที่จะคิดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆในทางที่อื่นข้างจะแตกต่าง อันรวมไปถึงการนำไปสู่การแก้ปัญหาในแนวทางที่แตกต่างด้วย การคิดอย่างสร้างสรรค์มีส่วนช่วยให้เด็กๆ เข้าใจในแง่มุมต่างๆ ของโลกรอบตัว และความเข้าใจอันนี้จะนำเด็กไปสู่ความมั่นใจในตนเอง ความนับถือตนเอง รวมไปถึงความสามารถในการรับมือกับความคาดหวังที่โลกสมัยใหม่เรียกร้องได้ ความคิดต่างๆเหล่านี้ทั้งหมดก็คือ การมีจินตนาการ ซึ่งจินตนาการนี้เองเป็นเครื่องมือที่สร้างสรรค์ที่สุดของการทำความเข้าใจความเป็นไปของโลก

มุสตี ฏูอินทร์ (2526 : 73) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ว่า

1. มีคุณค่าต่อสังคม

คุณค่าของความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อสังคมนั้น ได้แก่ การที่บุคคลได้คิดและได้สร้างสรรค์สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อประโยชน์สุขและความเจริญก้าวหน้าของสังคม หรือหาวิธีการแก้ไขปัญหานั้นจนประสบความสำเร็จ และมีประโยชน์ต่อสังคม เช่น ความเจริญก้าวหน้าในด้านเกษตร การคมนาคม ความเจริญทางด้านการศึกษา เป็นต้น

2. มีคุณค่าต่อตนเอง

ความสามารถในการสร้างสรรค์นั้นนับว่ามีคุณค่าต่อบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์เอง เพราะการสร้างผลงานขึ้นได้ขึ้น จะทำให้ผู้สร้างสรรค์มีความพึงพอใจและมีความสุข เช่น การที่เด็กสร้างสรรค์งานด้วยตนเอง การคิดเกมการเล่นที่แปลกใหม่ เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตน มั่นใจในตนเอง ซึ่งมีผลไปถึงแบบแผนบุคลิกภาพและความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมของเด็ก

ความสำคัญของจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์

ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาจำนวนมากเชื่อว่า จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์จะลงรากมั่นคงได้จากการเล่น เมื่อเด็กๆ เล่น พวกเขา กำลังสำรวจความคิดใหม่ๆ กำลังต่อสู้กับความไม่มั่นคงและกำลังสร้างทางเลือกของตนเอง ซึ่งยังมีความเข้าใจผิดอยู่อีกมากกว่าคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ได้ต้องมีความสามารถพิเศษที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด หรือมีพรสวรรค์เรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ ซึ่งไม่เป็นความจริงเพราะ จากการวิจัยของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน Thomas Coram ประเทศอังกฤษ ได้อ้างไว้ดังนี้

ถึงแม้ความสามารถที่แตกต่างกันหรือความสามารถพิเศษจะเป็นสิ่งสำคัญ แต่สิ่งที่จะทำให้เด็กประสบความสำเร็จในชีวิตเมื่อโตขึ้นนั้นต้องประกอบไปด้วยความยืดหยุ่นด้วย เมื่อนั้นเด็กก็จะสามารถคิดเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ด้วยการเผชิญหน้ากับปัญหา มากกว่าการหลบหนีปัญหา และที่สำคัญความคิดสร้างสรรค์ยังเป็นสิ่งจำเป็นในการเข้ามาช่วยเติมเต็มชีวิตของเด็กๆ อีกด้วย เมื่อเด็กผ่านประสบการณ์ที่สร้างสรรค์ เด็กก็จะสามารถสื่อสารความรู้สึกของตนเองออกมาได้ สามารถแสดงออกถึงความคิดของตนเอง ผ่านกระบวนการระบายสี และเข้าใจโลกผ่านบทบาทที่พวกเขาเรียนรู้มาจากการเล่นที่เต็มเปี่ยมไปด้วยจินตนาการ สำหรับวัยที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์ในตัวเด็กคือ ช่วงอายุ 1-6 ปี แต่หลังจากนั้นเมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียนประถม ความคิดสร้างสรรค์กลับเริ่มหดหายลงเรื่อยๆ ถึงแม้ว่าตัวหลักสูตรจะมีวิชาศิลปะและดนตรีแทรกอยู่ แต่ก็ยังเป็นเพียงส่วนน้อยนิด ที่แทบจะไม่ได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้มากนัก

จากความสำคัญและคุณค่าของความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมานี้ พอสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่สำคัญ ควรที่จะได้รับการส่งเสริมปลูกฝัง เพื่อช่วยสร้างนิสัยและผ่อนคลายอารมณ์ให้กับเด็ก ทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ค้นคว้าทดลอง เพื่อสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ เนื่องจากเด็กสามารถแสดงออกซึ่งคุณภาพทาง

ด้านความคิดสร้างสรรค์ของเขาให้ปรากฏเด่นชัดได้ในงานศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นศิลปะทางด้านเขียนภาพ ปั้นรูป หรือศิลปะทางการแสดงและดนตรี เพราะว่าการแสดงออกทางศิลปะแตกต่างไปจากการแสดงออกทางด้านอื่น ศิลปะเป็นสิ่งที่พร้อมด้วยเสรีภาพ มีอิสระภาพอยู่ในตัวของมันเอง ศิลปะไม่ต้องผูกพันกับหน้าที่ ด้วยเหตุนี้ ศิลปะจึงเป็นสื่อกลางทำทลายให้เด็กแสดงออกซึ่งความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างกว้างขวาง

ความหมายของกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์

กิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับงานศิลปะศึกษาต่างๆ ได้แก่ การวาดภาพระบายสี การปั้น การพิมพ์ภาพ การพับ ตัด ฉีก ปะ และประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ ที่มุ่งเน้นกระบวนการคิดสร้างสรรค์ การรับรู้เกี่ยวกับความงามและส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กแต่ละคนได้แสดงออกตามความรู้สึกและความสามารถของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 13) กิจกรรมสร้างสรรค์หมายถึง กิจกรรมศิลปะที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึกที่เป็นนามธรรม สามารถฝึกให้เด็กได้รู้จักสังเกต หาเหตุผล รู้จักสร้างสรรค์ลักษณะนิสัยที่ดี และมีความพร้อมในการเรียน

กิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมศิลปะ ซึ่งได้แก่ การวาดภาพ การปั้น การพิมพ์ ฉีกปะ ตัดปะเศษกระดาษ การประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ มุ่งกระตุ้นให้เด็กคิด จินตนาการ ตลอดจนการฝึกให้เด็กรู้จักสังเกต หาเหตุผล ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนต่อไป

พอสรุปได้ว่า กิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมทางศิลปะที่ส่งเสริมความคิด การแก้ปัญหา จินตนาการ ความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ ที่เด็กสามารถต่อเติมตามจินตนาการของตนเองได้ อาจจะเป็นศิลปะสองมิติและศิลปะสามมิติ ศิลปะสองมิติ คือ งานศิลปะบนพื้นราบที่สามารถวัดความกว้างและยาวได้ เช่น ภาพวาด ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพปะติด ฯลฯ ส่วนศิลปะสามมิติ คือ ศิลปะที่ปรากฏรูปทรงให้สามารถลูบคลำหรือวัดได้ทั้งความกว้าง ความยาว และหนา เช่น รูปปั้น รูปแกะสลัก รูปโครงสร้าง ฯลฯ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนต่อไป

ความสำคัญของกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 63 – 68) ได้อธิบายว่า ศิลปะช่วยให้เกิดการพัฒนาการด้านอื่นๆ ดังนี้

1. ศิลปะพัฒนาพฤติกรรมในการทำงาน เด็กจะเกิดความคล่องตัวในการคิด และแสดงออก ความชำนาญในการสร้างสรรค์หรือสมรรถภาพในการแสดงออกนี้เป็นสิ่งที่ทำทลายให้เกิดความกระหายในการทำงาน ศิลปะอีกต่อไป
2. ศิลปะพัฒนาบุคลิกภาพ การเรียนโดยการลงมือปฏิบัติทำให้เกิดความเคยชิน ซึ่งจะเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ทำให้เด็กรักการทำงานและขยันหมั่นเพียร
3. ศิลปะพัฒนาพลังของการแสดงออกทางด้านอารมณ์และความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ และการสร้างสรรค์
4. ศิลปะพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ผลสำเร็จของการทำงานศิลปะ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ เมื่อบุคคลได้พบกับความสำเร็จอยู่เสมอ ทำให้บุคคลเกิดความมั่นใจในการทำงานของตนมากขึ้น
5. ศิลปะพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น การสร้างสรรค์จึงเป็นการลองผิดลองถูก และแก้ปัญหาอยู่ตลอดเวลาจนกว่างานจะเสร็จ

6. ศิลปะพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมที่เอื้อเพื่อแผ่ต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรีกษาหารือและหาข้อสรุปร่วมกัน

ประโยชน์ของการให้เด็กมีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระไว้ว่า การให้เด็กแสดงออกอย่างอิสระช่วยให้เกิดผลดีในด้านต่างๆ ดังนี้คือ

1. เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน ทำงานอย่างพึงพอใจ ตามความคิดของตนเอง ช่วยให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน

2. มีความเชื่อมั่นในตนเอง การให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระโดยไม่กำหนดแบบอย่างตายตัว จะทำให้เด็กมั่นใจในการทำงานของตนเองมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากผลงานของตนเองได้เป็นที่ยอมรับในเรื่องของการแสดงออกมากกว่าการเลียนแบบ เด็กจะได้พัฒนาความสามารถในการเป็นผู้กล้าคิด กล้าทำ แต่ทั้งนั้นผู้สอนต้องตระหนักถึงขอบเขตของเด็กที่แสดงออกอย่างเหมาะสมด้วย

3. มีความคิดสร้างสรรค์ เด็กที่กล้าแสดงออกจะมีความคิดเป็นตัวของตัวเอง มีความฉับไวในการคิด การกระทำที่ไม่เป็นการลอกเลียนแบบของผู้อื่น

4. ความเป็นผู้ที่มีเหตุผล ความสามารถในการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยไม่ยึดถือความคิดเห็นของตนเป็นที่ตั้ง มีเหตุผลในการคัดเลือกหรือตัดสินใจต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม เช่น การคัดเลือกยึดลำดับของผลงาน เด็กควรยอมรับข้อตกลง หรือหลักเกณฑ์ในการทำงานก่อนที่จะพิจารณาตัดสินว่าผลงานชิ้นใดเหมาะสม

5. การเป็นผู้รู้จักสังเกต การสังเกตช่วยให้การทำงานของเด็กลำดับเป็นขั้นตอน สามารถบรรลุจุดหมายได้อย่างรวดเร็ว ช่วยทำให้เกิดความมั่นใจมากขึ้น และเป็นการฝึกให้เด็กรู้จักทำงานอย่างมีลำดับขั้น

6. ความสามารถในการประยุกต์ใช้ มีความสามารถในการดัดแปลงประสบการณ์ที่ได้พบเห็นมาใช้ในการกิจกรรมทางศิลปะได้ เช่น การประดิษฐ์ภาพบ้านของฉันทน์ เป็นต้น

7. ความเป็นผู้กล้าตัดสินใจ ความสามารถในการแสดงออกมีส่วนต่อการเป็นผู้กล้าตัดสินใจ เช่น การฉีกรูปทรงตามความนึกคิด โดยไม่ต้องร่างแบบก่อน

การเป็นผู้มีความสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การแสดงออกอย่างฉับไว ต้องอาศัยความสามารถในการแก้ปัญหา เช่น การที่ครูกำหนดให้วาดภาพเพื่อนบ้าน แต่เด็กไม่มั่นใจที่จะวาดรูปคน เด็กก็จะวาดแต่รูปบ้าน หลังจากซักถามความคิดเห็นของเด็กแล้ว เด็กก็ตอบว่า “คนอยู่ในบ้านจึงมองไม่เห็น” ดังนั้นครูจะเน้นให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นและกล้าที่จะแสดงออกมิใช่เพียงปัญหา กิจกรรมสร้างสรรค์หรือศิลปะสำหรับเด็ก มิได้มีจุดหมายให้เด็กทำงานเพื่อความสวยงามเหมือนจริง แต่เป็นการช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือให้แข็งแรงให้จับดินสอขีดเขียนได้ดี เป็นการฝึกประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา เพื่อให้มีพื้นฐานการเขียนที่ดี ตลอดจนช่วยพัฒนาอารมณ์ จิตใจให้เด็กมีความเพียร มีความอดทน มีสมาธิในการทำงาน และรู้จักรับผิดชอบ การได้ทำงานเป็นกลุ่มช่วยให้เรียนรู้การเข้าสังคม การแบ่งปันความเอื้อเพื่อแผ่แผ่ และส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ทำให้เด็กรู้จักคิด มีเหตุผลในการทำงาน จึงควรให้กำลังใจในการทำงานกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ ให้เด็กเกิดความมั่นใจ กล้าคิดกล้าแสดงออกอย่างเต็มที่

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 6 - 15) ได้สรุปประโยชน์ของกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ ส่งเสริมอิสรภาพในการทำงาน ครูควรวางวัสดุอุปกรณ์ไว้ในที่ที่เด็กจะหยิบมาใช้ได้ และมีโอกาสเลือกหยิบตามความพอใจ ในขณะเดียวกันเด็กก็สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของตนกับเพื่อนๆ ได้

2. เด็กมีสุนทรียภาพต่อสิ่งแวดล้อม เด็กรู้จักชื่นชมและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่างๆ เป็นสิ่งที่ควรได้รับการพัฒนา ซึ่งผู้ใหญ่ควรทำตัวอย่างโดยการยอมรับและชื่นชมในผลงานของเด็ก โดยฝึกให้เด็กเห็นว่า ทุกๆอย่างมีความหมายสำหรับตัวเขา ส่งเสริมให้รู้จักสังเกต เห็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงในสิ่งธรรมดาสามัญ ให้ได้ยินในสิ่งที่ไม่เคยได้ยิน และฝึกให้เขาสนใจสิ่งต่างๆรอบตัว

3. เด็กเกิดความพอใจและสนุกสนาน ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ เด็กควรทำตามความพอใจและมีความสุขสนุกสนาน การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน เป็นโอกาสที่เด็กแสดงออกซึ่งความคิดของเขา และเป็นการพัฒนาภาษาไปด้วย การเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความสามารถทางสร้างสรรค์ จะช่วยให้เด็กตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ช่วยส่งเสริมให้เขามีกำลังใจ เข้าใจตนเองว่ามีความคิดที่ดีและมีความสามารถหลายอย่าง

จากความสำคัญดังกล่าวสรุปได้ว่า กิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่ายิ่งต่อเด็ก ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมปรับเปลี่ยนให้เด็กมีจิตใจอ่อนโยน รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์สามารถพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา การส่งเสริมให้ได้ผลดีนั้น เด็กต้องได้รับอิสระริเริ่มด้วยตนเอง ได้รับการกระตุ้นส่งเสริมสนับสนุน มีกำลังใจในการคิดสร้างสรรค์ต่อไป

จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์

กิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ (Creative Kids Art) - มุ่งเน้นพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความอิสระทางความคิดและจินตนาการ เรียนรู้วิธีการและเทคนิครูปแบบใหม่ๆ พร้อมกับการปฏิบัติงานจริงภายในห้องเรียน ซึ่งจะใช้การผสมผสานรูปแบบของงานศิลปะที่หลากหลายเข้าด้วยกัน เช่น การวาดรูป การระบายสี การปั้น การพิมพ์ และการประดิษฐ์ จุดประสงค์หลักของกิจกรรมศิลปะคือการส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างงานศิลปะที่มาจากความคิดของตนเอง ศิลปะสำหรับเด็ก ไม่ใช่การวาดภาพระบายสี หรือประดิษฐ์ตามคำบอกเล่าของครู ดังนั้น การที่ครูให้เด็กทำงานศิลปะในกรอบ เช่น การใช้สมุดภาพที่มีภาพร่างสำเร็จรูปแล้วให้เด็กระบายสี จัดเป็นศิลปะเทียม สิ่งที่จะควรเกิดขึ้นคือ การปล่อยให้เด็กได้สร้างสรรค์ชิ้นงานของตนเองตามจินตนาการอย่างอิสระ กิจกรรมทางศิลปะ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาสมอง ชีวภาพ อันเป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การสร้างผลงานในระดับที่สูงขึ้นไป

เด็กจะได้รับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยการถ่ายทอดผ่านงานศิลปะ เรียนรู้ขั้นตอนการทำงานศิลปะอย่างมีระเบียบแบบแผน นอกจากเด็กจะได้รับการผ่อนคลาย และสนุกสนานกับเทคนิคและวิธีการสร้างสรรค์งานศิลปะในรูปแบบต่างๆแล้ว ยังเป็นการฝึกสมาธิ ฝึกความอดทน พร้อมกับการส่งเสริมสุนทรียภาพทางอารมณ์ ซึ่งจะทำให้เกิดความสมดุลระหว่างความเข้มแข็งและความอ่อนโยนในจิตใจของเด็กๆ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2529 : 40 - 41) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการสร้างเสริมนิสัยให้กับเด็ก และเพื่อให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของเด็กโดยมิได้มุ่งหวังจะพัฒนาเด็กให้เป็นศิลปินหากแต่การจัดกิจกรรมศิลป์สร้างสรรค์เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ทางด้านศิลปะ มีความคิดที่ดีต่อศิลปะ ฉะนั้น การจัดกิจกรรมศิลปะจึงมุ่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นบุคลากรที่มีคุณค่าต่อสังคมมากขึ้น

การจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ ควรมุ่งเน้นที่จะพัฒนาคุณค่าเด่นๆในด้านต่างๆดังนี้ คือ พัฒนาความรู้สึกรักสัมผัสทางด้านการรับรู้ การแสดงออกทางศิลปะของเด็กมีผลมาจากการรับรู้ การพัฒนาความรู้สึกรักสัมผัสทางด้านการรับรู้ จึงเท่ากับเป็นการพัฒนาศิลปะเด็กซึ่งสัมพันธ์กับบุคลิกภาพทางความงามและบุคลิกภาพทางการรู้จัก

โดยตรง หรืออาจจะหมายถึง การพัฒนาการรู้คิดของเด็กก็ได้ วุฒิภาวะการรู้คิดของเด็กมิได้ชัดเจนไว้เฉพาะศิลปะ หากแต่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้วิชาการด้านต่างๆ เรียนรู้สภาพแวดล้อม เรียนรู้ชีวิต การพัฒนาความรู้สึกสัมผัสทางด้านการรับรู้ จึงควรเป็นไปอย่างกว้างขวาง ทั้งทางด้านการดู การวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และปฏิบัติการ เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้านต่างๆ ตามที่กล่าวมาแล้ว ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การพัฒนาศักยภาพของสมองทั้งสองซีก ในอดีตเรามักจะพัฒนาสมองของเด็กเพียงด้านใดด้านหนึ่งเป็นสำคัญ เช่นเด็กที่สนใจทางคณิตศาสตร์ ก็ฝึกฝนส่งเสริมเฉพาะทางคณิตศาสตร์ เด็กที่มีความสนใจทางศิลปะก็จะส่งเสริมเฉพาะทางศิลปะ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วมนุษย์มีศักยภาพของสมองทั้งสองด้าน ถึงแม้จะไม่เท่ากันก็ตาม ซึ่งการพัฒนาเด็กจึงควรที่จะพัฒนาศักยภาพของสมองทั้งสองด้าน แม้ทางศิลปะเอง ก็ไม่ควรส่งเสริมเฉพาะการสร้างสรรคกิจกรรม แต่เน้นความรู้ทางด้านการวิเคราะห์เข้าไปด้วย (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2542 :)

สรุปว่า จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการครบในทุกด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อเป็นบุคลากรที่มีคุณค่าต่อสังคมในอนาคต

รูปแบบการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์

กิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ สามารถจำแนกประเภทได้เป็น

1. กิจกรรมศิลปะสองมิติ หมายถึงกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กสร้างสรรค์ภาพบนพื้นระนาบแบน เช่น กระดาษ กระดาษ ผ้า ผืนปูน พื้นทราย ฯลฯ โดยใช้กลวิธีวาดเส้น ระบายสี พิมพ์ หรือกดประทับให้เป็นสี หยดสี ประติดด้วยกระดาษสี เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมประเภทนี้ได้แก่ การวาดภาพด้วยนิ้วมือ หรือมือ การวาดภาพเส้นด้วยดินสอ สีเทียน ระบายสีด้วยสีเทียน สีฝุ่น สีน้ำ สีโปสเตอร์ การพิมพ์ภาพด้วยเศษวัสดุต่างๆ เป็นต้น ผลงานศิลปะจะแบนราบมีเฉพาะมิติของความกว้าง-ยาว
2. กิจกรรมศิลปะสามมิติ หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งให้เด็กสร้างสรรค์ภาพให้มีลักษณะลอยตัว นูน หรือเว้าลงไปในพื้นที่ มีลักษณะเป็นรูปทรง โดยใช้วัสดุ และกลวิธีต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัสดุนั้นๆ เช่น การปั้นทราย ดินน้ำมัน ดินเหนียว กระดาษ แป้ง โดยประกอบวัสดุต่างๆ เข้าด้วยกัน กลวิธีที่จะให้เด็กทำกิจกรรมประเภทนี้ไม่ควรซับซ้อนที่ซับซ้อน ต้องสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว ง่าย และไม่เสี่ยงต่ออันตราย ผลงานที่ได้จะสามารถมองเห็นได้หลายทิศทาง และสัมผัสจับต้องได้ เช่น รูปปั้น รูปแกะสลัก รูปโครงสร้าง ฯลฯ
3. กิจกรรมศิลปะผสมผสานสองมิติสามมิติ หมายถึงกิจกรรมที่ให้เด็กสร้างสรรค์ ภาพ โดยใช้วัสดุ และกลวิธีทางกิจกรรมศิลปะสองมิติและสามมิติรวมเข้าด้วยกัน เช่น ใช้ สีโปสเตอร์ ระบายบนรูปปั้นดินเหนียว หรือแปะโดว์ที่แห้งแล้ว หรือให้เด็กระบายสี หรือฉีกกระดาษสี (ที่ฉีก หรือตัดเป็นรูปต่างๆ) ตกแต่งกล่องกระดาษ เป็นต้น

รูปแบบของกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์สามารถแบ่งได้ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมวาดภาพระบายสี

เป็นกิจกรรมการสร้างภาพทางจิตรกรรม (การวาดภาพ) หรือภาพ 2 มิติ ที่เด็กเขียนลงไปด้วยความรู้สึกในตัวเองให้เป็นสัญลักษณ์ แบบลวดลาย จังหวะ และสีเส้นต่างๆแทนการใช้คำพูด เช่น

- 1) การวาดภาพด้วยสีน้ำ พู่กัน
- 2) การวาดรูป ระบายสีด้วยสีเทียน (Crayon) และดินสอสี
- 3) การเล่นเกมกับสีแบบต่างๆ กิจกรรมวาดภาพระบายสีนั้นเด็กจะสนุกสนานกับการเล่นกับสีแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการทาสี การเป่าสี การเล่งสีด้วยนิ้วมือ เป็นต้น

จุดมุ่งหมายของกิจกรรมวาดภาพระบายสี

- 1) เพื่อช่วยพัฒนาการทำงานของประสาทสัมผัสกับกล้ามเนื้อ
- 2) เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักการทำงานด้วยมือ การใช้นิ้วมือ
- 3) ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อเล็กและกล้ามเนื้อใหญ่
- 4) ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึก และผ่อนคลายอารมณ์ของเด็ก
- 5) ช่วยกระตุ้นการแสดงออกและความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ
- 6) ส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออกอย่างเชื่อมั่นในตนเอง

ตัวอย่างกิจกรรม ได้แก่

- 1) วาดรูปและระบายสีตามใจชอบ
- 2) วาดภาพจากการฟังนิทาน
- 3) วาดภาพจากประสบการณ์
- 4) วาดภาพจากเสียงเพลง
- 5) วาดภาพจากจินตนาการ
- 6) ระบายสีที่กำหนดให้
- 7) วาดภาพด้วยนิ้วมือ
- 8) วาดภาพต่อเติมจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ หรือการวาดภาพต่อเติมจากส่วนที่ไม่สมบูรณ์ ภาพให้จากสิ่งเร้า เช่น ให้ภาพวงกลม สามเหลี่ยม แล้วให้เด็กใช้จินตนาการต่อเติมให้เป็นรูปอะไรก็ได้

2. กิจกรรมฉีก ปะ และตัดกระดาษ

เป็นกิจกรรมที่ใช้กระดาษต่างๆ มาฉีก ตัดและนำมาติดบนกระดาษทำให้เป็นภาพ กระดาษที่ใช้ไม่ควรแข็งหรือเหนียวเกินไป ได้แก่ กระดาษหนังสือพิมพ์ กระดาษวารสาร กระดาษห่อของขวัญ กระดาษสีมัน ฯลฯ

จุดมุ่งหมายของกิจกรรมฉีก ปะ และตัดกระดาษ

- 1) สร้างและพัฒนาการควบคุมกล้ามเนื้อในการบังคับ เวลาตัด หรือฉีก
- 2) สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
- 3) เพื่อพัฒนาการใช้กรรไกร และควบคุมทิศทางการฉีกกระดาษ

ตัวอย่างกิจกรรม ได้แก่

- 1) ฉีกกระดาษเป็นชิ้นๆ ติดซ้อนเรียงกัน
- 2) ฉีกกระดาษเป็นรูปเรขาคณิต เช่น สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม วงกลม ฯลฯ
- 3) ตัดกระดาษลงบนรูปที่ตัดไว้ให้แล้วให้เด็กฉีกกระดาษส่วนที่เกินออก
- 4) ฉีกกระดาษเป็นรูปเรขาคณิต เช่น สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม วงกลม ฯลฯ
- 5) แปะกระดาษที่ฉีกเป็นรูปเรขาคณิตลงบนกระดาษอีกแผ่นให้เป็นรูปต่างๆ
- 6) นำกระดาษรูปเรขาคณิตประกอบเป็นรูปตามคำสั่ง
- 7) ฉีก หรือตัดกระดาษอิสระเป็นรูปตามจินตนาการ ฯลฯ

3. การปั้น

การปั้นเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบมาก วัสดุที่ใช้ปั้น ได้แก่ ดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งโด การปั้นทำได้หลายวิธี เช่น

- 1) คลึงให้เป็นเส้น บั่นเป็นแผ่น บั่นเป็นก้อนกลมหือสี่เหลี่ยม
 - 2) บั่นตามเรื่องราว หรือนิทานที่ครูเล่า หรือตามจินตนาการ
 - 3) ให้ทดลองบั่นแบ่งทำขนมง่าย ๆ เช่น ขนมบัวลอย ขนมกรอบเค็ม ฯลฯ
 - 4) ให้บั่นตามใจชอบเป็นรูปสัตว์ คน หรือสิ่งของเครื่องใช้
- การปั้นควรใช้วัสดุรองที่มีพื้นผิวมัน เช่น พลาสติก โลหะ โฟเมกา เพื่อกันไม่ให้โต๊ะเปียก

4. การพิมพ์ การพิมพ์ทำได้หลายวิธีดังนี้

1. ให้พิมพ์ภาพด้วยนิ้วมือ
2. ให้พิมพ์ภาพจากวัสดุธรรมชาติชนิดต่างๆ เช่น ก้านกล้วย ก้านบัว ใบไม้ ดอกไม้ ฯลฯ
3. ให้พิมพ์ภาพจากวัสดุเหลือใช้ต่างๆ เช่น ฝาขวดขวด ลูกกัญญา แปะ ปลูกปากกา
4. ให้พิมพ์ภาพด้วยเศษเชือกหรือเศษด้าย นำมาจุ่มสี ให้เหลือที่จับไว้พอสมควร พับกระดาษแบ่งครึ่ง แล้วขดเชือกลงบนกระดาษด้านขวามือ ให้เหลือชายเชือกออกมานอกกระดาษพอจับได้ พับกระดาษด้านซ้ายมือทับขดเชือกไว้ ค่อยๆดึงปลายเชือกลงมาทางด้านล่างจนสุด จะได้ภาพเหมือนกัน 2 ภาพ เช่นเดียวกับการทาบสี
5. ให้พิมพ์จากแม่พิมพ์ที่ครูหรือนักเรียนทำขึ้น เช่น แม่พิมพ์จากมะละกอ มันเทศ ฯลฯ
6. พิมพ์ด้วยทรายยาง และระบายสี
7. ให้เด็กใช้กระดาษวางซ้อนวัสดุที่มีลายนูน แล้วจึงใช้ดินสอสีถูจะได้ภาพเหมือนแบบ
8. พิมพ์ภาพด้วยการขยี้มกระดาษ

5. งานพับกระดาษ

เป็นการประดิษฐ์กระดาษให้มีลักษณะเป็นภาพ 3 มิติ อีกแบบหนึ่งที่ต้องอาศัยการทำงานประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อตา มือ และนิ้วมือ พับกระดาษให้เป็นภาพสัญลักษณ์ตามลำดับขั้นตอน จากง่ายไปหายาก โดยครูใช้การอธิบายประกอบแผนภูมิลำดับขั้นตอน การพับปฏิบัติด้วยตนเอง ลำดับขั้นตอนการพับไม่ควรยากเกินความสามารถเด็ก พับแล้วให้นักเรียนตกแต่งระบายสีให้สวยงาม

6. งานประดิษฐ์เศษวัสดุ เป็นของเล่นและของใช้

เป็นการรวบรวมเศษวัสดุจากกระดาษ เช่น กล่องกระดาษชนิดต่างๆ เศษกระดาษ กระดาษห่อของขวัญ กระดาษปกนิตยสาร หนังสือพิมพ์ ฯลฯ มาประดิษฐ์เป็นของเล่นต่างๆ ตามแบบอย่าง หรือความคิดอิสระ และใช้วัสดุอื่นในการประกอบตกแต่งเพิ่มเติมเพื่อให้งานออกมาสมบูรณ์ เช่น กาว กรรไกร เศษไหมพรม แท่งไม้ไอศกรีม หลอดกาแฟ ฯลฯ รวมถึงงานกระดาษเส้นที่ใช้กาวประกอบเป็นรูปแบบต่างๆ

หลักการจัดกิจกรรมศิลปะ

1. เน้นที่กระบวนการขณะที่เด็กได้ลงมือทำงานศิลปะ ไม่ใช่เน้นที่ผลงาน เพราะศิลปะแสดงออกถึงประสบการณ์และความรู้สึกของเด็ก
2. คำนึงถึงอายุ ความสามารถ ความต้องการและความสนใจของเด็ก
3. ส่งเสริมความคิดริเริ่มและความคิดที่เป็นอิสระ
4. ให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์ การทำงานอย่างอิสระและยืดหยุ่น

5. ยอมรับอัตราพัฒนาการและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กแต่ละคน

วัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดมุมศิลปะ

1. โต๊ะทำงานศิลปะ
2. วัสดุอุปกรณ์สำหรับกิจกรรมวาดเส้น เช่น ดินสอดำ ดินสอสี สีเทียน สีชอล์ก ปากกา สีเมจิก พู่กัน กระดาษวาดรูป ยางลบ
3. วัสดุอุปกรณ์สำหรับกิจกรรมระบายสี เช่น เฟรมขึงด้วยผ้าใบ ขาหยั่งเขียนรูป สีฝุ่น สีไม้ สีโปสเตอร์ สีเทียน สีเมจิก สีน้ำ กระดาษ อุปกรณ์สำหรับล้าง
4. วัสดุอุปกรณ์สำหรับกิจกรรมภาพพิมพ์ เช่น ไข่ม้วน ขนนก ลูกกัญแจ ก้านไม้ขีด วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้พิมพ์ได้ สีโปสเตอร์ กระดาษ
5. วัสดุอุปกรณ์สำหรับกิจกรรมประดิษฐ์ตกแต่ง เช่น เศษวัสดุต่างๆ วัสดุจากธรรมชาติ กรรไกร กาว สี มีด กระดาษ
6. อุปกรณ์อื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น รถเก็บอุปกรณ์ศิลปะ โต๊ะเก้าอี้ที่ทำความสะอาดง่าย (ใช้แผ่นโฟมเก่าหรือผ้ายางปู) อย่างล้างมือ สบู่ ฟองน้ำ ผ้าเช็ดมือ บริเวณเก็บผลงาน บริเวณตากผลงาน แผ่นไม้ขนาดเล็กไม่เกิน 12x18 นิ้วเพื่อใช้ในงานปั้นที่ยังไม่เสร็จ เสื้อคลุมกันเปื้อน เช่น เสื้อเชิ้ตเก่าของผู้ใหญ่

บทบาทและหน้าที่ของผู้จัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์

1. จัดพื้นที่หรือบริเวณให้เด็กปฏิบัติงานศิลปะอย่างเป็นสัดส่วน อุปกรณ์ที่ใช้ต้องแบ่งแยก ไม่รวมกันในตระกร้าเดียว เช่น สีไม้ สีน้ำ สีเทียน แยกออกจากกัน
2. ตกแต่งมุมศิลปะให้ดึงดูดใจเด็กที่จะเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ
3. จัดหาสื่ออุปกรณ์ให้พร้อมเพียงพอ เช่น สี วัสดุสำหรับตกแต่ง อุปกรณ์สำหรับทำความสะอาดและบอกให้เด็กทราบว่ามีอะไรวางไว้ที่ไหน
4. ในแต่ละวันควรจัดไม่น้อยกว่า 4 กิจกรรม และควรกำหนดให้เด็กทำได้อย่างน้อย 2 กิจกรรม
5. ในกรณีที่เด็กเลือกทำกิจกรรมเดียว เช่น ปั้นทุกครั้งโดยไม่ทำกิจกรรมอื่นเลย ครูต้องหาวิธีจูงใจให้เด็กเลือกทำกิจกรรมอื่นให้ครบเพื่อเด็กจะได้พัฒนาครบในทุกด้าน
6. สนใจในชิ้นงานของเด็ก ไม่ควรตัดสินผลงานเด็กตามความเห็นของตนเอง
7. ขณะเด็กทำกิจกรรม ครูต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อคอยให้คำปรึกษาเมื่อเด็กต้องการ แต่ครูจะต้องไม่บอกหรือสื่อให้ทำตามความเห็นของครูหรือทำเหมือนกันทั้งห้อง
8. ไม่หัวเราะผลงานของเด็ก ไม่วาดภาพให้เด็ก ไม่ตัดสินใจแทนเด็กว่าควรทำอะไร หรือควรวาดอะไรเพิ่มในรูป เป็นต้น ควรเปิดโอกาสให้เด็กคิดเอง และสร้างชิ้นงานตามจินตนาการของตนเอง
9. ส่งเสริมให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตัวเอง เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นว่าตนเองทำได้ โดยการแสดงออกทางสีหน้าถึงการยอมรับในผลงาน
10. ดูแลความปลอดภัยขณะที่เด็กร่วมกิจกรรม
11. ก่อนเรียนศิลปะในเรื่องใหม่ๆ ครูต้องอธิบายวิธีใช้วัสดุที่ถูกต้องให้เด็กทราบก่อนทุกครั้ง พร้อมทั้งสาธิตให้ดูจนเข้าใจ
12. ชมเชย ให้กำลังใจขณะทำงาน เมื่อทำงานเสร็จ คำชมเชยจะต้องมีความจริงพอสมควร
13. ไม่เร่งรัดเวลาเด็กในการสร้างชิ้นงาน

14. กระตุ้นให้เด็กคิดเมื่อพบปัญหาแทนการบอก
 15. เมื่อเด็กทำงานเสร็จ ควรให้เด็กเล่าเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ทำ หรือภาพที่วาดเป็นการพัฒนาภาษาและความคิดของเด็ก
 16. ครูควรบันทึกวันที่ และรายละเอียดของภาพที่เด็กวาดเพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผลงาน
 17. นำผลงานติดป้ายนิเทศเพื่อให้กำลังใจ ผลงานที่ไม่จำเป็นต้องเป็นผลงานที่ดีที่สุด แต่ควรเป็นผลงานของเด็กทุกคนหมุนเวียนกันไปเพราะผลงานบางชิ้นมีความหมายต่อเด็กมาก ตลอดจนมุมที่เก็บงานที่ยังไม่แล้วเสร็จที่เด็กสามารถมาสร้างสรรค์ชิ้นงานต่อได้โดยไม่เสียหาย
 18. จัดแสดงผลงานเด็กอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ควรเลือกเฉพาะผลงานที่มีความเด่นเท่านั้นมาจัดแสดง ให้เด็กมีส่วนร่วมในการแสดงผลงาน และเก็บชิ้นงานของตนเอง
- สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์นั้นครุมีบทบาทสำคัญยิ่ง ในการจัดเตรียมกิจกรรม วัสดุ อุปกรณ์ ให้เด็กได้มีโอกาสได้เลือกทำกิจกรรมที่หลากหลาย กระตุ้นเร้าให้เด็กได้คิดได้แสดงออกอย่างอิสระ ให้กำลังใจ ให้การสนับสนุนเด็กในการทำกิจกรรม เพื่อประสบผลสำเร็จตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

ศิลปะ ศิลปศึกษา และการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก

ศิลปะ

ความหมายของคำว่า “ศิลปะ” ที่ได้แปลไว้ในพจนานุกรมไทยฉบับทันสมัย ได้ หมายถึง “ฝีมือ ฝีมือทางช่าง การแสดงออกซึ่งอารมณ์สะท้อนใจให้เห็น” ศิลปะเป็นการสร้างสรรค์ผลงานจากความรู้สึกอันหลากหลาย จากภายใน จิตวิญญาณของมนุษย์ ให้ปรากฏออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น ภาพเขียน ประติมากรรม ดนตรี เป็นต้น

การจัดการศึกษาของชาติ ต่างมีเป้าหมายสำคัญร่วมกันในการที่จะปลูกฝังเยาวชนให้เป็นคนสมบูรณ์แบบ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าของชาติ โดยมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้การสอนวิชาต่างๆ อย่างกว้างขวาง ศิลปะก็เป็นอีกวิชาหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในกระบวนการศึกษา นับตั้งแต่เด็กก่อนวัยเรียนไปจนจบระดับอุดมศึกษา โดยได้รับการจัดเป็นวิชาแกนบังคับและวิชาเลือกในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา และเป็นวิชาร่วมทางสาขามนุษยศาสตร์ในกลุ่มการศึกษาทั่วไปในระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้ก็มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัย และประสบการณ์ให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้กล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพิ่มพูนพุทธิปัญญาและเจตคติให้เจริญงอกงามไปพร้อมๆ กัน โดยมีความมุ่งหวังเมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ก็จะมีนิสัยช่างคิด ช่างสังเกต รู้จักพิจารณา มีใจรักและชื่นชมงานศิลปะ เป็นผู้มีจิตใจงดงาม มีความรู้สึกทางสุนทรียภาพ มีรสนิยมที่ดีงาม รักการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยการทดลอง ฝึกประสบการณ์ นับเป็นการสร้างพื้นฐานที่ดีให้กับชีวิตของตนเอง ผลสะท้อนที่ตามมาคือ การรู้คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

ศิลปะเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงคุณค่า ความเชื่อ เรื่องราว และประเพณีของผู้คนในสังคมนั้นๆ การสื่อสารติดต่อทางศิลปะนับว่ามีคุณค่าสูงยิ่ง โดยเฉพาะในสังคมของผู้คนที่ยังไม่รู้หนังสือ อาจจะคล้ายกับโลกของเด็กๆ ซึ่งยังไม่สามารถสื่อสารติดต่อกันทางหนังสือได้อย่างกว้างขวางชัดเจนนัก ศิลปะเด็กจึงมีสภาพเป็นสื่อข้อมูลต่างๆ และข้อมูลเหล่านั้นเป็นที่ยอมรับในสังคมของเขา สัญลักษณ์ต่างๆ ที่ปรากฏขึ้นในงานศิลปะอาจจะมีความมากกว่าการบอกเล่าใดๆ เพราะว่าภาพเป็นสื่อลักษณะง่าย ๆ และเป็นความจริงที่มองเห็นได้เป็นตัวเป็นตน ไม่เลื่อนลอย

เหมือนภาษาพูด ในขณะที่เด็กสร้างผลงานทางศิลปะตามพัฒนาการทางธรรมชาติของเขานั้น รูปแบบต่างๆที่เด็กใช้เป็นตัวแทน คน ต้นไม้ บ้าน ดวงอาทิตย์ นก และสิ่งที่เขาชอบอื่นๆ ในการแสดงออกทางด้านสื่อสารความรู้สึกนึกคิดทางศิลปะ เด็กสามารถที่จะบรรยายประสบการณ์จริงๆ และบรรยายจินตนาการที่มากมายของเขา ทั้งที่เรียบง่าย สับสน เครื่องเคียดให้ปรากฏขึ้นได้ดีกว่าภาษาเขียน และภาษาพูดที่มีระเบียบแบบแผนทั้งหลาย

จอห์น ดี ร็อกกีเฟลเลอร์ (1969) เชื่อว่าศักยภาพของบุคคลในการที่จะพัฒนาตนเองอย่างสมบูรณ์นั้น ต้องจัดงานศิลปะสอดใส่ไว้ในจิตใจของเขา เพราะศิลปะจะทำให้เรามีชีวิตที่สมบูรณ์ มีชีวิตชีวา มีจิตวิญญาณที่จะควบคุมตนเอง สิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งในที่สุดแล้วจะเป็นการยกระดับสังคมให้สูงขึ้น

ศิลปะเป็นการแสดงออกที่ชี้ให้เห็นถึงอารมณ์ ความรู้สึก งานศิลปะส่วนใหญ่จะมีลักษณะการแสดงออกทางอารมณ์อย่างชัดเจน ในขณะที่ศิลปินซึ่งนิยมการแสดงออกทางอารมณ์จะพยายามลดหรือตัดทอนรูปทรง เพื่อสร้างสรรค์และรียกรูปให้ได้อารมณ์สมจริง แต่งานศิลปะของเด็กจะมีลักษณะแสดงอารมณ์ด้วยการเน้นหรือขยายขนาดสิ่งที่ตนเองเห็นว่ามีความสำคัญ ศิลปินอาจจะเสนอสิ่งที่ปรากฏแสดงออกถึงอารมณ์ภายในหรือมุ่งอยู่กับการเสนอสติปัญญาต่างๆ แต่งานศิลปะของเด็กเพียงแต่รวมความรู้สึกนึกคิดที่เกิดขึ้นจริงๆ และเสนอให้ปรากฏเป็นผลงานขึ้นมา การที่เด็กได้ทำงานศิลปะและได้แสดงออกนั้น นอกจากจะเป็นการลดความคับข้องใจของเด็กมีอยู่ไม่ว่าจะเป็นความคับข้องใจในการปรับตัว การเรียนรู้ หรือการแสดงออกก็ตาม การแสดงออกยังช่วยสนับสนุนการทำงานที่พร้อมด้วยอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และสร้างความมั่นใจอีกด้วย เด็กบางคนเมื่อเกิดความคับข้องใจหรือสะท้อนใจจากเหตุการณ์ในบ้าน เมื่อเขาได้เขียนภาพเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้น ย่อมมีอารมณ์และความรู้สึกแผ่อยู่ในท่าที่ต่าง ๆ กัน เป็นการระบายออกคล้ายกับการได้เล่าความรู้สึกเก็บกดให้คนอื่นรับรู้ ซึ่งทางจิตวิทยาถือว่าเป็นการช่วยลดความรู้สึกเก็บกดนั้นได้อย่างดีอีกทางหนึ่ง

ในฐานะที่การสร้างสรรคศิลปะ เป็นสิ่งปลูกเร้าให้ต้องใช้ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่ปะทะต่อโลกภายนอก และหล่อหลอมอารมณ์สัมผัสนั้นผสมผสานกับจินตนาการของแต่ละคน แล้วลงมือปฏิบัติออกมาเป็นผลงานศิลปะตามกระบวนการทำงานศิลปะเช่นนี้ จึงเท่ากับเป็นการเน้นพฤติกรรม 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

1. อารมณ์และความรู้สึกนึกคิด
2. จินตนาการหรือการคาดการณ์ไปข้างหน้า
3. การแสดงออกด้วยการสร้างสรรค์

ศิลปะถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจ ศิลปะเป็นเรื่องของการแสดงออกที่เป็นความรู้สึกนึกคิดทางด้านจิตใจ อารมณ์ที่ปรากฏให้เห็นในรูปผลงานเป็นจำนวนมากทั้งด้านดนตรี นาฏศิลป์ การแสดงและทัศนศิลป์

กระบวนการทางปัญญา ตามแนวคิดของ ศ.นพ.ประเวศ วะสี (Kids and School.2543:24) ได้นำเสนอว่าปัญญาของคนเราจะเกิดหากพวกเขามีกระบวนการเหล่านี้

- ผูกการสังเกต สังเกตในสิ่งที่ได้เห็นหรือสิ่งแวดล้อม เช่นธรรมชาติ แสง-เงา ฯลฯ การผูกสังเกตจะทำให้เกิดปัญญา สมาธิ สติ
- ผูกบันทึก เมื่อสังเกตเห็นอะไรแล้วก็ควรผูกบันทึก โดยจะบันทึกแบบวาดรูป แบบเขียน แบบถ่ายภาพ ฯลฯ ซึ่งจะใช่วิธีไหน ละเอียดมากน้อยเพียงใดก็เป็นไปตามวัย และสถานการณ์ ซึ่งการบันทึกนั้นเป็นการพัฒนาปัญญา

- ฝึกการนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่ม การได้เรียนรู้อะไรมา ควรมีวิธีในการนำเสนอให้เพื่อนหรือคุณครูรู้เรื่อง เด็กๆจึงต้องได้รับการฝึกวิธีการนำเสนอ เพราะหากนำเสนอได้ดี จะเป็นการพัฒนาปัญญาของทั้งผู้นำเสนอและของทั้งกลุ่ม
- ฝึกการฟัง หากคนเรารู้จักฟังคนอื่นๆก็จะทำให้ฉลาดขึ้น
- ฝึกการตั้งคำถาม และการตอบคำถาม เมื่อมีการนำเสนอและการฟังแล้ว การถาม-ตอบ ซึ่งเป็นการใช้เหตุผล การวิเคราะห์ สังเคราะห์ จึงจะทำให้เข้าใจเรื่องนั้นๆได้ดียิ่งขึ้น
- ฝึกตั้งสมมติฐานและตั้งคำถาม เวลาเรียนรู้อะไร เราต้องตั้งคำถามได้ว่า สิ่งนั้นเกิดจากอะไร มีประโยชน์อย่างไร ฯลฯ เมื่อเกิดคำถาม การหาคำตอบก็จะเกิดขึ้นต่อไป
- ฝึกค้นหาคำตอบ เมื่อมีคำถามก็ควรไปค้นคว้าหาคำตอบจากแหล่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือจากผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ฯลฯ
- การวิจัย การวิจัยเพื่อหาคำตอบเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทุกระดับ การวิจัยจะทำให้เกิดความรู้ใหม่
- เชื่อมโยงบูรณาการ ธรรมชาติของสิ่งต่างๆ ล้วนเชื่อมโยงกัน เมื่อเรียนรู้อะไรมาก็อย่าแยกความรู้นั้นเป็นส่วนๆ แต่ควรจะเชื่อมโยงให้เป็นภาพรวม
- ฝึกเรียบเรียง การเรียบเรียงความรู้ที่ได้มา จะทำให้เกิดความคิดตกผลึกยิ่งขึ้น

ศิลปะเป็นเรื่องของจิตใจ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับชีวิตของคนเราอย่างแยกไม่ออก สามารถที่จะเสริมสร้างให้มีความเจริญงอกงามทั้งทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทั้งยังช่วยในเรื่องของการแสดงออกทางความสนใจต่างๆ และทางความรู้สึกนึกคิด ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดความมั่นใจในตนเอง มีความอดทน ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยของบุคคลให้ดำเนินไปในแนวทางที่ดี ทำให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข จึงนับได้ว่าศิลปะเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาและควรที่จะต้องจัดให้มีการเรียนการสอนในโรงเรียน ให้ความสำคัญกับวิชาสามัญ เนื่องจากศิลปะเป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึกที่ละเอียดอ่อน ประณีต ศิลปะเป็นส่วนเสริมในเรื่องของการแสดงออกอันลึกซึ้ง และมีคุณค่าทางจิตใจของมนุษยชาติ ซึ่งหากสังคมใดมีรสนิยมทางศิลปะที่ดีแล้ว ย่อมจะส่งผลสะท้อนทางศิลปวัฒนธรรมอันดีของชาตินั้น เป็นผลให้คนในสังคมเป็นคนที่มีความหมายมากขึ้น ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนศิลปะในโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงการมุ่งพัฒนาความสามารถทางศิลปะที่มีอยู่ในตัวเด็ก เพื่อมุ่งพัฒนาให้ไปถึงขีดสุดอย่างมีอัตภาพ ร่วมกับการมุ่งเน้นการกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาไปตามลำดับขั้นของการพัฒนาทางศิลปะตามลำดับอายุ ขีดความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล ที่สำคัญที่สุดคือผู้สอนศิลปะไม่ควรคำนึงถึงผลสำเร็จทางผลงาน แต่ควรจะคำนึงถึงกระบวนการสร้างสรรค์ หรือกระบวนการทำงานของเด็ก เพราะกระบวนการทำงานนั้นถือเป็นจุดสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในด้านต่างๆของเด็กอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่าศิลปะ คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจากความรู้ ความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการวาดภาพ การเขียน การประดิษฐ์ และการตกแต่งเพื่อให้เกิดความสวยงาม อีกทั้งยังช่วยในเรื่องของการแสดงออกทางความสนใจต่างๆ และทางความรู้สึกนึกคิด ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดความมั่นใจในตนเอง การจัดการเรียนการสอนศิลปะในโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงการมุ่งพัฒนาความสามารถทางศิลปะที่มีอยู่ในตัวเด็ก มุ่งเน้นการกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาไปตามลำดับขั้นของการพัฒนาทางศิลปะตามลำดับอายุ ขีดความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล ไม่ควรคำนึงถึงผลสำเร็จทางผลงาน แต่ควรจะคำนึงถึงกระบวนการสร้างสรรค์ หรือกระบวนการ

การทำงานของเด็ก เพราะกระบวนการทำงานนั้นถือเป็นจุดสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในด้านต่างๆของเด็กอย่างแท้จริง

ศิลปศึกษา

ศิลปศึกษา

การเรียนรู้ศิลปะมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็นผลถึงวิธีการทางศิลปะ ความเป็นรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทางวัฒนธรรม ผูกเรื่องการเรียนรู้ การสังเกต เห็นคุณค่าและเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะและสิ่งรอบตัว พัฒนาเจตคติ สมาธิ และรสนิยมส่วนตัว เน้นทักษะของกระบวนการ วิธีการแสดงออก ความคิดสร้างสรรค์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ลักษณะธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ การเรียนรู้ เทคนิค วิธีการทำงาน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้เด็กมีการแสดงออกทางศิลปะได้อย่างอิสระ ซึ่งผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดัดแปลง จินตนาการ มีสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่าของศิลปะ ซึ่งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - นั้นจะเน้นในเรื่องของ

- การสร้างและนำเสนอผลงานศิลปะจากจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การสังเกตทางศิลปะ ได้แก่ ทักษะ ทักษะในการใช้เทคนิคให้เกิดผลตามความต้องการของตนเอง และอธิบายให้ผู้อื่นรับรู้โดยใช้ศัพท์เบื้องต้นทางศิลปะได้
- รับรู้ทางศิลปะ ได้แก่ ทักษะ ซึ่งสามารถช่วยในการวิเคราะห์งานศิลปะ และอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจในความสวยงาม
- ระบุงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้ อธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจประวัติศาสตร์หรือเหตุการณ์ปัจจุบันที่ผลหรือได้รับอิทธิพลจากงานศิลปะได้
- นำความรู้ทางศิลปะสาขาต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการเรียนรู้กลุ่มสาระอื่นๆ
- สนใจสร้างงานศิลปะ มีความสุขกับการทำงาน มั่นใจในการแสดงออก ยอมรับความสามารถของผู้อื่น
- ตระหนัก ชื่นชมในคุณค่าของศิลปะ ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานศิลปะตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ป. 4 – 6		
1. สื่อความคิด จินตนาการ ความรู้สึก ความประทับใจ ด้วยวิธีการต่างๆอย่างมั่นใจ	2. สำรวจทดลอง สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้ทัศนธาตุ โดยใช้เทคนิคและวิธีการใหม่ๆ ในการสร้างงานทัศนศิลป์ ตามความสนใจ	3. เลือกใช้อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมทัศนศิลป์ได้อย่างเหมาะสมปลอดภัย และมีความรับผิดชอบ
4. แสดงออกถึงความรู้สึกในการรับรู้ความงามด้วยวิธีการต่างๆ ตามความสนใจ	5. แสดงความคิดเห็นและอธิบายความหมายของงานทัศนศิลป์ ทัศนธาตุและความงามทางศิลปะ	6. นำความรู้และวิธีการทางทัศนศิลป์ไปใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆและชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ป. 4 – 6	
1. รู้ความเป็นมาและความสำคัญของศิลปะ ในท้องถิ่นและศิลปะไทย	2. พึงพอใจ ยอมรับในภูมิปัญญาของการสร้างงานทัศนศิลป์ การสืบทอดการทำงานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

ยุทธศาสตร์การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

สามารถแบ่งจำแนกได้ ดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้แบบพัฒนาความสามารถในกระบวนการคิดของผู้เรียน

เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องใช้ข้อมูลทางศิลปะกับกระบวนการคิดของตนเอง และการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ด้วยการตัดสินใจ เลือกยุทธศาสตร์กระบวนการ ประเมินตนเอง วางแผนงาน ลงมือปฏิบัติงาน ตรวจสอบปรับปรุงผลงานอยู่เสมอ

- คิดริเริ่มสร้างสรรค์ Creative Thinking ด้วยการสร้างแนวคิดใหม่ แสวงหาพิจารณาทางเลือกอย่างหลากหลาย ประยุกต์เข้าหาแนวทาง สำรวจทางเลือกที่เหมาะสม ตั้งข้อดกลงร่วมกัน
- คิดวิเคราะห์ Critical Thinking ด้วยกระบวนการตรวจสอบ ทำให้ชัดเจน จัดระบบ ให้เหตุผล วิเคราะห์ ทำให้กระจ่างชัด ตั้งสมมติฐาน ทานาย ประเมิน สังเคราะห์
- คิดไตร่ตรอง Reflective Thinking ด้วยการตั้งคำถามถามตนเอง เชื่อมโยงความคิดก่อนหน้า ความคาดหวัง และประสบการณ์ปัจจุบันเข้าด้วยกัน ประเมิน วิเคราะห์ ตั้งสมมติฐาน แสวงหาพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม

2. การเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะด้วยวิธีการแสวงหาความรู้โดยการปฏิบัติ ทดลอง หาเหตุผล และสรุปด้วยตนเองเป็นประสบการณ์ตรง

3. การเรียนรู้แบบประเมินตนเอง (Self Assessment) เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ศิลปะที่มีลำดับขั้นตอนไว้ชัดเจน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง หรือประเมินเพื่อนในชั้นเรียนอย่างมีเหตุผล

4. การเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหา (Problem-based Learning) เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษา และหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง ตั้งแต่การกำหนดปัญหา ค้นหาวิธีการแก้ปัญหา ด้วยวิธี และขั้นตอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

5. การเรียนรู้แบบเชื่อมโยงบูรณาการความรู้สหสาขา (Multidisciplinary Approach) เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่บูรณาการการเชื่อมโยงความรู้และกระบวนการทั้งในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระ

แนวโน้มของศิลปศึกษาในบริบทต่าง ๆ

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2532) แนวทางปฏิรูปหลักสูตรศิลปศึกษาแบบใหม่ที่มีชื่อเรียกกันในภาษาไทยว่า หลักสูตรแบบยึดหลักเกณฑ์ แบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน แบบบูรณาการหรือทับศัพท์ชื่อย่อภาษาอังกฤษว่า DBAE (Discipline-based Art Education) ที่เน้นการบูรณาการความรู้สี่แกน คือ ศิลปวิจารณ์ สุนทรียศาสตร์ ศิลปะปฏิบัติและประวัติศาสตร์ศิลป์ ซึ่งพัฒนาในประเทศแถบตะวันตก โดยเริ่มขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ในราวกลางทศวรรษที่ 1960 และแพร่หลายออกไปสู่ประเทศแถบตะวันตกและตะวันออก การที่หลักสูตรแนวทางนี้มีความหลากหลายในด้านเนื้อหาสาระความรู้ ส่งผลให้เกิดการศึกษาค้นคว้าที่กว้างขวางหลากหลายไปด้วย หลักสูตร DBAE ถูกกล่าวขวัญถึงในลักษณะของแนวทางหลักสูตรที่มีมิติกว้างขวางครอบคลุมขอบข่ายหลากหลาย ซึ่งมีคำศัพท์ 4 คำที่ใช้สลับเปลี่ยนกันไปมาในเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ในต่างประเทศ เมื่อกล่าวถึงแนวคิด DBAE ในลักษณะเช่นนี้ คือ บูรณาการ (integration) สหวิทยาการ (interdisciplinary) คตินิยมสรผสมสาน (Eclecticism) และบริบทนิยม (Contextualism)

คตินิยมสรผสมสาน (Eclecticism) หมายถึง การเลือกเอาความรู้ที่มีคุณค่าทางด้านศิลปะมารวมกันเข้าเป็นระบบการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ความรู้ด้านศิลปะปฏิบัติ ศิลปวิจารณ์สุนทรียศาสตร์และประวัติศาสตร์ศิลป์ คือให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้สาระ (education in art) ส่วนความเป็นบริบทนิยม (Contextualism) นั่นคือ การให้ศิลปะเป็นสื่อกลางหรือเป็นเครื่องมือนำไปสู่การเรียนรู้ศาสตร์ด้านอื่น ๆ (education through art)

บุคลากรในวงการศิลปศึกษา ในประเทศแถบตะวันตก ที่ร่วมอุดมการณ์แนวทางหลักสูตรแบบ DBAE นั้น มีทั้งแนวคิด และการกระทำในลักษณะที่เป็นคตินิยมสรผสมสาน และบริบทนิยม ในด้านของบริบทนิยมนั้น ยังเป็นการบูรณาการที่แบ่งแยกออกเป็นหลายทาง ซึ่งในบางด้านถ้าพิจารณาจะเห็นว่า มิใช่ว่าเป็นการนำศิลปะ ไปใช้เป็นเครื่องมือ หรือสื่อกลาง เพื่อเรียนรู้เนื้อหาสาระอื่นเสียทั้งหมด เพราะในบางด้าน เช่นด้านศิลปะบำบัด ทั้งในด้านเด็กพิเศษ และผู้สูงอายุ น่าจะอยู่ในลักษณะว่า แนวทางศิลปศึกษาแบบ DBAE ถูกนำไปใช้ในวงการการศึกษาพิเศษ (เนื่องจากผู้ที่ใช้ มิใช่บุคลากรด้านศิลปศึกษา แต่เป็นบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ) คือน่าจะกล่าวได้ว่า ศิลปศึกษาเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นมากกว่า ศิลปศึกษาสละผลประโยชน์ของตนเองเพื่อทำให้ผู้อื่น ส่วนในเรื่องการบูรณาการกับพิพธิภณท์ศึกษา และสื่อเทคโนโลยีนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นไปในทางกลับกัน คือพิพธิภณท์ศึกษากับสื่อเทคโนโลยีการศึกษาน่าจะเป็นเครื่องมือให้เกิดการเรียนรู้ศิลปศึกษา แม้ว่าจะมีนักวิชาการบางคนชี้ว่า เป็นการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน แต่ก็อาจจะเห็นชัดว่าในกรณีนี้ศิลปศึกษาเป็นฝ่ายรับประโยชน์โดยตรงแต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็คงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าความสนใจของบุคลากรในสาขาศิลปศึกษามีความหลากหลายแบ่งแยกเป็นหลายทิศหลายทาง ซึ่งอาจเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ขบวนการปฏิรูปหลักสูตรแบบ DBAE ขาดความเป็นเอกภาพ

ความเป็นบริบทนิยมของ DBAE ในด้านนี้มีสาเหตุเนื่องมาจากระบบการเรียนการสอนนั้น มีสื่อผลงานศิลปะเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่า ในการพัฒนาหลักสูตรนั้น การพัฒนาสื่อหรือการเสนอแนะ

แนวทางการใช้สื่อในการเรียนการสอน มีบทบาทสำคัญมาก ดังนั้นคุณสมบัติและคุณภาพสื่อจึงเป็นเรื่องที่ศิลปินศึกษาตามแนวทาง DBAE ต้องให้ความสนใจเช่นกัน สื่อสมัยใหม่แห่งคริสต์ศตวรรษที่ 20 เช่น คอมพิวเตอร์ วิดีโอ ดิสก์ ช่วยให้ความสะดวกในการเรียนการสอน ประสิทธิภาพของสื่อ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ แต่มีข้อว่าโรงเรียนทุกโรงเรียนแม้ในประเทศสหรัฐจะมีความสามารถในการจัดหาสื่อการสอน แบบเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในสถาบันของตนได้เท่าเทียมกัน ดังนั้นสื่อในรูปแบบเดิม เช่น ภาพจำลองผลงานศิลปะ ภาพสไลด์ จึงยังนิยมใช้ในการเรียนการสอนและยังมีการผลิตและใช้สื่อประเภทนี้อยู่เช่นกัน

ราล์ฟ ไทเลอร์ (1971) นักพัฒนาหลักสูตรได้กล่าวถึงความจำเป็นของการบรรจุวิชาศิลปะศึกษาไว้ในหลักสูตรโรงเรียนว่า วิชาศิลปะศึกษามีความสำคัญ 5 ประการคือ

1. ศิลปะศึกษาช่วยขยายขอบเขตของการรับรู้ของผู้เรียนทางด้านการรับรู้ประสาทสัมผัส โดยศิลปะศึกษาช่วยให้คนเราสามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะเป็นการมองด้วยการสังเกต ฟัง พิจารณา เปรียบเสมือนศิลปินมองเห็นสิ่งที่เห็น และเก็บรายละเอียดของสิ่งที่เห็นมาถ่ายทอดด้วยงานศิลปะ

2. ศิลปะศึกษาสามารถทำให้ความคิดและความรู้สึกกระฉ่อนแจ่มชัดออกมา โดยอาศัยสื่ออย่างอื่นเพิ่มเติมนอกเหนือจากคำพูด จะเห็นได้ว่ามีนักเรียนจำนวนไม่น้อยที่สามารถแสดงออกทางศิลปะได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการเขียน หรือการพูด

3. ศิลปะศึกษาช่วยให้คนมีความเป็นคนที่สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น กล่าวคือ ศิลปะช่วยให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายความตึงเครียดต่างๆ ทางอารมณ์ที่สะสมอยู่ในตัว โดยอาศัยการแสดงออกทางกิจกรรมศิลปะต่างๆ เช่น การสร้างงานศิลปะในสตูดิโอ การทำงานศิลปะและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ใช้สอย เช่น การตกแต่ง หรือแม้แต่การแสดงออกทางการเล่นดนตรี สิ่งต่างๆ เหล่านี้ถือเป็นสิ่งที่ช่วยให้คนเราได้แสดงออก ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน และผ่อนคลายความเครียด เป็นการช่วยส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเป็นคนที่มีบุคลิกยิ่งขึ้น

4. ศิลปะศึกษาช่วยพัฒนาความสนใจและค่านิยมต่างๆ ของเด็กและเยาวชน การแสดงออกทางศิลปะในรูปแบบต่างๆ ถือว่าเป็นพื้นฐานที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และยังช่วยพัฒนาความเข้าใจในศิลปะต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

5. ศิลปะศึกษาเป็นวิชาที่ช่วยพัฒนาความสามารถทางเทคนิคได้ ตัวอย่างเช่น กระบวนการที่จะทำให้เกิดทักษะในการระบายสี การวาดรูปคน การเล่นเครื่องดนตรีประเภทต่างๆ เป็นต้น

ซึ่งไทเลอร์เชื่อว่าทั้ง 5 ประเด็นที่กล่าวมา แสดงถึงบทบาทที่สำคัญในวิชาศิลปะศึกษา ที่มีคุณค่าต่อนักเรียนในระบบการศึกษาในโรงเรียนเป็นอย่างมาก

สงวน รอดบุญ () ให้ความเห็นว่า ศิลปะศึกษามีคุณค่าต่อเด็กอย่างยิ่ง เพราะศิลปะศึกษาเป็นวิชาที่ช่วยสร้างเสริมคุณประโยชน์ทางด้านต่างๆ ให้แก่เด็ก ดังต่อไปนี้

1. เป็นการเตรียมความพร้อมของเด็กในวิชาต่างๆ
2. ช่วยกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจและแสดงออกตามความถนัดและความสามารถ
3. ช่วยสร้างความเพลิดเพลินและสนุกสนาน และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้
4. ช่วยให้เด็กมีจิตสำนึกในคุณค่าของธรรมชาติและในงานศิลปะ
5. ช่วยสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์
6. ช่วยปลูกฝังความรู้สึกทางสุนทรียภาพ และมีรสนิยมที่ดี
7. ช่วยให้อารมณ์ขันและการนำเอาศิลปะมาประยุกต์ในการดำรงชีวิตให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การที่จะสร้างเสริมคุณสมบัติที่ดีที่พึงประสงค์นั้นเป็นหน้าที่ของครูศิลปะที่ควร ร่วมแรงร่วมใจการปฏิรูป การสอนศิลปะให้ก้าวหน้าทันสมัย เพื่อปลูกฝังสร้างเสริมเยาวชนของเราให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของชาติ เพื่อ ความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมืองต่อไป

ศิลปศึกษา จึงหมายถึง ศาสตร์ซึ่งบูรณาการความรู้สี่แกน คือ ศิลปวิจารณ์ สุนทรียศาสตร์ ศิลปะปฏิบัติ และประวัติศาสตร์ศิลป์ ทั้งช่วยขยายขอบเขตของการรับรู้ของผู้เรียนทางด้านการรับรู้ประสาทสัมผัส สามารถ มองเห็นสิ่งต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะเป็นการมองด้วยการสังเกต ฟัง พิจารณา ศิลปศึกษาเป็นวิชาที่ช่วยสร้าง เสริมคุณประโยชน์ทางด้านต่างๆ นอกจากจะต้องคำนึงถึงคุณภาพทางศิลปะโดยตรงแล้ว ยังจะต้องคำนึงถึงคุณ ภาพในตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องทางด้านบุคลิกภาพ

ศิลปะเด็ก

ศิลปะ คือ ธรรมชาติของเด็ก การแสดงออกอีกด้านหนึ่งของเด็ก ซึ่งมักจะถูกกลืนในสายตาของผู้ ใหญ่ทั่วไป คือการแสดงออกทางศิลปะ ซึ่งการแสดงออกทางศิลปะนี้ มีคุณค่าต่อการพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ไม่น้อยไปกว่าการแสดงออกทางด้านอื่นๆ การแสดงออกทางศิลปะเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของเด็กในการที่จะช่วย สร้างเสริมประสิทธิภาพหรือพลังในตัวเด็ก ซึ่งพลังนั้นจะเป็นผลไปสู่การรับรู้ การเรียนรู้ และการประพฤติปฏิบัติใน ทุกๆ ด้าน ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาการของเด็กไม่น้อยไปกว่าการพูดหรือการเล่น เพราะการแสดงออกทางศิลปะจะเริ่ม ด้วยการรับรู้สภาพแวดล้อม เกิดความคิดคำนึงและแสดงออกมาด้วยความสามารถ ทั้งการใช้ความรู้สึกนึกคิด และ ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยมือ เมื่อเด็กเขียนภาพสักภาพหนึ่ง เขาจะเริ่มสำรวจตรวจสอบสิ่งรอบๆ ตัว รู้จัก ตัดสินใจเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความพึงพอใจของเขาเอง และคิดสร้างสรรค์ออกมาเป็นภาพตามความคิดคำนึง หรือจินตนาการ สร้างเป็นภาพแทนสิ่งแวดล้อมและความต้องการส่วนตัว ขณะที่เขียนภาพอยู่นั้นเด็กจะมีความสุข กับการสร้างจินตนาการให้ปรากฏเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมา มีความสนุกสนานเพลิดเพลินกับโลกส่วนตัวที่ชื่นชอบ และ ได้ลงมือปฏิบัติทำงานเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดี พร้อมทั้งฝึกฝนการทำงานของสายตาที่สัมพันธ์กับมือ ความ คิด อารมณ์ และสติปัญญาของเด็กไปพร้อมกัน

วิรุณ ตั้งเจริญ (2542) กล่าวว่า ศิลปะเด็ก เป็นศิลปะของเด็กที่แสดงออกตามวุฒิภาวะ วัย การรับรู้ การคิด ผ่านกระบวนการและวัสดุที่หลากหลาย เพื่อให้กระบวนการแสดงออกเป็น พาหะที่จะนำคุณค่าไปสู่การ เสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีงาม การสอนศิลปศึกษาหรือการสอนทัศนศิลป์ศึกษามีความเชื่อร่วมกันว่า ประชาชนไทย ทุกคนต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้งในศิลปะ ความคิดสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพที่ดี ติดตัวมากับเด็กทุกคน และเด็กทุกคนแสดงออก เรียนรู้ และซาบซึ้งศิลปะได้ ด้วยความเชื่อเช่นนี้ การเรียนรู้ทาง ศิลปะจึงเป็นโอกาสอันเสมอภาค ที่มีใช้เพียงเฉพาะเด็กคนหนึ่งคนใด หรือเพียงไม่กี่คนในห้องเรียนเท่านั้น โดยมุ่ง พัฒนาวุฒิภาวะ 3 ด้าน คือ วุฒิภาวะทางทัศนคติ วุฒิภาวะทางการรู้คิด วุฒิภาวะทางการแสดงออก

วุฒิภาวะทางทัศนคติ ศิลปศึกษามุ่งพัฒนาให้เด็กมีความรักศิลปะ สิ่งแวดล้อม เห็นคุณค่าวัฒนธรรม และความดีงาม เห็นคุณค่าของอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

วุฒิภาวะทางการรู้คิด มุ่งพัฒนาให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจในศิลปะ ประวัติศาสตร์ศิลป์ ดุลยภาพทั้ง ของไทยและสากล ศิลปะที่สัมพันธ์กับมนุษย์ สังคมและภูมิปัญญา

วุฒิภาวะทางการแสดงออก มุ่งพัฒนาให้การทำงาน ศิลปะพัฒนาการทำงาน งานอดิเรกใช้ศิลปะช่วย เหลือวิชาอื่น ชีวิตประจำวัน

ศิลปะเด็กมิได้แสดงออกให้เราเห็นได้เฉพาะวุฒิภาวะทางความงามเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงวุฒิภาวะทางการรู้คิด (Cognitive maturity) อีกด้วย ซึ่งวุฒิภาวะทางการรู้คิดได้กินความถึงความสัมพันธ์กับการรับรู้ ความรู้ และการคิด ที่เด็กมีต่อธรรมชาติ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และมรดกทางศิลปกรรม ด้วยเหตุนี้การชื่นชมหรือพิจารณาศิลปะเด็ก จึงมิได้หมายความว่า เราพึงชื่นชมพิจารณาเฉพาะความงามเท่านั้น แต่ยังวิเคราะห์ได้ถึงการรับรู้ ความรู้และความคิดที่เด็กแต่ละคนมีอยู่ด้วย การทำงานศิลปะจึงเป็นเรื่องที่ผู้ใหญ่จำเป็นต้องช่วยเหลือเด็กอย่างถูกวิธีและถูกเวลา หากเสียสละเวลามาช่วยชี้แนะ ช่วยจัดเตรียมอุปกรณ์ จะเป็นเรื่องที่คุ้มค่า เพราะนั่นเท่ากับว่ากำลังช่วยสร้างทรัพยากรมนุษย์รุ่นต่อไป ให้เติบโตอย่างมีความสุข มีความมั่นใจในการนำศักยภาพของตัวเองออกมาใช้อย่างเต็มที่

เด็กทุกคนชอบศิลปะ ชอบการวาดรูป ซึ่งการวาดรูปไม่มีถูกหรือผิด การส่งเสริมประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กายสัมผัส โดยให้เด็กได้ทดลองงานศิลปะที่หลากหลาย บรรยากาศในการเรียนศิลปะนั้นจะต้องเป็นไปอย่างอิสระ สนุกสนาน ผู้เรียนมีความสุข กิจกรรมมีให้เรียน ให้เลือกอย่างหลากหลาย เช่น วาดภาพ ปั้น แกะสลัก ประดิษฐ์ตกแต่ง พับกระดาษ ตัด ปะ ฉีก ฯลฯ ซึ่งบทบาทหน้าที่ของผู้สอนนั้นเป็นเพียงการยั่วยุให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และเด็กเป็นผู้ทำงานเอง วัสดุและอุปกรณ์พร้อม มีความเหมาะสมและอยู่ในสภาพที่ดี มีเนื้อหาการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยอาจจะกำหนดหัวข้อกว้างๆ ให้เด็กเลือกทำตามความสนใจ หรือการเจาะจงเนื้อหาให้แคบลง ที่สำคัญคือต้องไม่เป็นการบังคับ

หากพิจารณาผลงานศิลปะของเด็กโดยทั่วไปแล้ว จะพบว่าผลงานแต่ละชิ้นชี้ให้เห็นถึงความสามารถของเด็กแต่ละคนที่แตกต่างกันออกไป ทั้งด้านความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออก ความสามารถดังกล่าวพอจะสรุปได้ดังนี้

1. มีการตรวจสอบสภาพแวดล้อมและบันทึกการตรวจสอบนั้นไว้ในงานศิลปะ
2. การจัดลำดับความรู้สึกนึกคิด และแสดงออกซึ่งความรู้สึกและอารมณ์ของตน
3. มีการแสดงออกทางผลงานศิลปะอย่างมีเป้าหมายเฉพาะตน
4. มีการแก้ปัญหาตามวิธีทางเฉพาะตัวของแต่ละคน โดยการเรียนรู้ด้วยวิธีลองผิดลองถูก
5. แสดงถึงความเชื่อมั่นในตนเองต่อสัมฤทธิ์ผลในการทำงาน
6. เป็นสื่อสารระหว่างตนเองกับโลกภายนอก มีสภาพเป็นภาษาลักษณะหนึ่ง
7. มีการค้นพบแง่มุมของสภาพแวดล้อม แง่มุมความคิดและการแสดงออกเฉพาะตน
8. มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการสร้างสรรค์อันเป็นผลจากการรับรู้ด้วยสื่อต่าง ๆ กัน

สายฤดี วรกิจโกคาทร จากสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ระบุถึงนักจิตวิทยาทางการศึกษา และศิลปศึกษา ที่ได้เขียนถึงความสำคัญของการแสดงออกทางด้านศิลปะในรูปแบบการขีดเขียนว่าเป็นขั้นตอนพัฒนาการของเด็ก และเป็นหัวใจที่สำคัญในการพัฒนาอีกหลาย ๆ ด้าน การขีดเขียนจะเริ่มตั้งแต่เด็กอายุ 18 เดือนขึ้นไป จนกระทั่ง 4 - 5 ปี ขึ้นอยู่กับความพร้อมของเด็ก โดยจะเริ่มควบคุมรอยขีดเขียนได้ เช่น ถ้าเขาเคลื่อนไหวมือลงข้างล่างจะเป็นเส้นตรง เคลื่อนมือไปอีกทางจะกลายเป็นเส้นโค้ง เมื่อถึงวัย 4 ขวบ เด็กจะเริ่มให้ความหมาย กับภาพที่ขีดเขียนนั้น คำว่าขีดเขียนบอกความหมายในตัวอยู่แล้วว่าเป็นภาพที่ไม่มีความหมายอะไร ดังนั้นการที่พ่อแม่ชอบถามเด็กว่าเขียนภาพอะไร นับเป็นการสกัดกั้นความคิดอันกว้างไกลของเด็ก เมื่อเด็กอธิบายไม่ได้และหากตำหนิว่าไม่เหมือน เด็กจะรู้สึกสับสน ขัดข้องใจ และเป็นการลดทอนความมั่นใจในตัวเด็กได้

การวาดภาพของเด็กจึงไม่จำเป็นต้อง ประกอบด้วยปากกาหรือดินสอในลักษณะที่เป็นการวาดภาพจริงจังเท่าไรนั้น การใช้สื่อบายไปเรื่อย ๆ พบว่าเป็นลักษณะการวาดภาพหรือการแสดงออกทางความคิดศิลปะของเด็กได้

โดยสามารถสังเกตคุณลักษณะการวาดหรือ การระบายสีในการแสดงออกทางพัฒนาการ หรือความถนัดเฉพาะของเด็ก เพื่อจะได้รู้จัก และส่งเสริมได้อย่างถูกต้องแม้ว่าในปัจจุบันหลักสูตรและกิจกรรมทางด้านศิลปะจะได้รับความสนใจและมีการพัฒนาการมากขึ้น ดังจะเห็นได้ว่า มีการจัดการแสดงทางศิลปะ มีค่ายศิลปะฤดูร้อนมากมายหลายแห่ง แต่ถ้าวัดในระดับเฉลี่ยทั้งประเทศแล้ว การพัฒนาในด้านนี้ยังนับว่าอยู่ในวงจำกัด ไม่กว้างขวาง ไม่ได้รับการยอมรับ โดยทั่วไปดังที่ควรจะเป็นในฐานะที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาทักษะ ความคิด สติปัญญา อุปนิสัยที่ดีได้อีกมากมาย ผู้ปกครองจึงควรแนะนำและสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสดแสดงออกทางงานศิลปะตามความสนใจและความถนัด

ศิลปะสำหรับเด็กนั้น จะมุ่งเน้นการปลูกฝังสร้างความรู้สึที่เกี่ยวกับศิลปะ เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกรักในงานศิลปะและพร้อมที่จะมีพัฒนาการที่ดียิ่งขึ้นไปเรื่อยๆ โดยมุ่งให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ทั้งการลงสี การปั้น การประดิษฐ์จากเศษวัสดุต่างๆ การร่าง การวาดรูปทรง และการฝึกให้เป็นคนช่างสังเกตด้วย

สรุปได้ว่าศิลปะเด็ก คือ การแสดงออกทางศิลปะของเด็ก ซึ่งแสดงออกตามวุฒิภาวะ วัย การรับรู้ การคิดผ่านกระบวนการและวัสดุที่หลากหลาย ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการด้านต่างๆของเด็ก การแสดงออกทางศิลปะจัดได้ว่าเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของเด็ก อันจะเป็นผลไปสู่การรับรู้ การเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และการประพฤติปฏิบัติในทุกๆด้านของเด็ก

พัฒนาการทางศิลปะของเด็ก

ความรู้ด้านการพัฒนาการเด็กที่เกี่ยวกับศิลปะได้มีทำการศึกษามาเป็นเวลาช้านานจากนักการศึกษา ศิลปะ ศึกษา วิทยาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และทางจิตวิทยา ฯลฯ แต่บุคคลที่มีส่วนผลักดันแนวความคิดดังกล่าวคือ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld) ที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้า วิจัย เกี่ยวกับการวาดภาพระบายสีของเด็กทั่วโลก และได้ทำการสรุปเป็นเกณฑ์ของพัฒนาการตามช่วงอายุไว้ดังนี้

สรุปความคิดของโลเวนเฟลด์เกี่ยวกับขั้นพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก (Victor Lowenfeld, 1987)

ระดับอายุ	ลักษณะเฉพาะ	การพัฒนาการทางศิลปะ
อายุ 0 – 2 ปี	ศิลปะของเด็กเริ่มขึ้นเมื่อเด็กมีประสาทสัมผัสกับสิ่งแวดล้อม และเด็กตอบสนองต่อประสบการณ์ทางด้านประสาทสัมผัสนั้น การสัมผัส การรู้สึก การเห็น การถ่ายทอด การลิ้มรส การฟัง เป็นพื้นฐานอันสำคัญสำหรับการผลิตผลงานศิลปะ	
อายุ 2 – 4 ปี ขั้นขีดเขียน The Scribbling Stage	การแสดงออกของเด็กวัยนี้พบว่า เด็กเริ่มแสดงจินตนาการให้ปรากฏเห็นได้ เริ่มการขีดเขียนที่ขาดการควบคุม และขึ้นชมกับการเคลื่อนไหวที่สับสนนั้น พัฒนาการของเด็กในช่วงวัยนี้ยังไม่สามารถควบคุมกล้ามเนื้อได้ ดังนั้นการเคลื่อนไหว	1. ขีดเขียนอย่างไม่เป็นระเบียบ (Disordered Scribbling) ผลจากการที่เด็กวัยนี้ไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อมือได้ การแสดงออกทางศิลปะที่ปรากฏ จึง

	ไหวที่แสดงออก เช่นการขีด การป้าย หรือการละเลงสิ่งต่างๆ จึงเป็นพฤติกรรมพื้นฐานที่จะพัฒนาการเคลื่อนไหวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ต่อมาก็จะเริ่มควบคุมมือให้เคลื่อนไหวช้ากัน เป็นการเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ หลังจากนั้นจะเริ่มกำหนดชื่อรูปทรงต่างๆที่สร้างขึ้น เปลี่ยนแปลงจากความพึงพอใจในการเคลื่อนไหว มาสู่ความพึงพอใจในการคิดจินตนาการ เด็กเริ่มจะมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างการเขียนและโลกภายนอก และตระหนักว่าวัตถุที่มองเห็นจะสามารถนำมาสร้างภาพได้ ผลก็คือภาพวาดเด็กได้มีสภาพเป็นการบันทึกมโนทัศน์และความรู้สึกของเด็กไว้ ภาพเขียนได้แสดงภาพวัตถุและเหตุการณ์ในเชิงสัญลักษณ์ อันจะนำไปสู่พื้นฐานทางทักษะขั้นต่อไป	เป็นเพียงลักษณะการเคลื่อนไหวของแขน โดยมีลักษณะยุ่งเหยิง ไม่เป็นระเบียบ ยังไม่มีการเริ่มต้นการใช้สี 2. <u>ขีดเขียนอย่างมีการควบคุม</u> (Controlled Scribbling) ในช่วงวัยนี้เด็กจะเริ่มบังคับการเคลื่อนไหวของแขนได้ ประสาทตากับมือเริ่มมีความสัมพันธ์กัน การแสดงออกจากเส้นที่เคยยุ่งเหยิง ไม่เป็นระเบียบ เริ่มพัฒนามาเป็นเส้นที่เกิดจากความสามารถในการควบคุมการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อมือกับประสาทตา โดยปรากฏเป็นเส้นโค้ง มีลักษณะวนไปวนมาทั้งแนวนอนและแนวตั้ง หรือสามารถขีดเขียนเป็นวงกลมได้ ยังไม่มีในเรื่องของการใช้สีหรือการจัดวางภาพ 3. <u>ให้ชื่อรอยขีดเขียน</u> (Naming of Scribbling) การเคลื่อนไหวเริ่มมีการสื่อความหมายจากการคิด เช่น การส่งเสียงพูดคุยคล้ายกับเป็นการเล่าเรื่องในขณะที่ขีดเขียน หรือมีการตั้งชื่อภาพ มีการจินตนาการ เด็กสามารถนำสิ่งที่มองเห็นโดยผ่านกระบวนการทางความคิดและนำมาสร้างเป็นภาพขึ้น เริ่มมีแนวทางของการใช้ความคิดโดยเล่าเรื่องอย่างต่อเนื่อง
อายุ 4 – 7 ปี ขั้นขีดเขียน Preschematic Stage	ในวัยนี้ลักษณะการเคลื่อนไหวของเด็กเพิ่มความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมยิ่งขึ้นกว่าเดิม รอยขีดเขียนที่ปรากฏทำให้เข้าใจความหมายดังกล่าวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น มีการนำสัญลักษณ์จากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวแทนด้วยรูปทรงง่ายๆ เช่น วงกลม เส้นตรง ยังไม่มีรายละเอียดของภาพชัดเจน	<u>ขั้นเริ่มสัญลักษณ์</u> เด็กจะถือตัวเองเป็นศูนย์กลางของสิ่งต่างๆ ถือตัวเองเป็นที่ตั้ง สัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นปรากฏในภาพเขียนขึ้นอยู่กับการรับรู้ของตนเอง เด็กเขียนภาพตามที่เขารู้ ไม่ใช่ตามที่เขามองเห็นเท่า

		นั้น รูปทรงที่โปร่งใสหรือมีลักษณะเหมือนภาพเอกซเรย์ชี้ให้เห็นว่าเด็กรับรู้อย่างไร ไม่ใช่เพียงการมองเห็นได้มุมใดมุมหนึ่งเท่านั้น ภาพเขียนแสดงถึงความสนใจต่อความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดบริเวณว่างบนพื้นภาพ เด็กเริ่มสนใจกับเส้นและรูปร่างเรขาคณิตมากขึ้น เด็กจะใช้สีที่สะอาดตา ซึ่งไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ใช้สีตามอารมณ์ความรู้สึก แต่ก็อาจจะมึลักษณะการใช้สีที่ตรงกับความเป็นจริงปรากฏขึ้นได้ หากเด็กเกิดความประทับใจในสิ่งนั้นๆ
อายุ 7 – 9 ปี ขั้นสัญลักษณ์ Schematic	โดยปกติแล้วเด็กวัยตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป จะเป็นระยะที่เด็กชอบอยู่เป็นกลุ่มเป็นพรรคเป็นพวก มีความต้องการที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยเฉพาะสังคมในโรงเรียน ต้องการแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเอง มีความคิดฝันมากขึ้น มีการแทนตัวเองในบทบาทตัวการ์ตูนที่ตนชื่นชอบ การแสดงออกทางศิลปะ เริ่มเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบสัญลักษณ์ พยายามใช้เส้นเลียนแบบวัตถุสิ่งแวดล้อมที่ตนมองเห็น การเขียนภาพคนจะเน้นความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเครื่องแต่งกาย	เด็กจะเริ่มเปลี่ยนจากการวาดบนเส้นฐานมาแสดงบนพื้นราบ เริ่มมีปัญหาในการจัดการกับพื้นที่ว่าง ไม่มั่นใจในการจัดวางภาพ เน้นความรู้สึกของภาพด้วยการใช้สี และเริ่มเห็นว่าสีเป็นสิ่งสำคัญในการแสดงออกมากขึ้น เด็กจะใช้สีตามประสบการณ์ที่มีต่อสภาพแวดล้อม การเขียนภาพนั้น เริ่มแสดงลักษณะการประดิษฐ์ตกแต่งภาพเพิ่มขึ้นด้วย จะใช้วิธีการมองภาพจริงจากสิ่งแวดล้อม รูปทรงจะวางซ้อนกันตามที่มองเห็นโดยไม่ได้เปิดเผยในส่วนที่ถูกบังหรือซ้อนกัน ซึ่งต่างไปจากการแสดงออกทางสัญลักษณ์ที่อาจจะสร้างภาพโปร่งใสตามความรู้สึกที่มองเห็นทะลุถึงกันได้ เส้นพื้นที่เป็นสัญลักษณ์ตามความคิดสูญหายไป และให้ความสำคัญกับพื้นราบเพิ่มมากขึ้น
อายุ 9 – 12 ปี ขั้นเริ่มต้นวาดภาพอย่างของจริง The Gang Age	เด็กวัยนี้ต้องการอยู่ในสังคมอย่างอิสระความต้องการความเป็นส่วนตัวมากยิ่งขึ้น และมักชอบอยู่กับกลุ่มเพื่อน โดยมีความรู้สึกในการแบ่งแยกเพศเข้ามาเกี่ยวข้อง เด็กผู้หญิงจะให้ความสนใจเรื่องของการแต่งกายและการรื่นเรึง เด็กผู้ชายมัก	ศิลปะสำหรับเด็กวัย 9 – 12 ปี เด็กกำลังอยู่ในช่วงวัยของการเรียนรู้ จัดจำสิ่งต่างๆรอบตัว เพื่อเป็นการสั่งสมประสบการณ์ สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ และการทดลองปฏิบัติ โดยนำเอาพื้นฐาน

	ชอบการชุมนุมรวมกลุ่มสร้างกิจกรรมต่างๆ มีความต้องการการแสดงออกตามความนึกคิดของตน และเริ่มมีการคิดฝันจินตนาการเพิ่มมากขึ้น จึงเป็นเหตุของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของสัญลักษณ์ที่เคยใช้เดิม มาเป็นการพยายามเลียนแบบวัตถุ สิ่งแวดล้อมต่างๆให้เกิดความสัมพันธ์กับธรรมชาติ	ต่างๆทางศิลปะมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งครอบคลุมทั้งเทคนิคการวาดภาพ การใช้สี และในเรื่องขององค์ประกอบเบื้องต้น การวาดภาพจะมีความถูกต้องชัดเจนมากยิ่งขึ้น การวาดภาพคนจะเน้นความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้า เครื่องประดับ หากแต่ยังแสดงภาพลักษณะได้เฉพาะเค้าโครงของภาพเท่านั้น ยังไม่สามารถจับอากัปกริยา การเคลื่อนไหวต่างๆที่ชัดเจนไม่ได้ การจัดวางภาพที่เคยแสดงไว้บนเส้นฐานจะกลายมาเป็นการแสดงบนพื้นราบ (Plane) แทน แต่ยังไม่สามารถถ่ายทอดให้มีความเหมือนจริงได้ วัตถุที่ปรากฏจึงยังวิลักษณะที่แบนราบ เกิดการวาดทับซ้อนกันของวัตถุบนภาพ ขนาดของวัตถุเริ่มมีความสัมพันธ์กับพื้นที่ว่าง มีการแสดงออกของสี ซึ่งเด็กจะให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก และมีพัฒนาการใช้สีจากสภาพความเป็นจริงของวัตถุ มาเป็นลักษณะการใช้สีตามความนึกคิดของคน
อายุ 12 – 14 ปี ขั้นวาดภาพ เลียนแบบธรรมชาติ The Pseudo – naturalistic Stage	เป็นระยะที่เด็กเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและความคิด ลักษณะการมองภาพรวมจะเริ่มเหมือนจริงมากยิ่งขึ้น	นอกจากนี้เด็กจะมีความคิดรวบยอดซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ - <u>พวกที่มีความคิดรวบยอดตามสิ่งเร้าของจักขุประสาท (Visually Minded)</u> - เด็กจะวาดภาพได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง มีการแสดงแสง-เงารวมทั้งลักษณะของภาพสามมิติ การวาดภาพคนจะแสดงลักษณะข้อต่อส่วนต่างๆของอวัยวะ เสื้อผ้า แสดงรอยยับย่นตามการเคลื่อนไหว ลักษณะการวางภาพตามความรู้สึกว่าตนเองเป็นผู้ดู - <u>พวกที่ให้ความหมายของสิ่งต่างๆ จากประสบการณ์ของตัวเอง (Non- visually Minded)</u>

		เด็กจะวาดภาพที่แสดงถึงอารมณ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อม เป็นการวาดภาพตามความรู้สึก ภาพจึงออกมาในลักษณะเกินความเป็นจริง การออกแบบตกแต่งส่วนประกอบต่างๆภายในภาพมุ่งแสดงออกทางอารมณ์มากกว่าการแสดงถึงประโยชน์และหน้าที่ของวัตถุ มีความเข้าใจในการจัดวางระยะของวัตถุได้ เส้นฐาน หรือ Base Line จะหายไป แต่มีส่วนของเส้นระดับเข้ามาแทนที่ สัดส่วนต่างๆมีการให้ขนาดลดหลั่นกันตามระยะของภาพสามมิติ การใช้สีจะสัมพันธ์กับสิ่งที่สังเกตเห็น ซึ่งมีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ต่างๆ และใช้สีตามอารมณ์โดยไม่คำนึงถึงสิ่งใด แต่ก็มีความพยายามในการปรับใช้สีให้สอดคล้องกับธรรมชาติมากยิ่งขึ้น
อายุ 14 – 17 ปี ขั้นการตัดสินใจ The Adolescent Art	พัฒนาการด้านต่างๆเริ่มมีความสมบูรณ์ ทำให้มีการควบคุมการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ทางศิลปะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลักษณะของความสนใจในการทำงานจะยาวนานขึ้น และมีจุดมุ่งหมาย มีการแสดงรายละเอียดได้อย่างสมบูรณ์กว่าวัยอื่นๆ	การแสดงรายละเอียด สามารถจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ 1. ถ่ายทอดตามการมองเห็น (Visual Type) เด็กจะมีการถ่ายทอดตามจักษุประสาทในลักษณะที่เป็นจริงตามธรรมชาติ คล้ายกับการบันทึกภาพด้วยการถ่ายรูป จะมีการวาดเส้นรอบนอกก่อนแล้วจึงใส่รายละเอียดตามไป มีการกำหนดแสง-เงาของภาพเพื่อให้เกิดความกลมกลืน มีการกำหนดสัดส่วนที่มาจากความเป็นจริงด้วย 2. ถ่ายทอดโดยยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Haptic Type) การแสดงออกตามอารมณ์ความรู้สึก และประสบการณ์ที่สัมผัสมา ซึ่งมีลักษณะการแสดงออกอย่างชัดเจน 3. ถ่ายทอดแบบผสม (Visual Type & Haptic Type) เป็นลักษณะรูปแบบจากธรรมชาติที่เป็นจริงมาประสานกับความ

		ต้องการในการแสดงออกที่มาจากความรู้สึกรายใน และการถ่ายทอดออกมาเป็นภาพซึ่งมีส่วนประกอบบางอย่างที่ไม่เหมือนจริงตามแบบ การวาดภาพคนจะแสดงออกปฏิกิริยาการเคลื่อนไหวที่แตกต่างกันออกไปของคน ทำให้ภาพมีชีวิตชีวามากยิ่งขึ้น การใช้สีมักใช้สีตามความเป็นจริงจากธรรมชาติ มีการคำนึงถึงสีที่เกิดขึ้นจริงในสถานการณ์ต่างๆ เช่น น้ำหนักความแตกต่างระหว่างวัตถุที่อยู่ใกล้-ไกล โดยการใช้สีต่างกัน การจัดวางภาพเริ่มมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จากมุมมองต่างๆ และตกแต่งภาพให้เกิดความกลมกลืนกันด้วย
--	--	---

ศิลปะสำหรับเด็กวัย 9 – 12 ปี เด็กกำลังอยู่ในช่วงวัยของการเรียนรู้ จัดจำสิ่งต่างๆ รอบตัว เพื่อเป็นการสั่งสมประสบการณ์ สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์และการทดลองปฏิบัติ การวาดภาพจะมีความถูกต้องชัดเจนมากยิ่งขึ้น การวาดภาพคนจะเน้นความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้า เครื่องประดับ หากแต่ยังแสดงภาพลักษณะได้เฉพาะเค้าโครงของภาพเท่านั้น ยังไม่สามารถจับออกปฏิกิริยา การเคลื่อนไหวต่างๆ ที่ชัดเจนไม่ได้ การจัดวางภาพที่เคยแสดงไว้บนเส้นฐานจะกลายมาเป็นการแสดงบนพื้นราบ (Plane) แทน ทั้งยังมีพัฒนาการใช้สีจากสภาพความเป็นจริงของวัตถุ มาเป็นลักษณะการใช้สีตามความนึกคิดของคน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุวรรณี ยะหะกร (2538) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ หลักการที่นำมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีที่สามารถช่วยตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาต่าง ๆ ของเด็กใน สภาพการณ์ที่เด็กเผชิญอยู่ กระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยสาระสำคัญ 2 ส่วน คือ ขั้นตอนการสอน และปัจจัยสนับสนุนการสอน ผลการทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอนในศูนย์เด็กก่อสร้าง 3 แห่ง พบว่า กระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ เด็ก มีความรู้ เจตคติ และการนำความรู้ที่เรียนไปปฏิบัติสูงขึ้นในทุกด้าน ส่วนครูผู้ทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอนประเมินตนเองด้านความรู้และด้านเจตคติสูงขึ้น แต่ด้านสมรรถภาพการสอนสูงขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด 4 คน ใน 6 คน เนื่องจากลักษณะเฉพาะของบุคคลไม่เอื้ออำนวย สำหรับความพึงพอใจต่อการใช้กระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

ยุวดี สุพรหมคลัง (2538) ได้ศึกษาสภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมศิลปะของเด็กป่วยในโรงพยาบาลกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมศิลปะของเด็กป่วยในโรงพยาบาล ในด้านการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นประชากรในโรงพยาบาลของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 33 คน โดยเป็น ครู 8 คน พยาบาล 10 คน ผู้ช่วย

พยาบาล 10 คน และนักพัฒนาการเด็ก 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัยเป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า สภาพในการจัดกิจกรรมศิลปะของเด็กป่วยในโรงพยาบาล พบว่า ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ 1. ด้านการวางแผน 2. ด้านการดำเนินงาน 3. ด้านการประเมินผล ซึ่งความต้องการในการจัดกิจกรรมศิลปะของเด็กป่วยในโรงพยาบาล พบว่า ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับสูง 1. ด้านการวางแผน 2. ด้านการดำเนินงาน 3. ด้านการประเมินผล

จันทิมา ปัญจวัฒน์ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาสในวัดสวนแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับเด็กด้อยโอกาสจัดแบบเป็นกลุ่มและแบบชั้นเรียนมากที่สุด กิจกรรมที่จัดมากที่สุดคือ กิจกรรมการเกษตร และกิจกรรมการสอนการดำเนินชีวิต ปัญหาและอุปสรรคของการจัดกิจกรรมพบว่า เป็นปัญหาในระดับน้อย ปัญหามี 5 ประเด็น โดยเรียงระดับความเป็นปัญหาจากมาก ไปหาน้อยได้แก่ 1. การนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพ และวิธีการสอน ไม่ค่อยสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา 2. ความชำนาญของผู้สอน ความเป็นกันเอง และความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน 3. เด็กด้อยโอกาสรู้สึกมีปมด้อย และไม่มั่นใจในตนเอง 4. วัสดุที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และ สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนขาดแคลน 5. การประเมินผล ไม่คำนึงถึงการนำไปใช้ประโยชน์จริง และไม่ให้ผู้เรียนมีส่วนในการประเมินผล ส่วนประเด็นอื่นๆ พบว่าไม่เป็นปัญหา

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ จะเห็นได้ว่า กิจกรรมศิลปะสามารถพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมในทุกๆด้าน โดยเฉพาะความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น การจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ จึงมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนารูปแบบของการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์ ความต้องการรูปแบบของการจัดกิจกรรมทางทัศนศิลป์ การทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ และเพื่อให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจด้านศิลปะในเบื้องต้นของเด็กด้อยโอกาส โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยเรียงลำดับตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เด็กชายและหญิง ซึ่งศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา ของโรงเรียนเฉลิมมณีนายวิทยาการ จ.สมุทรปราการ ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ เป็นนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีอาชีพและระดับเศรษฐกิจ

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษา จากโรงเรียนเฉลิมมณีนาย วิทยาการ อายุระหว่าง 9 -12 ปี จำนวน 15 คน และใช้การเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากเด็กนักเรียนที่มีพื้นฐานครอบครัวที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ ยาจน ครอบครัวที่มีอาชีพก่อสร้าง มีอาชีพรับจ้าง ครอบครัวแตกแยกหรือหย่าร้าง เด็กที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้ง เด็กที่มีพ่อแม่ต้องขัง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รูปแบบกิจกรรมทางทัศนศิลป์สร้างสรรค์ จำนวน 21 กิจกรรม โดยใช้เวลาปฏิบัติกิจกรรมละ 90 นาที
2. แบบสอบถามรายละเอียดข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประวัติของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ การอบรมเลี้ยงดู ความคิดเห็นที่มีต่อศิลปะศึกษา
3. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ เป็นแบบประมาณค่า 3 ระดับ จำนวนทั้งสิ้น 5 ข้อ และแบบสอบถามปลายเปิด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือขึ้นที่ 1

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนทางศิลปะสำหรับเด็กระดับชั้นประถมศึกษา

2. ศึกษารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร วารสาร สื่อที่ไม่ได้ตีพิมพ์ และวิทยานิพนธ์ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรศิลปศึกษา จุดมุ่งหมาย การสอน และวิธีการบูรณาการ และการสอนโดยใช้เทคโนโลยีในการสอนศิลปะ

3. ศึกษาพัฒนาการทางศิลปะและความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กในช่วงอายุ 9 -12 ปี

4. ศึกษาเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการและวิธีการสร้าง เครื่องมือในการทดลอง และเครื่องมือในการวิจัย

5. สร้างรูปแบบกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเหมาะสมตามเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของวิชา แล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา

6. ปรึกษาขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทางสาขาทัศนศิลป์ และสาขาทางศิลปศึกษา จำนวน 5 ท่าน ดังรายนามต่อไปนี้

- 2.1 ผศ. กัญจนดา คำโสกี อาจารย์ประจำภาควิชาจิตรศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- 2.2 อาจารย์พิษณุ ศรีโหม อาจารย์ประจำวิทยาลัยช่างศิลป์
- 2.3 อาจารย์วัชร พงษ์ไพบูลย์ อาจารย์ประจำ
- 2.4 อาจารย์อิทธิชัย แก้วสุวรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนเฉลิมมณีนายวิทยาการ
- 2.5 อาจารย์ปริศนา อึ้งวัฒนา อาจารย์ประจำโรงเรียนเฉลิมมณีนายวิทยาการ

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือขึ้นที่ 1

1. นำหัวข้อกิจกรรมต่างๆ ไปตรวจสอบกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ที่มีรายนามในเบื้องต้น โดยใช้เกณฑ์ยอมรับจาก 3 ใน 5 ท่าน นำกิจกรรมที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองกับกลุ่มผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนเฉลิมมณีนายวิทยาการ จำนวน 5 คน กลุ่มทดลองดังกล่าวนี้มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย

2. ตรวจสอบระยะเวลาของการจัดกิจกรรมของกลุ่มทดลองทั้งหมดเพื่อหาเกณฑ์เวลาที่เหมาะสม

3. รูปแบบของกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์แบ่งออกเป็น วัน เดือน ปี กิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ที่ปฏิบัติ

กิจกรรมทดลอง

กิจกรรมสร้างสรรค์ที่ใช้ทดลอง การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์สำหรับเด็กด้อยโอกาส อายุระหว่าง 9 – 12 ปี กรณีศึกษาโรงเรียนเฉลิมมณีนายวิทยาการ ปี ใช้กิจกรรมตัวอย่าง 21 กิจกรรมดังนี้

1. กิจกรรมปั้นดิน
 - ปั้นตุ๊กตากระดาษหนังสือพิมพ์ด้วยวิธีกดบีบสร้างรูปทรง
 - ปั้นดินญี่ปุ่นเป็นของจั่ว
2. กิจกรรมหล่อ
 - เทียนเจลได้ทั้งทะเล
 - เทียนขนมถ้วยฟู

- การหล่อปูนปลาสเตอร์
- 3. กิจกรรมปะติด
 - กรอบรูปเปเปอร์มาเช่
 - กรอบรูปสัตว์เลี้ยง
 - กระดานกระดานไนด์
- 4. กิจกรรมวาดภาพ
 - วาดภาพทิวทัศน์
 - วาดภาพเพื่อน
- 5. กิจกรรมระบายสี ย้อมสี
 - สร้างสีจากธรรมชาติ
 - ดอกไม้จากกระดาษทิชชู
- 6. กิจกรรมภาพพิมพ์
 - ภาพพิมพ์พืชผัก
- 7. กิจกรรมประดิษฐ์
 - โสัง-โสัง หุ่นมือจอมจ้อ
 - หุ่นนิ้วมือ
 - ดอกไม้กินได้
 - ดอกไม้จากเปลือกไข่
 - สมุดบันทึกทำมือ
- 8. กิจกรรมกลุ่ม
 - กับดักอากาศ
 - นิทานเล่มเล็ก
 - กรู้งกรู้งกินลม

การปฏิบัติกิจกรรม

ผู้วิจัยให้ปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ จำนวน 21 กิจกรรม คือ ปั้นตุ๊กตากระดาษหนังสือพิมพ์ด้วยวิธีกดบีบสร้างรูปทรง ปั้นดินญี่ปุ่นเป็นของจิ้งหรีด เทียนเจลได้ห้องทะเล เทียนขนมถ้วยฟู การหล่อปูนปลาสเตอร์ กรอบรูปเปเปอร์มาเช่ กรอบรูปสัตว์เลี้ยง กระดานกระดานไนด์ วาดภาพทิวทัศน์ วาดภาพเพื่อน สร้างสีจากธรรมชาติ ดอกไม้จากกระดาษทิชชู ภาพพิมพ์พืชผัก โสัง-โสัง หุ่นมือจอมจ้อ หุ่นนิ้วมือ ดอกไม้กินได้ ดอกไม้จากเปลือกไข่ สมุดบันทึกทำมือ กับดักอากาศ นิทานเล่มเล็ก กรู้งกรู้งกินลม ปฏิบัติกิจกรรมสัปดาห์ละ 2 กิจกรรม กำหนดจัดครั้งละ 3 ชั่วโมง ระหว่างเวลา 14.30 น. - เวลา 17.30 น. ต่อท้ายตารางกิจกรรมประจำวันปกติ โดยจัด 2 ครั้ง ใน 1 สัปดาห์ รวมระยะเวลาการจัดกิจกรรมเพื่อทดลอง 28 ชั่วโมง 30 นาที

ตารางที่ 1 ตารางกิจกรรมและการทดสอบ

ครั้งที่	วันที่	กิจกรรมการทดลอง	เวลา
1	วันที่ 1	กรอปรูปจากเปเปอร์มาเช่	90 นาที
2	วันที่ 2	เทียนเจลใต้ท้องทะเล	90 นาที
3	วันที่ 3	ปั้นดินญี่ปุ่นเป็นของจิ๋ว	90 นาที
4	วันที่ 4	กระดานกระดาดชนิด	90 นาที
5	วันที่ 5	หุ่นนิ้วมือ	90 นาที
6	วันที่ 6	ก๊อบดักอากาศ	90 นาที
7	วันที่ 7	วาดภาพเพื่อน	90 นาที
8	วันที่ 8	การหล่อปูนปลาสเตอร์	90 นาที
9	วันที่ 9	ตุ๊กตากระดาษหนังสือพิมพ์	90 นาที
10	วันที่ 10	สร้างสีจากธรรมชาติ	90 นาที
11	วันที่ 11	ดอกไม้จากกระดาษทิชชู	30 นาที
12	วันที่ 11	ดอกไม้จากเปลือกไข่	30 นาที
13	วันที่ 11	ดอกไม้กินได้	30 นาที
14	วันที่ 12	วาดภาพทิวทัศน์	90 นาที
15	วันที่ 13	ภาพพิมพ์พีชผัก	90 นาที
16	วันที่ 14	โสม-โสม หุ่นมือจอมจ้อ	90 นาที
17	วันที่ 15	นิทานเล่มเล็ก	90 นาที
18	วันที่ 16	กรอปรูปสัตว์เลี้ยง	90 นาที
19	วันที่ 17	กรึงกรึงกินลม	90 นาที
20	วันที่ 18	เทียนขนมถ้วยฟู	90 นาที
21	วันที่ 19	สมุดบันทึกทำมือ	90 นาที

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือขึ้นที่ 2

1. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-structural interview) ซึ่งผู้วิจัยได้เตรียมแนวคำถามหลักไว้ล่วงหน้า เป็นลักษณะคำถามปลายเปิดให้ผู้วิจัยมีอิสระในการตอบ ลักษณะการสัมภาษณ์จะเป็นการสนทนาแบบชักถาม โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงช่วยในการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งจดบันทึกขณะสัมภาษณ์ หรือจดภายหลังจากการสัมภาษณ์

2. แบบสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยทำขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดความคิดเห็นของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ การจัดการเรียนการสอน และข้อคิดเห็นอื่นๆ

วิธีการหาคูณค่าเครื่องมือขึ้นที่ 2

1. ศึกษาการสร้างเครื่องมือวัดความคิดเห็น จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์กิจกรรมในแผนการสอน มาเป็นข้อกำหนดในการสร้างเครื่องมือวัดความคิดเห็น

2. นำเครื่องมือวัดความคิดเห็นให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะการประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 3 ระดับ ของคะแนน โดยแบ่งข้อละ 3 คะแนน แบ่งมาตราส่วนประเมินค่าคะแนนไว้ 3 ระดับดังนี้

ค่าคะแนน 3	ความหมาย	มีความเห็นเหมาะสม
ค่าคะแนน 2	ความหมาย	มีความเห็นพอใช้
ค่าคะแนน 1	ความหมาย	มีความเห็นไม่เหมาะสม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเตรียมการก่อนการทดลอง ผู้วิจัยได้เตรียมอุปกรณ์สำหรับการทำกิจกรรม เพื่อกลุ่มตัวอย่างจะเริ่มทำกิจกรรมได้ทันที
2. ผู้วิจัยได้ใช้เวลาเข้าไปเป็นอาสาสมัครสอนกิจกรรมเสริมทางทัศนศิลป์สร้างสรรค์และทำความเข้าใจกับประชากรที่ทำการศึกษาก่อนที่จะดำเนินการทดสอบ
3. ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือชิ้นที่ 1 ที่ผ่านการทดลองแล้ว นำมาทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างตามวันและเวลาที่กำหนด โดยอธิบายขั้นตอนให้ได้รับทราบและเข้าใจถึงวิธีการปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนด
4. ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามรายละเอียดข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง
5. ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ เป็นแบบประมาณค่า 3 ระดับ จำนวนทั้งสิ้น 5 ข้อ และแบบสอบถามปลายเปิด หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยมีการวิเคราะห์ในส่วนข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนค่าถามปลายเปิด ทำการรวบรวมแนวคิด หรือความรู้ที่นักเรียนสะท้อนจากการเรียนเป็นความถี่ แล้วนำเสนอในรูปแบบของความเรียง เปรียบเทียบค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยร้อยละของความพึงพอใจในการปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่มทดลองเป็นรายบุคคล ในช่วงการปฏิบัติกิจกรรม
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ หาค่าทางสถิติเพื่อใช้ในการสรุปผล โดยใช้เครื่องมือคำนวณหาค่าสถิติ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) ของแต่ละรายการแล้วนำเสนอในรูปตารางและความเรียง

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}} \times 100$$

3. ข้อมูลที่เป็นความคิดเห็น ที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) บันทึกคำตอบที่ได้จากคำถามแต่ละข้อเข้าแฟ้มข้อมูลของระบบคอมพิวเตอร์

4. ข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นด้านความพึงพอใจต่อการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์สำหรับเด็ก
ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์และนำเสนอในรูปตารางและความเรียง
5. ข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้นต่อกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์
วิเคราะห์และนำเสนอในรูปตารางและความเรียง
6. นำเสนอข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ทั้งหมด สรุปและอภิปรายผลต่อไป

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบกิจกรรมทางทัศนศิลป์สร้างสรรค์สำหรับเด็กด้อยโอกาส ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรียงตามลำดับดังนี้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การดำเนินงานวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ดังที่แสดงไว้ในตาราง 1

ตอนที่ 2 การดำเนินงานวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมและความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม ดังที่แสดงไว้ในตาราง 2 ถึง ตาราง 47

ตอนที่ 3 การดำเนินงานวิเคราะห์พฤติกรรมระหว่างการทำกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ของเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังที่แสดงไว้ในตาราง 48 - 49

ตอนที่ 4 การดำเนินงานวิเคราะห์ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้นต่อกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับ สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

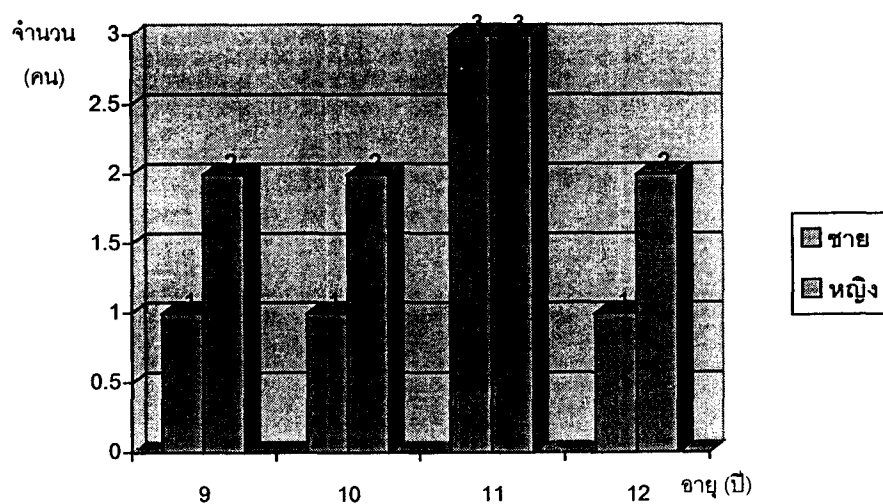
ตาราง 1 รายชื่อกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน

ลำดับ	ชื่อ - นามสกุล	เพศ	อายุ	ชั้น
1.	เด็กชาย 1	ชาย	9 ปี	ป. 3
2.	เด็กชาย 2	ชาย	10 ปี	ป. 4
3.	เด็กชาย 3	ชาย	11 ปี	ป. 4
4.	เด็กชาย 4	ชาย	11 ปี	ป. 5
5.	เด็กชาย 5	ชาย	11 ปี	ป. 5
6.	เด็กชาย 6	ชาย	12 ปี	ป. 6
7.	เด็กหญิง 1	หญิง	9 ปี	ป. 3
8.	เด็กหญิง 2	หญิง	9 ปี	ป. 3
9.	เด็กหญิง 3	หญิง	10 ปี	ป. 3
10.	เด็กหญิง 4	หญิง	10 ปี	ป. 4
11.	เด็กหญิง 5	หญิง	11 ปี	ป. 4
12.	เด็กหญิง 6	หญิง	11 ปี	ป. 5
13.	เด็กหญิง 7	หญิง	11 ปี	ป. 5
14.	เด็กหญิง 8	หญิง	12 ปี	ป. 4
15.	เด็กหญิง 9	หญิง	12 ปี	ป. 6

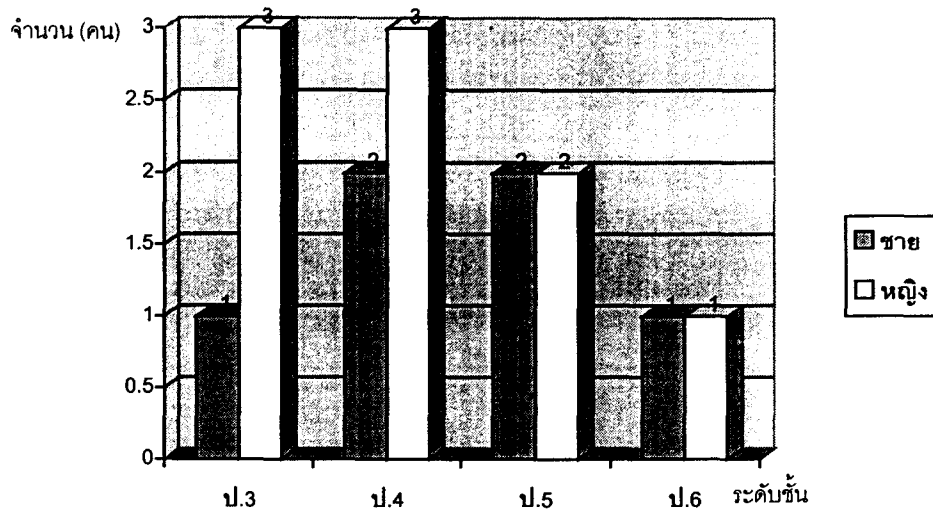
จากตาราง สามารถจำแนกจำนวนและร้อยละทางสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรม โดยแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละทางสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรม จำแนกตาม เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา

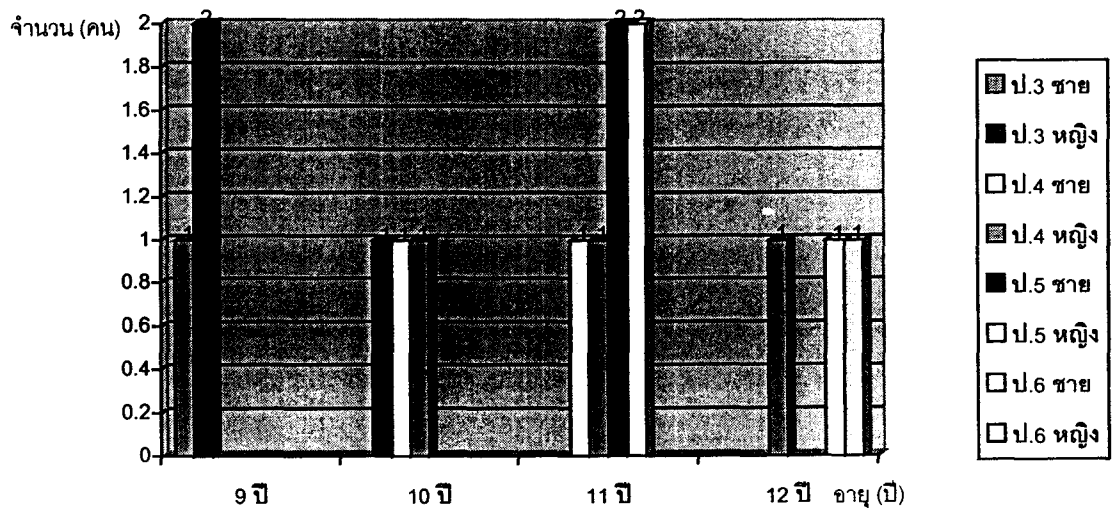
สถานภาพของผู้กลุ่มตัวอย่าง		จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ			
ชาย		6	40
หญิง		9	60
2. อายุ			
9 ปี		3	20
10 ปี		3	20
11 ปี		6	40
12 ปี		3	20
3. ระดับการศึกษา			
ประถมศึกษาปีที่ 3		4	26.6
ประถมศึกษาปีที่ 4		5	33.3
ประถมศึกษาปีที่ 5		4	26.6
ประถมศึกษาปีที่ 6		2	13.3

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงจำนวนของนักเรียนชาย-หญิง ในช่วงอายุต่างๆ

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงจำนวนของนักเรียนชาย-หญิง ในระดับชั้นต่างๆ

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิแสดงจำนวนของนักเรียนชาย-หญิง ช่วงอายุ และระดับชั้นเรียน

จากตาราง 2 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างของเด็กด้อยโอกาส ได้ดังนี้
เพศ จากกลุ่มตัวอย่างของเด็กด้อยโอกาส 15 คน ประกอบด้วย เพศชาย 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40
เพศหญิง 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60

อายุ กลุ่มอายุของเด็กด้อยโอกาส อายุ 11 ปี มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาคืออายุ 9 ปี มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 อายุ 10 ปี มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และอายุ 12 ปี มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20

ระดับการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 รองลงมาคือชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม และความคิดเห็นต่อกิจกรรม

กิจกรรมทางทัศนศิลป์ที่จัดขึ้น สำหรับเด็กด้อยโอกาสที่มีกลุ่มตัวอย่างคือ เด็กระดับประถมศึกษา อายุระหว่าง 9 – 12 ปี ใช้กิจกรรมตัวอย่าง 21 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่	1	กรอบรูปเปเปอร์มาเช่	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที
กิจกรรมที่	2	เทียนเจลใต้ท้องทะเล	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที
กิจกรรมที่	3	ปั้นดินญี่ปุ่นเป็นของจิ๋ว	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที
กิจกรรมที่	4	กระดานกระดาศาไนต์	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที
กิจกรรมที่	5	หุ่นนิ้วมือ	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที
กิจกรรมที่	6	กบดักอากาศ	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที
กิจกรรมที่	7	วาดภาพเพื่อน	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที
กิจกรรมที่	8	การหล่อปูนปลาสเตอร์	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที
กิจกรรมที่	9	ตุ๊กตากระดาศาหนังสือพิมพ์	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที
กิจกรรมที่	10	สร้างสีจากธรรมชาติ	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที
กิจกรรมที่	11	ดอกไม้จากกระดาศาพิษขุ	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 30 นาที
กิจกรรมที่	12	ดอกไม้จากเปลือกไข่	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 30 นาที
กิจกรรมที่	13	ดอกไม้กินได้	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 30 นาที
กิจกรรมที่	14	วาดภาพทิวทัศน์	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที
กิจกรรมที่	15	ภาพพิมพ์พืชผัก	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที
กิจกรรมที่	16	โสมง-โสมง หุ่นมือจอมจ้อ	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที
กิจกรรมที่	17	นิทานเล่มเล็ก	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที
กิจกรรมที่	18	กรอบรูปสัตว์เลี้ยง	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที
กิจกรรมที่	19	กรู้งกริ้งกินลม	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที
กิจกรรมที่	20	เทียนขนมถ้วยฟู	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที
กิจกรรมที่	21	สมุดบันทึกทำมือ	ระยะเวลาปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที

รวมทั้งสิ้น 21 กิจกรรม ใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมทั้งสิ้น 28 ชั่วโมง 30 นาที มีทั้งที่เป็น โดยแบ่งการทำกิจกรรมเป็นบุคคล และการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม เพื่อฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแสดงความคิดเห็นและการยอมรับความคิดเห็นของกลุ่ม และการใช้อุปกรณ์การทำงานร่วมกัน ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ นิทานเล่มเล็ก กรู้งกริ้งกินลม และกบดักอากาศ จากกิจกรรมทั้ง 21 กิจกรรมสามารถจำแนกประเภทของรูปแบบของกิจกรรม วัตถุประสงค์ของกิจกรรม ลักษณะของกิจกรรม ได้เป็น 3 ส่วน ดังแสดงในตาราง

ตาราง 3 การจำแนกลักษณะของกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ โดยแบ่งเป็น รูปแบบ วัตถุประสงค์ ลักษณะของกิจกรรม

รูปแบบของกิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	ลักษณะของกิจกรรม	กิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์
กิจกรรมแบบ 2 มิติ	มุ่งให้เด็กสร้างสรรค์ให้เกิดภาพบนพื้นระนาบแบน ด้วยกลวิธีการวาดเส้น ระบายสี การพิมพ์ภาพ ผลงานที่ได้จะแบนราบไม่มีมิติเฉพาะความกว้าง-ยาว	การวาดภาพระบายสี	วาดภาพเพื่อน วาดภาพทิวทัศน์ สร้างสีจากธรรมชาติ นิทานเล่มเล็ก (กิจกรรมกลุ่ม)
		การพิมพ์	ภาพพิมพ์พืชผัก
กิจกรรมแบบ 3 มิติ	มุ่งให้เด็กสร้างสรรค์งานที่มีลักษณะลอยตัว นูน หรือเว้าลงไปในพื้นที่ มีลักษณะเป็นรูปทรง โดยใช้วัสดุ และวิธีการต่างๆ	การปั้น	ปั้นดินญี่ปุ่นเป็นของจู้ การหล่อปูนปลาสเตอร์ ตุ๊กตากระดาษหนังสือพิมพ์
กิจกรรมแบบผสมผสาน 2 มิติ – 3 มิติ	มุ่งให้เด็กสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้วัสดุและกลวิธีทางกิจกรรม 2 มิติ และ 3 มิติรวมเข้าด้วยกัน	การฉีก ปะ และตัดเศษกระดาษ	กรอบรูปเปเปอร์มาเช่ กระดานกระดาษโน้ต กรอบรูปสัตว์เลี้ยง
		การประดิษฐ์เศษวัสดุเป็นของเล่นและของใช้	เทียนเจลใต้ท้องทะเล หุ่นนิ้วมือ ก๊ับดักอากาศ (กิจกรรมกลุ่ม) ดอกไม้จากกระดาษทิชชู ดอกไม้จากเปลือกไข่ ดอกไม้กินได้ โฮ่ง-โฮ่ง หุ่นมือจอมจ้อ กรู๊งกร๊องกินลม (กิจกรรมกลุ่ม) เทียนขนมถ้วยฟู สมุดบันทึกทำมือ

จากตาราง 3 กิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ สามารถจำแนกรูปแบบออกเป็น 3 รูปแบบ คือ กิจกรรมแบบ สองมิติ กิจกรรมแบบสามมิติ และกิจกรรมแบบผสมผสาน สองมิติ และ สามมิติ

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแบบสองมิติ คือ มุ่งให้เด็กสร้างสรรค์ให้เกิดภาพบนพื้นระนาบแบน ด้วยกลวิธีการวาดเส้น ระบายสี การพิมพ์ภาพ ผลงานที่ได้จะแบนราบไม่มีมิติเฉพาะ ลักษณะของกิจกรรมประเภทสองมิติ คือ การวาดภาพระบายสี และการพิมพ์ภาพ

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแบบสามมิติ คือ การมุ่งให้เด็กสร้างสรรค์งานที่มีลักษณะลอยตัว นูน หรือเว้าลงไปในพื้นที่ มีลักษณะเป็นรูปทรง โดยใช้วัสดุ และวิธีการต่างๆ ลักษณะของกิจกรรมประเภทสามมิติ คือ การปั้น

ลักษณะของกิจกรรมประเภทผสมผสาน สองมิติและสามมิติ คือ การมุ่งให้เด็กสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้วัสดุและกลวิธีทางกิจกรรม 2 มิติ และ 3 มิติรวมเข้าด้วยกัน ลักษณะของกิจกรรมประเภทผสมผสาน สองมิติ - สามมิติ คือ การฉีก ปะ และตัดเศษกระดาษ การประดิษฐ์เศษวัสดุเป็นของเล่นและของใช้

กิจกรรม 1 กรอบรูปเปเปอร์มาเช่ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ โดยเน้นในเรื่องของโครงสร้างแบบสามมิติ และการตัดปะกระดาษมาเป็นของตกแต่ง ระบายสีให้เกิดความสวยงามตามแต่จินตนาการของแต่ละบุคคล

ตาราง 4 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ		ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
อายุ (ปี)	เพศ	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
9	ชาย	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	1	0
	หญิง	0	1	1	0	0	2	0	1	1	1	0	1	0	1	1
10	ชาย	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0
	หญิง	1	0	1	1	0	1	0	0	2	0	1	1	1	0	1
11	ชาย	0	2	1	0	0	3	0	0	3	0	1	2	0	0	3
	หญิง	1	1	1	1	1	1	0	1	2	1	1	1	0	2	1
12	ชาย	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0
	หญิง	1	1	0	0	1	1	0	0	2	1	1	0	1	0	1
รวม	คน	3	6	6	2	3	10	0	2	13	3	6	6	2	6	7
	ร้อยละ	20	40	40	13.3	20	66.6	0	13.3	86.6	20	40	40	13.3	40	46.6

ตาราง 5 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	20	40	40
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	13.3	20	66.6
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	0	13.3	86.6
4. การนำไปประยุกต์ใช้	20	40	40
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	13.3	40	46.6
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	13.32	30.66	55.96

จากตาราง 4 และ 5 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กด้วยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมการทำกรอบรูปเปเปอร์มาเช่ ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 และ พอใช้ มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 66.6

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 และ พอใช้ มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 86.6

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6

ซึ่งเด็กอายุ 11 ปี จำนวน 5 คนจาก 6 คนให้ความเห็นว่าขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมมีความยุ่งยาก และมีจำนวน 4 คน จาก 6 คนให้ความเห็นว่าระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมไม่เหมาะสม โดยร้อยละ 86.6 จากทั้งหมดให้ความเห็นว่ากิจกรรมนี้มีความยุ่งยากในการปฏิบัติงาน

สรุปได้ว่าเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการบูรณาการเปเปอร์มาเช่ ไม่เหมาะสมที่จะนำมาจัดกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 55.96 รองลงมาให้ความเห็นว่าพอใช้คิดเป็นร้อยละ 30.66 และที่ให้ความเห็นว่าเหมาะสมนั้นมีส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 13.32

กิจกรรมที่ 2 เทียนเจลใต้ท้องทะเล เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์ของใช้ โดยใช้วิธีการหล่อ มุ่งเน้นในเรื่องของการจัดวางวัสดุ โดยให้จำลองเรื่องราวของท้องทะเล

ตาราง 6 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ	อายุ (ปี)	เพศ	ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
			เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
9	ชาย		1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0
	หญิง		1	1	0	1	1	0	1	1	0	2	0	0	1	0	1
10	ชาย		0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0
	หญิง		1	0	1	2	0	0	2	0	0	2	0	0	1	1	0
11	ชาย		2	0	1	1	2	0	0	3	0	1	2	0	3	0	0
	หญิง		3	0	0	1	1	1	2	1	0	3	0	0	2	1	0
12	ชาย		1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0
	หญิง		1	1	0	1	0	1	1	1	0	1	0	0	2	0	0
รวม	คน		10	3	2	8	5	2	9	6	0	12	3	0	11	3	1
	ร้อยละ		66.6	20	13.3	53.3	33.3	13.3	60	40	0	80	20	0	73.3	20	6.6

ตาราง 7 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	66.6	20	13.3
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	53.3	33.3	13.3

ตาราง 8 (ต่อ)

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	66.64	26.66	6.64
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	60	40	0
4. การนำไปประยุกต์ใช้	80	20	0
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	73.3	20	6.6

จากตาราง 6 และ 7 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมเทียนเจลได้
ท้องทะเล ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 66.6 และ พอ
ใช้ มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 และ
พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และ พอ
ใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 80 และ พอใช้ มี
จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 73.3 และ พอใช้ มี
จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

โดยร้อยละ 80 มีความเห็นว่ากิจกรรมนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ และร้อยละ 73.3 มีความพึงพ
พอใจในผลงานที่สำเร็จแล้ว

สรุปได้ว่าเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมเทียนเจลได้ท้องทะเล มีความ
เหมาะสมที่จะนำมาจัดกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 66.64 รองลงมา มีความเห็นว่าพอใช้คิดเป็นร้อยละ 26.66 และที่
มีความเห็นว่าเหมาะสมนั้นมีส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 6.64

กิจกรรมที่ 3 บัณฑิตญี่ปุ่นเป็นของจีว เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กสร้างรูปทรงสามมิติแบบลอยตัว
ผ่านทักษะของการปั้น และเพิ่มความละเอียดและประณีตในการทำ เนื่องจากเป็นผลงานชิ้นเล็ก

ตาราง 8 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ	เพศ	ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
		เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
9	ชาย	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0
	หญิง	2	0	0	1	1	0	1	1	0	2	0	0	2	0	0
10	ชาย	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0
	หญิง	1	1	0	2	0	0	1	0	1	1	1	0	1	0	1

ตาราง 8 (ต่อ)

หัวข้อ		ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
อายุ (ปี)	เพศ	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
11	ชาย	2	1	0	2	1	0	2	1	0	0	0	3	0	0	3
	หญิง	2	1	0	3	0	0	2	0	1	1	1	1	2	1	0
12	ชาย	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1
	หญิง	1	1	0	2	0	0	2	0	0	1	1	0	1	1	0
รวม	คน	9	5	1	10	4	1	8	4	3	5	5	5	6	4	5
	ร้อยละ	60	33.3	6.6	66.6	26.6	6.6	53.3	26.6	20	33.3	33.3	33.3	40	26.6	33.3

ตาราง 9 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	60	33.3	6.6
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	66.6	26.6	6.6
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	53.3	26.6	20
4. การนำไปประยุกต์ใช้	33.3	33.3	33.3
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	40	26.6	33.3
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	50.64	29.28	19.96

จากตาราง 8 และ 9 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมการปั้นดินญี่ปุ่นเป็นของจิ๋ว ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 66.6 และ พอใช้ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 และ พอใช้ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และ พอใช้ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3

โดยร้อยละ 66.6 จากทั้งหมดมีความเห็นว่า ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมมีความเหมาะสม ซึ่งเป็นเด็กอายุ 11 ปี จำนวน 5 คนจาก 6 คน

สรุปได้ว่าเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการปั้นดินญี่ปุ่นเป็นของจิ๋ว มีความเหมาะสมที่จะนำมาจัดกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 50.64 รองลงมามีความเห็นว่าพอใช้คิดเป็นร้อยละ 29.28 และที่มีความเห็นว่าเหมาะสมนั้นมีส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 19.96

กิจกรรมที่ 4 กระดาษกระดาษโน้ต เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ ที่ใช้การตัดกระดาษมาตกแต่งตามจินตนาการ เน้นการออกแบบจัดวางบนพื้นระนาบ

ตาราง 10 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ	อายุ (ปี)	เพศ	ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
			เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
9	ชาย		0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0
	หญิง		2	0	0	2	0	0	1	1	0	0	1	1	0	2	0
10	ชาย		0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1
	หญิง		0	2	0	0	2	0	1	0	1	0	2	0	1	0	1
11	ชาย		0	2	1	1	2	0	0	2	1	0	3	0	0	1	2
	หญิง		1	2	0	2	1	0	2	1	0	1	1	1	2	1	0
12	ชาย		0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0
	หญิง		1	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0
รวม	คน		4	8	3	5	8	2	5	7	3	3	9	3	4	7	4
	ร้อยละ		26.6	53.3	20	33.3	53.3	13.3	33.3	46.6	20	20	60	20	26.6	46.6	26.6

ตาราง 11 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	26.6	53.3	20
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	33.3	53.3	13.3
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	33.3	46.6	20
4. การนำไปประยุกต์ใช้	20	60	20
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	26.6	46.6	26.6
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	27.96	51.96	19.98

จากตาราง 10 และ 11 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมการทำกระดาษกระดาษโน้ต ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 และ พอใช้ มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ พอใช้ มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ พอใช้ มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และ พอใช้ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 และ พอใช้ มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6

สรุปได้ว่าเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการทำกระดานกระดานไหนด มีความเหมาะสมปานกลางที่จะนำมาจัดกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 54.96 รองลงมา มีความเห็นว่ามีเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 27.96 และที่มีความเห็นว่าการกิจกรรมนี้ไม่เหมาะสมนั้นมีส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 19.98

กิจกรรมที่ 5 หุ่นนิ้วมือ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุ โดยให้หุ่นนิ้วมือทั้ง 5 ตัว มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันตามเรื่องราว หรือนิทานที่ตนเองชื่นชอบ

ตาราง 12 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ	ความยากง่ายของกิจกรรม	ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
		เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
9	ชาย	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0
	หญิง	1	1	0	1	0	1	1	1	0	1	1	0
10	ชาย	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0
	หญิง	2	0	0	2	0	0	1	1	0	1	1	0
11	ชาย	1	2	0	0	3	0	0	2	1	0	3	0
	หญิง	3	0	0	2	1	0	1	2	0	3	0	0
12	ชาย	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1
	หญิง	0	2	0	0	2	0	1	1	0	0	2	0
รวม	คน	8	5	2	5	9	1	4	8	3	5	9	1
	ร้อยละ	53.3	33.3	13.3	33.3	60	6.6	26.6	53.3	20	33.3	60	6.6

ตารางที่ 13 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	53.3	33.3	13.3
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	33.3	60	6.6
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	26.6	53.3	20

ตาราง (13 ต่อ)

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
4. การนำไปประยุกต์ใช้	33.3	60	6.6
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	40	26.6	33.3
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	37.30	46.64	15.96

จากตาราง 12 และ 13 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมการทำหุ่นนิ้วมือ ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ พอใช้ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 และ พอใช้ มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และ พอใช้ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และ พอใช้ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3

สรุปได้ว่าเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการทำหุ่นนิ้วมือที่จัดขึ้น มีความเหมาะสมปานกลางคิดเป็นร้อยละ 46.64 รองลงมา มีความเห็นว่าเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 37.30 และที่มีความเห็นว่าไม่เหมาะสมนั้นมีส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 15.96

กิจกรรมที่ 6 กับดักอากาศ เป็นกิจกรรมกลุ่มที่ประติษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ โดยเน้นในเรื่องของการออกแบบตกแต่งตามจินตนาการ และเพื่อใช้ทดลองเชิงสิ่งแวดล้อม

ตาราง 14 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ		ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
อายุ (ปี)	เพศ	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
9	ชาย	0	1	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	1	0
	หญิง	2	0	0	1	0	1	0	2	0	1	1	0	2	0	0
10	ชาย	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1
	หญิง	1	1	0	1	1	0	1	0	1	1	0	1	0	2	0
11	ชาย	2	0	1	0	2	1	0	2	1	0	2	1	2	1	0
	หญิง	1	2	0	1	1	1	1	0	2	3	0	0	2	1	0

ตาราง 14 (ต่อ)

หัวข้อ		ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
อายุ (ปี)	เพศ	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
12	ชาย	0	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0
	หญิง	1	1	0	1	1	0	1	1	0	2	0	0	1	1	0
รวม	คน	7	5	3	4	6	5	3	6	6	9	4	2	8	6	1
	ร้อยละ	46.6	33.3	20	26.6	40	33.3	20	40	40	60	26.6	13.3	53.3	40	6.6

ตาราง 15 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	46.6	33.3	20
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	26.6	40	33.3
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	20	40	40
4. การนำไปประยุกต์ใช้	60	26.6	13.3
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	53.3	40	6.6
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	41.30	35.98	22.64

จากตาราง 14 และ 15 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กด้วยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมการทำกับดักอากาศ ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และ พอใช้ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

สรุปได้ว่าเด็กด้วยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการทำกับดักอากาศ มีความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 41.30 รองลงมา มีความเห็นว่าเหมาะสมปานกลางคิดเป็นร้อยละ 35.98 และที่มีความเห็นว่าไม่เหมาะสมนั้นมีส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 22.64

กิจกรรมที่ 7 วาดภาพเพื่อน เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กวาดภาพบุคคล โดยเน้นในเรื่องของการจัดวางภาพ ฝึกฝนเรื่องการสังเกต และเข้าใจถึงหลัก และวิธีการง่ายๆ ในการวาดภาพบุคคล ในลักษณะเหมือนจริง

ตาราง 16 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ		ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
อายุ (ปี)	เพศ	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
9	ชาย	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1
	หญิง	2	0	0	1	0	1	0	0	2	1	0	1	0	1	1
10	ชาย	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
	หญิง	1	1	0	1	1	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0
11	ชาย	0	0	3	0	0	3	0	0	2	1	1	1	1	0	2
	หญิง	1	2	0	1	1	1	1	3	0	0	0	3	0	1	2
12	ชาย	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0
	หญิง	1	0	1	0	1	1	1	1	0	0	1	1	0	2	0
รวม	คน	5	4	6	3	5	7	3	5	7	3	3	9	2	6	7
	ร้อยละ	33.3	26.6	40	20	33.3	46.6	20	33.3	46.6	20	20	60	13.3	40	46.6

ตาราง 17 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	33.3	26.6	40
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	20	33.3	46.6
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	20	33.3	46.6
4. การนำไปประยุกต์ใช้	20	20	60
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	13.3	40	46.6
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	21.32	30.64	47.96

จากตาราง 16 และ 17 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กต่อกิจกรรมการวาดภาพเพื่อน ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ พอใช้ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และ พอใช้ มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6

โดยร้อยละ 60 จากทั้งหมดมีความเห็นว่ากิจกรรมนี้ไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

สรุปได้ว่าเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการวาดภาพเพื่อนนั้น ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 47.96 รองลงมา มีความเห็นว่าเหมาะสมปานกลางคิดเป็นร้อยละ 30.64 และที่มีความเห็นว่าเหมาะสมนั้นมีส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 21.32

กิจกรรมที่ 8 การหล่อปูนปลาสเตอร์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากการหล่อ โดยใช้เทคนิคง่าย ๆ ในการสร้างแม่พิมพ์ และเรื่องของการลงสี

ตาราง 18 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ	ความยากง่ายของกิจกรรม	ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
		เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
9	ชาย	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0
	หญิง	1	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0
10	ชาย	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0
	หญิง	1	1	0	0	1	1	0	1	1	1	0	1
11	ชาย	3	0	0	2	0	1	3	0	0	1	2	0
	หญิง	0	2	1	0	1	2	0	3	0	0	3	1
12	ชาย	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0
	หญิง	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0
รวม	คน	9	4	2	5	6	4	8	6	1	6	9	0
	ร้อยละ	60	26.6	13.3	33.3	40	26.6	53.3	40	6.6	40	60	0

ตาราง 19 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	60	26.6	13.3
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	33.3	40	26.6
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	53.3	40	6.6
4. การนำไปประยุกต์ใช้	40	60	0

ตาราง 19 (ต่อ)

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	46.6	33.3	20
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	46.64	39.98	13.30

จากตาราง 18 และ 19 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กด้วยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมการหล่อปูนปลาสเตอร์ ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และ พอใช้ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และ พอใช้ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20

โดยร้อยละ 60 จากทั้งหมดมีความเห็นว่ากิจกรรมมีความง่าย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้บ้าง

สรุปได้ว่าเด็กด้วยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการหล่อปูนปลาสเตอร์ มีความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 46.64 รองลงมา มีความเห็นว่าเหมาะสมปานกลางคิดเป็นร้อยละ 39.98 และที่มีความเห็นว่าไม่เหมาะสมนั้นมีส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 13.30

กิจกรรมที่ 9 ตักดากระดาษหนังสือพิมพ์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ โดยเน้นในเรื่องของรูปทรงแบบสามมิติ การมัด ขยี้ เพื่อให้เกิดรูปทรงตามที่ต้องการ

ตาราง 20 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ		ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
อายุ (ปี)	เพศ	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
9	ชาย	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0
	หญิง	2	0	0	1	1	0	2	0	0	1	1	0	1	1	0
10	ชาย	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0
	หญิง	0	1	1	1	1	0	2	0	0	1	1	0	1	1	0
11	ชาย	0	2	1	0	0	3	0	1	2	0	0	3	0	3	0
	หญิง	2	1	0	3	0	0	2	1	0	1	1	1	2	0	1

ตาราง 20 (ต่อ)

หัวข้อ		ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
อายุ (ปี)	เพศ	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
12	ชาย	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0
	หญิง	0	2	0	1	1	0	1	0	1	0	1	1	2	0	0
รวม	คน	4	6	5	6	5	4	8	3	4	3	5	7	7	7	1
	ร้อยละ	26.6	40	33.3	40	33.3	26.6	53.3	20	26.6	20	33.3	46.6	46.6	46.6	6.6

ตาราง 21 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	26.6	40	33.3
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	40	33.3	26.6
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	53.3	20	26.6
4. การนำไปประยุกต์ใช้	20	33.3	46.6
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	46.6	46.6	6.6
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	37.30	34.64	27.94

จากตารางที่ 20 และ 21 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กด้วยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมการทำตุ๊กตากระดาษหนังสือพิมพ์ ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และ พอใช้ มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 และ พอใช้ มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

สรุปได้ว่าเด็กด้วยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการทำตุ๊กตากระดาษหนังสือพิมพ์ มีความเหมาะสมปานกลางคิดเป็นร้อยละ 37.30 รองลงมา มีความเห็นว่าเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 34.64 และที่มีความเห็นว่าไม่เหมาะสมนั้นมีส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 27.94

กิจกรรมที่ 10 สร้างสีจากธรรมชาติ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สีจากธรรมชาติ โดยเน้นในเรื่องของการสังเกตสีที่มีในธรรมชาติ และทราบถึงความแตกต่างในการทำให้เกิดสี

ตาราง 22 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ		ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
อายุ (ปี)	เพศ	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
9	ชาย	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1
	หญิง	0	2	0	1	1	0	2	0	0	2	0	0	1	1	0
10	ชาย	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1
	หญิง	1	1	0	1	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0
11	ชาย	0	2	1	0	1	2	0	0	3	0	2	1	0	3	0
	หญิง	2	1	0	2	1	0	1	2	0	3	0	0	2	1	0
12	ชาย	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0
	หญิง	1	1	0	1	0	1	1	1	0	2	0	0	1	1	0
รวม	คน	4	9	2	5	5	5	4	7	4	8	5	2	5	8	2
	ร้อยละ	26.6	60	13.3	33.3	33.3	33.3	26.6	46.6	26.6	53.3	33.3	13.3	33.3	53.3	13.3

ตาราง 23 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	26.6	60	13.3
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	33.3	33.3	33.3
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	26.6	46.6	26.6
4. การนำไปประยุกต์ใช้	53.3	33.3	13.3
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	33.3	53.3	13.3
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	34.62	45.30	19.96

จากตารางที่ 22 และ 23 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กต่อยุทธศาสตร์ที่มีต่อกิจกรรมการสร้างสีจากธรรมชาติ ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 และ พอใช้ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 และ พอใช้ มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ พอใช้ มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

จากตาราง ร้อยละ 60 ของทั้งหมดมีความเห็นว่ากิจกรรมมีความยากปานกลางมีค่าแสดงสูงสุด

สรุปได้ว่าเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการสร้างสี่จากธรรมชาติที่มีความเหมาะสมปานกลางคิดเป็นร้อยละ 45.30 รองลงมา มีความเห็นว่าเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 34.62 และที่มีความเห็นว่าไม่เหมาะสมนั้นมีส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 19.96

กิจกรรมที่ 11 ดอกไม้จากกระดาษทิชชู เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ ด้วยวิธีง่ายๆ และตกแต่งด้วยการย้อมสี

ตาราง 24 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ		ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
อายุ (ปี)	เพศ	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
9	ชาย	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0
	หญิง	2	0	0	0	2	0	0	1	1	1	0	1	2	0	0
10	ชาย	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0
	หญิง	2	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0	1	0	1
11	ชาย	2	1	0	2	1	0	0	2	1	0	1	2	0	2	1
	หญิง	2	1	0	2	1	0	3	0	0	3	0	0	2	1	0
12	ชาย	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1
	หญิง	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	2	0
รวม	คน	9	6	0	7	7	1	5	6	4	6	4	5	6	6	3
	ร้อยละ	60	40	0	46.6	46.6	6.6	33.3	40	26.6	40	26.6	33.3	40	40	20

ตาราง 25 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	60	40	0
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	46.6	46.6	6.6
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	33.3	40	26.6
4. การนำไปประยุกต์ใช้	40	26.6	33.3
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	40	40	20
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	43.98	38.64	17.30

จากตารางที่ 24 และ 25 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมการทำดอกไม้จากกระดาษทิชชู ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 และ พอใช้ มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และ พอใช้ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20

จากตารางค่าเฉลี่ยสูงสุด ร้อยละ 60 จากทั้งหมดมีความเห็นว่ากิจกรรมมีความง่าย ซึ่งเป็นเด็กอายุ 11 ปีจำนวน 4 คนใน 6 คน

สรุปได้ว่าเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการทำดอกไม้จากกระดาษทิชชู มีความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 43.98 รองลงมา มีความเห็นว่าเหมาะสมปานกลางคิดเป็นร้อยละ 38.64 และที่มีความเห็นว่าไม่เหมาะสมนั้นมีส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 17.30

กิจกรรมที่ 12 ดอกไม้จากเปลือกไข่ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ โดยเน้นในเรื่องของการตัดกระดาษมาติดตกแต่ง ตามแต่จินตนาการของแต่ละบุคคล

ตาราง 26 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ		ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
อายุ (ปี)	เพศ	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
9	ชาย	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0
	หญิง	1	1	0	1	0	0	0	2	0	0	1	1	1	0	1
10	ชาย	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	1
	หญิง	2	0	0	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1	0
11	ชาย	0	3	0	0	0	3	0	3	0	0	0	3	0	0	3
	หญิง	2	1	0	1	1	1	1	2	0	1	2	0	2	1	0
12	ชาย	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0
	หญิง	2	0	0	0	2	0	1	1	0	0	2	0	0	2	0
รวม	คน	7	6	2	3	6	7	3	10	2	2	6	7	4	6	5
	ร้อยละ	46.6	40	13.3	20	40	40	20	66.6	13.3	13.3	40	46.6	26.6	40	33.3

ตาราง 27 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	46.6	40	13.3
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	20	40	40
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	20	66.6	13.3
4. การนำไปประยุกต์ใช้	13.3	40	46.6
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	26.6	40	33.3
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	25.30	45.32	29.30

จากตาราง 26 และ 27 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมการทำดอกไม้จากเปลือกไข่ ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และ พอใช้ มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 66.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3

ซึ่งค่าเฉลี่ยสูงสุดจากทั้งหมด ร้อยละ 66.6 เห็นว่าขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมมีความเหมาะสมปานกลาง

สรุปได้ว่าเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการทำดอกไม้จากเปลือกไข่นั้น มีความเหมาะสมปานกลางคิดเป็นร้อยละ 45.32 รองลงมามีความเห็นว่าไม่เหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 29.30 และที่มีความเห็นว่าเหมาะสมนั้นมีส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 25.30

กิจกรรมที่ 13 ดอกไม้กินได้ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุ โดยเน้นในเรื่องของการตัดปะกระดาษมาตกแต่ง ตามแต่จินตนาการของแต่ละบุคคล

ตาราง 28 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ		ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
อายุ (ปี)	เพศ	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
9	ชาย	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0
	หญิง	2	0	0	2	0	0	2	0	0	1	1	0	2	0	0

ตาราง 28 (ต่อ)

หัวข้อ		ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
อายุ (ปี)	เพศ	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
10	ชาย	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0
	หญิง	2	0	0	2	0	0	1	1	0	0	2	0	1	0	1
11	ชาย	3	0	0	0	2	1	2	1	0	2	1	0	2	0	1
	หญิง	2	1	0	2	1	0	2	1	0	3	0	0	3	0	0
12	ชาย	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0
	หญิง	1	1	0	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2	0	0
รวม	คน	11	4	0	9	5	1	12	3	0	8	5	2	10	3	2
	ร้อยละ	73.3	26.6	0	60	33.3	6.6	80	20	0	53.3	33.3	13.3	66.6	20	13.3

ตาราง 29 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	73.3	26.6	0
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	60	33.3	6.6
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	80	20	0
4. การนำไปประยุกต์ใช้	53.3	33.3	13.3
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	66.6	20	13.3
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	66.64	26.64	6.64

จากตาราง 28 และ 29 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมการทำดอกไม้กินได้ ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 73.3 และ พอใช้ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 80 และ พอใช้ มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 66.6 และ พอใช้ มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

สรุปได้ว่าเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการทำดอกไม้กินได้นั้น มีความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 66.64 รองลงมา มีความเห็นว่าเหมาะสมปานกลางคิดเป็นร้อยละ 26.64 และที่มีความเห็นว่าเหมาะสมนั้นมีส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 6.64

กิจกรรมที่ 14 วาดภาพทิวทัศน์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กฝึกสังเกตธรรมชาติรอบตัว ผ่านกระบวนการวาดภาพ (Drawing) โดยเน้นในเรื่องของการจัดวางรูปให้สัมพันธ์กับหน้ากระดาษ และการจัดวางองค์ประกอบ

ตาราง 30 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ	เพศ	ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
		เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
9	ชาย	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0
	หญิง	1	1	0	0	2	0	2	0	0	2	0	0	1	1	0
10	ชาย	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0
	หญิง	1	1	0	1	0	1	1	1	0	2	0	0	0	0	2
11	ชาย	1	1	1	1	1	1	1	0	2	0	3	0	1	1	1
	หญิง	1	2	0	2	0	1	3	0	0	2	1	0	3	0	0
12	ชาย	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0
	หญิง	1	1	0	0	2	0	1	1	0	1	1	0	0	1	1
รวม	คน	5	8	2	5	7	3	8	5	2	7	7	1	5	6	4
	ร้อยละ	33.3	53.3	13.3	33.3	46.6	20	53.3	33.3	13.3	46.6	46.6	6.6	33.3	40	26.6

ตาราง 31 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	33.3	53.3	13.3
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	33.3	46.6	20
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	53.3	33.3	13.3
4. การนำไปประยุกต์ใช้	46.6	46.6	6.6
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	33.3	40	26.6
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	39.96	43.96	15.96

จากตาราง 30 และ 31 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมการวาดภาพทิวทัศน์ ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ พอใช้ มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ พอใช้ มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 และ พอใช้ มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6

สรุปได้ว่าเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการวาดภาพทิวทัศน์ มีความเหมาะสมปานกลางคิดเป็นร้อยละ 43.96 รองลงมามีความเห็นว่าเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 39.96 และที่มีความเห็นว่าไม่เหมาะสมนั้นมีส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 15.96

กิจกรรมที่ 15 ภาพพิมพ์พืชผัก เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กสร้างภาพโดยใช้วิธีการพิมพ์ มุ่งเน้นในเรื่องของการสังเกตความแตกต่างของพื้นผิวที่ได้ นำมาตกแต่งสร้างให้เกิดภาพ ตามจินตนาการของแต่ละบุคคล

ตาราง 32 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ		ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
อายุ (ปี)	เพศ	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
9	ชาย	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0
	หญิง	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	1	1
10	ชาย	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0
	หญิง	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	2	0	0	1	1
11	ชาย	0	2	1	0	2	1	0	2	1	2	0	1	0	3	0
	หญิง	2	1	0	3	0	0	3	0	0	2	1	0	2	0	1
12	ชาย	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0
	หญิง	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	0	1
รวม	คน	5	9	1	6	7	2	6	5	4	6	8	1	5	6	4
	ร้อยละ	33.3	60	6.6	40	46.6	13.3	40	33.3	26.6	40	53.3	6.6	33.3	40	26.6

ตาราง 33 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	33.3	60	6.6
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	40	46.6	13.3
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	40	33.3	26.6
4. การนำไปประยุกต์ใช้	40	53.3	6.6
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	33.3	40	26.6
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	37.32	46.64	15.94

จากตารางที่ 32 และ 33 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมภาพพิมพ์พืชผัก ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ พอใช้ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และ พอใช้ มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และ พอใช้ มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6

ค่าเฉลี่ยสูงสุดจากทั้งหมด เห็นว่าความยากง่ายของกิจกรรมมีความเหมาะสมปานกลาง อยู่ที่ ร้อยละ 60

สรุปได้ว่าเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการทำภาพพิมพ์พืชผัก มีความเหมาะสมปานกลางคิดเป็นร้อยละ 46.64 รองลงมา มีความเห็นว่าเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 37.32 และที่มีความเห็นว่าเป็นไม่เหมาะสมนั้นมีส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 15.94

กิจกรรมที่ 16 โย่ง-โย่ง หุ่นมือจอมจ้อ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ โดยเน้นในเรื่องของโครงสร้างแบบสามมิติ และการตัดปะกระดาษมาเป็นของตกแต่ง ตามจินตนาการ

ตาราง 34 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ		ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
		เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
อายุ (ปี)	ชาย	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0
	หญิง	2	0	0	0	1	1	2	0	0	1	1	0	0	1	0

ตาราง 34 (ต่อ)

หัวข้อ		ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
อายุ (ปี)	เพศ	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
10	ชาย	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0
	หญิง	1	0	1	1	1	0	2	0	0	1	1	0	1	1	0
11	ชาย	0	3	0	1	2	0	2	1	0	0	0	3	2	1	0
	หญิง	0	2	1	2	1	0	2	0	1	1	1	1	2	0	1
12	ชาย	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0
	หญิง	1	1	0	1	1	0	0	2	0	1	0	1	1	1	0
รวม	คน	4	8	3	6	8	1	9	5	1	5	4	6	6	8	1
	ร้อยละ	26.6	53.3	20	40	53.3	6.6	60	33.3	6.6	33.3	26.6	40	40	53.3	6.6

ตาราง 35 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	26.6	53.3	20
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	40	53.3	6.6
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	60	33.3	6.6
4. การนำไปประยุกต์ใช้	33.3	26.6	40
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	40	53.3	6.6
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	39.98	43.96	15.96

จากตาราง 34 และ 35 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมการทำโอง-โอง หุ่นมือจอมจ้อ ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 และ พอใช้ มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และ พอใช้ มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ พอใช้ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และ พอใช้ มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

จากตารางค่าเฉลี่ยสูงสุดร้อยละ 60 จากทั้งหมดเห็นว่า ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมมีความเหมาะสม

สรุปได้ว่าเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการทำโฮ้ง-โฮ้ง หุ่นมือจอมจ้อ มีความเหมาะสมปานกลางคิดเป็นร้อยละ 43.96 รองลงมาเห็นว่าเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 39.98 และที่เห็นว่าไม่เหมาะสมนั้นมีส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 15.96

กิจกรรมที่ 17 นิทานเล่มเล็ก เป็นกิจกรรมกลุ่มที่มุ่งให้ได้กวาดภาพระบายสี การลำดับเรื่องราวของนิทาน โดยเน้นในเรื่องของการออกแบบ 2 มิติ และฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม

ตาราง 36 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ		ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
อายุ (ปี)	เพศ	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
9	ชาย	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0
	หญิง	1	1	0	1	0	1	1	0	1	1	1	0	0	2	0
10	ชาย	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1
	หญิง	1	0	1	1	0	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0
11	ชาย	0	3	0	2	0	1	0	0	3	0	2	1	1	2	0
	หญิง	1	1	1	0	1	2	1	1	0	2	1	0	1	2	0
12	ชาย	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0
	หญิง	1	1	0	0	0	2	1	1	0	1	1	0	1	0	1
รวม	คน	4	9	2	4	3	8	3	5	7	5	8	2	5	8	2
	ร้อยละ	26.6	60	13.3	26.6	20	53.3	20	33.3	46.6	33.3	53.3	13.3	33.3	53.3	13.3

ตาราง 37 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	26.6	60	13.3
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	26.6	20	53.3
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	20	33.3	46.6
4. การนำไปประยุกต์ใช้	33.3	53.3	13.3
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	33.3	53.3	13.3
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	27.96	43.98	27.96

จากตาราง 36 และ 37 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมการทำนิทานเล่มเล็ก ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 และ พอใช้ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 และ พอใช้ มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ พอใช้ มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ พอใช้ มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

จากตารางค่าเฉลี่ยสูงสุดร้อยละ 60 จากทั้งหมดเห็นว่าความยากง่ายของกิจกรรมมีความเหมาะสมปานกลาง

สรุปได้ว่าเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการทำนันทนเล่นเล็ก มีความเหมาะสมปานกลางคิดเป็นร้อยละ 43.98 รองลงมา มีความเห็นว่าเหมาะสมเท่ากับที่มีความเห็นว่าเป็นไม่เหมาะสม คือคิดเป็นร้อยละ 27.96

กิจกรรมที่ 18 กรอบรูปสัตว์เลี้ยง เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ โดยเน้นในเรื่องของการออกแบบ 2 มิติ และการตัดปะกระดาษเพื่อตกแต่งให้เกิดความสวยงาม ตามจินตนาการของแต่ละบุคคล

ตาราง 38 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ		ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
อายุ (ปี)	เพศ	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
9	ชาย	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0
	หญิง	1	1	0	1	1	0	0	2	0	1	1	0	1	1	0
10	ชาย	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1
	หญิง	1	1	0	1	1	0	2	0	0	1	1	0	1	1	0
11	ชาย	1	1	1	1	2	0	0	2	1	3	0	0	1	0	2
	หญิง	3	0	0	3	0	0	1	2	0	3	0	0	0	3	0
12	ชาย	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0
	หญิง	1	1	0	0	2	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1
รวม	คน	7	6	2	6	8	1	4	9	2	9	5	1	5	6	4
	ร้อยละ	46.6	40	13.3	40	53.3	6.6	26.6	60	13.3	60	33.3	6.6	33.3	40	26.6

ตาราง 39 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	46.6	40	13.3
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	40	53.3	6.6
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	26.6	60	13.3
4. การนำไปประยุกต์ใช้	60	33.3	6.6
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	33.3	40	26.6
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	41.30	45.32	13.28

จากตารางที่ 38 และ 39 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมการทำกรอบรูปสัตว์เลี้ยง ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และ พอใช้ มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 และ พอใช้ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6

สรุปได้ว่าเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการทำกรอบรูปสัตว์เลี้ยง มีความเหมาะสมปานกลางคิดเป็นร้อยละ 45.32 รองลงมา มีความเห็นว่าเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 41.30 และที่มีความเห็นว่าไม่เหมาะสมนั้นมีส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 13.28

กิจกรรมที่ 19 กรังกรังกินลม เป็นกิจกรรมกลุ่มที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ โดยเน้นในเรื่องของโครงสร้างแบบสามมิติแบบลอยตัว การสร้างสมดุลโดยการถ่วงน้ำหนัก และฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม

ตาราง 40 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ	เพศ	ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
		เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
9	ชาย	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0
	หญิง	1	1	0	2	0	0	2	0	0	1	1	0	1	0	1
10	ชาย	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0
	หญิง	1	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	0	1

ตาราง 40 (ต่อ)

หัวข้อ		ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
อายุ (ปี)	เพศ	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
11	ชาย	0	2	1	0	1	2	1	2	0	1	1	1	0	1	2
	หญิง	2	0	1	3	0	0	1	1	1	2	1	0	1	0	2
12	ชาย	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0
	หญิง	1	1	0	0	2	0	1	0	1	1	1	0	2	0	0
รวม	คน	5	5	5	6	7	2	6	7	2	6	8	1	5	4	6
	ร้อยละ	33.3	33.3	33.3	40	46.6	13.3	40	46.6	13.3	40	53.3	6.6	33.3	26.6	40

ตารางที่ 41 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	33.3	33.3	33.3
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	40	46.6	13.3
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	40	46.6	13.3
4. การนำไปประยุกต์ใช้	40	53.3	6.6
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	33.3	26.6	40
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	37.32	41.28	21.30

จากตาราง 40 และ 41 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กต้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมการทำรู้งริงกิ้นลม ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และ พอใช้ มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และ พอใช้ มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และ พอใช้ มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ พอใช้ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40

สรุปได้ว่าเด็กต้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการทำรู้งริงกิ้นลม มีความเหมาะสมปานกลางคิดเป็นร้อยละ 41.28 รองลงมา มีความเห็นว่าเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 37.32 และที่มีความเห็นว่าไม่เหมาะสมนั้นมีส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 21.30

กิจกรรมที่ 20. เทียนขนมถ้วยฟู เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กสร้างของใช้ด้วยวิธีการหล่อ โดยใช้การจำลองเลียนแบบจากของจริง

ตาราง 42 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ	เพศ	ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
		เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
9	ชาย	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0
	หญิง	1	1	0	2	0	0	1	0	0	1	1	0	1	0	0
10	ชาย	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0
	หญิง	1	0	1	0	1	1	0	1	1	2	0	0	1	0	1
11	ชาย	0	2	1	1	2	0	0	3	0	0	2	1	2	1	0
	หญิง	1	2	0	3	0	0	2	0	1	3	0	0	2	0	1
12	ชาย	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0
	หญิง	1	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0
รวม	คน	4	8	3	8	5	2	4	8	3	8	6	1	7	6	2
	ร้อยละ	26.6	53.3	20	53.3	33.3	13.3	26.6	53.3	20	53.3	40	6.6	46.6	40	13.3

ตาราง 43 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	26.6	53.3	20
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	53.3	33.3	13.3
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	26.6	53.3	20
4. การนำไปประยุกต์ใช้	53.3	40	6.6
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	46.6	40	13.3
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	41.28	43.98	14.64

จากตารางที่ 42 และ 43 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กต่อกิจกรรมการทำเทียนขนมถ้วยฟู ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 และ พอใช้ มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 และ พอใช้ มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 และ พอใช้ มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

สรุปได้ว่าเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการทำกรอบรูปสัตว์เลื้อย มีความเหมาะสมปานกลางคิดเป็นร้อยละ 43.98 รองลงมา มีความเห็นว่าเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 41.28 และที่มีความเห็นว่าไม่เหมาะสมนั้นมีส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 14.64

กิจกรรมที่ 21 สมุดบันทึกทำมือ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ โดยเน้นในเรื่องของการออกแบบ 2 มิติ และการตัดปะกระดาษตกแต่งให้สวยงาม ตามแต่จินตนาการของแต่ละบุคคล

ตาราง 44 ตารางแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม

หัวข้อ		ความยากง่ายของกิจกรรม			ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม			ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม			การนำไปประยุกต์ใช้			ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์		
อายุ (ปี)	เพศ	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
9	ชาย	1	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0
	หญิง	1	1	0	0	2	0	2	0	0	1	1	0	1	1	0
10	ชาย	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0
	หญิง	1	0	1	2	0	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0
11	ชาย	1	0	2	0	2	1	0	2	1	2	0	1	0	0	3
	หญิง	1	1	1	1	1	1	2	0	1	2	1	0	2	1	0
12	ชาย	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0
	หญิง	0	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	2	0	0
รวม	คน	5	5	5	4	9	2	6	7	2	9	4	2	7	5	3
	ร้อยละ	33.3	33.3	33.3	26.6	60	13.3	40	46.6	13.3	60	26.6	13.3	46.6	33.3	20

ตาราง 45 ร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม

หัวข้อ	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม
1. ความยากง่ายของกิจกรรม	33.3	33.3	33.3
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	26.6	60	13.3
3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	40	46.6	13.3
4. การนำไปประยุกต์ใช้	60	26.6	13.3
5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	46.6	33.3	20
ค่าเฉลี่ยร้อยละ	41.30	39.96	18.64

จากตาราง 44 และ 45 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของเด็กด้อยโอกาสที่มีต่อกิจกรรมการทำสมุดบันทึกทำมือ ได้ดังนี้

ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 และ 1 มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3

ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 และ พอใช้ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และ พอใช้ มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และ พอใช้ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 และ พอใช้ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าไม่เหมาะสม มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20

สรุปได้ว่าเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการทำสมุดบันทึกทำมือ มีความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 41.30 รองลงมา มีความเห็นว่าเหมาะสมปานกลางคิดเป็นร้อยละ 39.96 และที่มีความเห็นว่าเป็นไม่เหมาะสมนั้นมีส่วนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 18.64

ตาราง 46 ผลการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นด้านความพึงพอใจต่อการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลปสร้างสรรค์สำหรับเด็กด้อยโอกาส ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

รายการกิจกรรม	เกณฑ์	ความยากง่ายของกิจกรรม	ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	การนำไปประยุกต์ใช้	ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	ผลของค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
การปรับเปลี่ยนโปสเตอร์	เหมาะสม	20	13.3	0	20	13.3	13.32	ไม่เหมาะสม
	ปานกลาง	40	20	13.3	40	40	30.66	
	ไม่เหมาะสม	40	66.6	86.6	40	46.6	55.96	
เขียนเจดีย์ห้องทะเล	เหมาะสม	66.6	53.3	60	80	73.3	66.64	เหมาะสม
	ปานกลาง	20	33.3	40	20	20	26.66	
	ไม่เหมาะสม	13.3	13.3	0	0	6.6	6.64	
ปั้นดินญี่ปุ่นเป็นของจิ้ง	เหมาะสม	60	66.6	53.3	33.3	40	50.64	เหมาะสม
	ปานกลาง	33.3	26.6	26.6	33.3	26.6	29.28	
	ไม่เหมาะสม	6.6	6.6	20	33.3	33.3	19.96	
กระดานกระดากไข่	เหมาะสม	26.6	33.3	33.3	20	26.6	27.96	ปานกลาง
	ปานกลาง	53.3	53.3	46.6	60	46.6	51.96	
	ไม่เหมาะสม	20	13.3	20	20	26.6	19.98	
หุ่นนิ้วมือ	เหมาะสม	53.3	33.3	26.6	33.3	40	37.30	ปานกลาง
	ปานกลาง	33.3	60	53.3	60	26.6	46.64	
	ไม่เหมาะสม	13.3	6.6	20	6.6	33.3	15.96	
กับดักอากาศ	เหมาะสม	46.6	26.6	20	60	53.3	41.30	เหมาะสม
	ปานกลาง	33.3	40	40	26.6	40	35.98	
	ไม่เหมาะสม	20	33.3	40	13.3	6.6	22.64	

ตาราง (ต่อ)

รายการกิจกรรม	เกณฑ์	ความยากง่ายของกิจกรรม	ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	การนำไปประยุกต์ใช้	ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	ผลของค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
วาดภาพเพื่อน	เหมาะสม	33.3	20	20	20	13.3	21.32	ไม่เหมาะสม
	ปานกลาง	26.6	33.3	33.3	20	40	30.64	
	ไม่เหมาะสม	40	46.6	46.6	60	46.6	47.96	
การหล่อปูนปลาสเตอร์	เหมาะสม	60	33.3	53.3	40	46.6	46.64	เหมาะสม
	ปานกลาง	26.6	40	40	60	33.3	39.98	
	ไม่เหมาะสม	13.3	26.6	6.6	0	20	13.30	
ตัดกระดาษทำหนังสือพิมพ์	เหมาะสม	26.6	40	53.3	20	46.6	37.30	เหมาะสม
	ปานกลาง	40	33.3	20	33.3	46.6	34.64	
	ไม่เหมาะสม	33.3	26.6	26.6	46.6	6.6	27.94	
สร้างสิ่งจากรธรรมชาติ	เหมาะสม	26.6	33.3	26.6	53.3	33.3	34.62	ปานกลาง
	ปานกลาง	60	33.3	46.6	33.3	53.3	45.30	
	ไม่เหมาะสม	13.3	33.3	26.6	13.3	13.3	19.96	
ดอกไม้จากกระดาษ	เหมาะสม	60	46.6	33.3	40	40	43.98	เหมาะสม
	ปานกลาง	40	46.6	40	26.6	40	38.64	
	ไม่เหมาะสม	0	6.6	26.6	33.3	20	17.30	
ดอกไม้จากเปลือกไข่	เหมาะสม	46.6	20	20	13.3	26.6	25.30	ปานกลาง
	ปานกลาง	40	40	66.6	40	40	45.32	
	ไม่เหมาะสม	13.3	40	13.3	46.6	33.3	29.30	
ดอกไม้ประดิษฐ์	เหมาะสม	73.3	60	80	53.3	66.6	66.64	เหมาะสม
	ปานกลาง	26.6	33.3	20	33.3	20	26.64	
	ไม่เหมาะสม	0	6.6	0	13.3	13.3	6.64	

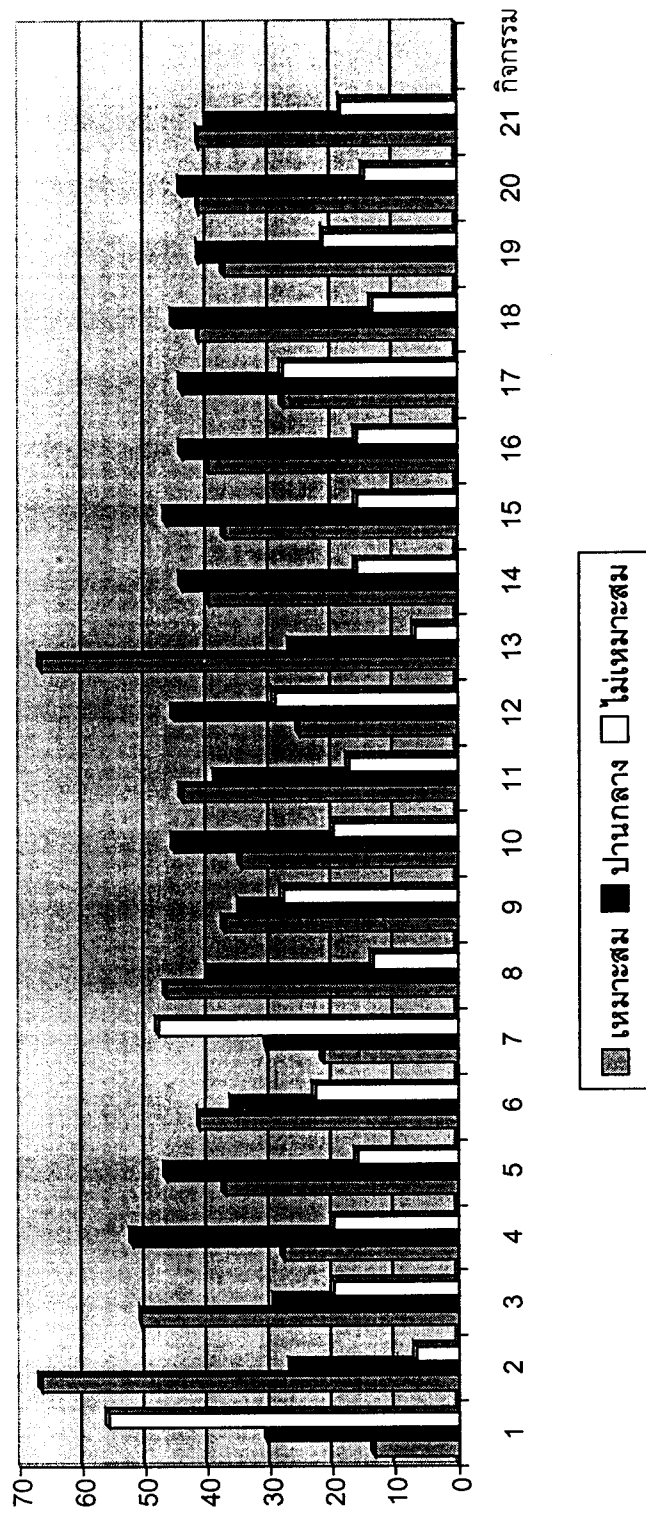
ตาราง (ต่อ)

รายการกิจกรรม	เกณฑ์	ความยากง่ายของกิจกรรม	ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	การนำไปประยุกต์ใช้	ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	ผลของค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
วาดภาพทัศน	เหมาะสม	33.3	33.3	53.3	46.6	33.3	39.96	ปานกลาง
	ปานกลาง	53.3	46.6	33.3	46.6	40	43.96	
	ไม่เหมาะสม	13.3	20	13.3	6.6	26.6	15.96	
ภาพพิมพ์พืชผัก	เหมาะสม	33.3	40	40	40	33.3	37.32	ปานกลาง
	ปานกลาง	60	46.6	33.3	53.3	40	46.64	
	ไม่เหมาะสม	6.6	13.3	26.6	6.6	26.6	15.94	
โขน-โขน หุ่นมอจอมจ้อ	เหมาะสม	26.6	40	60	33.3	40	39.98	ปานกลาง
	ปานกลาง	53.3	53.3	33.3	26.6	53.3	43.96	
	ไม่เหมาะสม	20	6.6	6.6	40	6.6	15.96	
นิทานเล่มเล็ก	เหมาะสม	26.6	26.6	20	33.3	33.3	27.96	ปานกลาง
	ปานกลาง	60	20	33.3	53.3	53.3	43.98	
	ไม่เหมาะสม	13.3	53.3	46.6	13.3	13.3	27.96	
กรอบรูปสัตว์เลี้ยง	เหมาะสม	46.6	40	26.6	60	33.3	41.30	ปานกลาง
	ปานกลาง	40	53.3	60	33.3	40	45.32	
	ไม่เหมาะสม	13.3	6.6	13.3	6.6	26.6	13.28	
กรู้งิ้งกิ้งกนลม	เหมาะสม	33.3	40	40	40	33.3	37.32	ปานกลาง
	ปานกลาง	33.3	46.6	46.6	53.3	26.6	41.28	
	ไม่เหมาะสม	33.3	13.3	13.3	6.6	40	21.30	
เทียนชนมถ้วยฟู	เหมาะสม	26.6	53.3	26.6	53.3	46.6	41.28	ปานกลาง
	ปานกลาง	53.3	33.3	53.3	40	40	43.98	
	ไม่เหมาะสม	20	13.3	20	6.6	13.3	14.64	

ตาราง (ต่อ)

รายการกิจกรรม	เกณฑ์	ความง่ายของกิจกรรม	ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม	ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม	การนำไปประยุกต์ใช้	ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์	ผลของค่าเฉลี่ย	เกณฑ์
สมุดบันทึกทำมือ	เหมาะสม	33.3	26.6	40	60	46.6	41.30	เหมาะสม
	ปานกลาง	33.3	60	46.6	26.6	33.3	39.96	
	ไม่เหมาะสม	33.3	13.3	13.3	13.3	20	18.64	

จากตาราง 46 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เรียนด้านความพึงพอใจต่อการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์สำหรับเด็กด้อยโอกาสอยู่ในระดับที่เหมาะสม มี 8 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมเขียนเงาได้ท้องทะเล (ร้อยละ 66.64), กิจกรรมปั้นดินญี่ปุ่นเป็นของจิ้ง (ร้อยละ 50.64), กิจกรรมกับดักอากาศ (ร้อยละ 41.30), กิจกรรมการหล่อปูนปลาสเตอร์ (ร้อยละ 46.64), กิจกรรมดูภาพถ่ายหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 37.30), กิจกรรมการทำดอกไม้จากกระดาษขี้ขี้ (ร้อยละ 43.98), กิจกรรมดอกไม้กินได้ (ร้อยละ 66.64) และ กิจกรรมสมุดบันทึกทำมือ (ร้อยละ 41.30) ซึ่งกิจกรรมที่ทัศนศิลป์สร้างสรรค์ที่เด็กด้อยโอกาสมีความเห็นว่าเหมาะสมที่มีค่าแสดงเกินร้อยละ 50 มี 3 กิจกรรมประกอบไปด้วย กิจกรรมการทำเทียนเจลได้ท้องทะเล และกิจกรรมการทำดอกไม้กินได้ มีค่าร้อยละ 66.64 และอันดับรองลงมาคือ กิจกรรมปั้นดินญี่ปุ่นเป็นของจิ้ง มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 50.64

ภาพประกอบ 4 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบร้อยละของข้อคิดเห็นของเด็กด้อยโอกาสที่ปานกลางตัวอย่างในแต่ละกิจกรรม

ตาราง 47 ตารางแสดงความคิดเห็นปลายเปิด ต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์

ลำดับ	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)
<u>ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์</u>		
1	รู้สึกสนุกที่ได้ทำกิจกรรมทางทัศนศิลป์ที่นอกเหนือจากการเรียน	6
2	การจัดกลุ่มทำงาน เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดได้ดี	3
3	วิธีการสั่งงานและอธิบายงานชัดเจน ทำให้การทำงานมีระบบและขั้นตอน โดยสั่งงานเป็นขั้นๆ	1
4	การจัดกิจกรรมทัศนศิลป์ มีความสร้างสรรค์	1
5	การจัดลำดับการเรียนการสอนมีลำดับขั้นตอนในการทำงานดี มีการค้นคว้าข้อมูลก่อนลงมือปฏิบัติงาน	1
6	กิจกรรมทำให้ผู้เรียนเกิดความอิสระในความคิดในการออกแบบ และการปฏิบัติงาน	3
7	ผลงานที่ผู้เรียนที่ทำออกมาไม่ดี และต้องเผยแพร่หรือวิจารณ์ผลงานทำให้ผู้เรียนเกิดความอาย	1
<u>ความคิดเห็นด้านการจัดการเรียนการสอน</u>		
8	ตลอดโครงการ การจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ มีความเหมาะสม	7
9	เปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนรู้ ไม่เพียงแต่อยู่ในห้องเรียน	3
10	ได้ความรู้ใหม่ ๆ จากกิจกรรมทำให้ผู้เรียนอยากเรียน	1
11	มีความน่าสนใจและสนุกเพิ่มเติมจากเรียนในห้องเรียน สร้างความรู้เพิ่มเติมอยากดูเนื้อหาก่อนการเรียน	2
12	ระยะเวลาการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสม	1
13	ทำให้สามารถรับรู้ข้อมูลได้มากกว่าการสอนแบบเก่า และเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียน	1
14	การนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน มีความเหมาะสม	1
15	ได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้นจากสิ่งที่ไม่เคยรู้	1
16		1
<u>ความคิดเห็นในด้านอื่นๆ</u>		
17	ผู้สอนเป็นกันเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เต็มที่ทำให้ไม่ค่อยเครียด	1
18	ควรมีความพร้อมกว่านี้ทั้งอุปกรณ์และเวลา	1
19	สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพได้ หรือประยุกต์ได้กับชีวิตประจำวัน	4
20	ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เสนอความคิดเห็นในการเลือก และวิจารณ์ผลงาน	1

จากตาราง แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นโดยส่วนใหญ่ของผู้เรียนตลอดโครงการของการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ มีความเหมาะสม เด็กรู้สึกสนุกที่ได้ทำกิจกรรมทางทัศนศิลป์ที่นอกเหนือจากการเรียน เปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนรู้ ไม่เพียงแต่อยู่ในห้องเรียน การจัดกลุ่มทำงาน เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดได้ดี สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพได้ หรือประยุกต์ได้กับชีวิตประจำวัน

ตอนที่ 3 การดำเนินงานวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ของเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 48 ตารางแสดงการสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ของเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

พฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการทำ		กิจกรรมที่ 1		กิจกรรมที่ 2		กิจกรรมที่ 3		กิจกรรมที่ 4		กิจกรรมที่ 5		กิจกรรมที่ 6		กิจกรรมที่ 7	
กิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.มีความตั้งใจเรียนและสนใจในกิจกรรม		15	100	12	80	15	100	11	73.3	11	73.3	15	100	10	66.6
2. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน		13	86.6	15	100	13	86.6	10	66.6	8	53.3	13	86.6	6	40
3. มีความสนุกสนานในการทำงาน		8	53.3	11	73.3	15	100	10	66.6	10	66.6	12	80	10	66.6
4.มีการซักถามในขณะปฏิบัติกิจกรรม		11	73.3	8	53.3	4	26.6	9	60	9	60	15	100	12	80
5. เด็กเกิดการเรียนรู้ เข้าใจในวิธีการทำงาน		10	66.6	9	60	15	100	7	46.6	7	46.6	15	100	13	86.6
6. มีการแก้ปัญหาในการทำงาน		13	86.6	15	100	15	100	8	53.3	11	73.3	5	33.3	12	80
7. มีการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี		15	100	15	100	10	66.6	13	86.6	13	86.6	15	100	13	86.6
8. ความคิดสร้างสรรค์		15	100	15	100	15	100	11	73.3	8	53.3	15	100	10	66.6
9. ผลสำเร็จของชิ้นงาน		12	80	15	100	15	100	12	80	10	66.6	15	100	15	100
10. ความพึงพอใจในผลงานที่เกิดขึ้น		8	53.3	11	73.3	10	66.6	4	26.6	6	40	12	80	7	46.6

ตาราง (ต่อ)

พฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการทำ		กิจกรรมที่ 8		กิจกรรมที่ 9		กิจกรรมที่ 10		กิจกรรมที่ 11		กิจกรรมที่ 12		กิจกรรมที่ 13		กิจกรรมที่ 14	
กิจกรรมที่สนับสนุนการสร้างสรรค์		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีความตั้งใจเรียนและสนใจในกิจกรรม		15	100	7	46.6	10	66.6	10	66.6	8	53.3	13	86.6	13	86.6
2. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน		15	100	8	53.3	11	73.3	7	46.6	6	40	11	73.3	10	66.6
3. มีความสนุกสนานในการทำงาน		10	66.6	8	53.3	8	53.3	8	53.3	9	60	15	100	12	80
4. มีการซักถามในขณะปฏิบัติกิจกรรม		15	100	5	33.3	12	80	4	26.6	5	33.3	9	60	15	100
5. เด็กเกิดการเรียนรู้ เข้าใจในวิธีการทำงาน		15	100	5	33.3	12	80	4	26.6	7	46.6	10	66.6	11	73.3
6. มีการแก้ปัญหาในการทำงาน		11	73.3	11	73.3	7	46.6	9	60	11	73.3	12	80	9	60
7. มีการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี		13	86.6	8	53.3	10	66.6	11	73.3	8	53.3	7	46.6	9	60
8. ความคิดสร้างสรรค์		10	66.6	13	86.6	11	73.3	11	73.3	9	60	15	100	12	80
9. ผลสำเร็จของชิ้นงาน		12	80	10	66.6	15	100	9	60	13	86.6	15	100	10	66.6
10. ความพึงพอใจในผลงานที่เกิดขึ้น		13	86.6	7	46.6	9	60	7	46.6	7	46.6	12	80	9	60

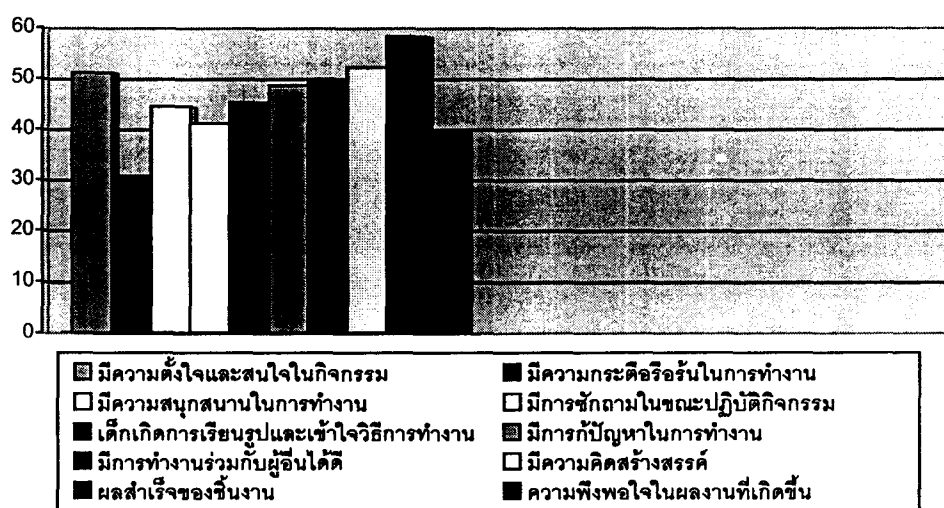
ตาราง (ต่อ)

พฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการทำ		กิจกรรมที่ 15		กิจกรรมที่ 16		กิจกรรมที่ 17		กิจกรรมที่ 18		กิจกรรมที่ 19		กิจกรรมที่ 20		กิจกรรมที่ 21	
กิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.มีความตั้งใจเรียนและสนใจในกิจกรรม		11	73.3	9	60	10	66.6	12	80	10	66.6	13	86.6	13	86.6
2. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน		9	60	8	53.3	9	60	10	66.6	9	60	12	80	10	66.6
3. มีความสนุกสนานในการทำงาน		7	46.6	10	66.6	11	73.3	9	60	8	53.3	12	80	8	53.3
4. มีการซักถามในขณะปฏิบัติกิจกรรม		12	80	7	46.6	5	33.3	8	53.3	11	73.3	14	93.3	5	33.3
5. เด็กเกิดการเรียนรู้ เข้าใจในวิธีการทำงาน		11	73.3	12	80	8	53.3	12	80	8	53.3	15	100	9	60
6. มีการแก้ปัญหาในการทำงาน		14	93.3	11	73.3	14	93.3	10	66.6	12	80	10	66.6	11	73.3
7. มีการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี		8	53.3	13	86.6	15	100	7	46.6	15	100	12	80	7	46.6
8. ความคิดสร้างสรรค์		12	80	7	46.6	12	80	11	73.3	15	100	9	60	12	80
9. ผลสำเร็จของชิ้นงาน		15	100	9	60	15	100	15	100	15	100	15	100	15	100
10. ความพึงพอใจในผลงานที่เกิดขึ้น		8	53.3	8	53.3	9	60	11	73.3	8	53.3	10	66.6	11	73.3

ตาราง 49 ตารางแสดงจำนวนและค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ของเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

พฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรม ทัศนศิลป์สร้างสรรค์	ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการทำ กิจกรรม	
	จำนวน	ร้อยละ
1. มีความตั้งใจ และสนใจในกิจกรรม	243	51.03
2. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน	213	44.73
3. มีความสนุกสนานในการทำงาน	211	44.31
4. มีการซักถามในขณะปฏิบัติกิจกรรม	195	40.95
5. เด็กเกิดการเรียนรู้ เข้าใจในวิธีการทำงาน	215	45.15
6. มีการแก้ปัญหาในการทำงาน	231	48.51
7. มีการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี	237	49.77
8. ความคิดสร้างสรรค์	248	52.08
9. ผลสำเร็จของชิ้นงาน	277	58.17
10. ความพึงพอใจในผลงานที่เกิดขึ้น	187	39.27

จากตารางสรุปได้ว่า เด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจและมีความสนใจในกิจกรรมร้อยละ 51.03 มีความกระตือรือร้นในการทำงานร้อยละ 44.73 มีความสนุกสนานในการทำงานร้อยละ 44.31 มีการซักถามขณะทำกิจกรรมร้อยละ 40.95 เด็กเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในวิธีการทำงานร้อยละ 45.15 มีการแก้ปัญหาในการทำงานร้อยละ 48.51 มีการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีร้อยละ 49.77 มีความคิดสร้างสรรค์ร้อยละ 52.08 ผลสำเร็จของชิ้นงานคิดเป็นร้อยละ 58.17 และมีความพึงพอใจในผลงานที่เกิดขึ้นร้อยละ 39.27

ภาพประกอบ 5 แผนภูมิแสดงจำนวนและค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ของเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 4 การดำเนินงานวิเคราะห์ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้นต่อกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์

พบว่า นักเรียนให้ความสนใจในระดับหนึ่ง คิดว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์เพราะเป็นการช่วยเสริมในการจัดการเรียนนอกเหนือจากวิชาทฤษฎี ซึ่งตามปกตินักเรียนจะเบื่อ ไม่ตั้งใจ โดยการศึกษาทั้งด้วยตนเอง และจากกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนดให้ จะช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจมากขึ้น นอกจากนี้อาจารย์ผู้สอนยังให้ความเห็นต่อกิจกรรมที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนว่า เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ สามารถสร้างความสนใจและสามารถนำไปประยุกต์สำหรับประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เสริมให้แก่เด็กได้ เพิ่มเติมจากการเรียนตามปกติที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ส่วนปัญหาที่พบมากในการจัดการเรียนการสอน คือ นักเรียนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือหรือขาดสมาธิในการทำกิจกรรม

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์สำหรับเด็กด้อยโอกาสที่มีอายุระหว่าง 9 – 12 ปี
กรณีศึกษา นักเรียนโรงเรียนเฉลิมมณีนายินวิทยาการ จังหวัดสมุทรปราการ สรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้คือ

1. เพื่อศึกษาพัฒนารูปแบบของการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์ และเพื่อให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจ
ด้านศิลปะในเบื้องต้น
2. เพื่อศึกษาความต้องการรูปแบบของการจัดกิจกรรมทางทัศนศิลป์ และการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมต่างๆ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีอายุระหว่าง 9 – 12 ปี โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากเด็กนักเรียนที่มีพื้นฐานครอบครัวที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ ยากจน ครอบครัวที่มีอาชีพก่อสร้าง มีอาชีพรับจ้าง ครอบครัวแตกแยกหรือหย่าร้าง เด็กที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้ง เด็กที่มีพ่อแม่ต้องขัง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รูปแบบกิจกรรมทางทัศนศิลป์สร้างสรรค์ จำนวน 21 กิจกรรม โดยใช้เวลาปฏิบัติกิจกรรมละ 90 นาที ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบกิจกรรม มีทั้งหมด 21 รายการ ดังนี้คือ กรอบรูปเปเปอร์มาเช่ เทียนเจลได้ทองทะเล บันไดกระดาษหั่นสีผสมด้วยวิธีกดบีบสร้างรูปทรง บันดินญี่ปุ่นเป็นของจิ๋ว เทียนขนมถ้วยฟู การหล่อปูนปลาสเตอร์ กรอบรูปสัตว์เลี้ยง กระดาษกระดาษโน้ต วาดภาพทิวทัศน์ วาดภาพเพื่อน สร้างสีจากธรรมชาติ ดอกไม้จากกระดาษทิชชู ภาพพิมพ์พืชผัก ไข่-ไข่ ฟัน มือจอมจ้อ ฟันนิ้วมือ ดอกไม้กินได้ ดอกไม้จากเปลือกไข่ สมุดบันทึกทำมือ กับดักอากาศ นิทานเล่มเล็ก กรังกริ่งกินลม ปฏิบัติกิจกรรมสัปดาห์ละ 2 กิจกรรม กำหนดจัดครั้งละ 3 ชั่วโมง ระหว่างเวลา 14.30 น. - เวลา 17.30 น. ต่อท้ายตารางกิจกรรมประจำวันปกติ โดยจัด 2 ครั้ง ใน 1 สัปดาห์ รวมระยะเวลาการจัดกิจกรรมเพื่อทดลอง 28 ชั่วโมง 30 นาที
2. แบบสอบถามรายละเอียดข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประวัติของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ การอบรมเลี้ยงดู ความคิดเห็นที่มีต่อศิลปศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ เป็นแบบประมาณค่า 3 ระดับ จำนวนทั้งสิ้น 5 ข้อ และแบบสอบถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเตรียมการก่อนการทดลอง ผู้วิจัยได้เตรียมอุปกรณ์สำหรับการทำกิจกรรม เพื่อกลุ่มตัวอย่างจะเริ่มทำกิจกรรมได้ทันที
2. ผู้วิจัยได้ใช้เวลาเข้าไปเป็นอาสาสมัครสอนกิจกรรมเสริมทางทัศนศิลป์สร้างสรรค์และทำความเข้าใจความคุ้นเคยกับประชากรที่ทำการศึกษาก่อนที่จะดำเนินการทดสอบ
3. ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือชิ้นที่ 1 ที่ผ่านการทดลองแล้ว นำมาทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างตามวันและเวลาที่กำหนด โดยอธิบายขั้นตอนให้ได้รับทราบและเข้าใจถึงวิธีการปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนด
4. ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามรายละเอียดข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง
5. ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ เป็นแบบประมาณค่า 3 ระดับ จำนวนทั้งสิ้น 5 ข้อ และแบบสอบถามปลายเปิด หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยมีการวิเคราะห์ในส่วนข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า ส่วนคำถามปลายเปิด ทำการรวบรวมแนวคิด หรือความรู้ที่นักเรียนสะท้อนจากการเรียนเป็นความถี่ แล้วนำเสนอในรูปแบบของความเรียง เปรียบเทียบคำร้อยละ และค่าเฉลี่ยร้อยละของความพึงพอใจในการปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่มทดลองเป็นรายบุคคล ในช่วงการปฏิบัติกิจกรรม

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับ สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มนักเรียนที่ด้อยโอกาสที่สังกัดโรงเรียนเฉลิมมณีฉายวิทยาคาร จังหวัด

สมุทรปราการ มีดังนี้

เพศ จากกลุ่มประชากร 15 คน ประกอบด้วยนักเรียนที่เป็นเพศชาย 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 เพศหญิง 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60

อายุ ระดับอายุของประชากร กลุ่มอายุ 9 ปี มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 กลุ่มอายุ 10 ปี มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 กลุ่มอายุ 11 ปี มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และกลุ่มอายุ 12 ปี มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20

การศึกษา ระดับการศึกษาของประชากร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม และความคิดเห็นต่อกิจกรรม

กิจกรรมทางทัศนศิลป์ที่จัดขึ้น สำหรับเด็กด้อยโอกาสที่มีกลุ่มตัวอย่างคือ เด็กระดับประถมศึกษาอายุระหว่าง 9 – 12 ปี ใช้กิจกรรมตัวอย่าง 21 กิจกรรม คือ กรอบรูปเปเปอร์มาเช่, เทียนเจลได้ท้องทะเล, บันดินญี่ปุ่นเป็นของจิ๋ว, กระดานกระดาดโน้ต, หุ่นนิ้วมือ, กับดักอากาศ, วาดภาพเพื่อน, การหล่อปูนปลาสเตอร์, ดูกตากระดาดหนังสือพิมพ์, สร้างสีจากธรรมชาติ, ดอกไม้จากกระดาดพืชชู, ดอกไม้จากเปลือกไข่, ดอกไม้กินได้, วาดภาพทิวทัศน์, ภาพพิมพ์พืชผัก, โส้-โส้ หุ่นมือจอมจ้อ, นิทานเล่มเล็ก, กรอบรูปสัตว์เลี้ยง, กรังกรังกินลม, เทียนขนมถ้วยฟู, สมุดบันทึกทำมือ

กิจกรรมที่ 1 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมกรอบรูปเปเปอร์มาเช่ ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 13.32 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 30.66 ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 55.96 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมเห็นว่าไม่เหมาะสม (ร้อยละ 86.6) 2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม เห็นว่าไม่เหมาะสม (ร้อยละ 66.6) 3. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ เห็นว่าไม่เหมาะสม (ร้อยละ 46.6) 4. ความยากง่ายของกิจกรรม เห็นว่าพอใช้ เท่ากับที่เห็นว่าเป็นไม่เหมาะสม (ร้อยละ 40) 5. การนำไปประยุกต์ใช้ เห็นว่าพอใช้ เท่ากับที่เห็นว่าเป็นไม่เหมาะสม (ร้อยละ 40)

จากแบบสอบถามความคิดเห็นของเด็กด้อยโอกาสเกี่ยวกับกิจกรรมกรอบรูปเปเปอร์มาเช่ มีความเห็นว่าไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 55.96 จากการแสดงความคิดเห็นทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมมีขั้นตอนในการทำที่ยุงยาก ต้องใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม ถึงแม้ว่าจะเป็นกิจกรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประดิษฐ์เป็นสิ่งของเครื่องใช้อื่นๆได้ ทำให้ผลงานที่เสร็จออกมาไม่สมบูรณ์ และสวยงามอย่างที่เด็กคาดหวังไว้ ระหว่างปฏิบัติงานขั้นตอนของการประดิษฐ์เป็นขั้นตอนที่ต้องใช้ความอดทน ซึ่งกว่าจะสมบูรณ์จนถึงขั้นตอนของการลงสีตกแต่งต้องใช้เวลา ไม่เห็นผลงานที่เกิดขึ้นโดยฉับพลัน เด็กแสดงอาการเบื่อหน่ายอย่างเห็นได้ชัด พยายามที่จะลดขั้นตอนการทำงาน โดยการติดชิ้นกระดาดให้น้อยลง หรือไม่คอยเน้นความเรียบร้อยในการประดิษฐ์ ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาด้านมาในขั้นตอนของการลงสี ทำให้ผลงานเป็นช่อง ไม่เรียบเนียนเสมอกัน ทำให้บางชิ้นงานไม่เป็นที่พึงพอใจ จะสังเกตได้ว่าเด็กเกิดความรู้สึกสนุกสนานขึ้นเมื่อถึงขั้นตอนของการออกแบบและลงสี เนื่องจากกิจกรรมเปเปอร์มาเช่ เป็นการประดิษฐ์กระดาดเป็นชิ้น เพื่อให้ได้ความหนา ก่อนทำการลงสี เด็กให้ความเห็นว่าช่วงขั้นตอนการประดิษฐ์กระดาดให้ได้ความหนาตามที่ต้องการเป็นขั้นตอนที่ยุงยาก ต้องใช้เวลามากที่ต้องรอการแห้งและสีทารองพื้นแห้ง เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เวลา และสมาธิระหว่างการทำงาน เด็กต้องอดทนรอคอย กว่าที่จะถึงขั้นตอนของการลงสีตกแต่ง ทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายระหว่างการทำงาน ขั้นตอนการประดิษฐ์กระดาดพื้นผิวที่ได้หากไม่เรียบร้อย ทำให้ยากแก่การลงสี หรือตกแต่งให้เกิดความสวยงามอย่างที่ต้องการ และการทำให้ผลงานเรียบร้อยระหว่างการติดกระดาด ส่วนหนึ่งเห็นว่านำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ยาก

กิจกรรมที่ 2 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมเทียนเจลได้ท้องทะเล ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 66.64 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 26.66 ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 6.64 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1. การนำไปประยุกต์ใช้ เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 80) 2. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 73.3) 3. ความ

ยากง่ายของกิจกรรม เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 66.6) 4. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 60) 5. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 53.3)

จากแบบสอบถามความคิดเห็นของเด็กด้อยโอกาสเกี่ยวกับกิจกรรมเทียนเจลได้ท้องทะเล มีความเห็นว่าเป็นเรื่องเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 66.64 จากการแสดงความคิดเห็นทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมมีขั้นตอนในการทำที่ง่าย อุปกรณ์ที่ใช้แปลกใหม่ และเด็กยังไม่คุ้นเคย ผลงานที่ออกมามีความสวยงามและใช้ประโยชน์ได้ และมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรม และแสดงการสนใจซักถาม อยากทำกิจกรรมที่มีขนาดใหญ่ขึ้น และอยากได้แบบที่แปลกตาทั้งเรื่องของรูปแบบ สี สัน และกลิ่นหอม การทำกิจกรรมนี้มีขั้นตอนการทำที่ง่ายและไม่ยุ่งยาก ระยะเวลาที่ใช้ต่อผลงาน 1 ชิ้น ใช้ระยะเวลาที่สั้น รวดเร็ว ผลงานที่ได้จะมีความสวยงาม แปลกใหม่ แตกต่างไปจากการประดิษฐ์อื่น และสามารถนำไปใช้ได้จริง เด็กเห็นว่ากิจกรรมนี้สามารถนำไปประกอบอาชีพ สามารถหารายได้เสริมเพื่อเป็นทุนระหว่างเล่าเรียนได้

กิจกรรมที่ 3 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมปั้นดินญี่ปุ่นเป็นของจิ้งจอก ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเป็นเรื่องเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 50.64 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 29.28 ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 19.96 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 66.6) 2. ความยากง่ายของกิจกรรม เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 60) 3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 53.3) 4. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 40) 5. การนำไปประยุกต์ใช้ เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 33.3)

จากแบบสอบถามความคิดเห็นของเด็กด้อยโอกาสเกี่ยวกับกิจกรรมการปั้นดินญี่ปุ่นเป็นของจิ้งจอก มีความเห็นว่าเป็นเรื่องเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 50.64 จากการแสดงความคิดเห็นทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมมีขั้นตอนในการทำที่ไม่ยุ่งยาก ใช้ทักษะทางมือและสายตาให้สัมพันธ์สอดคล้องกัน จากการสังเกตเห็นว่าเด็กเกิดความสนุกสนานในการปั้น และนำชิ้นส่วนต่างๆมาประกอบหรือต่อกันให้เกิดเป็นรูปร่าง หรือรูปทรงที่ต้องการ รวมทั้งในขั้นตอนของการวาดผสมสีให้เกิดสีต่างๆขึ้น ผลงานที่สำเร็จออกมานั้นจะมีความแข็งแรงและคงรูป สีสันทันในเนื้อดินเมื่อแห้งหรือแข็งตัวแล้วจะไม่เกิดการเปลี่ยนสี กิจกรรมปั้นดินเป็นกิจกรรมที่เด็กถนัด ทั้งยังมีความสนุกสนานในการผสมสีต่างๆเข้าด้วยกัน ผลงานที่ได้เป็นผลงานสามมิติ ใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมไม่นานเนื่องจากให้ทำผลงานขนาดเล็ก ขั้นตอนและความยุ่งยากในการทำกิจกรรมไม่ซับซ้อน เด็กมีความพึงพอใจในผลงานที่ได้ และสามารถนำไปประยุกต์กับการทำกิจกรรมอื่นได้

กิจกรรมที่ 4 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมกระดานกระดานไหนด ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเป็นเรื่องเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 27.96 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 51.96 ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 19.98 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1. การนำไปประยุกต์ใช้ เห็นว่าพอใช้ (ร้อยละ 60) 2. ความยากง่ายของกิจกรรม / ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเป็นเรื่องพอใช้ (ร้อยละ 53.3) 3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม / ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเป็นเรื่องพอใช้ (ร้อยละ 46.6)

เด็กเห็นว่าสามารถนำกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้หรือดัดแปลงพัฒนาเป็นผลงานต่างๆได้ ความยากง่ายและระยะเวลาในการทำงานไม่ยุ่งยาก ก่อนช่วงพักพอใจต่อผลงานที่สำเร็จออกมา จากแบบสอบถามความคิดเห็นของเด็กด้อยโอกาสเกี่ยวกับกิจกรรมการทำกระดานกระดานไหนด มีความเห็นว่าเป็นเรื่องเหมาะสมปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 51.96 จากการแสดงความคิดเห็นทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมมีขั้นตอนทั้งการตัดแปะ

ผสมผสานกับการออกแบบ 2 มิติ ซึ่งเด็กมีความคุ้นเคยกับกิจกรรมลักษณะนี้มาบ้างแล้ว ความง่ายทั้งในเรื่องของขั้นตอนการทำงานและให้ระยะเวลาในการทำงานที่พอสมควร เด็กมีความเห็นในระดับหนึ่งว่ากิจกรรมนี้สามารถนำไปประยุกต์ให้เป็นของใช้ได้

กิจกรรมที่ 5 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมหุ่นนิ้วมือ ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 37.30 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 46.64 ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 15.96 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม/การนำไปประยุกต์ใช้ เห็นว่าพอใช้ (ร้อยละ 60) 2. ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 53.3) 3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม เห็นว่าพอใช้ (ร้อยละ 53.3) 4. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 40)

หุ่นนิ้วมือที่เด็กสามารถนำไปประยุกต์เพื่อประกอบกิจกรรมการแสดง หรือใช้เป็นสื่อการสอนอื่นได้ เด็กเห็นว่ระยะเวลาในการทำกิจกรรมพอใช้ และพึงพอใจในผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ค่อนข้างมาก

กิจกรรมที่ 6 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมกับดักอากาศ ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 41.30 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 35.98 ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 22.64 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1. การนำไปประยุกต์ใช้ เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 60) 2. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 53.3) 3. ความยากง่ายของกิจกรรม เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 46.6) 4. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม/ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม เห็นว่าพอใช้ (ร้อยละ 40)

กับดักอากาศ เป็นกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งการจัดกลุ่มทำงานเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ดี และเป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้และการสังเกตภาพแวดล้อม โดยเด็กมีความเห็นว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือเชื่อมโยงกับการเรียนรู้อื่นๆได้จริง เกิดความพึงพอใจในผลงาน และเป็นกิจกรรมที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน แต่ต้องใช้เวลาในการคิดและออกแบบ โดยต้องตามความคิดเห็นจากบุคคลอื่นๆในกลุ่มเพื่อสรุปออกมาเป็นความคิดเดียวกัน

กิจกรรมที่ 7 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมการวาดภาพเพื่อน ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 21.32 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 30.64 ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 47.96 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1. การนำไปประยุกต์ใช้ เห็นว่าไม่เหมาะสม (ร้อยละ 60) 2. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ / ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม / ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าไม่เหมาะสมเท่าๆกัน (ร้อยละ 46.6) 3. ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าไม่เหมาะสม (ร้อยละ 40)

การวาดภาพเพื่อน หรือการวาดภาพบุคคลนั้น จำเป็นจะต้องมีทักษะพื้นฐานทางการวาดภาพ และต้องใช้การสังเกตในรายละเอียดที่แสดงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย การที่เด็กให้ความเห็นว่ากิจกรรมนี้ไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เนื่องจากเด็กยังคงยึดติดอยู่กับผลงานที่สำเร็จซึ่งไม่สามารถจำลองภาพให้มีลักษณะใกล้เคียงกับหุ่นหรือบุคคลที่เป็นต้นแบบได้ จึงทำให้เกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจกับผลงานที่สำเร็จออกมา

กิจกรรมที่ 8 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมการหล่อปูนปลาสเตอร์ ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 46.64 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 39.98 ไม่

เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 13.30 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1. ความยากง่ายของกิจกรรม เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 60) 2. การนำไปประยุกต์ใช้ คิดว่าพอใช้ (ร้อยละ 60) 3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 53.3) 4. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 46.6) 5. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม คิดว่าพอใช้ (ร้อยละ 40)

การหล่อปูนปลาสเตอร์นั้น จำเป็นจะต้องมีแม่พิมพ์สำหรับหล่อชิ้นงาน ในระหว่างการทำกิจกรรมเสมือนกับการที่เด็กได้ทดลองเนื่องจากการเกิดปฏิกิริยาทางเคมีระหว่างปูนปลาสเตอร์กับน้ำซึ่งทำให้เกิดความร้อน โดยเห็นว่าการนี้นี้มีความง่าย และสามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ มีขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมที่ไม่ยุ่งยาก และพึงพอใจกับผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ออกมา

กิจกรรมที่ 9 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมตุ๊กตากระดาษหนังสือพิมพ์ ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเป็นเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 37.30 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 34.64 ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 27.94 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1.ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 53.3) 2. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีทั้งที่เห็นว่าเป็นเหมาะสม และพอใช้เท่าๆกัน (ร้อยละ 46.6) 3. การนำไปประยุกต์ใช้ เห็นว่าไม่เหมาะสม (ร้อยละ 46.6) 4. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเป็นเหมาะสม (ร้อยละ 40) 5. ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเป็นพอใช้ (ร้อยละ 40)

ตุ๊กตาจากกระดาษหนังสือพิมพ์นั้นมีขั้นตอนในการทำงานที่ง่ายไม่ยุ่งยาก แต่เด็กเกิดความคิดเห็นว่าไม่สามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ต่อไปได้ ระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมเห็นว่าเป็นเหมาะสม และผลงานที่สำเร็จออกมา มีทั้งที่เห็นว่าเป็นเหมาะสม และพอใช้ในอัตราที่เท่าๆกัน

กิจกรรมที่ 10 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมการสร้างสีจากธรรมชาติ ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเป็นเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 34.62 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 45.30 ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 19.96 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1. ความยากง่ายของกิจกรรม เห็นว่าพอใช้ (ร้อยละ 60) 2. การนำไปประยุกต์ใช้ เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 53.3) 3. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเป็นพอใช้ (ร้อยละ 53.3) 3. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเป็นพอใช้ (ร้อยละ 46.6) 4. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม / ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเป็นเหมาะสม (ร้อยละ 33.3)

สีที่ได้จากธรรมชาติ นั้น สามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ได้กับกิจกรรมอื่นๆ เช่น การทำขนม สีสผสมอาหาร สีสำหรับใช้ย้อมผ้า ซึ่งก็เห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ง่าย และพึงพอใจกับสีที่สำเร็จออกมา

กิจกรรมที่ 11 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมดอกไม้จากกระดาษทิชชู ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเป็นเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 43.98 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 38.64 ไม่เหมาะสมคิด เป็นร้อยละ 17.30 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1. ความยากง่ายของกิจกรรม เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 60) 2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเป็นเหมาะสม และพอใช้ ในอัตราที่เท่ากัน (ร้อยละ 46.6) 3. การนำไปประยุกต์ใช้ / ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเป็นเหมาะสม (ร้อยละ 40) 4. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเป็นพอใช้ (ร้อยละ 40)

การประดิษฐ์ดอกไม้จากกระดาษทิชชู มีขั้นตอนการทำงานที่ง่าย ไม่ยุ่งยากและซับซ้อน เด็กสามารถนำผลงานที่สำเร็จไปประยุกต์ใช้ และค่อนข้างพึงพอใจกับผลงานที่สำเร็จออกมา

กิจกรรมที่ 12 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมดอกไม้จากเปลือกไข่ ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 25.30 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 45.32 ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 29.30 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม เห็นว่าพอใช้ (ร้อยละ 66.6) 2. ความยากง่ายของกิจกรรม เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 46.6) 3. การนำไปประยุกต์ใช้ เห็นว่าไม่เหมาะสม (ร้อยละ 46.6) 4. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม / ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าพอใช้ ในอัตราที่เท่ากัน (ร้อยละ 40)

การประดิษฐ์ดอกไม้จากเปลือกไข่ เป็นการประดิษฐ์จากเศษวัสดุที่มีขั้นตอนการทำที่ง่าย ไม่ยุ่งยากและซับซ้อน

กิจกรรมที่ 13 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมดอกไม้กินได้ ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 66.64 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 26.64 ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 6.64 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 80) 2. ความยากง่ายของกิจกรรม เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 73.3) 3. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 66.6) 4. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 60) 5. การนำไปประยุกต์ใช้ เห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 53.3)

การประดิษฐ์ดอกไม้กินได้ มีขั้นตอนการทำที่ง่าย ไม่ยุ่งยากและซับซ้อน เด็กพึงพอใจกับผลงานที่สำเร็จออกมาเพราะผลงานที่สำเร็จสามารถรับประทานได้ เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน

กิจกรรมที่ 14 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมการวาดภาพทิวทัศน์ ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 39.96 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 43.96 ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 15.96 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1. ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่า พอใช้ (ร้อยละ 53.3) 2. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 53.3) 3. การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม และพอใช้ (ร้อยละ 46.6) 4. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าพอใช้ (ร้อยละ 46.6) 5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าพอใช้ (ร้อยละ 40)

กิจกรรมวาดภาพทิวทัศน์เป็นกิจกรรมนอกห้องเรียน เด็กรู้สึกสนุกสนานที่ได้เปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนรู้ การวาดภาพทิวทัศน์เป็นการฝึกการสังเกต สี สัน บรรยากาศ อีกทั้งยังมีเรื่องของความสัมพันธ์ ระยะ ขนาด เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

กิจกรรมที่ 15 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมภาพพิมพ์พืชผัก ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 37.32 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 46.64 ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 15.94 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1. ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าพอใช้ (ร้อยละ 60) 2. การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 53.3) 3. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าพอใช้ (ร้อยละ 46.6) 4. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 40) 5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าพอใช้ (ร้อยละ 40)

ภาพพิมพ์พืชผักใช้วิธีการสังเกตถึงความแตกต่างของผักแต่ละประเภท รวมทั้งฝึกฝนในเรื่องของการจัดวางรูปทรงในตำแหน่งต่าง ๆ บนกระดาษให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน เป็นการเรียนรู้การนำสิ่งของใกล้ตัวมาสร้างเป็นงานศิลปะ

กิจกรรมที่ 16 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมโอง โอง หุ่นมือจอมจ้อ ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 39.98 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 43.96 ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 15.96 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 60) 2. ความยากง่ายของกิจกรรม/ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม/ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าพอใช้ในอัตราที่เท่ากัน (ร้อยละ 53.3) 3. การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าไม่เหมาะสม (ร้อยละ 40)

การประดิษฐ์เศษวัสดุจากกล่องกระดาษ และกลักฟิล์ม ซึ่งสามารถสร้างเป็นสื่อสำหรับใช้ในการเรียนอื่นๆ ได้ เด็กสามารถตกแต่งสัตว์ได้ตามที่ตนต้องการจินตนาการ ขั้นตอนการทำงานที่ไม่ยุ่งยากเนื่องจากการตัดแปะกระดาษสี และวัสดุอื่นๆ เพื่อให้เกิดความสวยงาม

กิจกรรมที่ 17 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมนิทานเล่มเล็ก ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 27.96 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 43.98 ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 27.96 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1. ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าพอใช้ (ร้อยละ 60) 2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าไม่เหมาะสม (ร้อยละ 53.3) 3. การนำไปประยุกต์ใช้/ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าพอใช้ในอัตราที่เท่ากัน (ร้อยละ 53.3) 4. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าไม่เหมาะสม (ร้อยละ 46.6)

นิทานเล่มเล็กนั้นจะต้องมีการวางแผน และวางโครงเรื่องของนิทานให้มีความสัมพันธ์กันตลอดทั้งเล่ม มีขั้นตอนและวิธีการทำที่ง่าย ไม่ยุ่งยากและซับซ้อน เด็กสามารถนำผลงานที่สำเร็จไปประยุกต์ใช้ และค่อนข้างพึงพอใจกับผลงานที่สำเร็จออกมา

กิจกรรมที่ 18 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมกรอบรูปสัตว์เลี้ยง ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 41.30 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 45.32 ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 13.28 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าพอใช้ (ร้อยละ 60) 2. การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 60) 3. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าพอใช้ (ร้อยละ 53.3) 4. ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 46.6) 5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าพอใช้ (ร้อยละ 40)

กิจกรรมกรอบรูปสัตว์เลี้ยง มีขั้นตอนการทำที่ง่าย ไม่ยุ่งยากและซับซ้อน ใช้วิธีการม้วนกระดาษให้เป็นก้อนกลม เพื่อให้เกิดมิติของงาน เด็กสามารถนำผลงานที่สำเร็จไปประยุกต์ใช้ และค่อนข้างพึงพอใจกับผลงานที่สำเร็จออกมา

กิจกรรมที่ 19 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมกรังกรังกินลม ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 37.32 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 41.28 ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 21.30 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1. การนำไป

ประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าพอใจ (ร้อยละ 53.3) 2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม/ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าพอใจในอัตราที่เท่ากัน (ร้อยละ 46.6) 3. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์/ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม ในอัตราที่เท่ากัน (ร้อยละ 33.3)

การประดิษฐ์กรังกรังกินลม เป็นการทำโมบายล์แขวนให้เกิดความสมดุลกัน ใช้การเย็บผ้าเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เด็กไม่ค่อยได้ทำบ่อยนัก แต่เนื่องจากเศษผ้าที่ใช้มีความคงตัว ไม่ลွ่ยง่าย และมีความหนาพอสมควร ทำให้ง่ายในการวาดแบบ ตัดผ้า และเย็บจึงใช้ระยะเวลาที่ไม่นาน มีขั้นตอนการประกอบที่ง่าย ไม่ยุ่งยากและซับซ้อน เด็กสามารถนำผลงานที่สำเร็จไปประยุกต์ใช้ และค่อนข้างพึงพอใจกับผลงานที่สำเร็จออกมา

กิจกรรมที่ 20 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมเทียนชนมด้วยฟู่ ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 41.28 พอใจ คิดเป็นร้อยละ 43.98 ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 14.64 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1. การนำไปประยุกต์ใช้/ ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม ในอัตราที่เท่ากัน (ร้อยละ 53.3) 2. ความยากง่ายของกิจกรรม/ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าพอใจ (ร้อยละ 53.3) 3. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 46.6)

กิจกรรมเทียนชนมด้วยฟู่จะมีขั้นตอนการทำที่ง่ายและไม่ยุ่งยาก ระยะเวลาที่ใช้ต่อผลงาน 1 ชิ้น ใช้ระยะเวลาที่สั้น รวดเร็ว กรรมวิธีคล้ายกับการทำเทียนเจล คือเป็นกิจกรรมที่เด็กยังไม่เคยทำมาก่อน ผลงานที่ได้จะมีความสวยงาม และสามารถนำไปใช้ได้จริง เด็กเห็นว่ากิจกรรมนี้สามารถนำไปประกอบอาชีพ สามารถหารายได้เสริมเพื่อเป็นทุนระหว่างเล่าเรียนได้

กิจกรรมที่ 21 ผลของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติกิจกรรมสมุดบันทึกทำมือ ผู้เรียนโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจในกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 41.30 พอใจ คิดเป็นร้อยละ 39.96 ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 18.64 โดยแบ่งตามรายการความพึงพอใจจากลำดับเหมาะสมมากไปหาน้อยที่สุด 1. การนำไปประยุกต์ใช้ มีความเห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 60) 2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าพอใจ (ร้อยละ 60) 3. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ มีความเห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 46.6) 4. ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม มีความเห็นว่าพอใจ (ร้อยละ 46.6) 5. ความยากง่ายของกิจกรรม มีความเห็นว่าเหมาะสม (ร้อยละ 33.3)

เป็นการนำเศษวัสดุมาประกอบให้เป็นสมุดที่สามารถใช้ประโยชน์ได้อีกครั้ง มีขั้นตอนการทำที่ไม่ยุ่งยาก และใช้ระยะเวลาที่ไม่นาน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เรียนด้านความพึงพอใจต่อการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ สำหรับเด็กด้อยโอกาส อยู่ในระดับที่เหมาะสม มี 8 กิจกรรม โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้คือ 1.) กิจกรรมเทียนเจลได้ห้อยหะเล และกิจกรรมการทำดอกไม้กินได้ มีค่าเฉลี่ยที่เท่ากันคือร้อยละ 66.64 2.) กิจกรรมปั้นดินญี่ปุ่นร้อยละ 50.64 3.) กิจกรรมการหล่อปูนปลาสเตอร์ร้อยละ 46.64 4.) กิจกรรมการทำดอกไม้จากกระดาษทิชชูร้อยละ 43.98 5.) กิจกรรมการทำสมุดบันทึกทำมือและกิจกรรมการทำกับดักอากาศมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือร้อยละ 41.30 และ 6.) กิจกรรมการทำตุ๊กตาจากกระดาษหนังสือพิมพ์ร้อยละ 37.30

ในการแสดงความคิดเห็นปลายเปิด ต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ต่อการปฏิบัติกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์สำหรับเด็กด้อยโอกาส สามารถจำแนกได้ดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์

เด็กรู้สึกสนุกที่ได้ทำกิจกรรมทางทัศนศิลป์ที่นอกเหนือจากการเรียน	จำนวน	6 คน
การจับกลุ่มทำงาน เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดได้ดี	จำนวน	3 คน
วิธีการสั่งงานและอธิบายงานชัดเจน ทำให้การทำงานมีระบบและขั้นตอน โดยสั่งงานเป็นขั้นๆ	จำนวน	1 คน
การจัดกิจกรรมทัศนศิลป์ มีความสร้างสรรค์	จำนวน	1 คน
การจัดลำดับการเรียนการสอนมีลำดับขั้นตอนในการทำงานดี มีการค้นคว้าข้อมูลก่อนลงมือปฏิบัติงาน	จำนวน	1 คน
กิจกรรมทำให้ผู้เรียนเกิดความอิสระในความคิดในการออกแบบ และการปฏิบัติงาน	จำนวน	3 คน
ผลงานที่ผู้เรียนที่ทำออกมาไม่ดี และต้องเผยแพร่หรือวิจารณ์ผลงานทำให้ผู้เรียนเกิดความอาย	จำนวน	1 คน

ความคิดเห็นด้านการจัดการเรียนการสอน

ตลอดโครงการ การจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ มีความเหมาะสม	จำนวน	7 คน
เปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนรู้ ไม่เพียงแค้อยู่ในห้องเรียน	จำนวน	3 คน
ได้รับความรู้ ใหม่ ๆ จากการกิจกรรมทำให้ผู้เรียนอยากเรียน	จำนวน	1 คน
มีความน่าสนใจและสนุกเพิ่มเติมจากเรียนในห้องเรียน สร้างความรู้เพิ่มเติม	จำนวน	2 คน
อยากดูเนื้อหาก่อนเรียนก่อน	จำนวน	1 คน
ระยะเวลาการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสม	จำนวน	1 คน
ทำให้สามารถรับรู้ข้อมูลได้มากกว่าการสอนแบบเก่า และเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียน	จำนวน	1 คน
การนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน มีความเหมาะสม	จำนวน	1 คน
ได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้นจากสิ่งที่ไม่เคยรู้	จำนวน	1 คน
<u>ความคิดเห็นในด้านอื่นๆ</u>		
ผู้สอนเป็นกันเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เต็มที่ทำให้ไม่ค่อยเครียด	จำนวน	1 คน
ควรมีความพร้อมกว่านี้ทั้งอุปกรณ์และเวลา	จำนวน	1 คน
สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพได้ หรือประยุกต์ได้กับชีวิตประจำวัน	จำนวน	4 คน
ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เสนอความคิดเห็นในการเลือก และวิจารณ์ผลงาน	จำนวน	1 คน

แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นโดยส่วนใหญ่ของผู้เรียนตลอดโครงการ การจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ มีความเหมาะสม เด็กรู้สึกสนุกที่ได้ทำกิจกรรมทางทัศนศิลป์ที่นอกเหนือจากการเรียน เปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนรู้ ไม่เพียงแค้อยู่ในห้องเรียน การจับกลุ่มทำงาน เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดได้ดี สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพได้ หรือประยุกต์ได้กับชีวิตประจำวัน

ตอนที่ 3 การดำเนินงานวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ของเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจและมีความสนใจในกิจกรรมร้อยละ 51.03 มีความกระตือรือร้นในการทำงานร้อยละ 44.73 มีความสนุกสนานในการทำงานร้อยละ 44.31 มีการซักถามขณะทำกิจกรรมร้อยละ 40.95 เด็กเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในวิธีการทำงานร้อยละ 45.15 มีการแก้ปัญหาในทางทำงานร้อยละ 48.51 มีการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีร้อยละ 49.77 มีความคิดสร้างสรรค์ร้อยละ 52.08 ผลสำเร็จของชิ้นงานคิดเป็นร้อยละ 58.17 และมีความพึงพอใจในผลงานที่เกิดขึ้นร้อยละ 39.27

ตอนที่ 4 การดำเนินงานวิเคราะห์ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้นต่อกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์

พบว่า นักเรียนให้ความสนใจในระดับหนึ่ง คิดว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์เพราะเป็นการช่วยเสริมในการจัดการเรียนนอกเหนือจากวิชาทฤษฎี ซึ่งตามปกตินักเรียนจะเบื่อ ไม่ตั้งใจ โดยการศึกษาทั้งด้วยตนเองและจากกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนดให้ จะช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจมากขึ้น นอกจากนี้อาจารย์ผู้สอนยังให้ความเห็นต่อกิจกรรมที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนว่า เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ สามารถสร้างความสนใจและสามารถนำไปประยุกต์สำหรับประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เสริมให้แก่เด็กได้ เพิ่มเติมจากการเรียนตามปกติที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ส่วนปัญหาที่พบมากในการจัดการเรียนการสอน คือ นักเรียนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือ หรือขาดสมาธิในการทำกิจกรรม

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยพบว่าการรูปแบบของจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์สำหรับเด็กด้อยโอกาส โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เด็กด้อยโอกาสมีความคิดเห็นด้านความพึงพอใจต่อการปฏิบัติกิจกรรมทางทัศนศิลป์สร้างสรรค์สำหรับเด็กด้อยโอกาสที่อยู่ในระดับที่เหมาะสม มี 8 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมเทียนเจลได้ท้องทะเล (ร้อยละ 66.64), กิจกรรมปั้นดินญี่ปุ่นเป็นของจิ้งจอก (ร้อยละ 50.64), กิจกรรมกับดักอากาศ (ร้อยละ 41.30), กิจกรรมการหล่อปูนปลาสเตอร์ (ร้อยละ 46.64), กิจกรรมตุ๊กตากระดาษหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 37.30), กิจกรรมการทำดอกไม้จากกระดาษทิชชู (ร้อยละ 43.98), กิจกรรมดอกไม้กินได้ (ร้อยละ 66.64) และ กิจกรรมสมุดบันทึกทำมือ (ร้อยละ 41.30) ซึ่งกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ที่เด็กด้อยโอกาสมีความเห็นว่าเหมาะสมที่มีค่าแสดงเกินร้อยละ 50 มี 3 กิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมการทำเทียนเจลได้ท้องทะเล และกิจกรรมการทำดอกไม้กินได้ มีค่าร้อยละเท่ากันคือ 66.64 และอันดับรองลงมาคือ กิจกรรมปั้นดินญี่ปุ่นเป็นของจิ้งจอก มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 50.64

ส่วนรูปแบบกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กด้อยโอกาส มี 1 กิจกรรม คือ กิจกรรมการอบรูปเปเปอร์มาเช่คิดเป็นร้อยละ 55.96 เนื่องจากกิจกรรมการอบรูปเปเปอร์มาเช่นั้นเป็นกิจกรรมที่ใช้ระยะเวลาในการทำงานค่อนข้างนาน เด็กจะต้องใช้ความอดทนในการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนกว่าจะได้ผลงานที่สำเร็จออกมา

2. จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตบรรยากาศในการปฏิบัติกิจกรรมพบว่าเด็กให้ความสนใจในการทำกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะเป็นกิจกรรมมีความหลากหลาย ไม่ว่าเนื้อหาขั้นตอนของกิจกรรมที่แปลกใหม่ตลอดจนสื่ออุปกรณ์ทำให้เด็กได้เรียนรู้และได้ลงมือปฏิบัติจริง เน้นให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์

อย่างเป็นอิสระ มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มทดลองอย่างต่อเนื่อง ทั้งเปิดโอกาสให้มีการซักถามและได้ตอบ การแสดงออกทางความคิด เด็กเรียนด้วยความสนุกสนาน ไม่เครียดและเป็นกันเองกับผู้วิจัย ทั้งนี้ทราบได้จากการสัมภาษณ์จากเด็กที่ร่วมกิจกรรมและจากครูประจำชั้น ซึ่งได้บอกกับผู้วิจัยว่าเด็กชอบร่วมทำกิจกรรมนี้มาก และอยากที่จะมาเรียนอีก ในขณะที่ทำการทดลองเด็กมีความกระตือรือร้นที่อยากจะเรียน มีความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงาน รูปแบบกิจกรรมทางทัศนศิลป์สร้างสรรค์ที่นำมาสอนในแต่ละกิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ง่ายต่อการเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ รวมถึงการสื่อสารการสอนหรืออุปกรณ์ที่ผู้วิจัยนำใช้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่งในการกระตุ้นความสนใจ บรรยายภาคการปฏิบัติกิจกรรมและรูปแบบของกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดขึ้นก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่เอื้อให้เด็กเกิดความเข้าใจเบื้องต้นทางศิลปะ

3. จากแบบสอบถามข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างพบว่า สาเหตุของการเข้าสู่ภาวะยากลำบากหรือด้อยโอกาสของเด็กนั้น มีสภาพของปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นวงจร สาเหตุส่วนใหญ่เนื่องมาจากสภาพแวดล้อมเด็กโดยเฉพาะปัญหาครอบครัวในลักษณะต่างๆตลอดจนสังคมรอบตัวเด็ก และ ตัวเด็กเอง เด็กในครอบครัวยากจนอีกส่วนหนึ่งยังไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐได้ ด้านปัญหาและอุปสรรคของการจัดกิจกรรมพบว่าปัญหา มี 5 ประเด็น ได้แก่ 1. การนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพ และวิธีการสอนจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา 2. ความชำนาญของผู้สอน ความเป็นกันเอง และความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน 3. การที่เด็กด้อยโอกาสรู้สึกมีปมด้อย และไม่มั่นใจในตนเอง 4. วัสดุที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนขาดแคลน 5. การประเมินผลไม่คำนึงถึงการนำไปใช้ประโยชน์จริง และไม่ให้ผู้เรียนมีส่วนในการประเมินผล กิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์และวิธีการเรียนการสอนนั้นจะต้องสามารถสนองต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของเด็กด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ โดยใช้เด็กเป็นศูนย์กลางหรือตัวตั้งในการพัฒนาสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กด้อยโอกาสในรูปแบบต่างๆ ดังนั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยจึงจำเป็นต้องมีการวางแผน และดำเนินการอย่างรัดกุม เพื่อให้เหมาะสมกับเงินทุน และระยะเวลาของการวิจัย ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรปรับปรุงรูปแบบและเนื้อหาของการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กด้อยโอกาส
2. กิจกรรมควรมีความยืดหยุ่นและหลากหลาย ครอบคลุมปัญหาและความต้องการของเด็กด้อยโอกาสได้อย่างกว้างขวาง
3. การสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีกับประชากรก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถช่วยให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ และได้ครบตามจำนวน
4. ควรกำหนดแผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ เนื่องจากเด็กด้อยโอกาสในแต่ละกลุ่มมีลักษณะและความต้องการเป็นพิเศษเฉพาะที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่องผลการสอนในรายวิชาอื่นๆ ในกลุ่มวิชาศิลปศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กด้อยโอกาส

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการแสดงออกทางศิลปะในเด็กด้อยโอกาส ซึ่งมีความต้องการที่แตกต่างกัน
3. ควรมีการวิจัยศักยภาพและพัฒนาการทางศิลปะของเด็กด้อยโอกาสที่มีภูมิหลังหรือสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลินทร์ พินิจกุล.(2541). แนวทางและมาตรการในการจัดการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- กิตติศักดิ์ สิงขรไทย์. (2540). เด็กไทย : ทางเลือก...ทางรอด..., กรุงเทพฯ. มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก.
- กิตติกร มีทรัพย์. (2523). จิตวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: นพรัตน์.
- กิตติกร มีทรัพย์. (2533). ศิลปะบำบัด. วารสารจิตวิทยาคลินิก ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 .
- เกษร ธิตะจารี (2543). กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- โกศล ภูพลอย (2532). การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพพระบาฬี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10. วิทยานิพนธ์ (ค.ม.). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2536). รายงานการสัมมนาทางวิชาการเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- คณะทำงานเรื่องเด็กต่างชาติ (2539). เอกสารสัมมนาเรื่องเด็กต่างชาติ : สถานการณ์ ปัญหา และทางออก, 13 พฤศจิกายน 2539
- โครงการเพื่อเด็กเร่ร่อน (2535). " ศึกษาเด็กเร่ร่อนในสังคมไทย " อ้างใน นิตยา กัทธิตะพันธ์ " รายงานผลการวิจัย การศึกษาสถานภาพและนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส : เด็กเร่ร่อน " โครงการสตรี และเยาวชนศึกษา สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่,ทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์, มาลี ศรีอรุณ (2538). การศึกษาพื้นฐาน : โอกาสของเด็กเร่ร่อน, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ฉันทนา บรรพศิริโชค (2535). การศึกษาสถานภาพและนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส : เด็กทำงาน, โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา, สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. (2533). พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ กรุงเทพฯ : แปลน พับลิชชิ่ง.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2543). กระบวนการสร้างค่ายศิลปะ. กรุงเทพฯ: แมทสปอยท์.
- นางลักษณ์ เทพสวัสดิ์.(2539). เด็กเร่ร่อนในสังคมไทย. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประวณ ดิดคินสัน. (2511). ทฤษฎีจิตวิทยาว่าด้วยบุคลิกภาพ. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริพันธ์.
- ประเสริฐ ผลผลิตการพิมพ์. (2545). วัยรุ่นไม่รุ่นได้ใจ. กรุงเทพฯ : แปลนพับลิชชิ่ง จำกัด.
- ปัญญา ทรงเสรี. (2545). การสอนแบบ "สร้างเด็กให้เป็นนักค้นคว้าวิจัยทางศิลปะ": การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ผกา สัตยธรรม. (2543). สุขภาพจิตเด็ก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม. กรุงเทพฯ: ไร่ไทย เพรส.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2544). ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2536). สมอกลูกพัฒนาได้ด้วยศิลปะ. กรุงเทพฯ ; ธารอักษร.
- (2546) มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะและศิลปะศึกษา = *Conception and perception in art and art education* / กรุงเทพฯ : ธารอักษร.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. [ม.ป.ป.] เอกสารประกอบการสอนวิชาทฤษฎีความรู้และศิลปะศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- มานพ ถนอมศรี. (2540). ศิลปะเลี้ยงลูกให้ฉลาด. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ แกรมมี่.

- มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) (2539). *เรื่องของแรงงานเด็กชุดที่ 3 : หลากหลายเรื่องราวแรงงานเด็กในประเทศไทย*, กรุงเทพมหานคร, เบลโล่การพิมพ์.
- ยุวดี สุพรมงคลเลิศ (2538) *สภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมศิลปะของเด็กป่วยในโรงพยาบาล กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ครุศาสตร์ (ศิลปศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. บัณฑิตวิทยาลัย.*
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2528). *กิจกรรมสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ (2529). *กระบวนทัศน์ใหม่ : การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล* กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537). *กระบวนกรพัฒนากลยุทธ์และการเรียนการสอน ภาคปฏิบัติ* กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ. (2544). *รายงานการวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- . [ม.ป.ท. : ม.ป.พ.], (2527). *วิวัฒนาการศิลปศึกษาและสุนทรีย์ภาพของเด็กไทยในปัจจุบัน : รายงานการวิจัย*.
- . (2526). *ศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ : วัฒนาสาร.
- . (2539). *ศิลปศึกษา* กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- . (2539). *ศิลปศึกษา*. พิมพ์ ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้ง,
- . (2545). *ทัศนศิลป์วิจัย*. กรุงเทพฯ : อีแอนด์ไอคิว.
- . (2542). *ความหมายของศิลปะ*. [ม.ป.ท.]
- . (2536). *ทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- . (2546). *คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ : ทัศนศิลป์ 4 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้น ป.4-6*.
- . (2545). *ชุดกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ : ทัศนศิลป์ 1 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้น ป.4-6*.
- วิระพงษ์ กุลพิศาล. (2538). *สมองลูกพัฒนาได้ด้วยศิลปะ*. พิมพ์ ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แปลนพับลิชชิง.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2545). *จิตวิทยาเด็กที่มีลักษณะพิเศษ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- ศิริลักษณ์ ศรีกลม. (2537). *การจัดกิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้านศิลปศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*, น. 173-219. ใน พรภาพพรณ เหลืองสุวรรณ (บรรณาธิการ) *ปฐมวัยศึกษา : กิจกรรมและ สื่อการสอน เพื่อฝึกทักษะพัฒนาการและการเรียนรู้* . พิมพ์ ครั้งที่ 2. โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สงวน รอดบุญ [ม.ป.พ.] (2524). *ศิลปะกับมนุษย์*. กรุงเทพฯ.
- . (2533). *ศิลปะกับมนุษย์ : หนังสือประกอบการศึกษาพื้นฐาน ความเข้าใจในศิลปะ*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2545). *ทรงปาฐกถา การศึกษาของผู้ด้อยโอกาส* กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2545 เนื่องในวันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้งที่ 15 ประจำปี พ.ศ.2544 ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร วันจันทร์ที่ 12 พฤศจิกายน 2544.
- สมพงษ์ จิตระดับ (2540). *วัฒนธรรมเด็กเร่ร่อนในท้องถิ่น*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2538). *วัฒนธรรมเด็กเร่ร่อนในท้องถิ่น การสัมภาษณ์เด็กเร่ร่อนในพื้นที่พัฒนพงศ์; หัวลำโพง ; ปิ่นเกล้า-บางแค – ความคิดเห็นของครูข้างถนนต่อเด็กเร่ร่อน – วัฒนธรรมเด็กเร่ร่อน :*

- กรณีมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก. ศูนย์การศึกษาเพื่อเด็กด้อยโอกาส คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2526). *การประเมินการวิเคราะห์พฤติกรรม*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช.
- . (2544). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย.
- สยมพร เค-ไพบูลย์. (2543). *จิตของเด็ก อารมณ์ ความคิด ชีวิตเป็นสุข*. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์.
- สายฤดี วรกิจโกคาทร รักลูกให้ถูกทาง : เล่มที่ 3 ตอน พ่อแม่สร้างสรรค์ให้ลูกสร้างสรรค์ / โดย หม่อมดุษฎี
บริพัตร ณ อยุธยา และ สายฤดี วรกิจโกคาทร กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล 148 หน้า
- สารานุกรมการศึกษา (Encyclopedia of Education. 1971)
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี แผนการศึกษาแห่งชาติ 2535 - 2544
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ (2529). *ศิลปะเด็ก :*
ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรุงเทพฯ :
อมรินทร์การพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. (2529). *รวมกฎหมาย กฎกระทรวง*
ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับเด็ก.
- . (2535). *รายงานการสัมมนาระดับภาคี เรื่อง เด็กเร่ร่อน 16-18 มกราคม 2534*.
- . (2539). *รายงานสภาวะเด็กและเยาวชนไทยประจำปี 2538*.
- . (2540). *จำนวนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการบริการจาก NGO ในปี 2539*.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ และ ศูนย์สิทธิเด็กเอเชียเนื
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2540). *สรุปรายงานผลการดำเนินงานตามอนุสัญญาว่า
ด้วยสิทธิเด็ก (ฉบับที่ 1) เสนอต่อคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ*.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ และองค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชา
ชาติ (2533). *รายงานการประชุมปฏิบัติการ เรื่อง เด็กในภาวะยากลำบาก*, 20-21 ธันวาคม
2533 ณ โรงแรมอิมพีเรียล กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. (2538). *ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเด็กและเยา
ชน*.
- สุชา จันทน์เอม. (2543). *จิตวิทยาเด็ก*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุชีรา ภัทรายุทธวรรณ. (2543). *คู่มือการวัดทางจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ: เมติคัล มีเดีย.
- สุวรรณี ยะกร. (2538). *การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาใน*
แหล่งก่อสร้าง วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ครุศาสตร์ (หลักสูตรและการสอน) จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. บัณฑิตวิทยาลัย.
- อมรากุล อินโอชานนท์ (2543). *นักจิตวิทยา กองสุขภาพจิต กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข*.
- อัญชลี โสมดี. (2535). *เอกสารประกอบการสอน ศล.409 ศิลปะสำหรับครู*. โรงเรียนมัธยมสาธิต คณะศึกษา
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- อารี พันธุ์ณี. (2545). *ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : ไยไหม.
- . (2544). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศ* กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.

- อารี รังสินันท์. (2527). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อุนดา นพคุณ (2535). *รายงานผลการวิจัยการศึกษาศถานภาพและนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส : เด็กถูกทอดทิ้ง, โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา*. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). *จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว*. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว.
- Alanna Jones. *104 Activities That Build: Self-esteem, Teamwork, Communication, Anger Management, Self-discovery, and Coping Skills*.
- Angela M. Hobday, Kate Ollier.(1999). *Creative Therapy With Children & Adolescents (Practical Therapist Series)*. Impact Publisher, Inc.
- Babara Ganim. (1999). *Art and Healing*. New York : Three Rivers Press.
- Cathy Malchiodi. (1999). *Medical Art Therapy with Children*. London and Philadelphia : London Kingsley Publisher.
- Cathy Malchiodi. (1999). *The Art Therapy Sourcebook*. London and Philadelphia : London Kingsley Publisher.
- Coopersmith EL. (1981). *Developmental reframing*. Journal of Strategic and Systemic Therapies.
- Dollard, J & Miller, N.E. (1950). *Personality and Psychotherapy*. New York : McGraw-Hill.
- Encyclopedia of Education* Philosophical Library, New York 1970
- Frued S. (1920). *Beyond the Pleasure Principle* New York : Norton.
- Gaitskill, C., Hurwitz, A. & Day. M. (1982). *Children and Their Art*. New York: Hoarcourt Brace Jovanvich.
- Glueks, S. (1956). *Physique and Delinquency*. New York : Haper & Row.
- Guilford,J.P. (1967). *Structure of Intellect Model*.
- Guilford, J.P. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. New York: McGraw-Hill.
- Lowenfeld, V. & Brittain, W. (1987) *Creative and mental growth*. New York: MacMillan Publishing Company.
- Lucia Capacahione. (1991). *Recovery of your inner child*. New York : Simon & Schuster.
- Miller, L.K. (1958). *Principle of Everyday Behavior Analysis*. Monterdy.
- Scott, P.m. (1956). *Social Reinforcement under Natural Conditions*. Child Development.
- Stone. L.J. & Church, Joseph. (1968). *Children and Adulscence. A Psychology of Growing Person*. New York : Random House.
- Sue Jennings & Ase Minde. (1998). *Art Therapy and Dramatherapy. Masks of Soul*. London and Bristol, Pennsylvania : Jessic Kingsley.
- Wilson, M. & Wilson, B. (1982). *Teaching Children to Draw*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Ralph Mayer, เขียน ; มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, แปล. (2540). *พจนานุกรมศัพท์และเทคนิคทางศิลปะ = A dictionary of art terms and techniques*. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

Ralph W. Tyler. (1971). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago. The University of Chicago Press, 1971.

Rockefeller, John D. From a *Speech Delivered to The General Assembly of the Arts and Education Council of Greater louis*, April 17, 1969.

Ralph W. Tyler. (1971). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*.

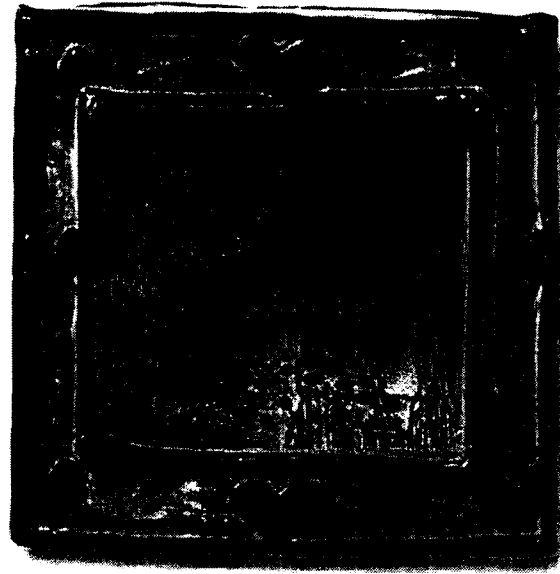
Rubin, J. (1978). *Child art therapy*. New York: Van Nostrand Reinhold.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
กิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์

กิจกรรมที่ 1

กรอบรูปจากเปเปอร์มาเช่

แนวความคิด

กระดาษ ทำมาจากต้นไม้ การลดการใช้กระดาษหรือนำกระดาษมาใช้ใหม่ เป็นทางเลือกหนึ่งที่ลดการใช้กระดาษได้ งานเปเปอร์มาเช่เป็นงานที่สามารถสร้างสรรค์ได้ตามจินตนาการ สามารถพัฒนารูปแบบได้หลากหลาย หลักการทำงานของงานเปเปอร์มาเช่คือ การนำกระดาษที่ถูกตัดเป็นชิ้นเล็กๆ และผ่านการแช่น้ำจนเปื่อยแล้วมาปิดลงบนแบบที่เตรียมไว้ ปิดหลายๆ ชั้น แต่ละชั้นจะทาขาวไว้และจะต้องรอให้ขาวแห้งก่อน แต่งผิวให้เรียบร้อย เสร็จแล้วจึงตกแต่งด้วยสี

วัตถุประสงค์

1. การออกแบบรูปทรงเรขาคณิตอย่างง่าย
2. พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
3. พัฒนาเรื่องการออกแบบ และระบายสี

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษลัง
2. สีรองพื้น และอุปกรณ์ทาสี
3. กระดาษหนังสือพิมพ์ฉีกเป็นชิ้นกว้างประมาณ 1 นิ้ว
4. กาวแป้งเปียก
5. สีโปสเตอร์ และอุปกรณ์ระบายสี
6. กรรไกร มีดคัตเตอร์ สกอตเทปใส ลวด
7. สีเคลือบเงา แปรงทาสี

ลักษณะกิจกรรม

งานเปเปอร์มาเซ่เป็นงานที่สามารถสร้างสรรค์ได้ตามจินตนาการ ทำให้งานนี้สามารถพัฒนารูปแบบไปได้อย่างไม่รู้จบ ข้อดีก็คือเป็นงานที่ลงทุนไม่มากนัก ทำคนเดียวก็ได้ เครื่องไม้เครื่องมือส่วนใหญ่ก็ใช้จากที่ทุกครัวเรือนมักจะมีอยู่แล้ว

คำอธิบายกิจกรรม

มีลักษณะเป็นกรอบรูปที่ดูเป็นสามมิติ คือมองดูมีความลึก นำกระดาษหนังสือพิมพ์ที่ไม่ใช้แล้วมาตัดให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนาดประมาณ 2.5 คูณ 2.5 เซนติเมตร หรือ 1 นิ้ว คูณ 1 นิ้ว ทาด้วยกาวลาเท็กซ์และปิดลงบนกรอบให้ทั่วทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ทิ้งไว้ให้กาวแห้ง นำสีขาวมาทารองพื้นให้ทั่ว ตกแต่งตามต้องการ ตกแต่งด้วยสีโปสเตอร์แล้วทิ้งไว้ให้แห้ง ทาด้วยแล็คเกอร์เพื่อเคลือบอีกชั้น ทิ้งไว้ให้แห้ง ศึกษารูปภาพตามที่ต้องการ

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที

ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

1. สังเกตจากชิ้นงานที่สำเร็จ รวมทั้งความพยายามและความสวยงามในการสร้างสรรค์ชิ้นงาน
2. การซักถามถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้
3. เรียนรู้การใช้อุปกรณ์ร่วมกัน

ข้อสังเกต

1. กรอบรูปจากเปเปอร์มาเซ่นั้น เป็นกิจกรรมที่ใช้ระยะเวลาทำงานค่อนข้างนาน และยังเป็นกิจกรรมแรกที่เด็กยังไม่มีประสบการณ์เคยกับกิจกรรม และกับผู้จัด ต้องใช้ความอดทนในการปฏิบัติกิจกรรม แต่เด็กจะเกิดความรู้สึกสนุกสนานในขั้นตอนของการออกแบบและระบายสี
2. การทำเปเปอร์มาเซ่บางครั้งเราจำเป็นต้องทำพิมพ์ขึ้นมาก่อน เราสามารถใช้ไม้อัดมาเป็นฐานในการหล่อพิมพ์หรือจะใช้จานที่มีพื้นผิวแบนเรียบ เมื่อทำพิมพ์เสร็จให้เก็บผิวงานให้เรียบร้อยด้วยกระดาษทรายละเอียดอีกครั้ง
3. อาจจะประดิษฐ์เป็นรูปทรงอื่นๆ เช่น แมว ชามทรงกลม ฯลฯ ที่ขนาดเล็กลง และใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมที่สั้น กระชับขึ้น
4. เปลี่ยนเทคนิคจากการปะติดกระดาษหนังสือพิมพ์เพียงอย่างเดียว ให้เป็นการผสมผสานเทคนิคแบบ ปั้น ขยำ กระดาษ เพื่อสร้างเป็นรูปทรงใหม่ขึ้นมาตามจินตนาการ

กิจกรรมที่ 2

เทียนเจลได้ห้องทะเล

แนวความคิด

งานศิลปะอีกที่ใช้การหล่อซึ่งทำได้เหมือนของจริงมากไม่ว่าจะทำเป็นลักษณะใด เช่น เครื่องดื่ม ขวดโหลที่มีปลาสวยงามแหวกว่ายอยู่ภายใน หรือไอศกรีมเย็นฉ่ำน่ารับประทาน หลากหลายรูปแบบตามแต่จินตนาการสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์

1. พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
2. การนำไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างรายได้ระหว่างเรียน

วัสดุอุปกรณ์

1. พาราฟินเจล
2. หัวน้ำหอมกลิ่นที่ต้องการ
3. ทรายสี เปลือกหอย กิ่งไม้แห้ง หรือวัสดุอื่น ๆ ที่ไม่ติดไฟ
4. ขวดแก้ว หรือภาชนะแก้วสำหรับบรรจุเทียน ชนิดใส
5. ไม้เทียนแบบแกนลวด พร้อมที่ตั้งไม้เทียน

ลักษณะกิจกรรม

เทียนเจลมีลักษณะเป็นเจลและมีไม้เทียนบรรจุในภาชนะที่เป็นแก้ว ด้านล่างของภาชนะสามารถจัดฉากได้ตามต้องการ

คำอธิบายกิจกรรม

เตรียมแก้วใส 1 ใบ จากนั้นก็นำไม้ปลายแหลมเช่นไม้เสียบลูกชิ้น ไม้จิ้มฟัน หรือเหล็กแหลมเสียบลงไปให้เป็นรู นำไม้เทียนสอดเข้าไป นำเจลใส่ภาชนะขึ้นตั้งไฟให้ละลายโดยใช้ไฟอ่อน เมื่อละลายแล้วนำสีค่อยๆเติมลงไปพร้อมกับคนให้ทั่ว คราวนี้ก็เติมน้ำหอมกลิ่นที่ชอบลงไป จัดทรายสีเป็นชั้นๆ ใส่แก้วที่เตรียมไว้ หินกรวด หญาแห้ง และหอย นำลงไปจัดใส่ไว้ในด้านล่างของแก้ว ปลอຍให้เจลเย็นตัวสักครู่หนึ่ง แล้วจะได้เทียนเจลที่สวยงาม

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที

ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

1. สังเกตจากชิ้นงานที่สำเร็จ รวมทั้งความพยายามและความสวยงามในการสร้างสรรค์ชิ้นงาน
2. การซักถามถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ การพัฒนารูปแบบเทียนเจลในลักษณะอื่นๆ
3. เด็กจะสนุกสนานกับการทดลองทำด้วยตนเอง เนื่องจากเป็นกิจกรรมใหม่ และเกิดความสนใจในการทำเป็นโครงการหารายได้พิเศษระหว่างเรียน เพื่อใช้เป็นทุนในการศึกษา

ข้อสังเกต

1. อาจให้เด็กทดลองนำเศษวัสดุอื่นๆ มาจัดวาง เช่น กิ่งไม้แห้ง ของเล่นชิ้นเล็กๆ หรือตุ๊กตาเซรามิคชิ้นเล็กๆ
2. ให้เด็กทดลองทำเทียนเจลในรูปแบบอื่นๆ เช่น เครื่องแก้วที่มีฟอง
3. รูปทรงของภาชนะ สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการ และตามความคิดสร้างสรรค์

กิจกรรมที่ 3 ปั้นดินญี่ปุ่นเป็นของจิ๋ว

แนวความคิด

การปั้นเป็นการใช้ทักษะทางตาให้สัมพันธ์กับมือ ทั้งยังเป็นการสร้างรูปทรง 3 มิติให้สัมพันธ์กับพื้นที่ว่างในอากาศ ซึ่งเป็นการแสดงออกทางจินตนาการอย่างอิสระ

วัตถุประสงค์

1. ฝึกปฏิบัติสร้างสรรคงานศิลปะ 3 มิติ ด้วยวัสดุและวิธีการต่างๆ ได้แก่ การปั้นด้วย ดินเหนียว
2. ฝึกการออกแบบรูปทรง 3 มิติ โดยเลียนแบบรูปทรงจากสิ่งแวดล้อม
3. ฝึกจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
4. เรียนรู้เรื่องสี การผสมสี

วัสดุอุปกรณ์

1. ดินญี่ปุ่น
2. สีน้ำมันสำหรับผสม

3. กาว และปากคืบ

ลักษณะกิจกรรม

การปั้นจากจินตนาการ เป็นการขยายความคิดสร้างสรรค์ออกมาในรูปแบบ 3 มิติ คุณลักษณะพิเศษของดินญี่ปุ่นคือ เมื่อตากทิ้งไว้จนแห้งจะมีความแข็ง และสีน้ำมันที่ผสมอยู่ในเนื้อดินก็ไม่มีการเปลี่ยนสีไปจากเดิม

คำอธิบายกิจกรรม

ให้เด็กปั้นดินญี่ปุ่นเป็นรูปสัตว์ โดยใช้ดินปั้นที่ผสมสีไว้แล้ว สร้างรูปทรงให้เป็นสัตว์ตามจินตนาการ โดยไม่เน้นลักษณะที่เหมือนจริง

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที

ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

จากดินน้ำมันที่เด็กคุ้นเคย ซึ่งมีลักษณะที่อ่อนตัวและจะมีความอ่อนตัวมากขึ้นหากถูกแสงแดด แต่คุณลักษณะพิเศษของดินญี่ปุ่นคือจะแห้งเมื่อโดนลม และจะแข็งตัวยิ่งขึ้นหากตากลมทิ้งไว้ ทำให้เด็กจะต้องใช้ความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน และความคงทนของสีที่ไม่ซีดจาง กิจกรรมการปั้นเป็นการมุ่งเน้นทางจินตนาการซึ่งทำให้เด็กๆเกิดความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น

ข้อสังเกต

1. เปลี่ยนวัสดุจากดินญี่ปุ่นเป็นแป้งโดว์ หรือแป้งขนมโดยให้ผู้ร่วมกิจกรรม ได้มีส่วนร่วมตั้งแต่การตวงแป้ง การนวดแป้ง การเติมสีแป้ง แล้วจึงถึงการปั้นแป้ง
2. ใช้วัสดุประเภทอื่นๆ มาเป็นส่วนประกอบในชิ้นงาน
3. อาจใช้พิมพ์ หรือการบีบ กดรูปทรง
4. เวลาผสมสีแบ่งดินมาใช้พอประมาณจะได้ไม่ต้องเหลือทิ้ง

กิจกรรมที่ 4

กระดานกระดาดโช้

แนวความคิด

การประดิษฐ์เป็นกิจกรรมที่เด็กชื่นชอบและสามารถแสดงออกได้อย่างกว้างขวาง เป็นการสร้างสรรค์รูปทรง และวัสดุต่างๆเข้าด้วยกัน โดยต้องใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์

1. ฝึกปฏิบัติสร้างสรรค์งานศิลปะ 2 มิติ
2. ฝึกปฏิบัติภาพปะติด (Collage) เช่น กระดาษ ผ้า ใบไม้ ฯลฯ

วัสดุอุปกรณ์

1. แผ่นกระดาษแข็ง
2. แผ่นโฟมบาง สีต่างๆ
3. กระดาษสี อุปกรณ์ตกแต่งอื่นๆ
4. กาว เทปกาวสองหน้าอย่างบาง

ลักษณะกิจกรรม

เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ ที่ใช้การตัดปะกระดาษมาตกแต่งตามจินตนาการ เน้นการออกแบบจัดวางบนพื้นระนาบ ฝึกปฏิบัติภาพปะติด (Collage) เช่น กระดาษ ผ้า ใบไม้ ฯลฯ ศึกษาปฏิบัติงานเกี่ยวกับวิธีการการจัดองค์ประกอบ ความคิดสร้างสรรค์ และการออกแบบ ระบายสี

คำอธิบายกิจกรรม

มีลักษณะเป็นกรอบรูปที่ดูเป็นสามมิติ คือมองดูมีความลึก ลองจัดวางใบไม้ ดอกไม้ลงบนกรอบ เมื่อได้ลักษณะตามต้องการ หรืออาจจะใช้เทคนิค Stencil นำกระดาษแก้วลวดลายที่ต้องการแล้วลอกแบบลงบนกระดาษแข็ง หรืออาจออกแบบลายเองก็วาดลงบนกระดาษแข็งโดยตรงเลยก็ได้ จากนั้นตัดออกตามลายที่วาดไว้

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที

ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

กิจกรรมออกแบบด้วยกระดาษแข็ง ต้องใช้สมาธิในการคิดออกแบบ จัดวางรูปทรง และตกแต่งให้สวยงาม ซึ่งเด็กจะมีความสุขในการสร้างสรรค์กิจกรรม

ข้อสังเกต

1. อาจดัดแปลงขนาด รูปร่างของกรอบรูปได้ตามความต้องการ อาจทำแบบใหญ่กว่านี้แล้วแบ่งโซนส่วนที่ติดรูปให้ติดได้
2. สามารถสร้างผลงานได้หลายแบบ หลายขนาดและหลายๆสีได้ตามต้องการ

กิจกรรมที่ 5

หุ่นนิ้วมือ

แนวความคิด

ใช้วัตถุต่างๆ ต่อประกอบเข้าด้วยกัน สร้างสรรค์ให้เป็นงานศิลปะ เด็กได้ใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เลือกสรรสิ่งต่างๆ มาประกอบกัน และฝึกให้เด็กรู้จักแก้ปัญหา

วัตถุประสงค์

ฝึกใช้ความคิดสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุ โดยให้หุ่นนิ้วมือทั้ง 5 ตัว มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันตามเรื่องราว หรือนิทานที่ตนเองชื่นชอบ

วัสดุอุปกรณ์

1. ถุงมือผ้า
2. ใยโพลีเอสเตอร์
3. ด้าย ไหมพรมสีต่างๆ
4. ปากกาเมจิก กระดาษสี กาว กรรไกร

ลักษณะกิจกรรม

ให้เด็กสร้างเรื่องราวโดยใช้หุ่นนิ้วมือเป็นตัวละครต่างๆ

คำอธิบายกิจกรรม

ให้เด็กคิดตัวละครขึ้นมา 5 ตัว จากนั้นให้เด็กตกแต่งหุ่นนิ้วมือทั้ง 5 ให้สวยงาม

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที

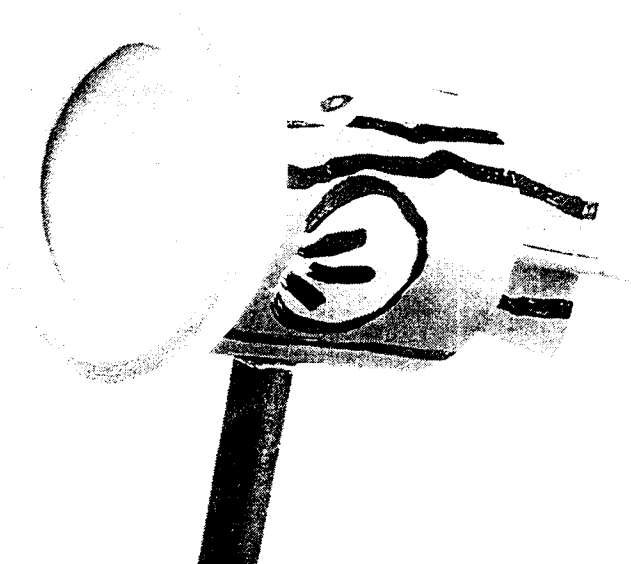
ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

1. ให้ผู้ร่วมกิจกรรมคิดหรือออกแบบตัวละครเอง แล้วให้ตกแต่งตามใจชอบ

ข้อสังเกต

1. อาจให้มีการสร้างฉากเพื่อใช้สำหรับแสดง

กิจกรรมที่ 6 กับดักอากาศ

แนวความคิด

หากพูดถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เราอาจจะมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว อย่างเช่นขยะที่เห็นอยู่นั้น 1 ใน 3 นั้นเป็นขยะที่มาจากบรรจุภัณฑ์พวกหีบ ห่อ กล่อง ขวด กระป๋อง ที่ใช้บรรจุสิ่งของ ซึ่งเราสามารถจะลดปริมาณขยะโดยการนำมาประดิษฐ์เป็นของเล่น

วัตถุประสงค์

1. พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ
2. พัฒนารูปทรง
3. เรียนรู้การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น
4. การเชื่อมโยงกับรายวิชาด้านสิ่งแวดล้อม

วัสดุอุปกรณ์

1. กระป๋องเปล่าหรือแกนกระดาษทิชชู 2 อัน
2. ผ้าขาวบาง
3. เศษไม้ สำหรับทำด้ามจับ หรือ ลวด สำหรับทำที่แขวน
4. กระดาษแข็ง
5. สี อุปกรณ์วาดภาพ กาว กรรไกร กระดาษสี

ลักษณะกิจกรรม

เป็นกิจกรรมกลุ่มที่ประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ โดยเน้นในเรื่องของการออกแบบตกแต่งตามจินตนาการ และเพื่อใช้ทดลองเชิงสิ่งแวดล้อม

คำอธิบายกิจกรรม

นำกระป๋องเปล่า หรือแกนกระดาษทิชชู จำนวน 2 อัน ตกแต่งสีเส้นตามใจชอบ ตัดกระดาษแข็งเป็นรูปวงกลม 2 อัน โดยเจาะให้ช่องตรงกลางมีขนาดเล็กกว่าแกนกระดาษหรือกระป๋องเล็กน้อย จากนั้นนำผ้าขาวบางมาติดตรงกลาง โดยใช้กระดาษแข็งประกบ ดึงผ้าให้ตึง นำทั้งสองส่วนมาติดเข้าด้วยกัน ติดไม้เพื่อทำเป็นด้ามจับ หรือ เจาะรูเพื่อสอดลวดสำหรับทำเป็นที่แขวน ขั้นตอนการเล่น นำกระป๋องที่ได้ที่ 2 ใบ ไปแขวนหรือปักไว้ บริเวณใต้ต้นไม้หรือที่มีอากาศบริสุทธิ์ และอีกใบไปแขวนไว้บริเวณริมถนน ทั้งไว้ประมาณครึ่งวัน แล้วเก็บทั้ง 2 กระป๋องมาเปรียบเทียบกัน

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที

ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

1. เรียนรู้การใช้อุปกรณ์ร่วมกัน
2. ศึกษาเรื่องของสิ่งแวดล้อม

ข้อสังเกต

1. เด็กจะรู้จักเชื่อมโยงนำสิ่งที่ประดิษฐ์ไปใช้กับความรู้ด้านอื่นๆ
2. อาจให้เด็กออกแบบลวดลาย เป็นรูปสัตว์ ตามใจชอบ
3. ให้เด็กนำไปวางและให้สังเกตพร้อมทั้งบันทึก สิ่งที่เกิดขึ้นได้ และนำมาคุยกันในชั้นเรียน

กิจกรรมที่ 7

วาดภาพเพื่อน

แนวความคิด

ศึกษาการเขียนภาพคนเหมือน โดยเน้นในความเหมือนของบุคคล ฝึกการสังเกตรายละเอียดเฉพาะบุคคล และรายละเอียดด้าน แสง เงา บรรยากาศ อารมณ์ และความรู้สึกของหุ่น ทั้งภาพที่เหมือนจริง ภาพที่ลดสัปดาห์ตัดทอนด้วยวัสดุที่คงทนและมีคุณภาพ และเน้นทักษะการประสานกันระหว่างมือกับสายตา

วัตถุประสงค์

1. ฝึกทักษะการสังเกต
2. การรับรู้ทางด้านการมองเห็น

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษ 80 ปอนด์

2. ดินสอดำ
3. ยางลบ
4. สีชอล์ก สีเทียน หรือสีไม้

ลักษณะกิจกรรม

เป็นการวาดภาพบุคคล โดยให้เด็กวาดหน้าเพื่อน ฝึกการสังเกตรายละเอียดเฉพาะของบุคคลที่เด็กมองเห็น เช่น ตา ปาก จมูก หู ทรงผม เพื่อจับเค้าโครงของหุ่น ให้เด็กวาดภาพไปตามที่สายตามองเห็น

คำอธิบายกิจกรรม

ให้เด็กจับคู่กันกับเพื่อนโดยให้นั่งหันหน้าเข้าหากัน มองไปที่หน้าเพื่อนแล้ววาดรูปออกมาตามที่สายตามองเห็น เน้นการเก็บรายละเอียดแบบเหมือนจริง

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที

ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

เป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กเกิดสมาธิในการทำงาน ฝึกสังเกตรายละเอียดของบุคคลเพื่อจำลองลงมาเป็นภาพ ซึ่งบางครั้งเด็กจะใส่อจินตนาการเพิ่มเติมเข้าไป ขณะที่วาดเด็กจะมีการวิพากษ์วิจารณ์ถึงความเหมือนหรือไม่เหมือนของภาพที่เกิดขึ้น

ข้อสังเกต

1. ฝึกการปฏิบัติกิจกรรมเพิ่มเติมอีก 2 – 3 ครั้ง เพื่อให้เด็กได้เข้าใจถึงความแตกต่างทางรายละเอียดของบุคคลที่เป็นแบบ
2. อาจให้วาดภาพลายเส้นแบบ Contour หรือการวาดภาพลายเส้นโดยไม่ใช้สายตามองกระดาษ ให้ใช้สายตาลากสัมผัสที่ตัวหุ่น และใช้มือลากตามที่สายตาสัมผัสเห็น

กิจกรรมที่ 8

การหล่อปูนปลาสเตอร์

แนวความคิด

เทคนิคการทำงานการหล่อพิมพ์แบบ นูนต่ำ และลอยตัว โดยใช้แม่พิมพ์สำเร็จรูป หรือแม่พิมพ์ดินน้ำมันที่ได้จากการกดให้เกิดรูปทรง

วัตถุประสงค์

3. ฝึกการปฏิบัติงานด้วยวิธีการหล่อลงในแม่พิมพ์
4. ฝึกทักษะการระบายสี

วัสดุอุปกรณ์

1. ปูนปลาสเตอร์
2. น้ำเปล่า
3. พิมพ์ยาง หรือดินน้ำมัน และแบบสำหรับกดพิมพ์
4. สีโปสเตอร์ และอุปกรณ์ระบายสี

ลักษณะกิจกรรม

เป็นการทำงานปั้นโดยใช้วิธีการหล่อปูนปลาสเตอร์ โดยใช้การเท หล่อลงในแม่พิมพ์ เพื่อให้ได้ชิ้นงานที่ขึ้นรูปแข็ง ทั้งในลักษณะนูนต่ำ และลักษณะลอยตัว

คำอธิบายกิจกรรม

ให้เด็กหล่อปูนปลาสเตอร์จากพิมพ์ยางสำเร็จที่เตรียมให้ หรือจะใช้แม่พิมพ์หล่อที่เกิดจากการกดแม่พิมพ์ลงบนดินน้ำมัน รอให้ปูนแข็งตัว แล้วจึงระบายสีผลงานให้สวยงาม

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที

ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

เด็กเกิดความสนุกสนานในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม โดยได้ทำการทดลองนำเศษวัสดุต่างๆ มากดให้เกิดรูปทรง เช่น เครื่องบินของเล่น ตุ๊กตาที่หล่อจากยาง ฯลฯ และเกิดความสนุกสนานในการระบายสีชิ้นงานให้สวยงาม

ข้อสังเกต

1. อาจให้เด็กทดลองหล่อชิ้นงานที่มีขนาดใหญ่ขึ้น
2. ชิ้นงานที่ได้ อาจนำไปใช้ประกอบกับวัสดุอื่นๆ เพื่อประกอบเป็นของใช้ เช่น แม่เหล็กติดตู้เย็น ที่เสียบกระดาษ

กิจกรรมที่ 9

ตุ๊กตากระดาษหนังสือพิมพ์

แนวความคิด

กระดาษหนังสือพิมพ์ที่เหลือใช้ สามารถนำมาสร้างสรรค์ให้เกิดรูปทรงแบบ 3 มิติได้ โดยอาศัยการมัด การขยำ การบีบ พร้อมทั้งการตกแต่งให้สวยงามตามจินตนาการส่วนบุคคล

วัตถุประสงค์

1. ฝึกปฏิบัติสร้างสรรค์งานศิลปะ 3 มิติ ด้วยเศษวัสดุ และวิธีการต่างๆ ได้แก่ การปั้น ขยำ การผูก และการมัด
2. ฝึกการออกแบบรูปทรง 3 มิติ

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษหนังสือพิมพ์
2. ถุงพลาสติก
3. เชือกฟาง
4. กระดาษสี กาว กรรไกร

ลักษณะกิจกรรม

การปั้นด้วยวิธีการบีบ อัด การมัด เพื่อให้เกิดรูปทรงเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อมือ และฝึกจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ ในการที่จะสร้างรูปทรงออกมาให้ได้ตามที่ต้องการ

คำอธิบายกิจกรรม

ให้เด็กออกแรงขยำกระดาษหนังสือพิมพ์ ขยำเสร็จหย่อนลงใส่ถุงพลาสติก ใช้เชือกมัดออกมาเป็นตัวตุ๊กตา มีหัว มีตัว ตกแต่งเพิ่มเติมในส่วนของแขน ขา ด้วยกระดาษสี จะใช้วิธีทาขาว หรือเย็บด้วยลวดเย็บกระดาษก็ได้

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที

ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

ทักษะพื้นฐานที่เด็กได้รับคือความคิดสร้างสรรค์ ที่จะ การฉีก ปั่น ขยำ มัด เพื่อให้รูปทรงตามที่ตนเองต้องการ พร้อมทั้งการตกแต่งด้วยเศษวัสดุอื่นๆ (Mixed Media) เพื่อเพิ่มความสวยงาม

ข้อสังเกต

1. ให้เด็กใช้กระดาษหนังสือพิมพ์สร้างสรรค์งานประเภทอื่นๆ
2. อาจให้ตกแต่งระบายสีให้สวยงาม
3. เปลี่ยนแปลงรูปทรงแบบลอยตัว มาเป็นงานหุ่นสูง หรือหุ่นต่ำ

กิจกรรมที่ 10 สร้างสีจากธรรมชาติ

แนวความคิด

สีที่ให้เด็กๆ ทำเป็นสีที่ได้จากธรรมชาติ มีขั้นตอนที่ง่ายไม่ยุ่งยาก และมีบางอย่างที่ต้องใช้น้ำร้อนมาเป็นตัวช่วยให้สีละลายดีขึ้น ประโยชน์จากการทำกิจกรรมนี้คือ ได้รู้จักดอกไม้ พันธุ์ไม้และผักที่ให้สี ได้เรียนรู้ความคิดแบบวิทยาศาสตร์รู้จักความเป็นเหตุเป็นผล ดอกไม้ทุกดอก ใบทุกใบจะให้สีที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งเด็กๆ สามารถทดลองดูได้ และบางชนิดยังมีกรรมวิธีการทำเพื่อให้ได้สีออกมาแตกต่างกันด้วย บางอย่างต้องใช้ความร้อน และสีจากพืชพรรณชนิดเดียวกันยังให้สีที่แตกต่างกัน โดยการผสมน้ำมะนาวที่มีค่าความเป็นกรดหรือน้ำปูนใสที่มีความเป็นด่าง

วัตถุประสงค์

1. ฝึกทักษะการสังเกต

วัสดุอุปกรณ์

1. กระเจี๊ยบแดง
2. เปลือกมังคุด
3. ขมิ้น
4. ดอกอัญชัน
5. หอมแดง
6. ดอกกระรณิการ์
7. ดอกคำฝอย
8. กะหล่ำปลีสีม่วง
9. ใบเตย
10. น้ำเปล่า

ลักษณะกิจกรรม

เมื่อได้สีที่ต้องการแล้วให้เด็กลองระบายสี ด้วยสีธรรมชาติที่ทำขึ้นมาเอง โดยเริ่มต้นที่ต้องหาสิ่งใกล้ตัวที่เราพบเห็นกันอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น กะหล่ำปลีสีม่วง กระเจี๊ยบแดง ใบเตย ดอกอัญชัน ขมิ้น หอมแดง เปลือกมังคุด น้ำมะนาว และน้ำปูนใส เป็นขบวนการทำสีธรรมชาติที่ปลอดภัย

คำอธิบายกิจกรรม

1. กระเจี๊ยบแดง - เด็ดเฉพาะกลีบเลี้ยงสีแดงสดนำมาต้มน้ำร้อน จะได้สีแดง
2. เปลือกมังคุด - หั่นเป็นชิ้นเล็กป่นหรือตำ แล้วกรองเอาแต่น้ำ สีที่ได้คือสีน้ำตาล
3. ใบเตยหอม - ใช้ใบตำหรือบดคั้นกับน้ำ สีที่ได้คือ สีเขียว
4. ดอกกระรณิการ์ - นำโคนกลีบดอกมาตำ คั้นน้ำ จะได้สีเหลือง แต่หากอยากให้เป็นสีส้มต้องนำไปต้ม
5. เปลือกหอมแดง - นำเปลือกไปต้มน้ำร้อน กรองเอาแต่น้ำ สีที่ได้จากเปลือกหอมแดงจะออกมาเป็นสีส้ม
6. ดอกกะหล่ำปลีสีม่วง - หั่นกะหล่ำปลีให้ละเอียด นำไปปั่นหรือตำจนละเอียด และกรองเอาแต่น้ำ สีที่ได้คือ สีม่วง
7. ดอกอัญชัน - นำดอกอัญชันมาชงยา คั้นเอาแต่น้ำ สีที่ได้คือสีฟ้า หากต้องการให้เป็นสีม่วงอมแดงให้ผสมน้ำดอกอัญชันกับน้ำมะนาว สีที่เกิดขึ้นจะเป็นสีม่วงอมแดง แต่หากนำน้ำดอกอัญชันไปผสมกับน้ำปูนใส จะได้สีเขียวอมน้ำเงิน

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที

ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

1. ฝึกการสังเกตสีที่มีอยู่ตามธรรมชาติ
2. สีที่ได้นอกจากจะใช้ระบายสีแทนสีวิทยาศาสตร์ที่ใช้แล้ว สามารถนำไปใช้ใช้การผสมอาหารได้อีกด้วย
3. ประโยชน์ของกิจกรรมนี้คือ ได้รู้จักดอกไม้ พรรณไม้ และผักที่ให้สี

4. เรียนรู้ความคิดแบบวิทยาศาสตร์ รู้จักความเป็นเหตุเป็นผลที่ว่า ดอกไม้หรือใบไม้แต่ละชนิด จะให้สีที่แตกต่างกัน และชนิดของวิธีการทำให้ได้สีออกมายังแตกต่างกันออกไปด้วย เพราะบางอย่างต้องอาศัยความร้อน สีจากพรรณไม้ชนิดเดียวกันยังได้เฉดสีที่แตกต่างกัน ด้วยการผสมน้ำมะนาวที่มีค่าความเป็นกรด หรือน้ำปูนใสที่มีค่าความเป็นด่าง

ข้อสังเกต

1. ให้เด็กทดลองนำพืชผักต่างๆ ที่คิดว่าสามารถนำมาทำเป็นสีได้ มาทดลอง
2. ใช้สีที่ได้มาใส่ระบายรูป ตามจินตนาการของแต่ละบุคคล
3. หากอยากให้สีสดทนนาน ให้เติมเกลือลงไปประมาณ 1 ช้อนชา และหากใช้ไม่หมดสามารถใส่ขวด ปิดฝาและแช่ตู้เย็นเก็บไว้ใช้ได้อีก

กิจกรรมที่ 11 ดอกไม้จากกระดาษทิชชู

แนวความคิด

เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ ด้วยวิธีง่ายๆ และตกแต่งด้วยการย้อมสี

วัตถุประสงค์

1. ฝึกจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์
2. ประดิษฐ์เศษวัสดุใกล้ตัว

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษทิชชูแผ่นยาว 2 แผ่น สำหรับดอกไม้ 1 ดอก
2. ลวด
3. ฟลอร่าเทป
4. สีผสมอาหาร

ลักษณะกิจกรรม

กระดาษทิชชูสามารถนำมาประดิษฐ์เป็นของตกแต่ง ทั้งยังสามารถย้อม หรือระบายสีให้เกิดความสวยงาม ด้วยคุณลักษณะของกระดาษทิชชูที่ซับน้ำ แต่ต้องใช้ทักษะความชำนาญ และความใจเย็นในการทำ ค่อยๆแต้มสี เพราะอาจทำให้กระดาษขาดได้

คำอธิบายกิจกรรม

ให้เด็กนำกระดาษทิชชูแผ่นยาว 2 แผ่น โดยพับกระดาษแต่ละแผ่นทบไปมาเป็นรูปพัด จับกระดาษทิชชูที่พับเสร็จแล้วมาวางซ้อนกัน แล้วพับครึ่งอีกครั้ง ใช้ปลายหลอดมัดกระดาษให้แน่น คลี่กระดาษทิชชูแต่ละแผ่นออก จะกลายเป็นดอกคาร์เนชั่น ใช้ฟู่กันจุ่มสี แต้มให้ค่อยๆซึมลงบนกระดาษ ระวังมิให้กระดาษขาด

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม 30 นาที

ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

เด็กสนุกกับการย้อมสีส้นต่างๆ ในขณะที่สีดูดีขึ้น เด็กจะระบายสีอื่นๆต่อไป ให้สีซึมเข้ากันเกิดเป็นสีใหม่ขึ้นมา

ข้อสังเกต

1. นอกจากจะใช้สีผสมอาหารแล้ว อาจใช้สีจากธรรมชาติที่ได้ทดลองทำขึ้นมาเอง จากกิจกรรมที่ได้ทดลองการทำสี
2. เมื่อทำเสร็จให้จับมัดเข้าช่อรวมกัน

กิจกรรมที่ 12 ดอกไม้จากเปลือกไข่

แนวความคิด

เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ โดยเน้นในเรื่องของการตัดกระดาษมาติดตกแต่ง ตามแต่จินตนาการของแต่ละบุคคล

วัตถุประสงค์

1. ฝึกจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์
2. ประดิษฐ์เศษวัสดุใกล้ตัว

วัสดุอุปกรณ์

1. เปลือกไข่
2. กระดาษสี อุปกรณ์ตัดกระดาษ
3. กาว

ลักษณะกิจกรรม

เปลือกไข่ที่เหลือทิ้ง หากล้างสะอาดแล้วสามารถนำมาประดิษฐ์เป็นสิ่งของอื่นๆได้อีก เช่นการทำดอกไม้ การสร้างภาพจากเปลือกไข่ที่ทาบให้เป็นชั้นเล็กแล้วย้อมสี

คำอธิบายกิจกรรม

เปลือกไข่ที่ตอกแล้ว ล้างให้สะอาด และผึ่งให้แห้ง ม้วนกระดาษสีเป็นหลอด ใช้ทำฐานรองเปลือกไข่ ตัดปลายกระดาษเป็นแฉกทากาวติดกันฐานและเปลือกไข่ให้แน่น ระวังอย่าบีบจนเปลือกไข่แตก

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม 30 นาที

ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

ขณะปฏิบัติกิจกรรมเด็กจะต้องใช้ความระมัดระวังเพื่อไม่ให้ไข่แตก เมื่อทำเสร็จให้จับเข้าช่อรวมกัน

ข้อสังเกต

1. อาจให้เด็กนำเปลือกไข่ที่ล้างสะอาดแล้ว มาทาบให้แตก แล้วย้อมเป็นสีต่างๆกัน เพื่อนำมาสร้างเป็นภาพปะติดจากเปลือกไข่

กิจกรรมที่ 13 ดอกไม้กินได้

แนวความคิด

เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุ โดยเน้นในเรื่องของการตัดปะกระดาษมาตกแต่งตามแต่จินตนาการของแต่ละบุคคล

วัตถุประสงค์

1. ฝึกจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

วัสดุอุปกรณ์

1. อมยิ้ม ลูกกวาด หรือช็อคโกแลต
2. กระดาษสี
3. แก้วพลาสติก

ลักษณะกิจกรรม

ดอกไม้ที่ได้ในครั้งนี้อาจนำไปดัดแปลง เช่น ใช้ตั้งโต๊ะ หรือมอบเป็นของขวัญ โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ ตกแต่งให้เกิดความสวยงาม

คำอธิบายกิจกรรม

ตกแต่งแก้วพลาสติกให้สวยงาม ด้วยการระบายสี หรือตัดเป็นรูปต่างๆติดลงไปรอบๆแก้ว ภายในแก้วรองด้วยลูกกวาด หรือช็อคโกแลตเม็ด อมยิ้มที่ยังไม่ได้แกะห่อพลาสติกออก ใช้ทำเป็นเกสรดอกไม้ ตัดกลีบดอกด้วยกระดาษสี นำอมยิ้มไปวางทาบบนติดกาวให้เรียบร้อย พันก้านอมยิ้มด้วยกระดาษสี ติดใบไม้

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม 30 นาที

ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

เด็กเกิดความสนุกสนานในขณะปฏิบัติกิจกรรม

ข้อสังเกต

1. นาดอกไม้ที่ประดิษฐ์ขึ้นที่ 3 กิจกรรม มาจัดรวมกัน

กิจกรรมที่ 14

วาดภาพทิวทัศน์

แนวความคิด

ศึกษาปฏิบัติงานด้านทัศนียภาพ การแก้ปัญหาทางด้านองค์ประกอบของภาพทิวทัศน์ โดยศึกษาทิวทัศน์หลายรูปแบบ เช่น ทิวทัศน์ป่า ทะเล สิ่งก่อสร้าง รวมไปถึงการผสมผสาน เช่น ดอกไม้ นก ฯลฯ ศึกษาส่วนประกอบ เช่น สี บรรยากาศ แสงเงา พื้นผิว ระยะใกล้-ไกล ด้วยความคิด เทคนิค เนื้อหาด้วยวัสดุเครื่องมือต่าง ๆ

วัตถุประสงค์

1. ฝึกทักษะการสังเกต การมองเห็น และการรับรู้
2. ฝึกการจัดวางภาพให้สัมพันธ์กับหน้ากระดาษ
3. ฝึกทักษะทางความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษวาดเขียน พร้อมกระดาษรอง
2. ดินสอ ยางลบ
3. สี และอุปกรณ์ระบายสี

ลักษณะกิจกรรม

ให้เด็กวาดภาพทิวทัศน์ภายในโรงเรียน ซึ่งเด็กได้เห็นหรือสัมผัสกับธรรมชาติโดยตรง นำมาถ่ายทอดสู่พื้นระนาบ ทั้งยังเป็นการฝึกการสังเกตสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวของเด็ก

คำอธิบายกิจกรรม

ให้เด็กเลือกวาดภาพตามมุมที่ตนเองประทับใจ โดยให้เขียนภาพระบายสีตามที่ตนเองต้องการ

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที

ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

เด็กมีความสุขสนุกสนานที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมนอกห้องเรียน ซึ่งเด็กมีความคุ้นเคยกับสถานที่อยู่แล้ว เด็กมีการเปรียบเทียบ และแสดงความคิดเห็นของตนเอง ต่อภาพทิวทัศน์ที่เพื่อนวาด

ข้อสังเกต

1. เปิดโอกาสให้เด็กเลือกใช้สีได้ตามต้องการ
2. อาจเลือกสถานที่ที่ไม่ไกลจากโรงเรียน เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเขียนภาพทิวทัศน์ภายนอกโรงเรียน ซึ่งเป็นสถานที่ที่เด็กไม่คุ้นเคย

กิจกรรมที่ 15

ภาพพิมพ์พืชผัก

แนวความคิด

ศึกษาและปฏิบัติงานศิลปะภาพพิมพ์ด้วยเทคนิคง่าย ๆ ผลงานนั้นโดยจะต้องเป็นผลงานที่นำไปใช้ประโยชน์อื่น ๆ ในชีวิตประจำวันได้ เช่น ทำภาพประกอบเรื่อง ภาพสัญลักษณ์ เป็นต้น

วัตถุประสงค์

เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กสร้างภาพโดยใช้วิธีการพิมพ์ มุ่งเน้นในเรื่องของการสังเกตความแตกต่างของพื้นผิวที่ได้ นำมาตกแต่งสร้างให้เกิดภาพ ตามจินตนาการของแต่ละบุคคล

วัสดุอุปกรณ์

1. ผักชนิดต่างๆ เช่น กระหล่ำปลี ใบกะน้า ฯลฯ
2. หมึกพิมพ์
3. ลูกกลิ้ง
4. สี และอุปกรณ์ระบายสี

ลักษณะกิจกรรม

การออกแบบสองมิติบนพื้นระนาบ โดยใช้การพิมพ์ภาพ นำมาจัดวางรวมกันโดยไม่จำเป็นต้องคิดคำนึงถึงความเหมาะสมกลมกลืนในการจัดรวมรูปทรงต่างๆ ที่มีขนาดเล็กใหญ่เข้าด้วยกัน จากนั้นตกแต่งระบายสีให้สวยงาม

คำอธิบายกิจกรรม

ให้ออกแบบจัดวางบนกระดาษ จัดภาพให้มีขนาดใหญ่เล็กน่าสนใจ มีการจัดวางรูปทรงอย่างกลมกลืน และระบายสีตกแต่งให้สวยงาม

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที

ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

การออกแบบจัดวางภาพพิมพ์เข้าด้วยกัน เด็กจะสามารถแสดงออกได้หลากหลาย รวมทั้งการตกแต่งระบายสีเพิ่มเติม ทำให้เด็กรู้สึกสนุกสนาน และสร้างรูปทรงขยายความคิดจากรูปพืชผักที่พิมพ์ได้

ข้อสังเกต

1. อาจให้มีการพิมพ์วัสดุประเภทอื่นๆ
2. จัดวางวัสดุที่จะพิมพ์บนพื้นระนาบ เพื่อใช้เป็นแม่พิมพ์ (Bas-relief)

กิจกรรมที่ 16

โส่ง-โส่ง หุ่นมือจอมจ้อ

แนวความคิด

การประดิษฐ์วัสดุเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กเลือกสรรวัสดุต่างกัน มาประกอบเข้าด้วยกัน มุ่งให้เด็กประดิษฐ์เป็นของเล่นเพื่อให้สอดคล้องกับวัยและความสนใจ วิธีการประกอบชิ้นส่วนต่างๆอาจด้วยวิธีการติดกาว ลวดผูก

วัตถุประสงค์

เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ โดยเน้นในเรื่องของโครงสร้างแบบสามมิติ และการตัดปะกระดาษมาเป็นของตกแต่ง ตามจินตนาการ

วัสดุอุปกรณ์

1. กล้องไม้ขีดแบบใหญ่ 2 กล้อง
2. กล้องฟิล์มเปล่า 2 กล้อง
3. กระดาษสี และกระดาษย่น
4. กาว สก๊อตเทปใส

ลักษณะกิจกรรม

ให้เด็กตกแต่งกล้องที่เป็นวัสดุเหลือใช้ให้สวยงาม โดยสามารถออกแบบให้เป็นรูปสัตว์ที่ต้องการ

คำอธิบายกิจกรรม

เตรียมกล้องไม้ขีดใหญ่ 2 กล้อง แกะกลั๊กข้างในออก แล้วตัดด้านข้าง (ส่วนที่กว้าง) ออกด้านหนึ่ง เศษที่เหลือให้ตัดเป็นรูปโค้งๆเหมือนลิ้นหมา และติดลงไปบนกล้องไม้ขีด นำกล้องฟิล์มเปล่า 2 กล้องมาติดคู่กันบนกล้องไม้ขีดที่เตรียมไว้ด้วยเทปใส ทากาวแปะกระดาษสีให้ทั่วกล้องทั้งสองใบ ซึ่งในส่วนนี้จะทำเป็นหน้ากับปาก บันกระดาษสีดำเป็นก้นกลมๆ หรือใช้เป็นกระดุมแบนสีดำก็ได้ 2 ก้อน ทำตา และอีก 1 ก้อนทำเป็นจมูก ทากาวติดลงบนกล้องที่ทำเป็นหน้า ตัดกระดาษย่นสำหรับทำขนฟูด้วยการพับกระดาษตามยาวทบไปมา แล้วตัดเป็นฝอยๆ โดยระวังอย่าให้ปลายอีกด้านขาดออกจากกัน ประกบกล้อง 2 กล้องเข้าด้วยกัน โดยใช้กระดาษจากกลั๊กที่ตัดเหลือไว้แต่แรก ทากาวเชื่อมส่วนหน้ากับปาก แต่ต้องให้เหลือช่องว่างไว้เล็กน้อย เพื่อขยับปากได้สะดวก วิธีการเล่น ให้วางนิ้วโป้งไว้ตรงกล้องล่าง อีกสี่นิ้วที่เหลือพาดไว้ตรงกล้องบน

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที

ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

กิจกรรมประดิษฐ์วัสดุเป็นของเล่น เป็นกิจกรรมที่เด็กชอบมาก เด็กจึงเกิดสมาธิในการทำงาน นอกจากนี้ยังได้มีอิสระที่จะจินตนาการ อิสระที่ได้เลือกใช้ความคิดเลือกสรรวัสดุต่างๆ ประกอบเป็นผลงานขึ้นมา

ข้อสังเกต

1. อาจให้เลือกประดิษฐ์จากเศษวัสดุเหลือใช้อื่นๆ ที่ไม่ใช่กล้องกระดาษ
2. อาจจะให้ประดิษฐ์จากกระดาษแข็งเพียงอย่างเดียว เพื่อถึงการแก้ปัญหา

กิจกรรมที่ 17

นิทานเล่มเล็ก

แนวความคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ

วัตถุประสงค์

เป็นกิจกรรมกลุ่มที่มุ่งให้เด็กวาดภาพระบายสี การลำดับเรื่องราวของนิทาน โดยเน้นในเรื่องของการออกแบบ 2 มิติ และฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษวาดเขียนแผ่นใหญ่
2. ดินสอ ยางลบ
3. สี และอุปกรณ์ระบายสี

ลักษณะกิจกรรม

การทำหนังสือภาพประกอบนิทานที่เด็กแต่งขึ้นเอง

คำอธิบายกิจกรรม

หนังสือนิทานเล่มเล็กทำจากกระดาษวาดเขียนแผ่นใหญ่ที่ตัดเป็นแถบยาว แล้วพับสลับไปมาให้ได้ขนาดที่เท่ากัน วาดรูปตัวละครตามลำดับ

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที

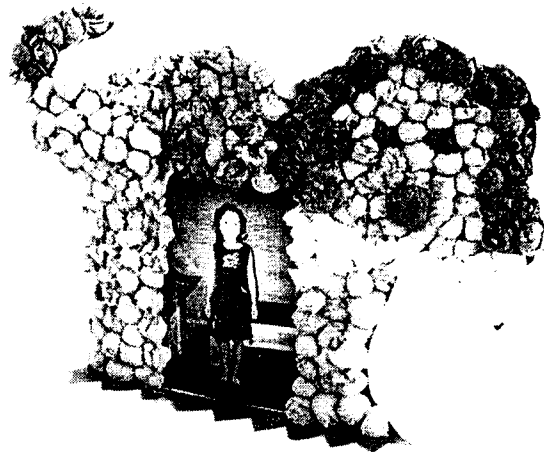
ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

1. เรียนรู้การใช้อุปกรณ์ร่วมกัน
2. ให้เด็กรู้จักผูกเรื่องราวขึ้นมาเอง และตกลงกันในกลุ่ม
3. ภาพนิทาน ต้องสอดคล้องกับเรื่องราว

ข้อสังเกต

1. สามารถสร้างนิทานได้ 2 เรื่องโดยการกลับอีกด้านออกมา
2. หากเด็กติดปัญหาคิดนิทานไม่ออก สามารถให้เด็กนำนิทานที่ชอบ โดยเลือกตอนที่ประทับใจนำมาวาดภาพประกอบ

กิจกรรมที่ 18 กรอบรูปสัตว์เลี้ยง

แนวความคิด

การถ่ายทอดรูปทรงจากธรรมชาติสามารถทำได้หลายวิธี ซึ่งการทำภาพปะติดก็เป็นวิธีหนึ่งที่นิยมกัน เด็กสามารถเลือกใช้วัสดุที่ชอบมาปะติดร่วมกันบนพื้นราบ วัสดุที่ใช้ เช่น กระดาษสี กระดาษหนังสือพิมพ์ ภาพถ่าย เศษวัสดุ เป็นต้น

วัตถุประสงค์

เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ โดยเน้นในเรื่องของการออกแบบ 2 มิติ และการตัดปะกระดาษเพื่อตกแต่งให้เกิดความสวยงาม ตามจินตนาการของแต่ละบุคคล

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษย่น หรือกระดาษสา
2. กระดาษแข็ง
3. อุปกรณ์วาดภาพ เช่น ดินสอ ยางลบ
4. กาว

ลักษณะกิจกรรม

เป็นกรอบรูป ที่มีความนูนเนื่องจากกระดาษที่ป็นเป็นก้อนกลม เกิดเป็นมิติขึ้นมา สามารถใส่ภาพถ่ายที่ตนชื่นชอบได้

คำอธิบายกิจกรรม

ให้เด็กตัดกระดาษแข็งเป็นรูปทรงสัตว์เลี้ยงที่ตนชื่นชอบ แล้วใช้กระดาษย่น หรือกระดาษสีป็นเป็นก้อนกลมๆ นำมาติดตกแต่งให้สวยงาม โดยเว้นส่วนที่จะใส่ภาพไว้ เลือกภาพถ่ายที่ต้องการจะใส่กรอบ นำมาวางทาบลงบนกระดาษแข็ง ใช้ดินสอร่างกรอบ แล้วร่างเป็นโครงรูปสัตว์ล่อมไว้ ฉีกกระดาษย่นหรือกระดาษสีเป็นชิ้นเล็กๆ แล้วป็นเป็นก้อนกลมๆ สำหรับทำลวดลายบนตัวหมา หากวาดติดลงไปให้ทั่ว ทำซ้ำดังโดยใช้กระดาษแข็งที่เหลืออยู่ ตัดตามยาว 2 ชิ้น หากวาดด้านหลังรูป นำภาพถ่ายที่เลือกไว้มาติดลงในกรอบ

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที

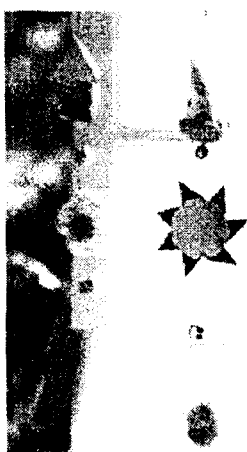
ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

เด็กสนุกสนานกับการเลือกกระดาษหรือเศษวัสดุต่างๆ การฉีกกระดาษและปะกระดาษสีต่างๆ เข้าด้วยกัน มีการใช้เจดสี หรือสีติดกัน เพื่อความสวยงาม

ข้อสังเกต

1. เปิดโอกาสให้เด็กสร้างสรรค์รูปทรงขึ้นมาเอง

กิจกรรมที่ 19 กริ่งกริ่งกินลม

แนวความคิด

การประดิษฐ์วัสดุมุ่งเน้นให้เด็กเลือกสรรวัสดุต่างๆ นำมาประกอบเข้าด้วยกัน โดยมุ่งเน้นให้เด็กประดิษฐ์เป็นของตกแต่ง การต่อประกอบด้วย ลวด เชือก กาวติด เข็มและด้าย หรือต่อประกอบกันด้วยวิธีอื่นๆ

วัตถุประสงค์

เป็นกิจกรรมกลุ่มที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ โดยเน้นในเรื่องของโครงสร้างแบบสามมิติ แบบลอยตัว การสร้างสมดุลโดยการถ่วงน้ำหนัก และฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม

วัสดุอุปกรณ์

1. เศษผ้าสีสด หรือแบบมีลาย
2. ไหมปักผ้า
3. เข็ม ด้าย
4. นุ่นหรือใยโพลีเอสเตอร์
5. กระดาษสี

ลักษณะกิจกรรม

เป็นโมบายสำหรับแขวน เด็กจะต้องสร้างให้โมบายเกิดความสมดุลกัน สิ่งที่น่ามาแขวนต้องเป็นเรื่องราวที่สอดคล้องกันทั้งหมด

คำอธิบายกิจกรรม

หาเศษผ้าสีสดลายพริ้ว ไหมปักผ้า เข็ม ด้าย นุ่นหรือใยโพลีเอสเตอร์ กระดาษสี มาเตรียมไว้ ตัดผ้าสีสดเป็นรูป บ้าน ดอกไม้ เรือใบ หรือพระอาทิตย์ แบบละ 2 ชิ้น เย็บประกบกันแล้วเหลือช่องสำหรับกลับออกเล็กน้อย ใส่ นุ่นหรือใยโพลีเอสเตอร์เข้าไปให้พองๆ แล้วเย็บปิด ใช้เข็มร้อยไหมปักร้อยเข้าไปเพื่อทำเป็นเชือกแขวน ผูกติดกับกระป๋วน และกระดาษ

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที

ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

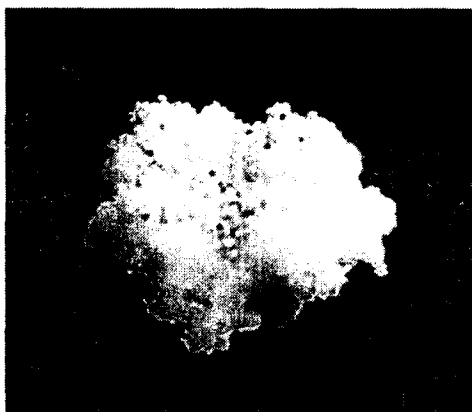
1. เรียนรู้การใช้อุปกรณ์ร่วมกัน
2. ฝึกเรื่องความคิดสร้างสรรค์
3. เน้นเรื่องสมดุล การถ่วงน้ำหนักของสิ่งของ

ข้อสังเกต

1. ให้ผู้ร่วมกิจกรรมตัดหรือออกแบบรูปทรงของโมบายเอง แล้วให้ตกแต่งตามใจชอบ
2. อาจกำหนดเรื่องราว เช่น โมบายรูปสัตว์ทะเล

กิจกรรมที่ 20

เทียนขนมถ้วยฟู

แนวความคิด

เทียนที่เราทำก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ทำเลียนแบบสิ่งที่มีอยู่ทั้งจากสิ่งที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ผลไม้ต่าง ๆ วัสดุธรรมชาติ การทำเทียนเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เด็กให้ความสนใจ เพราะเด็กเห็นเทียนที่ขาย ทำให้อยากทดลองทำด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์

เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กสร้างของใช้ด้วยวิธีการหล่อ โดยใช้การจำลองเลียนแบบจากของจริง

วัสดุอุปกรณ์

1. พาราฟินแวกซ์
2. ไส้เทียน
3. สีส้มเทียน เวลาซื้อต้องเลือกสีที่ใช้ทำเทียน เพราะมีคุณสมบัติเป็นสีน้ำมัน (ถ้าเป็นสีน้ำเช่นสีผสมอาหารจะไม่เข้ากับเนื้อเทียน)
4. กลิ่นตามต้องการ
5. เม็ดโฟมสีใช้ตกแต่งหน้าเทียน
6. พิมพ์ขนม ส้อม ถาดขนมสีเหลี่ยม ทัพพีกลม
7. กรรไกร มีดคัตเตอร์
8. กระทะ หรือหม้อหุงข้าวไฟฟ้า

ลักษณะกิจกรรม

เป็นเทียนที่ทำเลียนแบบขนมถ้วยฟู

คำอธิบายกิจกรรม

นำพาราฟินมาหั่นให้เป็นชิ้นเล็กๆ นำใส่ลงหม้อแล้วขึ้นตั้งไฟให้หลอมละลาย เตรียมสีผสมต้องใช้สีที่ใช้กับเทียน ใส่กลิ่นตามต้องการ ใช้ส้อมคนไปเรื่อยๆ ให้เทียนขึ้นฟู พอเทียนขึ้นฟูแล้วใช้ส้อมตักเทียนใส่พิมพ์ จัดให้ดูสวย ใช้ไม้จิ้มฟันทิ่มให้เป็นรูแล้วนำไส้เทียน โรยเม็ดโฟม

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที

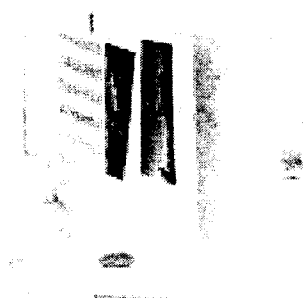
ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

การทำเทียนเป็นกิจกรรมที่เด็กให้ความสนใจ และชื่นชอบมาก โดยอยากจะทำเทียนหลากหลายรูปทรงตามที่เคยเห็นขายกัน

ข้อสังเกต

1. อาจให้เด็กทำเทียนโดยใช้กล่องนมเป็นแม่พิมพ์ โดยใส่น้ำแข็งลงไปก่อนที่จะเทพาราฟิน เทียนที่ได้จะมีลักษณะเป็นรูปพรุน ตามช่องของน้ำแข็ง

กิจกรรมที่ 21 สมุดบันทึกทำมือ

แนวความคิด

กระดาษสมุดที่เหลือใช้ สามารถนำมาทำปกใหม่เพื่อใช้ประโยชน์ได้อีก จากแบบใช้กระดาษปอนด์แผ่นใหญ่ ทำสมุดพับทบ กลับไปมา

วัตถุประสงค์

เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ โดยเน้นในเรื่องของการออกแบบ 2 มิติ และการตัดปะกระดาษตกแต่งให้สวยงาม ตามแต่จินตนาการของแต่ละบุคคล

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษสมุดที่ไม่ได้ใช้แล้ว
2. กาว แป้งเปียก
3. กระดาษสี กระดาษหรือรูปภาพจากนิตยสาร กระดาษแข็ง
4. สี อุปกรณ์ระบายสี อุปกรณ์ตัดกระดาษ

ลักษณะกิจกรรม

สมุดบันทึกที่ใช้กระดาษพับทบกันไปมา ตกแต่งปกด้วยกระดาษแข็งหุ้มผ้า เพื่อความสวยงาม

คำอธิบายกิจกรรม

ตัดกระดาษที่ต้องการให้เป็นเนื้อในของสมุด (ในที่นี้ใช้กระดาษ 100 ปอนด์) มากน้อยตามจำนวนหน้าที่ต้องการ สำหรับความกว้างนั้นให้ตัดกระดาษกว้างเป็นสองเท่าของขนาดที่ต้องการ จากนั้นใช้คัทเตอร์กรีดเบาๆ แบ่งครึ่งตามแนวตั้งเพื่อพับครึ่ง (ระวังอย่าให้ขาด) ฉีกกาวสเปรย์ลงบนด้านในกระดาษที่พับ แล้วติดเชื่อมกับกระดาษคู่ต่อไป ให้แผ่นหนึ่งคว่ำ อีกแผ่นหนึ่งหงาย ทำปกลสมุดด้วยกระดาษที่หนาหรือแข็งพอ ตัดให้ได้ขนาดใหญ่กว่ากระดาษสมุดเล็กน้อยตัดผ้าที่ต้องการให้เป็นปก พับผ้าไปด้านหลัง ดึงให้ตึง แล้วติดกาวหุ้มปกให้เรียบร้อย สเปรย์กาวลงบนด้านหลังของปกแล้วนำไปติดกับกระดาษสมุด

เวลาปฏิบัติกิจกรรม

เวลาที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรม 90 นาที

ประเมินกิจกรรมและข้อสังเกต

เด็กจะสนใจการออกแบบตกแต่งปกของหนังสือมากเป็นพิเศษ

ข้อสังเกต

1. อาจให้เด็กทดลองการเข้าสมุดด้วยวิธีอื่นๆ
2. หาววัสดุอื่น ๆ นอกจากผ้า มาให้เด็กใช้ทำเป็นปก เช่น กระดาษของขวัญลายสวยๆ หรือ กระดาษติดผนังที่เป็นเศษเหลือ

ภาคผนวก ข.
แบบสอบถามรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่าง

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์รูปแบบการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์สำหรับเด็ก
ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อ - นามสกุล ชื่อเล่น
2. วัน เดือน ปีเกิด อายุ..... ปี เพศ
3. ระดับการศึกษา
4. ปัจจุบันอาศัยอยู่กับ
5. ลักษณะอาชีพของ พ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง
 - แม่บ้าน
 - รับจ้างทั่วไป
 - รับราชการ,รัฐวิสาหกิจ
 - ค้าขาย
 - อื่น ๆ (ระบุ).....
6. สถานภาพบิดา มารดา
 - อยู่ด้วยกัน
 - เสียชีวิต
 - หม้าย หย่า แยก
7. สมาชิกของครอบครัวประกอบด้วย
 - บิดา/มารดา และลูก
 - บิดา/มารดา และลูกและคนอื่น ๆ (ระบุความเกี่ยวข้องกับเด็ก)
 - บิดา/มารดา และลูก และเด็กคนที่บิดา/มารดาอุปการะเลี้ยงดูอยู่
 - อื่น ๆ ระบุ.....
8. จำนวนพี่น้อง
 - 1 คน
 - 2 - 3 คน
 - มากกว่า 3 คน (ระบุจำนวน).....
9. ท่านคิดว่าครอบครัวของท่านมีความผูกพัน รักใคร่ / อบอุ่นมากน้อยเพียงใด
 - มาก
 - ปานกลาง
 - น้อย

10. เมื่อท่านเกิด/มีปัญหาในเรื่องต่างๆ ท่านปรึกษาใครมากที่สุด

- ไม่เคยปรึกษาใครเลย
 ญาติ ได้แก่ พ่อแม่ พี่น้อง เป็นต้น
 เพื่อน / เพื่อนบ้าน
 ครู / อาจารย์
 เจ้าหน้าที่แนะแนว (ระบุ).....
 อื่นๆ (ระบุ).....

11. ท่านเคยได้คำแนะนำ / สอนเกี่ยวกับกิจกรรมทางศิลปะมาจากแหล่งใดบ้าง

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ เรียงลำดับจากความสำคัญจากมากไปหาน้อย)

- ไม่เคยได้รับเลย
 เคยได้รับจาก
 คุณครูที่โรงเรียน
 เพื่อน / เพื่อนบ้าน
 ญาติ ได้แก่ พ่อแม่ พี่น้องกัน เป็นต้น
 บุคคลอื่นๆ (ระบุ).....

12. ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมทางศิลปะในเรื่องอะไรบ้าง และในเรื่องนั้น ๆ ท่านสามารถนำไปใช้ หรือมีความสนใจมากน้อยเพียงใด

	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ได้เลย
12.1.....				
12.2.....				
12.3.....				
12.4.....				
12.5.....				
12.6.....				

ในกรณีที่ท่านนำความรู้ไปใช้ได้บ้าง หรือไม่ได้เลย เพราะเหตุใด

(ระบุ).....

13. ท่านต้องการให้มีผู้มาให้ความรู้ หรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับกิจกรรมทางศิลปะหรือไม่

- ต้องการ
 ไม่ต้องการ เพราะ

14. ถ้ามีการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ทางศิลปะ ท่านจะเข้าร่วมกิจกรรมนั้นหรือไม่

- เข้าร่วมกิจกรรม
 ไม่เข้าร่วมกิจกรรม เพราะ

15. วัน เวลา ของการจัดกิจกรรมศิลปะที่ทำให้ท่านสะดวกในการเข้าร่วม คือช่วงใด

..... วันราชการ ช่วงเย็น

..... วันหยุดราชการ ช่วงกลางวัน

..... อื่น ๆ (ระบุ).....

16. สถานที่ในชุมชนที่ท่านประสงค์ให้จัดกิจกรรมการให้ความรู้ คือที่ใด

(ระบุ).....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรม
(ประเมินจากการสังเกตขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมโดยวิธีการสุ่ม)

1. การแสดงออกซึ่งความสนใจในการทำกิจกรรม

กิจกรรมที่	ดี	ปานกลาง	ไม่ดี
พฤติกรรมที่แสดงออก			
1. เด็กตั้งใจเรียน และสนใจในกิจกรรม 2. เด็กเรียนรู้ได้ 3. เด็กมีท่าทาง ร่าเริง มีความสุข 4. การซักถามขณะปฏิบัติกิจกรรม 5. ความสำเร็จของชิ้นงาน			

กิจกรรมที่	ดี	ปานกลาง	ไม่ดี
พฤติกรรมที่แสดงออก			
1. เด็กตั้งใจเรียน และสนใจในกิจกรรม 2. เด็กเรียนรู้ได้ 3. เด็กมีท่าทาง ร่าเริง มีความสุข 4. การซักถามขณะปฏิบัติกิจกรรม 5. ความสำเร็จของชิ้นงาน			

กิจกรรมที่	ดี	ปานกลาง	ไม่ดี
พฤติกรรมที่แสดงออก			
1. เด็กตั้งใจเรียน และสนใจในกิจกรรม 2. เด็กเรียนรู้ได้ 3. เด็กมีท่าทาง ร่าเริง มีความสุข 4. การซักถามขณะปฏิบัติกิจกรรม 5. ความสำเร็จของชิ้นงาน			

แบบสำรวจพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ของเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

พฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรม	กิจกรรมที่													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1. มีความตั้งใจเรียนและสนใจในกิจกรรม														
2. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน														
3. มีความสนุกสนานในการทำงาน														
4. มีการซักถามในขณะปฏิบัติกิจกรรม														
5. เด็กเกิดการเรียนรู้ เข้าใจในวิธีการทำงาน														
6. มีการแก้ปัญหาในการทำงาน														
7. มีการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี														
8. ความคิดสร้างสรรค์														
9. ผลสำเร็จของชิ้นงาน														
10. ความพึงพอใจในผลงานที่เกิดขึ้น														

ภาคผนวก ค.
แบบสอบถามความพึงพอใจในกิจกรรม

แบบสอบถามความพึงพอใจในกิจกรรม

ให้เด็กๆ กาเครื่องหมาย / หน้าข้อที่ต้องการ เพื่อสำรวจความคิดเห็น

กิจกรรมที่

หัวข้อกิจกรรม

1. ความยาก - ง่ายของกิจกรรม

☐	ดี
☐	พอใช้
☐	ไม่ดี

2. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม

☐	ดี
☐	พอใช้
☐	ไม่ดี

3. ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน

☐	ดี
☐	พอใช้
☐	ไม่ดี

4. การนำไปประยุกต์ใช้

☐	ดี
☐	พอใช้
☐	ไม่ดี

5. ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์

☐	ดี
☐	พอใช้
☐	ไม่ดี

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์

3. ความคิดเห็นในด้านอื่นๆ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวจุรีรัตน์ ชื่อสกุล บุญรินทร์

เกิดวันที่ 25 เดือน มกราคม พุทธศักราช 2517

สถานที่เกิด กรุงเทพมหานคร

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 190 ซอยเกษมสุวรรณ ถนนสุขุมวิท 50 แขวงพระโขนง
เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร 10250

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน เจ้าหน้าที่อาวุโสแผนกธุรการ

สถานที่ทำงานปัจจุบัน บริษัท มอลลิเก้ เฮลท์ แคร์ (ประเทศไทย) จำกัด
เลขที่ 160 หมู่ 17 ถนนบางนา-ตราด ตำบลบางเสาธง กิ่งอำเภอบางเสาธง
สมุทรปราการ 10540

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2532 โรงเรียนสายน้ำผึ้ง

พ.ศ. 2536 วิทยาลัยช่างศิลป์ กรมศิลปากร

พ.ศ. 2541 ศป.บ. (วิจิตรศิลป์) จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

พ.ศ. 2547 กศ.ม. (ศิลปศึกษา) ศึกษามหาบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ